

Onsdagen den 27 mars

Kl. 09.00–18.57

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 6 mars justerades.

§ 2 Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Följande skrivelse hade kommit in:

Interpellation 2018/19:142

Till riksdagen

Interpellation 2018/19:142 Tjänstemannaansvar
av Per Söderlund (SD)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 12 april 2019.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade arrangemang.

Stockholm den 21 mars 2019

Justitiedepartementet

Morgan Johansson

§ 3 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Propositioner

2018/19:59 och 68 till socialutskottet

2018/19:65, 77, 78 och 81 till justitieutskottet

2018/19:67, 72 och 83 till finansutskottet

2018/19:74 till utbildningsutskottet

2018/19:82 till skatteutskottet

Skrivelser

2018/19:75 och 103 till konstitutionsutskottet

2018/19:76 till trafikutskottet

2018/19:90 till utrikesutskottet

Prot. 2018/19:68
27 mars

Redogörelse
2018/19:RR3 till utbildningsutskottet
Motioner
2018/19:3036 och 3040 till civilutskottet
2018/19:3038 till utbildningsutskottet
2018/19:3039 och 3041 till utbildningsutskottet

§ 4 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:
Socialutskottets betänkanden
2018/19:SoU13 Äldrefrågor
2018/19:SoU14 Riksrevisionens rapport om investeringsstödet till särskilda boenden för äldre

Trafikutskottets betänkande
2018/19:TU7 Trafiksäkerhet

Näringsutskottets betänkanden
2018/19:NU7 Näringspolitik
2018/19:NU8 Regional tillväxtpolitik

Arbetsmarknadsutskottets betänkande
2018/19:AU8 Jämställdhet och åtgärder mot diskriminering

§ 5 Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gränsöverskridande paketleveranstjänster

Trafikutskottets betänkande 2018/19:TU9
Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gränsöverskridande paketleveranstjänster (prop. 2018/19:36)
föredrogs.

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 15.)

*Finansiell stabilitet
och finansmarknads-
frågor*

§ 6 Finansiell stabilitet och finansmarknadsfrågor

Finansutskottets betänkande 2018/19:FiU22
Finansiell stabilitet och finansmarknadsfrågor (skr. 2018/19:35)
föredrogs.

Anf. 1 MATTIAS KARLSSON i Luleå (M):
Herr talman! För tids vinnande vill jag yrka bifall till reservation 5.
Finansiell stabilitet är grunden för hela vår ekonomi, för att hushåll ska kunna konsumera och för att företag ska kunna investera. Den är grunden

för att jobben ska kunna bli fler och för att välfärden ska kunna finansieras. I denna mån är finansiell stabilitet en mycket central fråga för Sveriges riksdag och för hela landet.

Ekonomi globalt är fortsatt stark men visar tecken på avmattning. Räntor har varit låga under en längre tid, vilket har resulterat i högre risktagande och stigande tillgångspriser.

Det finns risker kopplade till den internationella utvecklingen som kan påverka den finansiella stabiliteten i Sverige. Exempel på detta är handelskonflikter samt den osäkerhet som rör de ekonomiska och finansiella effekterna av Storbritanniens utträde ur EU. Förutom dessa risker kvarstår också de strukturella problemen i euroområdet, bland annat inom banksektorn, och problem med de offentliga finanserna, inte minst i Italien.

Sedan finanskrisen har många utvecklade ekonomier bedrivit en exceptionellt expansiv finanspolitik. Centralbanker har hållit styrrentorna mycket låga under lång tid och vidtagit historiskt oprövade åtgärder i form av så kallade kvantitativa lättnader.

Den expansiva penningpolitiken har hjälpt den ekonomiska återhämtningen men har samtidigt skapat en miljö där finansiell sårbarhet kan ha byggts upp. Den långvarigt låga räntenivån har lett till att investerare sökt sig till mer riskfyllda tillgångar för att nå tillräckligt hög avkastning. Därmed har risktagandet ökat, och tillgångspriserna är mycket höga i ett historiskt perspektiv.

Denna jakt på avkastning är ett globalt fenomen. Såväl internationellt som i Sverige finns en risk för stora korrigeringar i tillgångspriserna och hög turbulens på de finansiella marknaderna om viljan att ta risk snabbt förändras.

Cirka 70 procent av de svenska hushållens bolån är tagna till rörlig ränta, vilket innebär att ränteförändringar snabbt får genomslag på hushållens räntekostnader. Hushållens ränteutgifter, både i absoluta tal och som andel av disponibel inkomst, förväntas därför öka under de närmaste åren.

De flesta bedömer att hushållens höga skulder är den största risken för den svenska ekonomin; den samlade skuldkvoten är i dag över 185 procent. Men i takt med att penningpolitiken globalt blir mindre expansiv väntas räntorna stiga framöver. Detta bör leda till att risktagandet mattas av och att skulderna växer långsammare.

En kontrollerad återgång till en mer normal räntenivå är naturligtvis bra för stabiliteten i det finansiella systemet, men den långa perioden med exceptionellt låga räntor har gjort att det finns betydande osäkerhet om hur stora sårbarheter som kan ha byggts upp. Det går därför inte att utesluta att återgången till mer normala räntor kan bli turbulent, med korrigeringar i tillgångspriserna. Det mesta talar dock för att högkonjunkturen kulminerade under första halvåret 2018. Ekonomi är nu på väg in i en avmattningsfas.

Vi vet att finanskriser är kostsamma. Det är viktigt med robusta regelverk, och trovärdigheten för det finanspolitiska ramverket är oerhört viktigt.

Ett av målen för den ekonomiska politiken är att stabilisera konjunktursvängningar. Hög arbetslöshet under en period kan leda till ökad arbetslöshet längre fram. För att man ska kunna driva en aktiv stabiliseringspo-

litik som mildrar effekterna för de mest utsatta, dämpar uppgången i arbetslösheten och undviker besparingar i lågkonjunktur krävs betydande överskott i högkonjunktur.

Lågkonjunkturer och kriser slår alltid hårdast mot dem som redan är mest utsatta och i störst behov av välfärd och en trygg ekonomi. En försiktig och återhållsam inriktning på finanspolitiken i högkonjunktur ger ett land större möjligheter att klara den efterföljande lågkonjunkturen.

En viktig komponent för att förhindra nästa kris är starka offentliga finanser. Att goda ekonomiska tider ska användas för att förbereda för sämre tider är en bärande princip för en ansvarsfull finanspolitik. Tyvärr gör den nuvarande regeringen ett kraftigt avsteg från denna princip. Sverige sparar i dag avsevärt mindre än under någon av de senaste högkonjunkturerna, vilket gör att vi står sämre rustade när nästa lågkonjunktur kommer.

Jag är övertygad om att regeringen har gjort ett historiskt misstag genom att elda på högkonjunkturen med en expansiv finanspolitik i stället för att stärka statens finanser och genomföra de strukturella reformer som hade behövts. Sverige är nu ytterst sårbart inför nästa lågkonjunktur.

Anf. 2 DENNIS DIOUKAREV (SD):

Herr talman! I dag behandlar vi finansutskottets betänkande *Finansiell stabilitet och finansmarknadsfrågor*. Det är ett viktigt block med motionsyrkanden som berör allt från makrotillsyn och hushållens skuldsättning till bank- och finansmarknaden.

Jag vill börja med att yrka bifall till reservationerna 11 och 12, och det är också dessa som jag i huvudsak ska uppehålla mig vid i dag.

Till att börja med vill jag således ta upp de konkurrenshämmande försättningar som råder på pensionsförsäkringsmarknaden.

Om man vill byta försäkringsbolag finns det så kallade flyttavgifter som måste bekostas av försäkringsinnehavaren. Detta är avgifter man beläggs med om man vill gå till ett annat bolag, det vill säga till en förmodad konkurrent.

Dessa flyttavgifter har de senaste åren varit på tapeten i mediala sammanhang på grund av sin storlek och art. Konkurrensverket analyserade detta i en rapport 2016 och konstaterade då att det skapats inlåsnings effekter på denna marknad och att kostnaden har fått bäras av konsumenterna i form av höga flyttavgifter. Dessa flyttavgifter har dessutom höjts i flera steg, vilket naturligtvis är ett fördelaktigt upplägg för aktörerna som gör det ekonomiskt kännbart och administrativt belastande för den enskilde kunden att byta ut det ena försäkringsbolaget mot det andra. Sett ur ett makroperspektiv inskränker det själva grundbulten i en marknadsekonomi: makten att som konsument agera på en fri marknad och välja den aktör som erbjuder de mest fördelaktiga villkoren.

Det är denna problembild som vår motion utgått ifrån. Vi tar också fasta på Konkurrensverkets rekommendationer om ett antal förändringar för att åtgärda denna situation. Det som behövs är att man för det första begränsar flyttavgifterna och för det andra begränsar i tid hur länge man får ta ut dessa flyttavgifter – åtgärder som våra nordiska grannländer redan infört.

När jag var uppe och talade om detta för ett år sedan pågick en beredning på Regeringskansliet som gick i samma riktning som de förslag som presenterats i vår motion. Vi har ännu inte sett resultatet av det arbetet, men en proposition har aviserats och ska lämnas till riksdagen i maj. Vi ser fram emot att ta del av den. Förhoppningsvis innehåller den de regeländringar som krävs för att åtgärda problemet.

Herr talman! Vidare ska jag beröra en fråga som i mångt och mycket också verkar konkurrenshämmande.

De allra flesta människor har eller kommer någon gång att ansöka om ett lånelöfte i syfte att finansiera ett bostadsköp. I samband med det tas kreditupplysningar på den som gör anspråk på lån. Kreditupplysningar begärs i dag av olika anledningar och innehåller olika mycket information beroende på vem som begär den och varför. Men generellt innehåller en kreditupplysning uppgifter om inkomster, lån, betalningsanmärkningar och tidigare kreditupplysningar.

Den sparade kredithistoriken och dess längd utgör en balansgång mellan en fungerande kreditmarknad med riskminimering å ena sidan och konsumentens möjlighet att sluta kreditavtal å andra sidan. Om man ansöker om lån hos flera banker, exempelvis i syfte att få ned räntan, registreras lika många kreditupplysningar, vilket den presumtiva fordringsägaren kan tolka som att man planerar att ta flera olika lån alldeles oavsett om de kvitteras ut eller inte. Det i sin tur sänker kreditvärdigheten. Systemet är naturligtvis legitimt i sig för att bankerna ska kunna göra sina riskbedömningar. Det man dock kan ifrågasätta är hur länge sådana här uppgifter, så kallade omfrågeuppgifter, ska lagras.

Lite bakgrundsinformation till detta är att det var den dåvarande alliansregeringen 2010 som i kreditupplysningslagen ändrade gallringstiden från tre till ett år, och det är det som fortfarande gäller till dags dato. I propositionen motiverade man då beslutet med den problembild som jag nyss beskrev. Jag citerar: "En person kan under kort tid vara föremål för flera förfrågningar hos kreditupplysningsföretag utan att det i praktiken har någon betydelse för kreditvärdigheten."

Det som diskuterades då var att helt och hållet förbjuda behandlingen av omfrågeuppgifter med motiveringen att det leder till ett oproportionerligt stort ingrepp i den personliga integriteten, men man landade mycket klokt i att begränsa dessa uppgifter från tre till ett år.

Det här ger dock stöd åt argumentet att flera färska omfrågeuppgifter belastar kreditvärdigheten mer än flera som är spridda över tid. Om det då är ett riskbeteende som man vill kunna syna med denna lag är det utkvitterade låneansökningar åt höger och vänster med hög intensitet som man vill komma åt.

Jag tycker att det är dags att ompröva dagens regelverk och se om det går att modernisera det, så att det inte utesluter dem med sunda privatekonomiska förhållanden, och öka konkurrensen genom att ge kunderna större flexibilitet att spela ut bankernas ränteerbjudanden mot varandra men samtidigt motverka överskuldssättning. Jag har inga exakta svar på hur det skulle se ut. Det överlåter jag till professionen att ha synpunkter på. Men en konkret sak som man kan se över är om det går att ha bättre informationsflöden så att långivaren kan se hur många låneerbjudanden man har accepterat och refuserat, vilket i dag alltså inte är möjligt inom en pe-

riod på sex veckor. Min ambition är i fall att lyfta upp denna fråga på dagordningen och på sikt se om det finns underlag för att utreda frågan parlamentariskt.

Herr talman! Avslutningsvis vill jag också kommentera den något ovanliga allians som formerats runt reservation 1 med L, KD och SD.

Som socialkonservativ tycker jag att det är viktigt att värna försiktighetsprincipen i alla sammanhang, och då i synnerhet inom ekonomisk politik. Därför vill vi bland annat trappa av ränteavdragen med en procentenhet per år i fem år, för att sedan utvärdera effekterna av det innan man eventuellt kan gå vidare. Enligt samma principer förhåller vi oss till amorteringskraven. Vi drev på för det första men var emot det andra skärpta amorteringskravet av det enkla skälet att två år är en för kort period för att utvärdera effekterna av det första kravet på ett adekvat sätt. Det här är stora ingrepp i bostadsmarknadens funktions sätt.

Trösklarna på bostadsmarknaden för unga vuxna var höga redan förut. Vi menar att man måste utvärdera effekterna och måluppfyllelsen av det första kravet innan man vidtar åtgärder som höjer trösklarna ännu mer.

Anf. 3 ULLA ANDERSSON (V):

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 6.

Gång på gång kan vi ta del av feta rubriker om bankernas girighet och vad den leder till. Det är cum-cum-upplägg, penningtvätt, skatteflykt, skattesmitning och riktlinjer som brister i centrala frågor. Frågan är hur många gånger vi ska tåla det. För vår del har tålmodet egentligen tagit slut för länge sedan.

I höstas visade Sveriges konsumentorganisationer att Sveriges sju största banker följer enbart en tredjedel av de internationella riktlinjer som har tagits fram av till exempel OECD gällande skatteflykt, och detta samtidigt som bankerna har kontakter, affärer eller verksamheter i olika skatteparadis som Luxemburg, Schweiz och Caymanöarna i Västindien. Av alla områden som konsumentorganisationerna kollade på var just skatteflykt det område som bankerna var absolut sämst på att motverka – föga överraskande.

Skatteflykt är ju ett område som också är fullt av olika former av gråskalor, och då krävs det att man som bank tar fram egna kompasser. För banker med verksamhet i länder där det är en onaturligt låg beskattning och strikt sekretess, som utnyttjas av företag och privatkunder för att gömma pengar, är det naturligtvis ännu viktigare. Man kan väl säga att bankernas kompass verkar ha lett dem rejält vilse, för vad händer när banker bidrar till att människor och företag tillåts bedriva såväl penningtvätt som skatteflykt? Jo, välfärden undandras resurser som behövs för att korta köerna till sjukvården, för barnen i förskolan, för att få fler unga att gå igenom skolan med fullständiga betyg och för att få en äldreomsorg som möter varje enskild äldre människas behov och tar till vara dess förmåga.

Bankerna bidrar till att vi alla som inte har den moralen att ägna sig åt skatteflykt, undandra pengar från skatt eller inte heller har resurserna att göra det får bära en större börda än vad vi annars skulle ha gjort.

Internationellt förs en debatt om bankernas roll i aggressiv skatteplanering. Banker, revisionsbyråer, skattejurister och konsulter tjänar ju stora pengar på att tillhandahålla rådgivning och tjänster som leder till såväl

skatteflykt som aggressiv skatteplanering. Det är uppenbart att dessa rådgivare är en viktig del av den så kallade skatteflyktsindustrin. Därför är det bra att regeringen efter en överenskommelse med Vänsterpartiet har tillsatt en utredning för att tvinga dessa att anmäla nya skatteupplägg.

EU-kommissionen har också lagt fram förslag som innebär att banker och andra finansiella mellanhänder i förväg måste rapportera alla gränsöverskridande skatteupplägg som görs för kunders räkning om de har vissa kännetecken till respektive nationell skattemyndighet.

I princip alla finansiella tillgångar är placerade hos banker eller andra finansiella institutioner. Något hårdraget skulle man faktiskt kunna säga att utan banker, inga överföringar till skatteparadis.

Ett problem som vi har med dagens böter är till exempel att banker och andra stora företag har så mycket pengar att böterna inte är avskräckande. En lösning kan vara att införa tillgångsbaserade böter, som Storbritannien gjort. Där infördes 2017 bestämmelser om tillgångsbaserade böter för de mest allvarliga fallen av skatteflykt i utlandet. Böterna börjar från vad som är lägst av 10 procent av värdet på tillgångarna och 10 gånger de uteblivna skatteintäkterna. Detta bör även Sverige införa.

En annan möjlighet att stoppa bankers medverkan till skatteflykt är att förbjuda brevlådeföretag och begränsa möjligheterna att använda skalbolag men också att ifrågasätta bankernas tillstånd att verka i Sverige. Bankerna tjänar pengar på att delta och vara sina kunder behjälpliga i detta, och därför är deras intresse för att komma till rätta med problemen rätt svagt. Men om deras tillstånd ligger som en del i vad de riskerar kanske moralen skulle bli något högre. Därför borde regeringen låta utreda om banker som vid upprepade tillfällen gör sig skyldiga till skatteflykt eller medhjälp till skatteflykt bör förlora sin rätt att verka som bank i Sverige. Detta vore en rimlig åtgärd.

Jag vill också ta upp att banker bör vara skyldiga att tillhandahålla kontanter.

Herr talman! Jag vill även beröra frågan om hushållens skuldsättning, eftersom detta är en del av den debatt som förs här i dag. Borgarna valde att avskaffa fastighetsskatten under sin regeringstid och införde i stället en så kallad fastighetsavgift, vilket bidrog till kraftigt stigande fastighetspriser, inte minst i storstäderna, där lyxvillor med höga taxeringsvärden fick halverad skatt medan landsbygden fick ökad skatt. Dessutom valde man samtidigt att behålla ränteavdragen. Dessa är, som alla känner till, en tickande bomb i statsbudgeten, men de gynnar också skuldsättning och därmed bankerna.

Tack vare dessa så kallade reformer och uteblivna reformer steg hushållens skuldsättning snabbt, och vi ligger i skuldsättningens toppliga. I bostadsbristens Sverige får människor skuldsätta sig upp över öronen.

Vänsterpartiet var snabbt ute och krävde åtgärder för att öka bostadsbyggandet, men detta ville borgarna inte kännas vid. Inte heller tyckte man att ränteavdragen var något som man behövde bry sig om när vi lyfte upp frågan redan 2011. Då lyfte vi även upp frågan om ett amorteringskrav, men inte heller det ville borgarna vara med på och tyvärr heller inte Socialdemokraterna. Om vi hade gjort detta då hade vi haft en annan situation nu. Vi kanske inte hade behövt det senaste skärpta amorteringskravet, och vi kanske inte hade behövt bolånetaket.

För Vänsterpartiet är ränteavdragen och fastighetsskatten det mest centrala. Om vi börjar trappa ned ränteavdragen kan vi lätta på det skärpta amorteringskravet och bolånetaket.

Förutom dessa åtgärder och att bygga fler hyresrätter tycker vi att bankerna ska tvingas förhandla med sina bolånekunder utifrån det som kallas Stibor, det vill säga internbankräntan. Om bankerna skulle tvingas till det skulle bolånekunderna ha större makt att pressa ned sina kostnader, det vill säga betala lägre räntor på sina bolån och därmed amortera mer. En sådan modell har man infört i Finland, och vi tycker att den är mycket intressant och borde införas även här i Sverige. Det vill nog inte bankerna, men det vore bra för bolånekunderna.

Anf. 4 JAKOB FORSSMED (KD):

Herr talman! Först vill jag säga att jag ställer mig bakom Kristdemokraternas samtliga reservationer i betänkandet, men för tids vinnande nöjer jag mig med att yrka bifall till reservation 1. Det är framför allt denna reservation som jag tänker prata om här.

Vi diskuterar finansiell stabilitet. Det är otroligt viktigt att vi klarar den finansiella stabiliteten, men det kräver att vi gör en helhetsanalys när vi vidtar åtgärder för att värna den, eftersom den har så stor påverkan på till exempel bostadsmarknaden och kan leda till lägre rörlighet och mindre utbud, vilket driver upp tillgångspriserna och kan skada den finansiella stabiliteten på sikt. Det är därför viktigt att göra en helhetsanalys, och jag menar att detta inte har gjorts när det gäller kreditrestriktionerna.

Under den förra mandatperioden genomförde den nygamla rödgröna regeringen alltför få reformer för att underlätta byggandet. I stället fördes en dyr och ineffektiv politik som gav statliga mångmiljardsubventioner till byggherrar. Samtidigt fick många hushåll med stabila inkomster se sina möjligheter till lån strypta när regeringen, utan en egen helhetsanalys, godkände införandet av det förstärkta amorteringskravet ovanpå tidigare kreditrestriktioner.

Det förstärkta amorteringskravet fick mycket kritik under remissrundan och har nu funnits i ungefär ett år. Flera kritiker pekade på att förslaget riskerade att göra det väsentligt svårare för unga och andra kapitalsvaga hushåll att få låna och därmed köpa en bostad, särskilt i växande storstadsregioner. Detta blir en hämmande faktor för företag och den offentliga sektorn, som behöver kompetensförsörjning. När dessa grupper inte får denna möjlighet blir alternativet andrahandsmarknaden, med ofta väsentligt högre månadsutgifter, eller andra sämre lösningar, till exempel dyra nyproducerade hyresrätter. Därmed drivs grupper in i boendeformer som är väsentligt dyrare och riskerar att skapa fattigdomsfällor.

Vi ser, senast i dag i Finansinspektionens nya analys, att blankolånen nu ökar, och detta kan vara en effekt av försöken att komma runt det förstärkta amorteringskravet. Rörligheten riskerar att minska eftersom kravet bara ställs på nya lån. Äldre med låg pension tvingas vid en flytt helt plötsligt amortera stora summor bara för att de säljer sitt gamla boende och flyttar till ett nytt, lika dyrt boende. Är detta en effekt som man vill uppnå? I Finansinspektionens analys kan vi också se att det är just de allra äldsta låntagarna som har förändrat sitt beteende mest, på grund av det förstärkta amorteringskravet. Är det denna effekt man vill uppnå – att äldre personer inte ska kunna flytta till ett anpassat boende? Då har man lyckats.

Efter bara ett år har förstås inte alla konsekvenser fullt ut analyserats. Sedan kravet infördes har dock bostadsbyggandet minskat, och många hushåll vittnar om svårigheterna att få och klara bostadslån. Prognosen över byggstarter pekar mot en halvering av byggandet 2020 jämfört med 2017. Detta har förstås flera orsaker, men det förstärkta amorteringskravet pekas allt oftare ut som en huvudorsak.

Den förra regeringen ville inte lyssna på sin bostadsminister i denna fråga utan valde helt perspektivet finansiell stabilitet, utan en helhetsanalys av konsekvenserna. Hur påverkas bostadsmarknadens funktionssätt, vilka grupper får det svårt och hur passar det förstärkta amorteringskravet in i helheten av den kreditregleringsvåg som svensk bostadsmarknad genomgått de senaste tio åren?

Nu har regeringen lagt finansmarknads- och bostadsfrågorna i samma ministerportfölj. Detta är bra, om det leder till att regeringen på allvar börjar adressera bostadsmarknadens funktionssätt och människors möjligheter att komma in på den ägda bostadsmarknaden. Där är kreditregleringarna centrala.

Det är rätt att möta överskuldssättning med politiska åtgärder. Det är också rätt att amortera på sina lån och att amorteringskulturen varit för svag. Men det är knappast rätt att det är förstagångsköpare och de som rör på sig på bostadsmarknaden som ska bära hela denna börda.

Om vi summerar effekten av de på varandra staplade kreditregleringarna framträder en problematisk bild. Man ska klara en ränta på 7–8 procent, och man ska kunna amortera upp till 3 procent av lånet per år och dessutom ha 15 procent i handpenning. För ett hushåll i Stockholm som köper en tvårummare för 3 miljoner innebär detta att banken måste testa för utgifter på 18 800, när den faktiska bostadsutgiften kanske är 4 000 kronor, enligt en rapport från Veidekke. Det är alltså en skillnad på nästan 15 000 i månaden som måste uppfyllas, och då måste hushållet ha nästan en halv miljon kronor i eget kapital. Vilka unga hushåll kan klara detta, om de inte har rika föräldrar som är beredda att ställa upp?

Exemplet visar på hur reglering efter reglering har lagts på utan att någon tagit ordentlig hänsyn till helheten. Vi ser nu en kraftigt minskande andel hushåll som kan få lån jämfört med före det förstärkta amorteringskravet.

Vi ska ta skuldsättningen på allvar. Vid en kris kan den få betydande spridningseffekter. Men samtidigt behövs svar på hur människor med stabila inkomster ska kunna efterfråga en bostad, speciellt i nyproduktion som påverkas särskilt hårt av reglerna.

Behövs ett bolånetak på 85 procent när en ung person med dagens amorteringskrav kommer att äga mer än halva lägenheten efter bara 14 år? Ska unga hushåll, med ofta snabbt stigande inkomster, inte kunna efterfråga ägt boende då amorteringar krävs på 3 procent redan i början av bostadskarriären?

Jag vill även lyfta fram det fördelningsproblem som jag tycker att det innebär att det bara är de hushåll som rör på sig – förstagångsköpare och de som flyttar – som träffas av dessa kreditrestriktioner. Andra lösningar som kan dämpa skulduppbyggnaden, såsom långsamt avtrappade ränteavdrag växlade mot andra förstärkningar för hushållen, måste därför prövas. Mycket talar för att kreditregleringarna, trots sitt goda syfte, sammantaget är opåkallat hårda mot hushållen och att detta också för med sig betydande

risker för svensk tillväxt och svensk ekonomi. Därför vore det välkommet om riksdagen i dag kunde bifalla reservation 1 som innebär att en av alla dessa kreditrestriktioner tas bort, nämligen det förstärkta amorteringskravet.

Jag vill också säga några ord om kontantfrågan. Jag tycker att det är otroligt angeläget och bra att en enig riksbankskommitté nu har lagt fram ett delbetänkande om kontanter, som jag själv och Emil Källström från Centerpartiet har varit pådrivande för att få fram. Kontanter är fortfarande viktiga för en betydande del av Sveriges invånare, för föreningar och för företag. Vi kan inte acceptera en ordning där kontanter avvecklas helt utan en kontroll från riksdag och regering.

Därför har vi nu lagt fram ett förslag från kommittén om att storbankerna ska ta ett särskilt ansvar för att se till att det inom rimligt avstånd finns möjlighet till kontantuttag och dagskassehantering. Jag tycker att detta är utomordentligt och ser fram emot att regeringen lägger fram en proposition som faktiskt gör någonting åt den snabba avvecklingen av kontanter, som inte gynnar personer som inte hänger med i den elektroniska utvecklingen, personer som är föreningsaktiva på landsbygden eller personer som driver småföretag. Också dessa personer ska känna att det finns ett legalt betalningsmedel, att det finns möjligheter till dagskassehantering och annat och att denna möjlighet faktiskt ska förbättras och inte försämrats. Därför är jag så glad över att vi kunde lägga fram detta eniga delbetänkande och att vi nu, om regeringen väljer att lägga fram en proposition i enlighet med detta, får en ordning som faktiskt tryggar tillgången till kontanter. Det är viktigt för de enskilda, det är viktigt för småföretagen och det är viktigt för föreningarna, men det är också viktigt för Sveriges beredskap att vi faktiskt har legala betalningsmedel som också fungerar i händelse av kris.

Anf. 5 ULLA ANDERSSON (V) replik:

Herr talman! Jag begärde ordet när Jakob Forssmed började tala om helhetsanalys. Jag skulle vilja göra en beskrivning av Kristdemokraternas helhetsanalys av bostadspolitiken. Vi kommer nog alla ihåg bottenplattorna som stod och stoppade upp alla byggen – de så kallade Odellplattorna – när Kristdemokraterna hade ansvar för bostadspolitiken, då man drog bort de bostadssubventioner som fanns, och de effekter som det fick. All bostadsproduktion stoppades då.

Sedan kom den dåvarande kristdemokratiska bostadsministern på att föräldrarna väl kunde borgen för barnens lån i stället. Han tyckte till och med att två borgenslån för en familj inte var något större problem. Sedan kom man med den fantastiska fastighetsskatten som innebar att de som bor i Danderyd fick halverad fastighetsskatt, medan de som bor i Kiruna fick en 76-procentig ökning. Vad ledde det till? Jo, det ledde till att alla hushåll blev mer skuldsatta, eftersom bostadspriserna steg kraftigt. Samtidigt valde Kristdemokraterna att behålla ränteavdragen som var tydligt sammankopplade med fastighetsskatten. Eftersom fastigheten är en tillgång hade människor möjlighet att göra ränteavdrag. Det drev självklart också på kostnadsökningarna.

Vad gör Kristdemokraterna nu? Jo, de drar in de investeringsstöd som finns och som har lett till att man bygger i Hudiksvall, i Värmland och runt om i landet. Och vad leder det till? Jo, det leder till att bostadsbyggandet stannar upp igen, till exempel i Tierp.

Jag glömde nämna en reform som Kristdemokraterna också lade fram, nämligen den om andrahandshyror. Man fick ta ut nästan vilken hyra som man ville. Så skulle bostadskrisen lösas. Det skulle också byggas friggebodar.

Jag tycker inte att Kristdemokraterna ska tala så mycket om att ta ansvar för bostadspolitiken. Jag skulle vara mycket glad om Kristdemokraterna höll sig borta från bostadspolitiken. Det skulle vara bra för alla som tycker att vi behöver bygga bort bostadsbristen.

Anf. 6 JAKOB FORSSMED (KD) replik:

Herr talman! Ulla Andersson tog upp många saker i sitt anförande. Jag tycker att det är tråkigt om hon anser att vi ska hållas borta från bostadspolitiken, eftersom hon då faktiskt tappar en allierad i vissa bostadspolitiska frågor. Det gäller till exempel ränteavdragen. Jag tycker att vi har ett fördelningsproblem på bostadsmarknaden i dag, där de som försöker ta sig in på bostadsmarknaden får bära en alltför stor del av bördan för den ökade skuldsättningen. Med långsamt avtrappade ränteavdrag tror jag att vi kan lätta på en del av de kreditrestriktioner som nu hindrar många hushåll från att faktiskt komma in på bostadsmarknaden med ägda bostäder, vilket många hushåll vill.

När man ser på vad Vänsterpartiet ofta pläderar för handlar det om hyresrätter. Det kan vara ett utmärkt boende för många personer under en period i livet. Men för många med stabila inkomster som vill rota sig på ett ställe är det ofta det ägda boendet som efterfrågas. Då gäller det att det finns en politik som möjliggör detta. Det är därför som vi i dag yrkar bifall till en reservation om att faktiskt ta bort det förstärkta amorteringskravet. Ulla Andersson kan stödja denna reservation, så att fler med stabila inkomster får möjlighet att komma in på bostadsmarknaden med ägda bostäder.

Vi förordar ett bosparande, så att fler personer faktiskt ska ha möjlighet att spara ihop till en kontantinsats till en bostad. Detta är viktiga reformer för att fler ska få denna möjlighet.

Vi ser också att vi kan använda det offentliga muskler lite mer och till och med faktiskt hjälpa till och ställa ut säkerheter för ett startlån för hushåll, vilket många andra länder har, för att också hushåll med lite lägre inkomster faktiskt ska ha en möjlighet att komma in på bostadsmarknaden med ägda bostäder. En ägd bostad är ofta över tid billigare och också bättre fördelningsmässigt.

Att vi tog bort fastighetsskatten skäms jag inte för. Den tvingade människor från hus och hem för att grannen sålde dyrt. Det är ett system som vi inte ska ha tillbaka. Om Vänstern fick råda skulle fastighetsskatten vara högre för vartenda hushåll i hela Sverige.

Anf. 7 ULLA ANDERSSON (V) replik:

Herr talman! Jakob Forssmed från Kristdemokraterna talar om fördelningsproblem, alltså ett parti som såg till att den som äger en jättevilla i Danderyd med swimmingpool, 28 rum och tennisbana betalar lika mycket

i fastighetsskatt som den som äger en liten träkåk i Kiruna. Då tycker jag inte att man ska tala om fördelningsproblem. Är det något som Kristdemokraternas reform har lett till så är det en enorm omfördelning från de fattigaste hushållen till de rikaste med alla de bidrag som ni har varit med om att införa och med borttagande av fastighetsskatten.

Det som Vänsterpartiet vill göra är att införa en progressiv fastighets- skatt, så att man betalar mer i skatt för villan i Danderyd än för villan i Kiruna. Det vore väl en rimlig modell? Det tror jag faktiskt att de allra flesta tycker. Människor tycker inte att det är rimligt att Sverige som enda land bland OECD-länderna i den rika världen har en regressiv fastighets- skatt, det vill säga en skatt som inte är kopplad till fastighetens värde.

Vi försökte få er att gå med på en begränsning av ränteavdragen redan mandatperioden 2010–2014. Var ni intresserade av det? Nej, inte ett dugg. Ni föreslog i stället att vi skulle ha friggebodar och införa ockerhyror på andrahandsmarknaden. Jag beklagar det. Det hade varit jättebra om vi hade infört begränsningar av ränteavdragen då och ett tak för hur stora ränteav- drag man får göra. Det hade varit suveränt. Vi föreslog också ett amorte- ringskrav. Det ville ni inte heller ha. Det är väl bra att ni har vaknat nu. Men om man ska lyssna på er sker allting ungefär tio år för sent. Det är ändå ganska tråkigt.

Ni tog dessutom bort investeringsstödet för att bygga hyresrätter. Vi behöver fler hyresrätter här i Sverige. Människor vill bo i hyresrätter också. Människor vill kunna flytta dit där de kan få ett jobb. Vi vill inte ha en segregerad bostadsmarknad. Därför är det också mycket viktigt och bra att det finns investeringsstöd för byggande av hyresrätter. Om det är någon boendeform som är missgynnad ekonomiskt från statens sida är det just hyresrätten. Och jag har inte sett att Jakob Forssmed har några förslag om detta, snarare tvärtom.

Anf. 8 JAKOB FORSSMED (KD) replik:

Herr talman! Att Vänsterpartiet vill höja skatten är ingen nyhet. Det brukar vara en standardlösning på de flesta problem. Vi såg ett problem med fastighetsskatten. Vi såg att människor faktiskt kände en stor otrygg- het i sina boenden när grannen sålde dyrt, när taxeringsvärdena drog i väg och de helt enkelt inte hade pengar för att betala fastighetsskatten. Ett hus är ingen bankomat där man kan ta ut pengar för att betala en skyhög fas- tighetsskatt, som kanske drog i väg med 10 000 kronor.

Det är dessa skatteprinciper man måste fundera på: Ska det vara höga skatter i alla lägen, eller ska det vara det när man gör en vinst, tjänar pengar eller drar in pengar – som man också har för att betala skatten med? Vi skiljer oss från Vänsterpartiet i synen på detta. Vi tycker att det ska finnas en förutsägbarhet i skattesystemet. Människor ska inte känna otrygghet för att de inte vet vilken skatt som kommer att drabba dem, och det gamla fastighetssystemet var ju expert på att orsaka just otrygghet för människor i deras hem. Vi såg till att den otryggheten försvann, och jag är rätt glad och stolt över det.

Därmed är det inte sagt att vi inte har mycket att göra kring de här frågorna i dag. Ulla Andersson har uppenbarligen haft rätt väldigt länge, i många frågor. Jag har i några år pläderat för förändringen av ränteavdra- gen, och jag stöttade det första amorteringskravet som infördes. Jag tyckte

att det var rätt, och där tror jag att vi gjorde gemensam sak. Det var alltså bra.

Jag tolkar dock Ulla Anderssons inlägg här som att Ulla Andersson inte vill ha attefallshus. Hon vill inte förbättra möjligheterna för enskilda att hyra en del av sin privatbostad. Jag tycker att det är utmärkt om vi kan använda det befintliga beståndet, de befintliga fastigheterna, bättre än vi gör i dag för att öka möjligheterna för människor att bo någonstans. Jag tror att vi behöver alla dessa möjligheter, inte stora begränsningar i vad vi ska göra.

Anf. 9 JOHAN PEHRSON (L):

Herr talman! Liberalerna står bakom reservationerna 1 och 7 i detta betänkande.

Vi tycker att det är viktigt att prata om finansiell stabilitet. För oss liberaler är detta i stora delar en fråga om internationellt samarbete, men mycket kan handla om vad vi gör nationellt. Jag tänkte komma till det. Liberalerna vill att Sverige med kraft deltar i det europeiska arbetet för vår finansiella stabilitet. Det är därför vi ska backa upp tanken att Sverige ska delta i den europeiska bankunionen. Vi kan delta, vi får delta och vi bör delta.

Jag vill understryka att vi, vilket inte minst framkommer i betänkandet, har en stark tradition av att delta i internationellt ekonomiskt samarbete. Det gäller alltifrån Världsbanken till IMF och regionala utvecklings- och investeringsbanker. Inte minst inom vårt internationella biståndsarbete handlar det ofta om att bygga upp långsiktigt hållbara, starka institutioner i programländerna för att de ska klara sig ekonomiskt och bygga starka ekonomier. Det handlar om att lyfta länder ur fattigdom och ge människor möjlighet till välbefinnande och välfärd – det som vi så lätt tar för givet i Sverige, herr talman.

Jag vill understryka att den globala handeln med stabila villkor och därav följande välbefinnande, inklusive vår välfärd i Sverige, är central. Det gäller inte minst i Europa och i de länder som samarbetar med EU för ökad frihandel. Länder som bygger murar och isolerar sig klarar sig sällan särskilt bra.

Jag tycker också att det gäller att ha ett perspektiv när vi diskuterar. Den finansiella stabiliteten i Sverige har inte varit klockren genom åren. Man kan väl minnas 1980-talets spekulationsekonomi – även om det fanns på 1880-talet också – som ledde till att Sverige drabbades av en fruktansvärd finansiell situation. Det var nästan en kollaps. Det var på den tiden räntan var något högre än i dag, nämligen 500 procent. Det var förvisso tillfälligt, men ränteläget var ett helt annat – och allt annat än normalt.

Vi vet att bakgrunden var att personer före oss i denna kammare kommit överens om ökade kostnader: Allt skulle vara till alla, och det var väldigt lätt – men ingen ville finansiera det. Det ledde till en ekonomi som gick åt pipan, vilket har beskrivits väldigt väl av den tidigare socialdemokratiska finansministern Kjell-Olof Feldt i hans bok *Alla dessa dagar*.

Så går det när man inte sköter sig, inte tar ansvar, inte är långsiktig, inte är hållbar och inte har ett finansiellt ramverk. Detta har vi ju lärt oss. Vi har lärt oss av den svenska finanskrisen, och vi lärde oss av den svenska bankkrisen som skedde före den senaste bankkrisen i Europa, där Sverige

Prot. 2018/19:68

27 mars

*Finansiell stabilitet
och finansmarknads-
frågor*

klarade sig relativt bra. Vi har byggt upp nya institutioner och nya finansiella ramverk, och vi har inte sällan gjort det tillsammans med andra länder.

Det viktigaste, herr talman, är att effekten av detta var en fruktansvärd katastrof vad gäller välfärden och för enskilda personer. Det är det vi ska skydda, och det är därför detta kanske är en av de viktigaste socialpolitiska insatser vi kan diskutera i den här kammaren – att vi har fungerande, starka finansiella institutioner och att vi har en finansiell stabilitet. Allt annat leder nämligen till fattigdom, och de mest utsatta tenderar att drabbas värst.

Hur ser det då ut i dag? Det våras utomhus; man har till och med dragit ned gardinerna för fönstren här utanför, för att slippa solen. Men vintern kan snabbt komma tillbaka. Vårdagjämningen är väl kanske inställd, säger några, när det gäller en global utblick. Ja, vi har ju brexit om ett par dagar. Vi vet faktiskt inte vad det kan leda till, utan det är ett ganska farligt läge.

Vi vet att handelskriget tilltar – extrema nationalisterna såsom Donald Trump och andra gör allt för att bygga murar och riva broar för att minska handeln och minska den stabilitet som ligger i att vi gemensamt handlar med varandra. Här är det glädjande att Europeiska unionen är en stark motkraft som sluter nya handelsavtal med Japan och Kanada, men handelskrigen är ett hot.

I flera av de rapporter som tas upp i betänkandet står det om miljökatastrofer, och vi vet att det finns risk att demografiska strukturer kollapsar. Sedan har vi konjunkturen i största allmänhet.

Nationellt får man väl ändå säga att det finns några hot som måste nämnas i sammanhanget. Det gäller den rätt allvarliga situation vi har i några av de bärande, större svenska bankerna och diskussionen om penningtvätt. Det handlar om penningtvätt som är kriminell och som kan handla om att komma undan skatt.

Vi måste se till att vi från finansutskottets sida gör allt vi kan för att ta dit Finansinspektionen, finanspolisen eller andra aktörer, men i förlängningen kanske bankerna själva borde fråga sig vad de håller på med. Hur kan det se ut så här? Hur kan de driva verksamheter i Baltikum och ta emot kunder av vilka en klar majoritet verkar ha varit mer eller mindre problematiska, enligt de rapporter som kommer? Eller är rapporterna påhittade?

Här har vi ett viktigt arbete framför oss i finansutskottet. Jag vill dock understryka att detta kan påverka den finansiella stabiliteten, vilket får ränteavdrag och annat att blekna i jämförelse när det gäller svensk ekonomi.

Det gäller att bygga förtroende. Som jag nämnde hade vi en finanskris, och vi vidtog mängder av nya åtgärder. Nu står vi här och tittar på vad vi ska göra för att rusta oss. Vi känner oss någorlunda starka och vet att vi – bortsett från penningtvättseländet, som vi inte har sett slutet på än – kan fatta beslut i relativ trygghet och ordning.

I det läget är det för Liberalerna centralt att vi deltar fullt ut i det europeiska samarbetet, och då är bankunionen möjlig för oss att delta i. Det ger oss möjlighet till en starkare och bredare tillsyn, och vi får starkare möjligheter till krishantering. Jag tror att vi i framtiden kommer att se en insättningsgaranti på Europanivå, med en backstop. Vi liberaler tycker att vi borde kräva åtminstone observatörsplatser med rejäl kraft redan nu.

Det är bra att det snart är val till Europaparlamentet, för dessa frågor kommer att diskuteras. Vart vill vi med Europa? Vad vill vi som skickar Europaparlamentariker till vårt gemensamma arbete i EU? Vad ska de stå för? För Liberalerna är bankunionen en central fråga när det gäller finansiell stabilitet. Tillsammans är vi nämligen starka, men ensamma är vi bara ensamma.

Jag ser att min talartid börjar lida mot sitt slut, herr talman, men jag ska säga något kort om amorteringskraven. Jag tycker att Jakob Forssmed argumenterade väl för reservation 1, som vi är tre partier som står bakom. Den handlar om att det skärpta kravet är kontraproduktivt och riskerar att skada mer än det hjälper. En fallande produktion och att det är för få bostäder som omsätts måste ju mötas med åtgärder inom bostadspolitiken och skattepolitiken. Det är självklart dags för ränteavdragen nu. Om vi inte gör det nu försitter vi chansen, för kostnaden för enskilda individer kommer att bli för stor.

Avslutningsvis, herr talman, är detta ett genomarbetat betänkande. Det är viktiga frågor som är ständigt aktuella, och ytterst handlar det om välfärden.

Jag hoppas att det som finns i januariavtalet kan beröra en del av de strukturella åtgärder som vi behöver vidta framöver. Det är viktigt, för det vi lärde oss av 80-talskrisen, som ledde till en sådan utsatthet, ledde också till reformer. Det är därför vi kommer att tala om liberala reformer framöver här i kammaren som handlar om skatter, om integration, om arbetsrätt och om hyresregleringar.

Anf. 10 BJÖRN WIECHEL (S):

Herr talman! Kammaren har i dag att behandla finansutskottets betänkande om finansiell stabilitet. Jag vill inledningsvis yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationerna.

Området finansiell stabilitet innefattar mycket: alltifrån den globala ekonomins funktion till att betalningar sker smidigt i butikerna. Men gemensamt är behovet av pålitlighet och stabilitet. Om vi blickar utanför Sverige ser vi en rad risker att hålla ögonen på, och jag tänker lyfta tre av dem.

Den första är risken för handelskrig, något som IMF och Världsbanken särskilt pekar ut. Men det är viktigt att komma ihåg att den frågan inte avgörs av någon slump, utan av politiska beslut och av inställningen hos beslutsfattare. Socialdemokraternas position är tydlig här. Vi står för ett Sverige som är öppet och som bejakar handel. Vi är skeptiska till protektionism – av såväl tillväxtskäl som sociala skäl. Stater bör inte sluta sig gentemot varandra.

Dessutom sprids nu i den internationella diskussionen om handel åsikten och insikten om att den tillväxt som sker bör komma alla till del. På engelska kallas det inclusive growth. I Sverige kallar vi det socialdemokratisk politik. Det är en tillväxt- och fördelningspolitik för välfärd och sammanhållning. När vi delar rättvist på frukterna följer också en positiv syn på samarbete och öppenhet.

Den andra risken är brexit – vilken brexit det nu blir. Här lever vi ju alla i ovisshet. Men regeringen gör självfallet alla de förberedelser som är möjliga för att ekonomi och relationer ska löpa på, oavsett utfall.

Den tredje risken är att flera stater i vår nära omvärld har oroande hög statsskuld. Detta i kombination med att de inte har återhämtat sig ordentligt sedan finanskrisen, att arbetslösheten är hög, att det finns en betydande ojämlikhet i länderna och att detta sker i ett läge där högkonjunkturen avtar gör att läget givetvis blir mycket bekymmersamt. Det är bekymmersamt inte bara ekonomiskt och finansiellt, utan givetvis också politiskt och socialt. Men inte heller denna fråga avgörs av någon slump, utan den avgörs av politik.

Om vi ser till Sverige är riskerna här jämförelsevis få och små, men en risk som bör nämnas är hushållens höga skuldsättning. Det här uppmärksammas av både Riksbanken och Finansinspektionen. En sundare bostadsmarknad är önskvärd och nödvändig. För att åtgärda problemen har regeringen gjort betydande insatser, och jag tänker lyfta fram två av dem.

Den ena är det förstärkta amorteringskravet, som infördes på Finansinspektionens initiativ. Kravet har haft en dämpande effekt på bolåneökningen och inneburit en mer sansad prisutveckling på bostäderna, vilket är bra för hushållen. Det är bra för att fler ska kunna komma in på bostadsmarknaden, och det är bra för stabiliteten.

Den andra insats som regeringen har gjort, och som strukturellt är mycket viktig, är rejäla satsningar på bostadsbyggande. Under förra mandatperioden byggdes uppemot 60 000–70 000 nya bostäder per år. Detta kommer givetvis att fortsatt vara prioriterat av regeringen. Fler bostäder till rimliga priser har betydelse, inte bara för balansen utan för välfärden och för arbetsmarknaden i hela landet.

Därtill är det av betydelse att människor har arbete och att de har rättvisa och bra löner med trygga villkor så att de också kan betala hyran för ett vettigt boende. Det här hänger ihop.

En annan viktig fråga för Sverige, som berör många medborgare i vårt land, handlar om tillgången på kontanter. Det finns goda argument för att tillgången på kontanter ska säkras via politiska regleringar. Riksbankskommitténs delbetänkande föreslår just detta. Vi socialdemokrater anser att de stora bankerna genom lagstiftning ska åläggas att tillhandahålla kontant- och dagskassehantering inom rimliga avstånd för medborgarna i hela landet. Vi anser också att de banker som inte lever upp till kravet ska betala böter.

Herr talman! Avslutningsvis vill jag säga att skälen till att vi reglerar våra ekonomiska och finansiella system är att de ska fungera bättre i medborgarnas intresse och att vi ska undvika svåra ekonomiska kriser eftersom dessa alltid drabbar vanliga löntagare hårdast.

Det bör därför understrykas att Sveriges ekonomi är välkött och att den finansiella stabiliteten är hög. Tack vare en ansvarsfull ekonomisk politik har Löfvenregeringen vänt underskott till överskott, och statsskulden är i dag rekordlåg. Det ger oss förutsättningar att stärka samhällsstrukturer och att möta samhällsförändringar, och vi står rustade inför eventuella svårare tider.

De orosmoln som svävar över andra stater hålls undan i Sverige. Ekonomisk tillväxt, rättvis fördelning och stabilitet påverkar varandra i en helhet – en helhet som vi socialdemokrater alltid kommer att ta ansvar för.

(Applåder)

Anf. 11 JAKOB FORSSMED (KD) replik:

Herr talman! Tack, Björn Wiechel, för anförandet! Jag tänkte fråga lite om den där helheten.

Du nämnde två åtgärder. Den ena var det förstärkta amorteringskravet, och den andra var ett ökat byggande. Men dessa åtgärder står emot varandra; de ingår inte i samma helhet. Nu ser vi ett kraftigt vikande byggande, där många pekar ut den första åtgärden som orsaken till det kraftigt vikande byggandet. Då finns det inte riktigt någon fungerande helhet.

Regeringen kan i och för sig försöka kompensera detta genom att pumpa ut ineffektiva miljarder till byggandet av hyresrätter. Men vi ser också i undersökningar att många människor vill bo i ett ägt boende och att dessa möjligheter nu minskar.

Jag har en konkret fråga till Björn Wiechel. Finansinspektionen visar nu att de som har ändrat sitt beteende allra mest är de äldsta låntagarna på bostadsmarknaden. Är det detta som ni och regeringen vill uppnå med det förstärkta amorteringskravet? Vill ni att de äldsta ska bo kvar i sina bostäder i stället för att flytta till mer anpassade boenden och då träffas av kraftiga krav på amorteringar?

Anf. 12 BJÖRN WIECHEL (S) replik:

Herr talman! Tack för frågan! Till att börja med måste vi ta de risker som pekas ut med den höga skuldsättningen på allvar. Det är ett ansvar vi har, för detta är den enskilt största risken. Det var av det skälet som förslaget om förstärkt amorteringskrav lades fram.

Finansinspektionen har givetvis uppdraget att både följa utvecklingen och ompröva sådant här framöver. Vi ska se över alla regleringar utifrån detta.

Det finns en liten brist i Jakob Forssmeds argumentation. Vi fick höra en lång berättelse om alla dessa unga som inte kommer in på bostadsmarknaden och anledningen till det. Nu tar han upp frågan om de äldre. Ungas problem att komma in på bostadsmarknaden beror för det första på att det är skyhöga priser och för det andra på att det byggs för få bostäder. Amorteringskravet har inneburit en dämpad prisökning, vilket gör att fler har tillgång till marknaden. Regeringen har dessutom byggt bostäder.

Jag läste Jakob Forssmeds artikel i Dagens industri om bostadsbyggande – intressant på många sätt. Vi har ett ansvar här att inte bara se på bostadsbyggande och det ni kallar bostadskarriär för vissa Stockholmsgrupper. Vi måste se till hela landet. Jakob Forssmed kallar det ineffektivt, men det är många som har ringt till oss från hela landet och varit oroliga över den M-KD-SD-budget som tog bort stödet till bostadsbyggande runt om i landet. Många fick kaffet i vrångstrupen när de insåg vidden av er budgetpolitik.

Det är viktigt för hela landet att vi ser till att sörja för en bostadsinfrastruktur som klarar arbetsmarknad och välfärd.

Anf. 13 JAKOB FORSSMED (KD) replik:

Herr talman! Först noterar jag att jag inte alls fick svar på min fråga om de äldsta bolånetagarna och deras ökade bekymmer med att flytta. Enligt Finansinspektionen är det de som har anpassat sig mest till den nya politiken.

Jag skulle vilja ställa två andra frågor. Ränteavdragen nämns inte alls av Björn Wiechel. Det vore ju ett sätt att förändra bördefördelningen lite. Vi är överens om att vi ska ha åtgärder som minskar skuldsättningen och som dämpar utvecklingen med en allt högre skuldsättning i hushållssektorn. Långsamt avtrappade ränteavdrag är ett sätt att göra det på ett fördelningspolitiskt mycket bättre sätt eftersom det träffar alla bolånetagare, inte bara de unga hushållen som vill komma in eller de äldsta hushållen som vill flytta. Detta tycker jag borde finnas i varje regerings verktygslåda i det här läget. Jag noterar dock att Socialdemokraterna hela tiden duckar i den frågan. Här vore ett svar på sin plats: Varför är man inte beredd att göra detta? Det skulle också kunna leda till att man ser över de kreditrestriktioner som i Björn Wiechels värld tydligen är helt oproblematiska men som de facto orsakar en del rörlighetsproblem och annat på bostadsmarknaden.

Jag skulle också vilja ha ett förtydligande av något som sas i en tidigare replik: Är det Björn Wiechels uppfattning att fler förstagångsköpare har tillgång till marknaden för ägda bostäder efter införandet av det förstärkta amorteringskravet? Det var nämligen det som påstods i replikväxlingen – att *fler* har denna tillgång. Är det korrekt uppfattat att Björn Wiechel anser att fler har tillgång till marknaden för ägda bostäder efter införandet av ytterligare en kreditrestriktion?

Anf. 14 BJÖRN WIECHEL (S) replik:

Herr talman! Det jag ser som ett problem är just den kraftigt ökade belåningen och att människor inte tar sig in på bostadsmarknaden. Vi hade några år då bostadspriserna steg med 30 procent under en kort period. Det är självklart att det finns många som inte klarar av att möta det.

Ett stort hinder i synnerhet för nya som ska etablera sig på bostadsmarknaden är egenfinansieringen. Det är väl egentligen den enskilt största delen. En sundare prisutveckling gör att färre slås ut och att fler har möjlighet att delta i förhållande till övrig ekonomisk tillväxt. Det är viktigt att människor inte hålls borta från bostadsmarknaden av prisökningar och att vi inte har en belåning som är en systemrisk.

Det här med ränteavdragen är väldigt intressant. Vi ska ju ha en skatteöversyn som en del av januariavtalet, vilket välkomnas, och där kommer förstås bostadsfrågan upp. Som vi har konstaterat hänger detta ihop. Frågan är vad man vill lösa. Vill man lösa hushållens skuldsättning? Vill man lösa en skattepolitisk fråga? Vill man få igång bostadsbyggande? Är det allting? Ska det här kompenseras i en annan ände av någonting annat? Givetvis påverkar detta hushållens ekonomi, och ingen av oss vill drastiskt förändra förutsättningarna för hushållen. Det här måste därför bakas in i en större överenskommelse.

Jag tycker att det är viktigt att nämna de fördelningspolitiska effekterna av såväl bostadsbyggande som skuldsättning. Vi tycker att det är angeläget att se till hela landet och alla inkomstgrupper i det här.

Anf. 15 TALMANNEN:

Innan jag lämnar ordet vidare vill jag bara ställa en kontrollfråga till Johan Pehrson, apropå hans förra anförande. Då sa han att han stod bakom reservationerna 1 och 7. Innebär det ett bifallsyrkande till båda reservationerna?

(JOHAN PEHRSON (L): Det är korrekt, herr talman. Jag är lite ringrostig. Jag yrkar bifall till dem.)

Prot. 2018/19:68
27 mars

*Finansiell stabilitet
och finansmarknads-
frågor*

Anf. 16 KAROLINA SKOG (MP):

Herr talman! Jag tänkte fokusera detta anförande, som faktiskt är mitt första i egenskap av riksdagsledamot, på frågorna om bostadsmarknaden och de utmaningar vi har vad gäller hushållens skuldsättning.

Det står klart att riskerna kopplade till hushållens belåning alltså är höga och utgör en risk för vår ekonomis stabilitet. Detta måste vi ta på stort allvar. Vi har i dag fått information från Finansinspektionen om att de åtgärder som vidtagits har lett till att de hushåll som tar på sig nya skulder har ändrat sitt beteende och tar lägre risker. Det måste ses som en god sak utifrån viljan att garantera stabilitet i ekonomin långsiktigt.

Samtidigt står det klart att vi har grupper i Sverige som har svårt att ta sig in på bostadsmarknaden. Vi har grupper som behöver söka upp socialtjänstens hemlöshetshjälp fast de inte har någon form av sociala problem och därmed inte är tänkta som mottagare av den typen av åtgärder. Den gemensamma faktorn för flera av dessa människor är att man saknar en anknytning till bostadsmarknaden, och det kan göra att man inte kommer in. Därför har vi ett gemensamt ansvar att sänka trösklarna både till hyresrätter och till de ägda bostäderna.

Från Miljöpartiets sida har vi föreslagit att titta på om statliga hyresgarantier kan vara en metod. Vi har tittat på Finland och sett att det är framgångsrikt där. De kommunala hyresgarantierna har ju aldrig blivit någon hit, men kanske ett nytt, reformerat system kan vara till hjälp för några.

Ett bosparkonto är en annan fråga som vi har lyft och som vi vill utreda närmare, detta för att hjälpa fler till det första lånet till den ägda bostaden. Det är många som vill äga sin bostad, och som vi ser det bör alla som vill det och som har en stabil inkomst faktiskt kunna äga sin bostad.

Men vi måste också ha en politik som möjliggör byggande av hyresrätter i hela landet. Vi har en väldigt ojämn bostadsmarknad som är överhettad och svag samtidigt i olika delar av landet. Jag som har varit ansvarig för bostadsbyggandet i en stad som Malmö vet att båda två kan rymmas inom samma kommun. Det kan geografiskt sett vara väldigt nära mellan en brist uppåt och en alldeles för svag bostadsmarknad där det nästan är omöjligt att få till byggande av framför allt ägarrätter. Här behöver vi ha ett arbete.

I januariavtalet finns en tydlig skrivning om att vi ska verka för ökad rörlighet på bostadsmarknaden. Jag delar Johan Pehrsons förhoppning att detta kan ligga till grund för strukturella reformer, inte minst kopplat till den skatteöversyn som också ska göras. Visst är det dags att vi hittar en modell för att ansvarsfullt trappa av ränteavdragen, exempelvis. Jag ser att vi med januariavtalet som grund har goda möjligheter att verka för en ökad rörlighet och därmed också för en mer jämlik bostadsmarknad i Sverige, samtidigt som vi tar ansvar för den ekonomiska stabiliteten i vårt land.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 15.)

Justitieutskottets betänkande 2018/19:JuU18
Anpassning av lagen om passagerarregister till EU:s dataskyddsreform
(prop. 2018/19:37)
föredrogs.

Anf. 17 JOSEFIN MALMQVIST (M):

Herr talman! De utländska stöldligorna ökar sin aktivitet i Sverige. Hälften av alla bostadsinbrott i Sverige i dag begås av internationella stöldligor. Den typiske brottslingen är mellan 20 och 30 år och begår samma brott i flera olika EU-länder. De här personerna tar sig i regel till Sverige med hjälp av passagerarfärjor.

Vi menar att tullen behöver få ytterligare resurser för att kunna öka antalet tulltjänstemän med 500 under den kommande mandatperioden. Tack vare Moderaternas och Kristdemokraternas budget som antogs här i kammaren i december tar vi de första stegen mot denna utökning.

Tullen behöver också få utökade befogenheter att stoppa och undersöka fordon med stöldgods som är på väg ut ur landet. Man behöver också få befogenhet att kvarhålla personer som har påträffats med misstänkt stöldgods. Vi ser dessutom att samarbetet inom EU behöver öka.

Genom dagens tillkännagivande till regeringen tas ett litet steg i rätt riktning genom att Tullverket får direktåtkomst till personuppgifter i passagerarregister. Det är ett beslut som Tullverket och Polismyndigheten menar skulle underlätta myndighetens arbete. Det är dessutom välkommet att regeringspartierna har vikt ned sig i den här frågan, men jag noterar att de gjorde det först när det stod klart att en majoritet i utskottet hade kört över dem i denna fråga.

Herr talman! Jag vill yrka bifall till utskottets förslag och därmed såväl till propositionen som till motionen från Centerpartiet och Liberalerna.

Anf. 18 HELENA VILHELMSSON (C):

Herr talman! EU:s dataskyddsreform, dataskyddsförordning och dataskyddsdirektiv innebär skydd för individen och den digitala integriteten. Det är bra. Men för att underlätta bland annat brottsbekämpning finns en lag om passageraregister som säger att transportörer har skyldighet att lämna uppgifter till Polismyndigheten om vilka som transporterar sig. Vad är syftet? Jo, det är att underlätta gränskontrollen för att bekämpa kriminalitet och terrorism.

Som det är i dag är polisen ansvarig för det här registret. Ärendet handlar just om direktåtkomst till registret i stället för att regeringen, som den ursprungligen föreslog, ska meddela föreskrifter för vilka som ska ha tillgång till registret – i dag är det Säpo och ingen annan myndighet. Tullverket uttryckte, som vi har hört, i sin remiss en vilja att ha direktåtkomst till registret. Polismyndigheten tillstyrkte det och menar att syftet är att stärka Tullverkets möjligheter att bidra till att identifiera och ingripa mot internationella stöldligor.

Jag tycker, precis som föregående talare, att det är konstigt att regeringen inte tillskrev Tullverket direkttåtkomst i propositionen från början. Bedömningen att det fungerar lika bra med att besluta om en särskild förordning gjordes ursprungligen när lagen om passagerarregistret instiftades 2004–2005. Det är 14 år sedan. Det ser lite annorlunda ut i dag. Terroristituationen är annorlunda och kriminalitet och stödligor tar andra vägar och jobbar på andra sätt i dag. Därför ska Tullverket, när det kan, kunna bidra och det snabbt. Det menar vi att det kan genom den här direkttåtkomsten.

Även om det handlar om att enbart underlätta för personkontroll är det här tillräckligt nödvändigt för att Tullverket ska kunna göra det viktiga arbetet när det gäller brottsbekämpning tillsammans med andra myndigheter. Andra åtgärder får vi återkomma till, till exempel att ändra Tullverkets befogenheter.

Jag är glad att utskottet i sin helhet ställer sig bakom den motion som Centerpartiet och Liberalerna skrev och ser fram emot att förslaget genomförs av regeringen.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Anf. 19 JOHAN PEHRSON (L):

Herr talman! Detta handlar ytterst om de svåra avvägningar som vi gör tillsammans med andra länder inom den europeiska unionen, EU, det vill säga hur vi avväger integritet och effektivitet mot varandra. Det finns ett antal olika intressen och förordningar som är till för att dels skydda den integritet som är viktig för oss människor, det vill säga att staten ska ha ett behov, ett ändamål, och det ska finnas en proportionalitet om den ska ingripa, dels för att brottsbekämpande myndigheter ska kunna ingripa.

Den härliga öppenhet som vi har i Europa och som är så värd att försvara, tycker vi liberaler, måste följas av att det finns en effektivitet i brottsbekämpningen. Har vi fria gränser inom ramen för Europeiska unionen, vilket skapar möjlighet att resa, utbilda sig och jobba överallt i Europa, måste vi tyvärr jaga kriminella som tar sig runt och utnyttjar denna frihet på ett negativt sätt.

I det här specifika fallet handlar det om att vi i Sverige ska se till att ha ett effektivt gränsskydd för vår del. Då är det centralt så som vi här motiverar om från Liberalerna och Centerpartiet att gränsskyddet också kan upprätthållas av tullen. Den svenska gränsen skyddas av polisen, tullen och delvis Kustbevakningen. Men framför allt kan tullen på vissa håll komma att få en förstärkt möjlighet att undersöka passagerarregistren och se vad som finns där.

En annan fråga, herr talman, som vi har debatterat många gånger här är vad passagerarregistren får innehålla och vilka markörer som ska få finnas med för att vi i tid ska kunna upptäcka till exempel internationella stödligor, som nämndes här tidigare och som kan vara ett enormt gissel, eller terrorister varifrån som helst i världen som vill spränga något i Sverige och döda oss för att vi står för västerländsk demokrati. Vad ska man få registrera, vad ska få skickas vidare och vem ska få titta?

Herr talman! Jag kan konstatera att hela utskottet står bakom Liberalernas och Centerpartiets motion. Detta är sedelärande också för kammaren. Jag tror att det är i utskottens frågor kommer att avgöras under mandatperioden. Det spelar roll vilka motioner vi skriver i partierna och att vi finner breda lösningar. Jag är glad att Socialdemokraterna, Miljöpartiet

och Vänsterpartiet har anpassat sig och att man snabbt anslöt sig från Moderaterna och Kristdemokraterna.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet, herr talman.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 15.)

*Genomförande av
rättshjälpsdirektivet*

§ 8 Genomförande av rättshjälpsdirektivet

Justitieutskottets betänkande 2018/19:JuU20
Genomförande av rättshjälpsdirektivet (prop. 2018/19:42)
föredrogs.

Anf. 20 GUSTAF LANTZ (S):

Herr talman! Jag vill inledningsvis yrka bifall till S, V:s och MP:s reservationer 1 och 2 i betänkandet.

Det vi nu debatterar visar lite grann hur bra EU kan vara. Det här är EU när det fungerar som bäst. Det här visar att EU vilar på en solid grund byggd av tron på rättsstatens principer.

EU har i direktiv slagit fast att vi nu ska förbättra tillgång till försvarare för misstänkta. Det här är det tredje direktivet som är inne på samma spår, och det vi diskuterar i dag är inte om eller varför utan *hur* vi ska implementera direktivet.

I rättshjälpsdirektivet ges de nationella staterna utrymme att själva välja väg. Men det är inte förbehållslöst. Det anges tydliga ramar inom vilka de nationella staterna kan göra detta.

Utskottet har haft att ta ställning till ett konkret förslag, utarbetat av regeringen, som faller inom ramen för vad som är möjligt. Förslaget går i korthet ut på att Åklagarmyndigheten under de tidsperioder som domstolen inte håller öppet ska bistå med att tillfälligt förordna ombud och bistå med rättshjälp.

Förslaget vilar på en genomtänkt grund, menar jag. Åklagaren har redan i dag ständig beredskap. Åklagarens förordnande ska som sagt prövas efter att beslutet är fattat. Det är alltså ett interimistiskt beslut som ska granskas och omprövas. När åklagaren enligt det här förslaget förordnar försvarare på kvällar och helger gäller samma lagliga krav som annars. Det är högt ställda krav för att vi ska ha hög kvalitet på rättslig hjälp.

Vad säger remissinstanserna? En övervägande del av remissinstanserna tillstyrker eller har inga invändningar mot förslaget. Bland dessa återfinns Riksdagens ombudsmän, Svea hovrätt, Södertörns tingsrätt och Uppsala tingsrätt.

På bordet i dag har vi också ett förslag i en kommittémotion om att i stället ha jourberedskap på domstolar. Det är inte utrett. Vi vet inte vad det kommer att kosta, men det finns anledning att tro att det kommer att bli mycket dyrt.

Vi ska komma ihåg att regeringen har gett Domstolsverket i uppdrag att lämna förslag på en rättssäker och resurseffektiv ordning för utvidgad beredskap för brådska beslut om förordnande av offentlig försvarare vid tingsrätterna. Med utvidgad beredskap avses just beredskap utanför

domstolarnas ordinarie kontors- och beredskapstid. Detta bedöms kunna vara på plats den 1 januari 2020.

Varje förslösad skattekrone är en stöld från folket. Och svenska folket har inte råd att bli bestulna, med tanke på alla utmaningar som vi står inför. Rättskedjans resurser måste läggas på rätt saker så att vi kan ha det mest rättssäkra, effektiva och tillitsfulla rättssystemet som är möjligt.

Om vi inte implementerar det här direktivet i tid riskerar vi att dra på oss omfattande viten. Miljoner och miljoner i viten är pengar som skulle kunna gå till att stärka rättskedjan. På vilket sätt är det motiverat att inte implementera rättshjälpsdirektivet för att undgå viten?

Jag tror inte, med tanke på det som jag har anfört hittills, att det är här striden ska stå om rättssäkerheten i Sverige. Det är inte här vi ska lägga krutet på den debatten. Det finns många andra viktiga frågor. Moderaterna har en tendens att i många frågor i debatten utmana rättssäkerhetens gränser. Men i denna fråga har vi ett förslag som är genomarbetat. Vi har möjlighet att låta åklagaren fatta ett interimistiskt beslut för att en domstol sedan ska kunna granska och ompröva. Jag menar att det inte är här striden om rättssäkerheten står.

I avvaktan på att Domstolsverket kommer att presentera förslag på hur även domstolar ska kunna förbättra sina öppettider, inom befintliga anslag, finns det ingen anledning att rusa in i någonting annat.

(Applåder)

Anf. 21 JOHAN PEHRSON (L):

Herr talman! Det här är ännu ett bra bevis på att det europeiska samarbetet är så viktigt. När vi har alltmer av gemenskap för att uppbära frihet och rättvisa i vår del av världen, bevara fred och motverka extremism på alla håll är det också viktigt att vi har fungerande rättsäkerhetsmekanismer, till exempel rätt till rättshjälp. Om man blir misstänkt för ett brott i Örebro en lördagsnatt ska man oavsett var man kommer ifrån veta att det finns gemensamma regelverk. Detsamma gäller om man blir misstänkt i Frankfurt en söndagsnatt. Det är vad det här direktivet handlar om.

Det har tagit en stund för regeringen att få fram det här förslaget. De tyckte att de hittade en ganska bra genväg genom att frånga en viktig princip som finns i vår svenska rättsstat och i det europeiska rättsstatsarvet om uppdelade funktioner. Vi har alltså inte det som kallas rättskedja, som är ett begrepp som jag tillstår att även jag slarvigt använder.

Det finns en kedja från det att man griper någon på gatan. Men domstolen ingår inte i någon kedja. Domstolen har en unik roll i det som ska kunna leda till en process. Det är vad det här handlar om. Det är därför många försvarare – såklart – och många företrädare för domstolar men även åklagare har påpekat att det är extremt olämpligt, inte minst av principiella skäl.

Sverige skulle inte dyka ned i en stor grav i brist på att vara en rättsstat på grund av detta. Men det är principiellt viktigt att åklagarna under jourtid har en väldigt viktig roll när det gäller att fullt ut driva alla beslut som ska fattas. Det kan vara husrannsakan, att plocka in folk och så vidare. Det är deras roll. Att dessutom ägna sig åt att jaga fram försvarsadvokater, som rimligen ligger och sover någonstans, är en uppgift de känner att de inte ska ha.

Då måste man hitta en roll här, vilket regeringen nu själv har kommit fram till under galgen efter att det här stötte på patrull i utskottet. Man får alltså hitta en jourverksamhet vid Sveriges domstolar. Jag har svårt att se, herr talman, hur det i digitaliseringens tidsålder ska kunna kosta miljoners miljoner. Jag gissar att det var 2 miljoner som tidigare talare avsåg och inte miljoners miljoner. Så mycket kan det nämligen omöjligt kosta. Det är mer än alla rättsväsen i hela Europa ihop kostar.

Liberalerna står bakom förslaget i betänkandet. Det är viktigt att upprätthålla den principen.

Herr talman! Vi yrkar också bifall till vår reservation nr 3, där vi inom ramen för detta lyfter upp frågan om möjlighet till biträde för barn under 15 år. Det regelverk som finns i dag behöver förstärkas. Unga personer som misstänks för allvarliga brott bör få förstärkt rätt till offentlig försvarare utöver det som gäller i dag, även om de inte är straffmyndiga. Det hänger ihop med andra diskussioner, som vi inte ska ha här nu, om vikten av att använda sig mer av bevistalan och annat. Men det här är centralt.

Allt fler ungdomar under 15 år begår brott. Det är viktigt att det utreds ordentligt, och av rättssäkerhetsskäl ska den unge ha bättre tillgång till offentliga försvarare, oavsett vilka vidriga handlingar man misstänks för.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet och till den här reservationen.

Anf. 22 RASMUS LING (MP):

Herr talman! Rättshjälpsdirektivet är som namnet antyder ett direktiv från EU. Vi är, liksom andra medlemsstater, skyldiga att implementera det.

I utskottet röstade en majoritet ned propositionen. Vi får se hur det går här och vilka eventuella konsekvenser det blir. Det finns risk för att Sverige kommer att drabbas av vite. Även om vi ännu inte vet hur mycket det i så fall blir vet vi åtminstone att det är pengar som skulle ha kunnat användas till annat, exempelvis fler poliser.

Pengarna är en del i detta, men frågan är också vad detta är tänkt att lösa. Det ska lösa ett problem som faktiskt finns, nämligen att människor som anhålls av polis på natten när domstolar är stängda inte får en förordnad försvarare och då kan komma att släppas. Det kan i sin tur få konsekvensen att det blir svårare att utreda brott. Det kan också bli svårare att få dem som har begått dessa brott fällda.

I propositionens förslag är tanken att komma till rätta med detta problem. Invändningen att det är principiellt fel att åklagare ska utse försvarare är helt riktig; det vore ett principiellt problem. Men, herr talman, det är ett problem som enligt mig skulle kunna överbryggas, åtminstone under en övergångstid. Det går att se framför sig system där vi kommer överens, i samråd med exempelvis Advokatsamfundet, om listor. Man skulle några timmar senare, när domstolen är öppen, ha möjlighet att byta försvarare i det fall man inte är nöjd.

Att inrätta en jourdomstol skulle vara bättre. Vi är överens om det. Det är dock något som ännu inte är utrett. En utredning kommer att ta tid och kosta pengar.

Det hade varit möjligt att rikta ett tillkännagivande om en jourdomstol och ändå göra förändringen nu och implementera direktivet på föreslaget sätt. Tyvärr väljer man, herr talman, att inte göra det. Moderaterna och andra oppositionspartier vill i stället fälla förslaget. Säkerligen kommer de

att skylla på regeringen. Men är man den som tar ett beslut är man också ansvarig för konsekvenserna. I det fall misstänkta kommer att släppas bär Moderaterna ansvaret för det på grund av den situation som har uppstått.

Herr talman! Jag yrkar härmed bifall till reservation 1.

Anf. 23 JOHAN FORSSELL (M):

Herr talman! Bakgrunden till detta rättshjälpdirektiv är ett beslut i Europaparlamentet 2016. Det är alltså några år sedan. Precis som andra har beskrivit här handlar det om att fastställa minimiregler för rättshjälp till misstänkta och tilltalade personer i så kallade straffrättsliga förfaranden.

I grunden finns det något positivt i direktivet. Det handlar om att stärka rättssäkerheten. Det innebär att rätten till tillgång till en försvarare ska gälla från den tidpunkt då en misstänkt eller tilltalad har underrättats om att vederbörande är just misstänkt eller tilltalad för att ha begått ett brott. Syftet med detta är att stärka rättssäkerheten runt om i Europa. Enligt direktivet ska ett beslut om detta fattas av en behörig myndighet. Det framkommer också att det ska ske utan onödigt dröjsmål. Utgångspunkten, framgår det av direktivet, ska vara en oberoende myndighet eller en domstol. Så långt allt väl.

I dag har vi dock en ordning som innebär att detta i vissa fall, framför allt på helger eller sena kvällar, faller detta lite mellan stolarna. Tilldelningen av ett offentligt ombud sker inte alltid så brådskande som vore motiverat.

Mot denna bakgrund har regeringen på riksdagens bord lagt fram en proposition vars förslag innebär att direktivet ska implementeras genom en väldigt ny princip i svensk lagstiftning. Åklagarna ska nämligen ges en möjlighet att förordna offentlig försvarare under kvällar och nätter när domstolarna inte är tillgängliga för beslut. Detta är vad vi här i dag ska ta ställning till.

En majoritet i kammaren är ytterst skeptisk till regeringens förslag. Om detta implementerades skulle det innebära ett mycket tydligt avsteg från en helt central princip i svensk rätt: att offentlig försvarare ska förordnas av en domstol. Jag tycker att man kan invända mot detta av egentligen både principiella skäl och rättssäkerhetsskäl, vilket också framgår i utskottets ställningstagande.

Flera remissinstanser har varit kritiska till förslaget. Jag konstaterar till exempel att Sveriges advokatsamfund framhåller att det är av vikt att åklagaren inte bara *är* opartisk utan att denne *framstår* som opartisk för den misstänkte. Ytterst handlar detta om rättssäkerhet. En person som är misstänkt för ett brott ska kunna vara helt säker på att han eller hon får ett opartiskt stöd i detta och att det inte finns några andra baktankar. Det handlar alltså om rättssäkerhet.

Rättssäkerhet är ett begrepp som man kan förhålla sig till på lite olika sätt, kanske beroende på hur viktigt man tycker att det är. Som exempel kan vi ta den princip som vi alldeles nyss fick höra från talarstolen, nämligen att rättssäkerhet kostar pengar. Miljoners miljoner, tror jag att orden var. Ja, rättssäkerhet kanske kostar pengar. Och vet herr talmannen vad? Rättssäkerhet kanske ska få kosta pengar för att vi i grund och botten tycker att det är genuint viktigt att den som är misstänkt får stöd på ett rättssäkert sätt.

Prot. 2018/19:68

27 mars

Genomförande av
rättshjälpdirektivet

Direktivet ska implementeras senast den 5 maj i år. Jag delar därför regeringens bedömning på åtminstone någon punkt, och det är att det är ganska bråttom. Jag kan också konstatera att beslutet om direktivet fattades 2016. Det är alltså två och ett halvt år sedan, så det har inte varit så bråttom. Det har funnits gott om möjligheter och veckor, månader och till och med år för regeringen att skruva på en bra lösning som både implementerar direktivet och värnar rättssäkerheten.

I vår motion har vi pekat på en möjlighet att införa en domstolsjour. Det är glädjande att regeringen den 7 mars helt plötsligt svängde och bytte fot. Nu ska man snabbutreda möjligheten till en domstolsjour. Det är oerhört positivt. Men det hade såklart varit förträffligt om denna insikt hade nått regeringen för några månader sedan, för något år sedan, för två år sedan eller varför inte för två och ett halvt år sedan, då beslutet fattades. Det här blir lite av en omvändelse under galgen, men bättre sent än aldrig.

Jag hoppas naturligtvis att detta inte ska innebära att Sverige får ett vite. Det vore synnerligen beklagligt. Men i Sverige är det regeringen som tillsätter utredningar. Det är också regeringen som tillsätter utredare, skriver direktiven och lägger propositioner på riksdagens bord. Och det är regeringen som ska försäkra sig om att det finns en majoritet i kammaren för det man presenterar. Om olyckan är framme och det blir ett vite faller ansvaret för det i så fall helt och hållet på regeringen.

Anf. 24 GUSTAF LANTZ (S) replik:

Herr talman! Jag tror att det här är det slags debatt som inte vinner på att vara så polariserad. Här finns många anständiga partier som vill samma sak. Vi vill ha en rättssäker tillämpning, och vi vill gå EU till mötes i dessa viktiga frågor.

Frågan är, som jag inledningsvis sa, inte varför eller om vi ska göra detta, utan hur. Nu har vi en situation där vi måste hantera det här. Om vi inte har den beredskap som krävs riskerar vi att brottsoffer gör rättsförluster därför att man inte kan hålla förhör och sådant i tid. Det är allvarligt. Detta måste vi hantera. Då finns det olika sätt. Nu har Domstolsverket fått i uppdrag att titta på hur domstolar kan agera utanför sina öppettider. Det handlar om att få en rättssäker ordning och om att utreda detta på ett riktigt sätt. Mot detta står en motion som kliver fram och tar steg mot en situation med ovissa kostnader. Vi måste ändå ha kostnadsperspektivet och se om vi kan åstadkomma samma rättssäkra lösning på annat sätt.

I den givna situationen måste vi hålla hjärtat varmt och huvudet kallt. Vi måste göra det som tillförsäkrar oss alla en rättssäker domstolsprocess men inte kasta pengar i sjön genom att använda dem till sådant som inte leder oss närmare det vi vill uppnå. Därför tycker jag att vi borde bifalla den reservation som S, V och MP har lämnat.

Anf. 25 JOHAN FORSSELL (M) replik:

Herr talman! Jag tackar Gustaf Lantz för repliken.

Jag kan hålla med om att man inte ska ta konflikt i onödan. Men här tycker vi olika. Det är helt uppenbart. För oss i majoriteten är det en principiellt väldigt konstig hållning att låta åklagare utse sina offentliga motparter. Det är en helt främmande fågel i svensk lagstiftning. Därför har också kritiken varit väldigt tuff och hård, både av principiella skäl och av rättssäkerhetsskäl. Det är inte konstigare än så.

Jag noterar att Gustaf Lantz upprepar delen om ekonomi. Jag som moderat tycker att man ska snåla och gnetta med skattebetalarnas pengar och inte höja skatter i onödan. Men rättssäkerhet är någonting jag tycker kan få kosta, för det är väldigt viktigt. Det är en central grund i vårt svenska samhälle, någonting som vi värderar väldigt högt.

Jag kan bara beklaga hur det blivit. Regeringen och Socialdemokraterna har haft gott om tid på sig för detta. I oktober 2016 antogs direktivet. Nu när vi står här i mars 2019 är det plötsligt oppositionens ansvar vad som kan hända framöver. Var finns självkritiken? Det kan man fråga sig. Varför har inte regeringen eller Socialdemokraterna bemödat sig om att hitta en lösning i en sådan här kontroversiell fråga, när man lägger fram ett förslag som verkligen innebär att bryta ny mark i juridiken? Varför har man inte bemödat sig om att slå en signal, stämma av detta eller höra vad andra tycker och tänker?

Här kommer en proposition – krasch bom! Det här ska implementeras i morgon, och om det inte blir som vi vill är det oppositionens fel. Det är så ni agerar, Gustaf Lantz. Ursäkta, men jag tycker inte att det är riktigt seriöst. Bättre sent än aldrig, men regeringens uppvaknande borde ha kommit för länge sedan.

Anf. 26 GUSTAF LANTZ (S) replik:

Herr talman! Rättssäkerhet måste givetvis få kosta. Det handlar inte om att vi skulle kompromissa med det. Man ska komma ihåg att det enligt det förslag som ligger är väldigt begränsad omfattning på åklagarens möjlighet att agera för att förordna ombud. Det kan ske då domstolen annars inte är öppen. Dessutom finns det möjlighet att i efterhand kontrollera, granska och ompröva.

Men med det sagt – vi eftersträvar ju samma sak. När jag håller förhandlingskurser brukar jag säga: Nöj er inte med att ställa frågan vad man vill – fråga varför man vill det! I det här fallet tror jag att vi vill detta av exakt samma anledning. Vi har från regeringens sida öppnat för att domstolar ska kunna ta fler av de här besluten genom att man skruvar i den organisation som finns.

Jag tycker faktiskt att ledamoten Forssells anförande andas: Äntligen får vi slå regeringen på fingrarna! Den typen av bakomliggande intressen i sådana här viktiga och angelägna frågor äventyrar väljarnas förtroende för politiken. Låt oss i stället lösa den uppkomna situationen gemensamt! Jag tror i grunden att vi vill samma sak och att vägen dit nu finns utstakad genom de direktiv som Domstolsverket fått och det uppdrag som regeringen gett. Jag kan inte se att det på något sätt skulle äventyra rättssäkerheten. Vad som skrämmer mig är om misstänkta släpps innan de har förhörts därför att det inte finns en ordning på plats.

Anf. 27 JOHAN FORSSELL (M) replik:

Herr talman! Det svåra med rättssäkerhet är inte att stå i en talarstol och säga ordet, utan att efterfölja det, även i fråga om sådant som kanske inte inträffar jättemånga gånger på ett år. Vid just de tillfällen då det inträffar är det svart eller vitt – antingen värnar man rättssäkerheten eller så gör man inte det.

Jag har fått höra två argument från Socialdemokraterna mot förslaget om att stärka rättssäkerheten. Det ena är att det skulle vara kostsamt. Det

andra, som jag fick höra nu, är att det handlar om att spela mot regeringen. Om det är argumenten mot rättssäkerhet tror jag att det egentligen säger mer om Socialdemokraterna än om alla oss som vill avslå denna mycket illa förberedda och mycket illa genomförda proposition, vilket vi snart också kommer att göra.

Det här är ett märkligt förslag, både av principiella skäl och av rättssäkerhetsskäl. Det är någonting helt nytt jämfört med det vi är vana vid. Vi har också pekat på en bättre lösning: att inrätta en nationell domstolsjour, så att vi kan tillgodose den enskildes rätt att få tillgång till offentlig försvarare, även på obekväma arbetstider, och samtidigt behålla den rättssäkerhet vi tycker är så viktig.

Om det nu är så att Socialdemokraterna efter att ha ägt frågan i två och ett halvt år helt plötsligt har kommit till ett uppvaknande välkomnar jag det. Men om det verkligen stämmer att vi inte tycker olika inställer sig frågan varför man då yrkar på den reservation man har formulerat i det här betänkandet. Någonting måste det ändå finnas där vi tycker olika. Annars kan jag inte se framför mig varför regeringspartierna väljer att in i det sista framhärda i detta.

Jag hoppas att vi ska kunna få en lösning på plats snart. Jag hoppas att regeringen ska kunna utreda frågan och komma till skott betydligt snabbare än med den hastighet man haft hittills ända sedan oktober 2016.

Anf. 28 JONNY CATO HANSSON (C):

Herr talman! Ett rättssäkert samhälle är grunden i en välfungerande demokrati. Det är oerhört viktigt att medborgarna i ett land känner en stark tilltro till rättsväsendet och tillit till rättssäkerheten.

Regeringens förslag om införandet av rättshjälpsdirektivet är till stora delar väldigt bra, men det finns delar som direkt skulle kunna skada förtroendet för rättsväsendet och rubba tilliten till rättssäkerheten. Jag tänker såklart på det omdiskuterade förslaget att åklagare ska ges rätt att förordna offentlig försvarare utanför domstolarnas kontors- och beredskapstider för en misstänkt som är gripen eller anhållen och som har ett brådskande behov av en försvarare. Det innebär ett direkt avsteg från principen i svensk rätt att offentlig försvarare förordnas av domstol.

Regeringens förslag har fått stark kritik från en rad viktiga aktörer inom rättsväsendet, däribland Åklagarmyndigheten, Advokatsamfundet, Ekobrottsmyndigheten och Justitiekanslern. Kritiken handlar först och främst om att det är rent principiellt fel att låta den misstänktes motpart, åklagaren, utse vem som ska biträda den misstänkte. Advokatsamfundet lyfter i linje med denna princip bland annat fram att det är viktigt inte bara att åklagaren de facto är opartisk utan även att den misstänkte upplever åklagaren som just opartisk. För Centerpartiets del menar vi att det är direkt felaktigt utifrån ett rättssäkerhetsperspektiv att låta Åklagarmyndigheten utse ombud.

Under tiden som denna fråga har varit aktuell har jag blivit kontaktad av advokater runt om i landet. Jag måste säga att jag blir direkt orolig när advokater och Advokatsamfundet med flera riktar så pass stark och skarp kritik mot förslaget ur ett rättssäkerhetsperspektiv och regeringen trots denna kritik inte väljer att tänka om och lyssna in kritiken.

För det finns en annan väg framåt, en väg som regeringen nu helt plötsligt verkar dela. Vi är helt överens om behovet av möjligheten att förordna

offentlig försvarare utanför domstolarnas kontors- och beredskapstider för att stärka rättssäkerheten. Precis som har framförts av flera remissinstanser är ett jourssystem inom domstolarna den lösning som Centerpartiet vill se. På så sätt ges möjligheten att förordna offentlig försvarare dygnet runt, hela året, utan att vi behöver kompromissa med rättssäkerheten.

Det är beklagligt att regeringen går fram så här pass sent med rättshjälpsdirektivet utan att ha säkrat en bred majoritet i Sveriges riksdag trots att man har haft flera år på sig att implementera direktivet. Regeringen behöver se till att ett nytt förslag som stärker rättssäkerheten i stället för att urholka den skyndsamt kommer på riksdagens bord för beslut.

Det finns ett par saker man aldrig får tumma på i en välfungerande demokrati, och rättssäkerheten är utan tvekan en av dem.

(Applåder)

Anf. 29 ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Låt mig inleda med att säga att det är positivt att en majoritet i justitieutskottet har ställt sig bakom den motion från Moderaterna och Kristdemokraterna som kritiserar den del av förslaget i propositionen som har varit huvudnumret i den här debatten.

Förslaget i regeringens proposition innebär nämligen ett avsteg från principen i svensk rätt att offentlig försvarare förordnas av domstol. Det är helt enkelt helt fel att åklagare, i avvaktan på rättens beslut och när domstolen inte är tillgänglig för beslut, ska få förordna en offentlig försvarare för en misstänkt som är gripen eller anhållen och som har ett brådskande behov av en försvarare.

Kritiken mot detta förslag från tunga remissinstanser har varit stark. Vi har varit inne på det tidigare i debatten. Jag kan ytterligare förstärka det och ta några exempel i den kritiska massan. Åklagarmyndigheten har avstyrkt förslaget. I sitt remissvar skriver de bland annat att starka rättssäkerhetsintressen bär upp den nuvarande ordningen och att det rent principiellt borde vara otänkbart att låta den misstänktes motpart, åklagaren, utse vem som ska biträda den misstänkte.

Sveriges advokatsamfund avstyrker förslaget med hänvisning till rättssäkerheten och processrättsliga principer. De förordar i stället ett beredskapssystem inom domstolarna. Advokatsamfundet pekar bland annat på att det är av vikt – vilket exempelvis Johan Forssell lyfte fram tidigare i debatten – att åklagaren de facto inte bara *är* opartisk utan även att denne *framstår* som opartisk för den misstänkte.

Justitiekanslern ställer sig tveksam till förslaget och förordar också ett system med jourdomstolar. Ekobrottsmyndigheten är tveksam till lösningen mot bakgrund av att åklagaren är part i målet. Uppsala universitet avstyrker förslaget. Deras uppfattning är att uppgiften att förordna offentlig försvarare undantagslöst ska tillkomma domstol. Lunds universitet anser att betänkligheten med åklagarens rätt att förordna offentlig försvarare väger tyngre än den besparing som förslagets genomförande skulle kunna innebära.

Kristdemokraterna instämmer i allt väsentligt i den kritik mot det aktuella förslaget som framförts av remissinstanserna. Vi instämmer i behovet av en möjlighet att förordna offentlig försvarare utanför domstolarnas kontors- och beredskapstid, men detta bör av skäl som redan har angivits, rättssäkerhetsskäl och principiella skäl, inte vara en uppgift för åklagaren.

Precis som har framförts av flera remissinstanser är ett jour- och beredskapssystem inom domstolarna den lösning som bör väljas i stället. Regeringen har, efter att den konstaterat att den inte har riksdagens stöd för förslaget i propositionen, gett Domstolsverket i uppdrag att inrätta en sådan beredskapsjour. Men vi menar att det hade kunnat göras betydligt tidigare, herr talman. Detta direktiv antogs i oktober 2016.

Särskilt anmärkningsvärt är det dock att Domstolsverket var igång med projektet Effektiv och enhetlig helgberedskap samtidigt som utredningen angående implementeringen av rättshjälpsdirektivet pågick. Domstolsverkets projekt syftade till att skapa en enhetlig, rättssäker och effektiv helgberedskap över hela landet. I promemorian konstateras att en jour eller beredskap för domstolarna under kvällar och nätter till viss del skulle kunna bära likheter med helgberedskapen.

Det är märkligt att regeringen inte kom till slutsatsen att en domstolsjour för förordnande av offentliga försvarare på kvällar och helger skulle inkluderas i det projekt som redan pågick. Extra märkligt blir det att Domstolsverket först efter att regeringen fått bakläxa av utskottet nu fått i uppdrag att utreda en nationell domstolsjour. Det måste ha lett till visst huvudbry hos myndigheten, som alldeles nyss genomförde precis ett sådant projekt utan att få direktiv från regeringen att utreda möjligheten till jour.

Det är tydligt att regeringens inställning till rättssäkerheten är svajig. De principiella skälen att inte genomföra regeringens förslag är starka. Åklagare ska inte utse försvarare. Därför är det positivt att riksdagens majoritet stöder Kristdemokraternas och Moderaternas motion och avstyrker förslaget.

Låt mig avslutningsvis säga att det är anmärkningsvärt när företrädare för regeringen, i den här debatten Gustaf Lantz, närmast står och läxar upp oppositionens företrädare för att vi skulle spela någon form av spel i den här frågan. Mot bakgrund av hela den lista av remissinstanser som har kritiserat detta, att det bryter mot viktiga principer och hotar rättssäkerheten, är det anmärkningsvärt att regeringens företrädare anklagar oppositionen och majoriteten i Sveriges riksdag för att spela ett spel. Jag vill ha sagt det till protokollet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 15.)

§ 9 Åtgärder för att mildra konsekvenserna på det sociala området med anledning av brexit

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2018/19:SfU24
Åtgärder för att mildra konsekvenserna på det sociala området med anledning av brexit (prop. 2018/19:53)
föredrogs.

Kammaren biföll utskottets förslag att ärendet fick avgöras trots att det varit tillgängligt kortare tid än två vardagar före den dag då det skulle behandlas.

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 15.)

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2018/19:AU6

Arbetsmarknad och arbetslöshetsförsäkringen
föredrogs.

*Arbetsmarknad och
arbetslöshetsförsäk-
ringen*

Anf. 30 HANIF BALI (M):

Herr talman! I dag ska vi diskutera AU6 *Arbetsmarknad och arbetslöshetsförsäkringen*. Vi i Moderaterna står självklart bakom våra reservationer. Men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservationerna 6 och 18.

Vi anser att situationen på den svenska arbetsmarknaden i dag är oroväckande och att det behövs reformer för att få till stånd en fungerande matchningsfunktion som på ett effektivt sätt kan föra samman arbetssökande och arbetsgivare. Att ”matchning” i denna digitala ålder kostar så mycket som det gör via Arbetsförmedlingen är inte försvarbart.

Att det i dag går åt så mycket pengar för att finansiera funktioner på Arbetsförmedlingen som är bättre lämpade för ett automatiserat formulär på internet är oförsvarbart. Dessa pengar hade kunnat användas till att finansiera välfärden, till skattesänkningar och till bättre utbildningsmöjligheter för arbetslösa.

En inriktning mot en reformerad arbetsmarknadspolitik kommer också till uttryck i det gemensamma budgetförslaget för 2019 för utgiftsområde 14 som Moderaterna och Kristdemokraterna lämnade under hösten. Jag noterar att Liberalerna och Centern lämnat walkover i arbetsmarknadspolitiken med fromma förhoppningar om januariskissens löften.

Det förslag som vi hade lagt fram fick stöd i riksdagens kammare. Det byggde till stor del på att vi anser att Arbetsförmedlingen bör läggas ned till förmån för en struktur där andra aktörer på arbetsmarknaden spelar en betydligt större roll. Vi vill se ett mer renodlat system där en statlig myndighet har ansvar för bland annat kontroll, uppföljning och bedömning av den arbetssökandes behov, samtidigt som matchningsfunktionen öppnas för ett begränsat antal fristående aktörer.

Vi vill ha en nationell digital plattform, där man som medborgare får stöd och hjälp med att hitta och matchas till studier och jobb och kan få rådgivning och vägledning. I dagsläget är det väldigt svårt att som medborgare veta vad som efterfrågas på arbetsmarknaden och vilka chanser man har att utbilda sig till det som efterfrågas, men också vart man ska söka sig för att kunna göra det.

För exempelvis en nyanländ i Sverige som ska utbilda sig till undersköterska handlar det om kontakter med tre fyra fem myndigheter och tre olika utbildningsinstitutioner. Samtidigt måste man också själv känna till att det finns en efterfrågan på arbetsmarknaden. Dessutom måste man själv ansöka och vara pådrivande för att kunna ta del av utbildningen. Det är såklart en ganska orimlig uppgift för människor som knappt förstår hur det svenska systemet fungerar.

Jag noterar i detta betänkande att det finns en bred enighet i riksdagen om behovet av produktivitetshöjande möjligheter som vidareutbildning men att vi på grund av partipolitiska schismer inte lyckas skriva ihop oss. Det är väldigt tråkigt. Jag tror att vi alla är väl medvetna om att den svenska

välfärden är uppbyggd kring att vi har hög produktivitet och att väl utbildad, produktiv och kompetent arbetskraft är det som bär upp vår ekonomi.

Det är också uppenbart att det är nyanlända asylmigranter och deras anhöriga som kommer att vara den stora bördan på arbetsmarknadssystemen framöver, men inte bara de utan även de som har kommit för länge sedan och hamnat efter.

Nyligen släpptes en rapport som visade på uppdelningen på arbetsmarknaden. Uppdelningen verkar vara etnisk, men när man skrapar lite på ytan är det uppenbart att den är kompetensmässig. Människor från länder med högt HDI etableras bra på svensk arbetsmarknad. Individer med hög humankompetens etableras väldigt bra på svensk arbetsmarknad. Faktum är att man inte ens kan uppmäta skillnader mellan inrikes och utrikes födda om de presterar lika bra i kunskapsprov.

Detta är i grund och botten väldigt goda nyheter för svensk arbetsmarknad. Det betyder att vi är meritokratiska. Vi bedömer individer, och diskrimineringen är inte av sådan omfattning att det påverkar människors sysselsättning. Det är jättebra nyheter.

Men det finns också en väldigt ledsam nyhet i detta sammanhang, nämligen att en väldigt stor andel av nyanlända har så pass låg kompetens att de inte är kompatibla på svensk arbetsmarknad. Detta måste man göra något åt.

Denna grupp av människor som har kommit har ett stort utbildningsbehov; det kommer vi inte ifrån. Detta – att lära människor att räkna, skriva och läsa – är en kompetens som inte främst ligger hos Arbetsförmedlingen. Det är inget som kan lösas genom tillfälliga arbetsmarknadsutbildningar, utan det är något som främst ligger hos kommunerna.

Faktum är att vi har en historia av svensk vuxenutbildning. Vi hade en gång i tiden i Sverige stora grupper människor från landsbygden som flyttade in till städerna. De hade låg utbildning och svårt att hitta försörjning. Det var så kommunernas utbildningsprogram och vuxenutbildning växte fram.

Det är viktigt att vi får en minskad migration av asylsökande och deras anhöriga till Sverige då redan överbelastade system måste få en chans att ge märkbar effekt. Var ska vi få alla yrkeskunniga lärare ifrån, och hur ska utbildningssystemen kunna expandera så snabbt om det konstant fylls på med nya grupper som har allt svårare att etablera sig på arbetsmarknaden?

Jag noterar att det även finns idéer om att sänka löner. Men hur mycket kan man sänka lönerna? Det finns en gräns under vilken människor lever i arbetande fattigdom, och de sociala problemen med detta leder till slitningar i samhället som inte går ihop. Även här finns en gräns, och då går det inte att låtsas som att det inte finns någon gräns för migrationen.

Hälften av alla utrikesfödda presterar när det gäller svenska, matematik och digital problemlösning i paritet med de 10 procenten sämst presterande inrikesfödda, och 50 procent av invandrarna konkurrerar med de lägsta 10 procenten inrikesfödda. Vidare presterar 25 procent av utrikesfödda på nivåer som inte ens kan uppmätas bland inrikesfödda, det vill säga under den lägsta percentilen. Hur ska man få dessa 25 procent i arbete?

Kompetens är inte en objektiv term. Ordet kommer från engelskans ”compete”; det handlar alltså om att konkurrera med andra. Hur ska du kunna konkurrera med andra när 25 procent presterar på en nivå under de

lägsta procenten inrikesfödda? Det finns inga låglönejobb i världen som kan lösa detta.

Vi anser att regeringen bör ta initiativ till att kommunerna ska ta över huvudansvaret för personer som varit arbetslösa i mer än tre år. De har då förmodligen väldigt stora utbildningsbehov, och det är hos kommunerna utbildningskapaciteten finns.

När det gäller subventionerade anställningar kan det vara ett rimligt verktyg i vissa fall. Det är dock viktigt att de har låg undanträngningsgrad, att de inte är byråkratiskt tungrodda och att de fyller sin funktion när det gäller att hjälpa individer in på arbetsmarknaden, snarare än att subventionera dysfunktionella affärsmodeller.

Därför bör det som huvudregel finnas en gräns för hur stor andel av de anställda hos en och samma arbetsgivare som får ha en subventionerad anställning. Vidare bör nystartsjobben inte kvalificera för rätt till arbetslöshetsförsäkring. På så sätt kan man undvika att nystartsjobben används som ett för staten kostsamt sätt att få människor att uppfylla ett arbetsvillkor i arbetslöshetsförsäkringen så att det som kallas för a-kassensnurror skapas.

Jag noterar att Sverigedemokraterna vill ha en obligatorisk, skattefinansierad och allmän arbetslöshetsförsäkring – en idé som tidigare cirkulerade inom regeringen Reinfeldt men aldrig kom till stånd. Även om Moderaterna inte föreslår något sådant finner jag faktiskt diskussionen intressant. Kostnadsskillnaden jämfört med dagens offentligt finansierade men semiprivatiserade a-kassa är näst intill obefintlig. Det finns dock en stor fara: att a-kassan slutar ses som en försäkring och snarare ses som en bidragsutbetalning. På det sättet skulle den förlora den viktiga funktion den har. Men detta är i alla fall en diskussion som är värd att ha.

Fru talman! Vi har presenterat huvudlinjerna i Moderaternas arbetsmarknadspolitik, men jag vill lämna en brasklapp. Vi tror inte att det främst är via arbetsmarknadspolitik som en bättre fungerande arbetsmarknad skapas. Det är en stabil ekonomi, sund hushållning med offentliga finanser, ansvarsfull demografisk utveckling, ökad tillväxt, ökat företagande och entreprenörskap som är basen för en fungerande arbetsmarknad. Det är där värdet skapas, som inte bara försörjer vårt land utan också vår välfärd och våra familjer.

(Applåder)

Anf. 31 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD):

Fru talman! Jag ställer mig bakom Sverigedemokraternas samtliga reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservationerna 19 och 14.

Som socialkonservativ tycker jag att det är viktigt att behålla de fundament som fungerar bra samtidigt som vi utvecklar och reformerar det som kan bli bättre – allt för att folket som vi representerar ska få utdelning av det som vi gemensamt bidrar med i form av skattemedel och samhällsengagemang på kort men också på lång sikt.

Arbetslöshetsförsäkringen utgör ett starkt fundament för trygghet hos den enskilde. Det vet jag inte minst av egen erfarenhet. Vid lågkonjunkturen 2008 hamnade jag själv i den situationen att jag blev arbetslös. Jag fick då genomgå hela processen hos Arbetsförmedlingen men hittade ganska snabbt på egen hand ett nytt arbete.

Prot. 2018/19:68

27 mars

Arbetsmarknad och
arbetslöshetsförsäkringen

För mig som småbarnsförälder var skydds nätet genom arbetslöshetsförsäkringen en enorm trygghet som gav mig en chans att fokusera på mitt jobbsökande utan att riskera att totalt försätta min familj i en ekonomisk konkurs. Det är en trygghet som alla medborgare i Sverige förtjänar.

I dag finansieras den svenska a-kassan till 90 procent av skattemedel medan 10 procent finansieras av medlemsavgifter. Varför ska då inte alla som förvärvsarbetar och bidrar till vår välfärd ta del av den trygghet som försäkringen ger? Jo, svaret är att a-kassan och fackförbunden historiskt har haft alltför tajta kopplingar till varandra. Det är inte konstruktivt för vår arbetsrätt.

Arbetslöshetsförsäkringen ska i dag per definition vara skild från fackförbunden. Samtidigt får vi dock rapporter om att skillnaden inte alltid är så glasklar som den borde vara. Detta tycker vi är oroväckande och i sak fel. Vi menar att det är rättvisare och bättre fördelat om vi genom en statlig finansiering låter alla som arbetar ta del av den.

Allt pekar på att vi står inför en ny lågkonjunktur inom kort, och då behöver samhället visa att vi klarar av att skapa trygghet och stabilitet på arbetsmarknaden. Hade det då inte varit tryggare för dem som riskerar att bli av med sitt arbete att veta att de kan söka arbete lokalt utan att behöva riskera sin familjs trygghet?

För dem som är engagerade i föreningslivet och kör sina barn fram och tillbaka till diverse aktiviteter skulle det vara förödande att behöva pendla eller flytta till annan ort. Det är ett exempel på varför vi tycker att det är viktigt att göra det tydligare att den arbetslöse får en chans att söka nytt arbete lokalt under de 100 första dagarna.

Att bli arbetslös har stora konsekvenser för den enskilde, och därför vill vi arbeta för att höja ersättningstaket under de 100 första dagarna från dagens 910 kronor per dag till 1 200 kronor per dag.

Fru talman! När det gäller funktionsnedsattas situation och Samhall som statligt bolag tycker vi att Samhalls grunduppdrag är oerhört viktigt. För en person med nedsatt arbetsförmåga som inte kan arbeta full tid är inte alltid ett vanligt, reguljärt arbete den bästa lösningen.

Att arbetsmarknadspolitiken bör inkludera personer med funktionsnedsättning och skapa förutsättningar för alla att få ett arbete efter förmåga är fullt rimligt. Där delar vi utskottets hållning. Dock önskar vi se mer handlingskraft från regeringspartierna i frågan, och vi tycker inte att politiken på området är tillräcklig för att nå målet.

Därför är det rimligt att se över ytterligare förslag och insatser för att skapa så bra förutsättningar som möjligt. Ett exempel bland våra förslag är att se över möjligheten att införa någon form av flexjobb likt det system som finns i exempelvis Danmark. Danmark har goda erfarenheter av den typen av anställningsform för personer med väsentlig och permanent nedsatt arbetsförmåga.

Förslaget innebär att personen arbetar med 100 procent av sin arbetsförmåga och får 100 procent av lönen. Arbetsgivaren betalar endast för den faktiska tid som personen arbetar, medan staten tillskjuter resterande del av ersättningen. Resultatet blir en lön som man kan leva på enligt vår svenska modell.

Samhall som företag grundades 1980 och är i dag ett av svenska statens största företag, i alla fall sett till antal anställda i Sverige. Ett av Samhalls

mål är att 1 100 medarbetare varje år ska gå vidare till en anställning hos en annan arbetsgivare. Här har man historiskt haft en stor framgång.

När Samhall grundades var uppdraget att skapa sysselsättning för personer med funktionsnedsättning, och uppdragen bestod nästan uteslutande av egen produktindustri. Allteftersom den svenska arbetsmarknaden har förändrats har också Samhalls verksamhet förändrats. I dag består en stor del av uppdragen av serviceyrken och entreprenader inom andra företag.

Dock är Samhalls grunduppdrag detsamma som det alltid har varit: att ge människor med psykiska eller fysiska funktionshinder möjlighet att få meningsfulla jobb. Samhalls huvuduppgift är att skapa utvecklande jobb åt personer med en dokumenterad funktionsnedsättning.

Dock finns det signaler och kritik som pekar på att Arbetsförmedlingen använder sig av Samhall för att dölja nyanlända i arbetslöshetsstatistiken, vilket är problematiskt. Av dem som arbetar i Samhall är 42 procent i dag personer som är födda i ett annat land, vilket är helt orealistiskt. Att 50 procent av dem som arbetar i Samhall ska vara personer födda i ett annat land faller egentligen på sin egen orimlighet.

Arbetsförmedlingen använder funktionshinderskoderna på ett högst tveksamt sätt, då brister i det svenska språket inte ska klassas som ett fysiskt eller psykiskt funktionshinder. Risken är att man skapar en undanträngningseffekt för dem som på riktigt har behov av Samhall.

Vi menar att det är upp till varje individ att själv skapa sig förutsättningar för att vara tillgänglig på den svenska arbetsmarknaden. Detta kan ske genom sfi och alla andra utbildningar som samhället generöst bistår med. Sedan ska varje person själv söka arbete med eller utan Arbetsförmedlingen och på samma villkor som alla andra på arbetsmarknaden.

Samhall är inte till för att regeringen ska kunna dölja en misslyckad invandrings- och arbetsmarknadspolitik. Vi anser därför att regeringen i enlighet med vad som anförts ovan dels bör se över möjligheten att införa någon form av flexjobb, dels bör vidta åtgärder för att värna Samhalls kärnuppdrag.

Anf. 32 MARTIN ÅDAHL (C):

Fru talman! Vi i Centerpartiet står naturligtvis bakom alla våra reservationer, men här vill jag bara yrka bifall till reservation 10, som jag kommer att säga något om. Jag kommer här också att ge en bakgrund till de ställningstaganden som uttrycks i våra särskilda yttranden och beskriva lite varför vi har valt den här vägen på detta område.

Ibland är det i politiken svårt att minnas vad som döljer sig bakom alla flerstaviga ord som jag och andra använder här i talarstolen, men så är det inte på det här området. Vi har fortfarande, på toppen av högkonjunkturen, hundratusentals människor som står utanför Sveriges arbetsmarknad. Tre fjärdedelar av dem, en kvarts miljon människor, är dessutom enligt statistiken vad som kallas utsatta. Det handlar om personer som saknar gymnasieexamen, äldre som har förlorat sitt jobb och utlandsfödda som har språksvårigheter. En majoritet av de arbetslösa i dag har aldrig haft ett verkligt jobb.

Det är otroligt många livsöden som påverkas av vad vi gör här i Sveriges riksdag. Det är många barn som inte får se sina föräldrar gå till jobbet. Det är väldigt många människor som kämpar jättehårt men inte får en

chans att komma in. Det är vi som har skapat de problemen: de höga skat-
terna på de anställda, som tillsammans med löneavtalen på arbetsmark-
naden gör att man i småföretag inte kan anställa en extra person.

De regler som är avsedda att skydda människor lägger all tonvikt på en
turordningskö i stället för på anställbarhet, som kan ge en verklig trygghet.
När det väl kommer en omstrukturering och man åker ut från företaget
efter en förhandling med facket är man dessutom sist i kön. När vi sedan
lägger miljarder på att hjälpa de arbetslösa, som flera redan har varit inne
på, är det en byråkrati som oftast bara gör att de går från åtgärd till åtgärd.
Nu är vi dessutom på toppen av högkonjunkturen. Konjunkturen är på väg
ned.

Men man får inte drabbas, som vissa gör, av djup pessimism på grund
av detta. Det måste leda till handling och till reformer som bryter ned de
murar som stänger människor ute från jobb och reformer som skapar flexi-
bilitet.

Dessa reformer har vi drivit under många år, men vi har inte fått myck-
et stöd för dem, inte ens inom Alliansen, om vi ska vara ärliga. Vi har inte
heller fått stöd från Socialdemokraterna. Men det nya politiska läget i Sve-
rige tvingade Centerpartiet att agera som en oberoende liberal kraft i
svensk politik, vars mål inte bara är att stoppa de politiska extremerna utan
också att åtgärda de djupa problem som göder populismen och extrem-
ismen och i sig är mycket allvarliga.

Det politiska läget har gett oss ett stort avgörande i fråga om vem som
ska regera i Sverige och hur. Vi valde att inte använda det för regeringsta-
buretter eller poster utan för att driva igenom de stora viktiga reformer och
den sakpolitik som ska ge oss chansen att riva murarna för hundratusentals
människor och bryta den tudelning som finns på arbetsmarknaden.

Vi har gjort detta bland annat på fem stora områden i januariavtalet.
Arbetsgivaravgiften kommer inte att diskuteras så mycket här. Men det är
en fråga som är viktig för att minska skattekilarna på arbete, inklusive bort-
tagandet av arbetsgivaravgiften för dem som aldrig har haft ett jobb och
för småföretag som börjar anställa.

Vi har breddat de jobb där lönen till att börja med ska vara lägre för att
människor ska kunna komma in på arbetsmarknaden. Man får inte få vara
så pessimistisk som vissa talare har varit, för Tyskland, Nederländerna och
många andra länder har klarat att hitta ingångsjobb med lite lägre lön, så
att människor kommer in på arbetsmarknaden. Detta har vi försökt bredda
till dem som skapar flest jobb i det moderna Sverige: små företag utan
kollektivavtal samt bemanningsföretag.

Vi vill göra tydliga förändringar av arbetsrätten så att flexibilitet, trygg-
het och stärkt kompetens ersätter turordningsköer som det enda som ger
trygghet på arbetsmarknaden, fler vågar byta jobb och fler luckor öppnas
för dem som står utanför.

Vi vill göra om Arbetsförmedlingen, vars byråkrati fortsätter att have-
rera ända in i det sista. Vi vill i stället använda de tiotals miljarder som vi
lägger på att hjälpa de arbetslösa så effektivt att insatserna verkligen leder
till jobb. Det ska då vara fristående förmedlare som får betalt efter resultat
i form av att de varaktigt lyckas få människor i jobb och ingenting annat.

På alla dessa områden gäller leverans. Det kommer att vara tufft. Det
kommer att vara komplicerat. Men vi kommer att följa vartenda steg på
vägen som regeringen tar fram till att januariavtalet är uppfyllt.

Som vi nämner i många av våra särskilda yttranden är det sådant som Alliansen har varit enig om. Det är saker som Alliansen har drivit gemensamt. Därför kan vi inte annat än instämma i vissa av intentionerna i motionerna från de andra borgerliga partierna. Men vi ska också vara tydliga med att delar av detta är reformer som inga andra politiska partier än Centerpartiet och Liberalerna har drivit. Inget annat parti har motionerat om det. Det handlar om strukturreformer som vi alla insåg var nödvändiga men som ingen vågade bära. Alla sköt dem framför sig eftersom de utmanade starka särintressen. Det är reformer för att öppna arbetsmarknaden och hålla fokus på dem som står utanför som vi nu äntligen kan genomföra, i grevens tid, innan lågkonjunkturen kommer.

Sedan är detta inte tillräckligt. Centerpartiet kommer att fortsätta att driva reformer på arbetsmarknaden på många andra sätt. Vi kommer att fortsätta att vara drivande i opposition för att utöka företagsamhet, frihet, öppenhet och enklare vägar till jobb på många av de områden där vi inte nådde hela vägen fram i januariavtalet. Men vi nådde mycket längre än många andra.

Ett exempel är en reservation vi har. Den handlar om insatserna för personer med funktionsnedsättning och om deras chanser på arbetsmarknaden. Det har också nämnts tidigare. Det är en fråga som ligger utanför januariavtalet. Det är för mycket byråkrati och krångel, precis som på övriga arbetsmarknaden, som blockerar möjligheterna till jobb. I dag är det för krångligt att anställa personer med funktionsnedsättning. Många företag drar sig därför för det. De förenklingar som gjorts har faktiskt inte räckt. Småföretagare måste kunna satsa på dessa jobb. De måste kunna känna att det är lika självklart som allting annat. Stöden behöver bli färre. De behöver bli enklare. De behöver bli mer flexibla. Det är ytterligare ett exempel på hur vi kommer att gå längre.

Men generellt sett finns det inte längre någon återvändo. Vi måste gemensamt göra detta lyft för att bryta tudelningen på arbetsmarknaden. Vi i Centerpartiet kommer att göra vår del. Vi hoppas att alla andra kommer att göra sin.

Anf. 33 HANIF BALI (M) replik:

Fru talman! Jag tror att Martin Ådahl hintade om att jag var pessimistisk. Jag kan säga att svensk syn i de här frågorna kanske har varit lite väl optimistisk. Det gäller regeringen och även Alliansen och tidigare Centerpartiet. Systemet behöver bara rattas lite, så kan vi strax få EU:s lägsta arbetslöshet eller vad det nu kan vara. Nu andas Martin Ådahls anförande samma optimism. Det är väldigt gulligt.

Men det stora problemet är att Centerpartiets politik inte går ihop. Det finns inget annat exempel någonsin, som registrerats av OECD, på ett land som har haft så stor migration som Sverige – i västvärlden, i en industrialiserad ekonomi. Det har aldrig skett. Det har aldrig uppmätts. Då går det faktiskt inte att prata om minijobb i Tyskland och andra sådana saker. Därutöver är Sverige det land i hela västvärlden som har störst skillnader i kompetens mellan inrikes födda och utrikes födda. Det finns inget annat land i den industrialiserade världen som har större skillnader än Sverige. Martin Ådahl vill öppna för ännu mer invandring, fler skyddsskäl, och samtidigt försöka komma åt den etnifiering och segregation vi ser på arbetsmarknaden. Det är inte realistiskt.

Jag undrar helt enkelt: Hur tänker ni här? Alla era reformer kan ge effekt på marginalen men inte om ni fyller på med nya kunder hela tiden.

Anf. 34 MARTIN ÅDAHL (C) replik:

Fru talman! För det första konstaterar jag att det är ett tråkigt mönster. En representant för Moderaterna, i det här fallet, begär replik på Centerpartiet för att komma med kritik men begär inte replik på Sverigedemokraterna. Tyvärr är det så i dag.

Fru talman! För det andra tror jag inte att ledamoten Hanif Bali med bästa vilja i världen kan ha lyssnat noga om han anser att det jag sa var: Ratta lite i systemet. Hela poängen var att det behöver göras stora reformer. Det handlar inte om någon naiv optimism. Det kan man inte heller, med bästa vilja i världen, höra om man inte lyssnar väldigt selektivt.

I botten handlar det om att det går att lyckas med denna typ av integration, hur man än beskriver andelen personer som kommer till Sverige. Jag tror för övrigt att det är mycket bättre för människors möjligheter på arbetsmarknaden att små barn och föräldrar får förenas än att de skiljs åt av orimliga lagar. Men hur man än beskriver det är det helt uppenbart att länder som Tyskland, Nederländerna och Danmark har lyckats oerhört mycket bättre med att få in de nyanlända som har låga kvalifikationer i sysselsättning – det är långt över de svenska nivåerna – med hjälp av de reformer som vi föreslår.

Ytterst måste Moderaterna bestämma sig för om man tror på liberalisering av arbetsmarknaden och småföretagarnas möjlighet att anställa, entreprenörskapet och riktiga reformer. Är det detta som har stått i vägen i flera decennier och lett till att folk har stått utanför arbetsmarknaden, långt innan vi hade olika vågor av migration, eller handlar det i botten bara om att det är för mycket invandring till Sverige?

Vi har alltid, precis som ni förut, tyckt att det har varit det förstnämnda som varit problemet. Vi har inte plötsligt anammat en annan retorik.

Anf. 35 HANIF BALI (M) replik:

Fru talman! Liberaliseringar på arbetsmarknaden är såklart väldigt välkomna. Moderaterna har velat ha det väldigt länge, och det är därför det blir så himla konstigt. Vi har nämligen alltid velat se en liberalisering av lagen om anställningsskydd och göra massor av de reformer som Martin Ådahl drar upp. Men när det kommer fram en ny samhällsutmaning blir det ju konstigt om Moderaternas svar på det ska vara exakt det vi har tyckt hela tiden. Har man bara en hammare är allting spik. Det är dock ett nytt samhällsfenomen att det kommer grupper och att vi ser skillnader som vi tidigare inte har haft i det här landet, som historiskt sett haft en väldigt homogen utbildningsstruktur.

Därför går det faktiskt inte att se allting som spik som ska lösas med lite liberaliseringar i LAS, lite privatiseringar av Arbetsförmedlingen och lite reformer vid kanten. Hur stora häv man än tar är det inte realistiskt att åtgärda de problem som är orsakerna bakom segregationen på arbetsmarknaden om man samtidigt öppnar upp för nya kunder som behöver hjälp hela tiden.

Det är den enkla slutsatsen. Det tog lång tid för mig att fatta det. Jag stod där och höll med till punkt och pricka om det Martin säger. Det tog lång tid av vuxenhet och av mognad att landa i den åsikten. Det är en resa

vi alla nog har gjort. Frågan är när Centerpartiet och Martin Ådahl ska börja göra denna resa.

Prot. 2018/19:68
27 mars

*Arbetsmarknad och
arbetslöshetsförsäkringen*

Anf. 36 MARTIN ÅDAHL (C) replik:

Fru talman! Jag förstår att det är en del av debatten i riksdagen, men jag är ännu så länge inte riktigt beredd att ta några lektioner i vuxenhet och mognad av min kollega från Moderaterna. Det kanske kommer med min mognad.

Det här är stora och viktiga reformer som vi har drivit tillsammans – men inte bara tillsammans, ska gudarna veta. Det har funnits ett motstånd från våra borgerliga kollegor i Alliansen mot de här stora och viktiga strukturreformerna, och det har blockerat förändringar på arbetsmarknaden år ut och år in. Därför är jag väldigt förvånad över att man nu plötsligt påstår att man tyckte motsatsen.

Jag är väldigt förvånad över att ordagrant höra de ord som Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och andra brukar använda om vår tro på att en välfungerande marknadsekonomi även på arbetsmarknadens område och med stöd av omfattande nationalekonomisk vetenskap och många småföretagares och vanliga människors erfarenheter är lösningen i många länder och även i Sverige för att få in alla på arbetsmarknaden. Allt detta kallas plötsligt för att vi bara har en hammare och därför tror att allting är en spik. Det är ordagrant vad vi historiskt har hört från de värsta vänsterpopulisterna.

Det är inte någon hammare och någon spik! Det är grunden för att arbetsmarknaden ska fungera. Jag hoppas och tror att Moderaterna inte kommer att släppa denna linje i politiken utan hålla fast vid att reformera. Och för att ha det sagt: Människor som kommer till detta land och vill in på vår arbetsmarknad är inte ”kunder”, vill jag påpeka. De är just vad de är – människor som har hamnat i utanförskap och behöver komma in.

Anf. 37 ALI ESBATI (V):

Fru talman! Spännande att få hålla sitt anförande efter att två olika småbisarra högerfantasier om hur samhället hänger ihop har drabbat samman i ett replikskifte! Jag ska försöka återvända till verkligheten.

Vi diskuterar nu betänkandet AU6 *Arbetsmarknad och arbetslöshetsförsäkringen*, ett antal motioner från den allmänna motionstiden som vi har att ta ställning till. Det är inte något anslag i någon budget, inte heller något förslag som har lagts på riksdagens bord av regeringen.

Men det är ändå så att flera av de frågor som berörs i betänkandet befinner sig mitt i omvälvande politiska processer. Vi genomför till exempel den här debatten samtidigt som hela den svenska arbetsmarknadspolitikens såsom vi känner den och den myndighet som av riksdag och regering är satt att genomföra viktiga delar av den, alltså Arbetsförmedlingen, är på väg att föras in i ett omfattande kaos.

Ansvar för den här påtvingade vandringen ut i kaos faller tungt både på det nybildade blåbruna blocket i svensk politik – Moderaterna, SD och KD – som drev igenom en servettskissbudget som om det inte funnes någon morgondag och på regeringen och dess nyliberalt färgade samarbetspartier C och L.

De partier som samsades om januariöverenskommelsens 73 punkter har nämligen inte gett några besked huruvida och på vilket sätt effekterna

av den blåbruna budgeten ska mildras och hanteras på ett ansvarsfullt sätt när det gäller Arbetsförmedlingen och arbetsmarknadspolitiken. Tvärtom har den ideologiskt enkelspåriga skrivbordskonstruktion som Centern och Liberalerna har viftat med tidigare i tid och otid nu kodifierats som själva grunden för detta samarbete. Det är trist, och det är ganska ovärdigt ett i många stycken modernt och välfungerande land som Sverige.

Fru talman! Jag och andra i Vänsterpartiet har under de senaste månaderna både kontaktats av och själva sett till att träffa några av de människor som dagligen arbetar med den svenska arbetsmarknadspolitiken på olika sätt. Inte minst har det funnits en väldig frustration hos de fackliga organisationerna på Arbetsförmedlingen över att vara föremål för påståenden utan grund i fakta och att bli syndabockar i processer där de når mål som har satts upp för dem för att sedan inse att det är helt andra mål och andra syften som de kritiserats för i offentligheten.

Det har även genomgående funnits en genuin önskan att förstå hur de mest högljudda kritikerna – företrädesvis Centerpartiet och dess främsta företrädare i de här frågorna, Martin Ådahl – förhåller sig till de stora uppsägningar och kontorsnedläggningar som blir resultatet av politiken, samtidigt som Arbetsförmedlingen ska genomgå en stor men inte preciserad förändringsprocess.

Döm då om min förvåning, och jag gissar att förvåningen kanske är ännu större hos de anställda på Arbetsförmedlingen, när det häromdagen visade sig att en som säger sig vara chockad och bestört över effekterna av den politik som Centerpartiet och Martin Ådahl har drivit igenom är Martin Ådahl från Centerpartiet. I Dagens industri kunde vi nämligen i måndags läsa att ”det här rimmar inte alls med Centerpartiets politik och det rimmar inte heller med Januariavtalet”.

Det förefaller alltså som om Centerpartiet, eller i alla fall minst en ledande centerpartist, hade tänkt sig att privatisering av Arbetsförmedlingen i dess nuvarande form skulle ske samtidigt som antalet anställda och antalet kontor skulle vara intakt.

Jag måste erkänna att jag inte på egen hand kan bedöma om detta är en fråga om naivitet, ett utslag av ett slags magiskt tänkande eller bara ett simpelt försök till politiskt spinn. Det jag däremot måste understryka är att så här bör man inte låta ansvariga partier komma undan ansvar.

Vi är rätt många som gång på gång under den förra mandatperioden, i valrörelsen, under regeringsbildningstumultet och efter tillkomsten av januariöverenskommelsen har försökt att seriöst diskutera de effekter som högerpolitiken skulle få för arbetsmarknadspolitiken och för Arbetsförmedlingen. Det har bemötts med hurtfriska pr-oneliners och rosenkindade nyliberala floskler. Men nu när det börjar brännas vill inte de ansvariga, som också sitter här inne, kännas vid något ansvar. Det är ganska ynkligt.

Fru talman! Det är inte heller bara i den allmänna debatten som det här förhållningssättet har börjat utkristallisera sig. Det är också något som man kan se i texterna i det här betänkandet. När det gäller Arbetsförmedlingen kan vi till exempel läsa detta: ”Utskottet noterar att frågan om hur Arbetsförmedlingens uppdrag bör utformas på framtidens svenska arbetsmarknad och hur matchningen överlag bör skötas har varit föremål för en grundlig genomgång av den nyligen avslutade Arbetsmarknadsutredningen.”

Det här är rätt och riktigt. En enorm utredning har jobbat i flera år och presenterade sitt slutbetänkande just i januari i år.

Vi läser vidare: ”Som utskottet nyligen har framhållit anser det att utredningens förslag kan vara ett viktigt kunskapsunderlag i den fortsatta diskussionen om reformeringen av Arbetsförmedlingens uppdrag.”

Detta låter också rimligt. Problemet är att det inte är så januariöverenskommelsen har formulerats och presenterats. Där har de politiska intentionerna redan trumfat det som utredningen har jobbat med. Jag skulle förstås bli jätteglad om vi till exempel i dag kunde få höra de fyra partier som har skrivit på 73-punktsprogrammet säga att de har tänkt till och vill fundera ett varv till. Jag kommer inte att hålla andan i väntan på att detta ska ske, men det vore förstås bra för svensk arbetsmarknadspolitik och för Sverige om det blir så.

Fru talman! Jag tror att en seriös politisk debatt om ivern att plocka isär och skapa kaos i arbetsmarknadspolitik bara kan föras om man också ser att detta handlar om mer än olika idéer om förvaltning och organisation. Här finns också starka systemiska krafter i rörelse. Det är ekonomiska intressen och drivkrafter som har att göra med en omvandling av den samtida kapitalismen och hur den tar sig uttryck i ett väl utbyggt välfärdsland som Sverige.

Vi ser nämligen denna utveckling på flera områden, till exempel när kapitalägarna och deras politiska grenar i de politiska församlingarna slåss hårt för att behålla sugrören ned i de offentliga pengakassorna för vård, omsorg, skola och assistans. Vi ser det när managementkonsulter går iväg med miljardvinster från bygget av Nya Karolinska sjukhuset samtidigt som det fattas pengar till att fixa personalens arbetsvillkor.

Det vi har att göra med är en sentida fas av rofferi, där politisk energi investeras i att tillskansa sig finansiella resurser som det offentliga samlar ihop.

Vi kan fortfarande i debatten höra de ideologiska amsagorna om entreprenören som trotsar världens alla medelmåttor och bygger en verksamhet som producerar tillväxt och välstånd, där arbetarna är ansiktslösa statister. Men den som är uppmärksam kan se och höra att innovation i högerretoriken i allt tilltagande grad har kommit att stå för smarta grepp för att rigga för bekväm överföring av medel genom det offentliga till kommersiella aktörer. Det är i det sammanhanget som ivern att privatisera arbetsmarknadspolitik måste ses och därmed också vikten av att inte låta det ske utan politisk strid.

Fru talman! För Vänsterpartiet är det viktigt att Sverige har en väl genomtänkt och väl fungerande arbetsmarknadspolitik. Det betyder att vi också har varit mycket starkt kritiska till många inslag i politiken och till delar av Arbetsförmedlingens verksamhet. Men vi vill att Arbetsförmedlingen ska gå i en helt annan riktning än den som nu aviserats av regeringen tillsammans med C och L.

Arbetsförmedlingen ska vara en grundpelare i en samhällstillvänd och aktiv arbetsmarknadspolitik, inte en myndighet som renodlas till att stå för kontroll och bestraffning – möjligen också upphandling.

Personalen på Arbetsförmedlingen bör ges möjlighet att ägna det mesta av sin tid åt att ta kontakt med lokala arbetsgivare och arbetssökande, så att de kan hitta de öppningar och möjligheter som finns. Arbetsförmedlingen behöver samtidigt anordna mer av vissa utbildnings- och förberedelseinsatser och i större utsträckning än i dag kunna anvisa till reguljär utbildning.

Över huvud taget skulle en uppräckning av arbetsmarknadspolitiken behöva utgå från den faktiska situationen bland den mångfasetterade grupp arbetslösa som finns i dag och från en samhällelig idé om vad för slags arbetsmarknad och för slags samhälle som vi vill ha i Sverige.

Det finns ett omfattande behov av grundläggande utbildning för en stor del av dem som i dag är arbetslösa. Man behöver satsa på fungerande former för dem. Det är bättre med lite dyrare arbetsmarknadsutbildningar än de massåtgärder som i första hand syftar till att kontrollera de arbetslösa snarare än till att förbättra deras möjligheter på arbetsmarknaden, och därmed bör verksamheten läggas om på ett genomtänkt och strukturerat sätt.

Vad ser vi i stället? Jo, en kontroll- och lönesänkarfilosofi som får stiga fram igen i och med regeringens samarbete högerut. Om C och L får bestämma mer blir det mer av detta som väntar.

Hör till exempel hur det låter i den gemensamma reservationen av Centerpartiet och Liberalerna under punkt 4, som Martin Ådahl nyss yrkade bifall till, i dagens betänkande: ”Vi anser att det visserligen är åtråvärt att arbetsgivare ger sina anställda bra anställningsvillkor. Det får dock inte leda till att vissa arbetsgivare sållas ut.”

Det är fråga om två partier som ser till att ta strid för att göra fler former av subventionerade anställningar till vattenhål för mindre seriösa och lönedumpande arbetsgivare. Det är fråga om två partier som utgör den socialdemokratiskt ledda regeringens underlag.

Fru talman! Vänsterpartiet har i direkt kontrast till detta presenterat en rad förslag för att stärka kontrollen och det fackliga inflytandet när det gäller subventionerade anställningar så att de används effektivt och inte på ett sätt som tränger ut arbete med kollektivavtalsenliga villkor. Det finns i dag vissa branscher, till exempel taxi, buss, lager och detaljhandel, där det på sina håll förekommer ett systematiskt utnyttjande av subventionerade anställningar, på så sätt att arbetsgivaren i princip kräver att den som vill ha en tjänst ska ta med sig något slags subvention, fastän det finns ett behov av att tillsätta tjänsten. Så ska inte svensk arbetsmarknad fungera.

Vänsterpartiet föreslår bland annat att det ska införas en gräns för hur många eller hur stor andel anställda med subventionerad lön som en och samma arbetsgivare får ta emot. Vi vill förtydliga att Arbetsförmedlingen både ska höra och alltid noga överväga fackliga organisationers yttranden när man beslutar om arbetsplatsförlagd anvisning. Vi vill stärka sanktionsmöjligheterna mot arbetsgivare som inte uppfyller överenskomna kriterier eller som missbrukar anställningsstöden för att minska sina personalkostnader och skaffa sig konkurrensfördelar.

Detta är konkreta åtgärder som bör övervägas. Men det är klart att alla de åtgärderna blir svårare att genomföra när Arbetsförmedlingen själv har försatt sig i fritt fall.

Om inte regeringen förmår att rulla tillbaka den nationella förvaltningspolitiska katastrof som är i vardande för Arbetsförmedlingen lär vi även få se negativa bieffekter av det slaget, det vill säga mer av fusk och bedrägerier och mer av urholkat förtroende för hela den svenska modellen.

Fru talman! Det finns mycket mer att säga, men jag har redan dragit över min talartid för anförandet. Jag avslutar med att säga att jag givetvis står bakom samtliga Vänsterpartiets reservationer, men för tids vinnande i dag yrkar jag bifall endast till reservation 8.

Anf. 38 MARTIN ÅDAHL (C) replik:

Fru talman! Jag upplevde att Ali Esbati gjorde sådana kraftfulla ansträngningar att få mig att begära replik att jag inte riktigt kan neka honom att få ett replikskifte i debatten. Han apostroferade mig många gånger.

Det är dock svårt att svara på, vilket ledamoten var inne på, en så främmande verklighetsbild. Om man har ett marxistiskt anslag och ser alla former av fristående aktörer som ett rofferi har man svårt att inse vad som är den verkliga situationen, nämligen att Arbetsförmedlingen inte fungerar för de arbetslösa. Det är bara en liten bråkdel som får jobb med hjälp av alla de resurser som vi lägger på Arbetsförmedlingen.

Vissa länder lägger inga pengar alls på att hjälpa de arbetslösa, men alla de länder som lägger pengar på de arbetslösa har ett system med fristående resultatbaserade aktörer. Just nu sätter vi en reform i verket med både privata och idéburna aktörer. I Australien finns många idéburna aktörer, men de kanske också är en del av rofferiet. Vi ska utsätta denna byråkrati för dessa förändringar, men vi har inte börjat än. Samtidigt lägger ledningen på Arbetsförmedlingen ned ett stort antal kontor, fastän det inte alls var med i planeringen. Det sker förhastat och ogenomtänkt. Det är väl självklart att vi reagerar. Man får själv hitta motsägelserna.

Vi kommer att ha en decentraliserad, närvarande arbetsförmedling överallt i landet. Framför allt kommer vi att ha en som fungerar och levererar jobb, om vi lyckas med reformen. Så är det inte i dag.

Anf. 39 ALI ESBATI (V) replik:

Fru talman! Att jag nämnde Martin Ådahl vid namn var för att jag ville citera vad han sa i Dagens industri. Jag skulle själv föredra att bli citerad med namn i stället för exempelvis ”42-åringen” eller något sådant. Det hade säkert varit sämre.

Man behöver inte vara marxist för att försöka sätta in det som sker i en allmän privatiseringsstrategi som pågår över stora delar av västvärlden, även om det kanske hjälper. Jag konstaterar bara att det på många områden finns en vilja från arbetsgivarorganisationer och kapitalägarorganisationer att de offentliga medel som ändå samlas in för att samhället anser att en uppgift behöver göras, till exempel arbetsförmedling eller hjälp till arbetsökande, i stället för att gå genom organisationer som har det allmännas intresse för ögonen ska pumpas in i privata bolag. Det är inte en slump att detta är något som till exempel Almega länge har drivit på. Centerpartiet har agerat som Almeegas politiska representant i Sveriges riksdag. Jag försöker sätta in detta i ett lite bredare perspektiv.

Det som vi kan komma tillbaka till är den märkliga chock som Martin Ådahl verkar ha drabbats av genom att se resultaten av sin politik börja vecklas ut. Hur hade Centerpartiet och representanten Ådahl tänkt sig att det skulle gå till att göra privatiseringen utan att påverka Arbetsförmedlingens anställda och Arbetsförmedlingens kontor? Vad var det för utveckling man hade tänkt sig skulle ske? Det vore intressant att höra.

Anf. 40 MARTIN ÅDAHL (C) replik:

Fru talman! Jag är ledsn, Ali Esbati, om du kände att det inte var ett tillräckligt personligt anslag. Det var inte min mening alls. Däremot är det en viktig och bra fråga som du ställer, nämligen hur neddragningen ska gå till om det samtidigt ska finnas lokal närvaro i hela landet.

Poängen är ju inte att ha närvaro för närvarans skull om den inte fungerar, utan poängen är att man ska ha närvaro som levererar någon sorts hjälp till jobb som verkligen är effektiv. Den neddragning av kontor som nu har skett och att man inte kan garantera närvaro i hela landet – vi har faktiskt krävt närvaro i hela landet som svar på detta – är inte alls en del av denna förändring. Det är en mycket liten del av Arbetsförmedlingens totala budget som berörs av detta. Tvärtom kommer man med många fler fristående aktörer att ha större lokal närvaro på många sätt.

Det finns inte alls något logiskt band mellan att ha en renodlad myndighet som är närvarande och gör sitt myndighetsuppdrag och att göra det som de fristående är bra på när de gör det i resten av världen enligt principen att ha kontakt med arbetsgivare, förmedla jobb och skapa ett effektivt stöd till de arbetssökande – alltså det som i dag inte fungerar över huvud taget. Dessa två saker kan man, även om man har en i grunden vänsterpartistisk inställning, inte ställa mot varandra. Det måste både kunna vara dynamiskt och effektivt och kunna finnas en närvaro som myndighet nära människor. Man ska inte behöva välja det ena eller det andra.

Det är alltså en mycket relevant fråga, Ali Esbati, men du får också ett mycket tydligt och enkelt svar.

Anf. 41 ALI ESBATI (V) replik:

Fru talman! Jag konstaterar att effekterna av M-, KD- och SD-budgeten var kända. Arbetsförmedlingens generaldirektör var på besök hos utskottet och redogjorde för vad som skulle ske.

Hade den nya regeringen plus C och L velat ändra på detta hade man kunnat avisera att man till exempel tillför mer pengar i vårbudgeten eller åtminstone avisera på annat sätt att man vill någonting annat med Arbetsförmedlingen. Tvärtom har man sagt att man utanpå den snabba nedskärningen som kommer som en direkt följd av budgeten vill göra stora men ännu inte klara förändringar som ska göra att Arbetsförmedlingen blir den myndighet som Centerpartiet har fantiserat ihop.

Det är klart att det blir väldigt svårt att genomföra detta redan i utgångsläget, men det blir extra svårt om det sker samtidigt som Arbetsförmedlingen är en kollapsande myndighet på grund av att man tar bort en tredjedel av förvaltningsanslaget. Det här är ju inte rocket science. Om man inte förstår att det är på det sättet har man lite uppförsbacke om man ska hantera Arbetsförmedlingen på ett ansvarsfullt sätt.

Det hade kunnat finnas en rätt enkel lösning, till exempel att prata med de människor som ska göra det här jobbet och försöka fundera över vad de säger om sin vardag. Det har Centerpartiet antingen över huvud taget inte gjort eller, som vi sett på några lappar, tagit del av men inte förstått. Bägge är problematiska.

Anf. 42 SOFIA DAMM (KD):

Fru talman! Hos varje människa finns ett behov av att känna gemenskap med andra, ta eget ansvar och utvecklas som person. Därför handlar arbetsmarknadspolitiken om mer än samhällsekonomisk effektivitet och de offentliga finanserna. Den handlar också om att se till att alla får en chans att utveckla sina förmågor.

Kristdemokraterna vill se ett samhälle som tar vara på människors möjligheter och inneboende förmåga. Människans värde sitter inte i hur mycket hon arbetar eller hur produktiv hon är, men arbetets betydelse för den enskildes utveckling är stor.

Jobb skapas när enskilda människor finner det mödan värt att starta eller utveckla ett företag, förverkliga en idé och riskera sitt sparkapital. Fyra av fem nya jobb skapas i de små och medelstora företagen. Därför är det viktigt att initiativ, skaparkraft och entreprenörskap uppmuntras i vårt samhälle, bland annat genom ett bra utbildningssystem och ett gott företagsklimat. Att skapa bästa möjliga jordmån för ökad sysselsättning är en av politikens allra viktigaste uppgifter.

Fru talman! Svensk ekonomi befinner sig i fortsatt högkonjunktur med stabila tillväxtsiffror. De goda tiderna klarar dock inte att skymma det utanförskap den svenska arbetsmarknaden representerar. Precis som utskottet slår fast i detta betänkande har flera grupper det systematiskt svårt att få in en fot på arbetsmarknaden samtidigt som det råder brist på arbetskraft inom allt fler branscher. Skillnaden i sysselsättning mellan inrikes och utrikes födda är markant och fortsätter växa. Det behövs fler än 100 000 nya jobb till utrikes födda för att sysselsättningen ska vara lika hög för utrikes födda som för inrikes födda. En annan grupp som har det svårt på arbetsmarknaden är ungdomar med bristande utbildning.

Om människors möjligheter och förmågor bättre ska tas till vara måste fler få chansen till ett riktigt arbete i stället för att leva på bidrag och skattefinansierade arbetsmarknadsåtgärder i det oändliga. Bara så kan vi öka utrymmet för att satsa mer på skola, polis och sjukvård.

Under perioden 2018–2020 beräknar Arbetsförmedlingen att andelen inskrivna arbetslösa med utsatt ställning på arbetsmarknaden kommer att utgöra omkring 75 procent av samtliga inskrivna arbetslösa. För dessa människor är trösklarna in på svensk arbetsmarknad alldeles för höga, något som Finanspolitiska rådet, IMF och OECD länge har påpekat.

Kostnaderna och riskerna med att anställa en person med bristande erfarenhet eller kort utbildning gör att det är svårt för många att komma in på arbetsmarknaden. Det kräver nya vägar till jobb, lägre trösklar in på arbetsmarknaden och ökade drivkrafter för företag att anställa.

Att arbetsmarknaden inte fungerar för de mest utsatta grupperna är faktiskt ett av Sveriges största samhällsproblem. Det leder till stora kostnader för individen och för samhället.

Extratjänsterna, som har blivit regeringens svar på arbetsmarknadens utanförskap, är en dyr reform som visat alltför dåliga resultat. Andelen som fått arbete utan stöd har varit 6 procent.

För att förbättra integrationen och ungas möjligheter och se till att fler kan gå från bidrag till arbete föreslår vi i stället en förenklad anställningsform, inträdesjobb, för nyanlända och unga upp till 23 år utan gymnasieexamen. Det handlar om att lära sig jobbet på jobbet. Lönen uppgår till 70 procent av den rådande kollektivavtalade ingångslönen i branschen, och 30 procent av arbetstiden avses gå till att faktiskt lära sig jobbet.

Det går inte att bara avfärda förslag som detta. Vi kan helt enkelt inte fortsätta i precis samma hjulspår.

Fru talman! Människor har i grunden ett eget ansvar att bli anställbara och att söka arbete. Men arbetsförmedlare har ett viktigt jobb i att stötta, matcha och samordna arbetssökare med arbetsgivare. Det finns stora

matchningsproblem på arbetsmarknaden, men antalet förmedlade jobb via Arbetsförmedlingen är ändå alldeles för lågt. Enligt SCB:s arbetskraftsundersökning från 2017 förmedlades ungefär 15 procent av alla jobb genom Arbetsförmedlingen. I dag sker i stället matchningen i hög grad på andra sätt och inte sällan genom fristående aktörer. Bemanningsföretag spelar en växande roll, också som förmedlare av arbetskraft.

De nuvarande strukturerna för arbetsförmedling är inte anpassade efter dagens arbetsmarknad eller de problem som vi står inför. En bättre fungerande arbetsförmedling är viktig för att förbättra sysselsättningen och matcha dem som står långt från arbetsmarknaden med jobb.

Vi anser därför att Arbetsförmedlingen i dess nuvarande form bör läggas ned och ersättas av en mindre myndighet med en mer renodlad roll samt att matchningsfunktionen bör öppnas för fristående aktörer. Ett nytt system måste dock innebära att fristående aktörer mäts och rankas efter resultat och att oseriösa aktörer hålls borta.

Fru talman! I dag finns det över 350 arbetsintegrerande sociala företag i Sverige som ger ungefär 9 000 personer arbete, arbetsträning och rehabiliterande insatser. Kristdemokraterna ser gärna att fler sådana företag växer fram, då de sänker trösklarna in till arbetsmarknaden för vissa grupper arbetssökande som kanske inte haft ett arbete på lång tid. Vi anser exempelvis att handledarstödet hos arbetsintegrerande sociala företag behöver utvecklas och att beslutsfattandet kring anvisningar av arbetssökande till dessa företag bör underlättas.

I dag är det för få arbetsgivare som tar steget och anställer personer med en funktionsvariation. Dessvärre gäller detta också arbetsplatser i offentlig sektor – här måste mer kunna göras. Nuvarande insatser, bland annat lönebidrag, bidrar i stället till en inlåsnings effekt, då det i dag inte är möjligt att ha mer än en arbetsgivare eller att äga och driva ett eget företag.

Vi kristdemokrater anser att det krävs en modernisering av regelverket för att personer med funktionsvariation också ska få en plats på arbetsmarknaden. Därför vill jag, fru talman, yrka bifall till Kristdemokraternas reservation 16 under punkt 6 om arbetsmarknaden för personer med funktionsnedsättning.

Anf. 43 GULAN AVCI (L):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till Liberalernas reservationer 16 och 19 i betänkande AU6.

Höstens process kring regeringsbildningen har bidragit till att Liberalerna och Centerpartiet har gjort upp med regeringen om en rad sakpolitiska frågor i januariöverenskommelsen. Ett flertal av de mycket viktiga frågor som återfinns i 73-punktsprogrammet kretsar kring hur arbetsmarknadspolitiken ska utformas framöver.

Det handlar om reformeringen av Arbetsförmedlingen, om förändringar i arbetsrätten för att skapa en mer dynamisk och flexibel arbetsmarknad samt om att öppna upp arbetsmarknaden för fler enkla vägar in så att fler arbetstillfällen utan förkunskapskrav ska kunna skapas och så att individer som i dag står utanför ska kunna få sitt första jobb och stå för sin egen försörjning.

Det handlar även om att skapa ett företagsklimat i världsklass. Vi är medvetna om växande företags betydelse för att nya livschanser ska kunna

skapas och för att individer som i dag står utanför ska kunna få sitt första jobb och en egen lön.

Genom att fler människor kommer i arbete ökar också intäkterna till vår gemensamma välfärdskassa.

För att allt detta ska kunna uppnås måste otidsenliga lagar avvecklas. Regelverken måste förenklas, och det måste bli mycket enklare och billigare för företagare att anställa.

Fru talman! Eftersom flertalet av de frågor som jag precis har nämnt ingår i överenskommelsen och är under behandling vill jag hänvisa till våra särskilda yttranden i betänkandet.

Men det finns också politiska områden som inte ingår i överenskommelsen, och det är dessa som jag vill lägga särskilt fokus på.

I debatten om arbetsmarknaden talas det ofta om trygga och otrygga anställningar samt om rätten till heltid, till en trygg omställning och till en trygg arbetsplats. Men alltför ofta leder dessa resonemang till kontraproduktiva politiska förslag, där arbetstagare och arbetssökande missgynnas. Alltför ofta leder det till begränsningar av människors möjligheter.

Jag ska även i detta inlägg tillåta mig att bli lite personlig, som jag tidigare har varit i kammardebatter.

Min familj kom till Sverige i början av 80-talet. I vårt gamla hemland jobbade inte min mamma; hon ansågs ha rollen att vara hemma och stå för barnens uppfostran. Men i Sverige gjorde hon upp med detta synsätt. Hon var en av få kurdiska kvinnor som tidigt tog sig in på den svenska arbetsmarknaden och började arbeta och tjäna sina egna pengar. Genom hårt slit och arbete tog hon sig in i det svenska samhället, och hon har kommit att bli en väldigt viktig förebild för mig i mitt politiska engagemang.

I helgen åkte jag förbi den hamburgerrestaurang där hon fick sitt första arbete. Det gav henne en chans att få in en fot på den svenska arbetsmarknaden. Tack vare jobbet på restaurangen – låt oss kalla den McDonalds – kunde hon senare gå vidare till ett annat jobb.

Jobbet på hamburgerrestaurangen var en visstidsanställning – en sådan typ av anställning som vissa partier i denna sal vill ta bort. Skulle det ha varit verklighet på 80-talet hade min mammas resa sannolikt sett annorlunda ut.

Alltför ofta leder diskussionen om trygga anställningar till politiska björntjänster. På den restaurang där min mamma fick sitt första jobb står i dag ett flertal unga människor och vänder på nya hamburgare. Få av dem kommer att utföra samma arbete som de gör i dag om fem år, men för dem är hamburgerrestaurangen en brygga till nästa arbetsplats.

Fru talman! En majoritet av Sveriges arbetslösa omfattas i dag inte av arbetslöshetsförsäkringen. Bland Sveriges unga är det endast 10 procent av dem som är arbetslösa som får a-kassa. Det försämrar tryggheten i omställningen, och det resulterar i att många inte vågar byta ett jobb mot ett annat. Det skapar helt enkelt inlåsnings effekter och utsatthet.

Hur kommer det sig att vi har ett arbetslöshetsförsäkringssystem som en stor del av vår befolkning inte använder sig av? Jag tror att det beror på två faktorer.

Dels tror jag att det är alldeles för många människor som inte vet hur arbetslöshetsförsäkringen ser ut – eller att den ens finns – och att de är berättigade till den, dels tror jag att systemet är alldeles för komplicerat.

Människor orkar inte gå igenom den byråkrati eller lägga ned det engagemang som krävs för att bli försäkrad.

Dessa två faktorer gör det nuvarande a-kassesystemet otillgängligt och ineffektivt, och det slår mot samhällets svagaste grupper. Det slår ofta mot nyanlända personer, som inte behärskar språket, och mot unga, som inte kan regelverket. Dessa grupper brukar en del politiska partier i den här kammaren vilja engagera sig för när de talar om otrygga anställningar.

Då är frågan: Hur ska vi lösa detta problem? Jo, genom att göra a-kassan obligatorisk.

Jag noterar att Moderaterna tycks vara på väg att byta fot i denna fråga, med det som Hanif Bali anförde i sitt tidigare inlägg, och detta välkomnar jag givetvis. Ju fler partier vi kan bli som kan se problemen med dagens a-kassesystem och ju fler partier vi kan vara i denna kammare som inser vikten av att införa ett försäkringssystem som är obligatoriskt och som skyddar alla på arbetsmarknaden, desto bättre regelverk får vi.

Fru talman! Det finns idag 26 a-kassor, som till största delen finansieras av skattemedel. Trots det åtnjuts inte försäkringen av de människor som i allra störst utsträckning skulle behöva den. Detta skapar klyftor, motverkar en trygg omställning och är ett felanvändande av våra gemensamma resurser.

Inom januariavtalet kommer arbetsmarknaden att liberaliseras på ett mycket genomgripande sätt. Arbetsmarknaden kommer att bli rörligare, och fler människor kommer att kunna få ett första arbete att gå till.

Men när anställningstryggheten blir svagare till följd av förändrade uppsägningsregler måste också omställningen följa efter. Januariöverenskommelsen har många bra förslag för kompetensutveckling och en flexicuritymodell, men arbetslöshetsförsäkringen får inte lämnas omodern, obrukad och bortslösad.

Jag önskar därför att fler politiska partier i riksdagen ställer sig bakom Liberalernas förslag om att ge arbetslöshetsutredningen ett tilläggsdirektiv om att även utreda förutsättningarna för en obligatorisk a-kassa.

Fru talman! Det är på få utgiftsområden som de ideologiska skillnaderna blir så tydliga som i de frågor som vi har att hantera i det här utskottet. Men januariöverenskommelsen har bidragit till att vi nu kan tag i en rad viktiga strukturförändringar för svensk arbetsmarknad och för den framtida arbetsmarknaden.

Sverige behöver en ny arbetsmarknadspolitik. Det finns tusentals individer därute som bara väntar på att få visa vad de går för, så låt inte oss politiker stå i vägen för dem. Låt oss skapa de nödvändiga förändringar som skapar inkludering och gör att människor kan få jobb och egenförsörjning.

Anf. 44 ALI ESBATI (V) replik:

Fru talman! Det är bra med replikskiften där man kan bryta åsikter mot varandra. Ibland får de också användas till att kolla missförstånd i faktauppgifter.

Gulan Avci sa att det finns partier som är emot visstidsanställningar. Jag vet inte om hon menade Vänsterpartiet. Om hon menade det är det förstås fel. Det kanske finns något annat parti som jag inte känner till och som inte sitter riksdagen som tycker så, men Vänsterpartiet är inte emot

visstidsanställningar. Det Vänsterpartiet är emot är formen allmän visstidsanställning. Med utgångspunkt i det blir det viktigt för mig att försöka förstå om det är rätt uppfattat att det som är viktigt för Liberalerna är formen allmän visstidsanställning, det vill säga att det man vill komma åt är själva möjligheten för arbetsgivarna att behandla arbetstagarna godtyckligt, som är det som ligger i formen allmän visstidsanställning. Är det detta som är bonusen och featuren som man vill komma åt? I så fall, varför det? Vad gott ska komma ur detta?

Sedan måste jag ställa en fråga angående arbetslöshetsförsäkringen. Vi har ju ganska nyligen i den parlamentariska socialförsäkringsutredningen gjort en stor utredning om att införa det som kallas obligatorisk a-kassa. Där fanns det en ganska bred enighet om att det inte vore så bra. Att göra det obligatoriskt att vara med i a-kassan löser över huvud taget inte det som är huvudproblemet här, nämligen att många inte kvalificerar sig till att få någon ersättning alls från a-kassan.

Förstår jag det riktigt att Liberalerna vill göra det lättare att kvalificera sig till a-kassan? I så fall är det någonting nytt men också väldigt glädjande.

Anf. 45 GULAN AVCI (L) replik:

Fru talman! Tack för repliken, Ali Esbati!

När det gäller visstidsanställningar välkomnar jag att Ali Esbati nu står här och så tydligt talar om hur viktigt det är med visstidsanställningar, för det är en viktig anställningsform som har möjliggjort för så många människor som annars skulle stå utanför att få in foten på arbetsmarknaden.

Vi har ett väldigt stort utanförskap i dag där framför allt gruppen utrikes födda inte lyckas ta sig över de barriärer och trösklar som finns inbyggda på svensk arbetsmarknad. Genom åren har vi hört hur inte bara Vänsterpartiet utan vänsterpartierna gått i facket ledband i stor utsträckning, för vi vet att med visstidsanställningen hotas fackets maktposition på svensk arbetsmarknad. Men vad vi är ute efter är att skapa fler vägar in, och då är visstidsanställningar en otroligt viktig väg in på arbetsmarknaden för många människor som i dag annars skulle stå utanför.

Det är klart att vi inte vill skapa otrygghet för arbetstagare på svensk arbetsmarknad. Därför ska dessa tydliga bryggor finnas från en viss anställningsform till en annan. Jag tycker att det är bra med Vänsterpartiets tydlighet i var man står i frågan om visstidsanställningar, för så har det inte varit i debatten i förut.

Jag förstår att Ali Esbati tycker att januariavtalet är väldigt jobbigt därför att det går väldigt tvärt emot den politik som Ali Esbati står för. Men för mig som liberal är det viktigt att vi får igenom dessa viktiga strukturförändringar som skapar upplåsningseffekter. I avtalet har vi också en punkt som handlar om att reformera arbetsrätten, och där blir också visstidsanställningsformen en viktig fråga.

Anf. 46 ALI ESBATI (V) replik:

Fru talman! Det där var både bra och dåligt. Det är dåligt att Liberalernas representant här faktiskt inte förstår skillnaden mellan visstidsanställning och anställningsformen allmän visstidsanställning. Att vara anställd på visstid betyder att man inte är tillsvidareanställd. Men det är formen allmän visstidsanställning som vi i Vänsterpartiet alltid har velat avskaffa

och fortfarande vill avskaffa. Det är inte så att visstid innebär att alla måste vara tillsvidareanställda, men formen allmän visstidsanställning gör ju att arbetsgivaren inte behöver förklara varför man anställer visstid. Det är det som diskussionen handlar om, och det är synd att vi inte kommer vidare där.

Det kanske ändå är bra att den väldigt omfattande okunskapen om hur svensk arbetsmarknad fungerar blir tydliggjord i den här debatten. Det är ibland ganska frustrerande att diskutera de här frågorna när det inte är möjligt att bryta åsikter mot varandra utan det föreligger missuppfattningar om hur det faktiskt ligger till.

Jag vet inte om vi kommer så mycket längre. Vi är alltså, precis som förut, tydliga med att vi vill avskaffa allmän visstidsanställning som anställningsform, därför att det ger en möjlighet till godtycke från arbetsgivarnas sida. Man behöver inte förklara om man har behov av säsongsanställning, projektanställning eller en anställning som bara går fram till exempelvis valet för att man sedan inte har behov av den anställde längre. Då är det bara att säga: Du är allmän visstidsanställd, och vi behöver inte förklara varför. Det öppnar för godtycke, och det vill vi avskaffa.

När det gäller a-kassan fick jag inget svar alls. Jag konstaterar att det inte skulle lösa några som helst problem att ha ett obligatorium för inträde. Det handlar ju om att göra det lättare att kvalificera sig för a-kassa, och där har Liberalerna, vad jag vet, inga som helst förslag.

Anf. 47 GULAN AVCI (L) replik:

Fru talman! Jag brukar tycka att Ali Esbati är ganska underhållande, framför allt i repliker, men jag betackar mig Ali Esbatis lektion här i hur svensk arbetsmarknad fungerar. Jag har ganska bra koll på det själv.

Det är intressant att i det andra inlägget kom den rätta sidan av Vänsterpartiets syn på olika anställningsformer fram. Nu blir det återigen tydligt att ni inte alls är för visstidsanställningar, som faktiskt ger möjlighet för så många människor – unga, utrikesfödda och så vidare – att få det där första jobbet. Men jag förstår att i Ali Esbatis värld ska det bara finnas en väg in till arbetsmarknaden. Det är det som är orsaken till att vi har det stora utanförskap som delvis Ali Esbatis parti har bidragit till, inte minst under förra mandatperioden.

Jag förstår att det är svårt att bita i det där sura äpplet när Ali Esbati inte längre har någon makt över regeringspolitiken eller utformningen av den framtida arbetsmarknadspolitiken. Den makten hade ni förra mandatperioden. Men det är väl ganska bra att kunna stå här i kammaren och agitera och köra lite vilda-västern-politik utan att behöva ta ansvar för de omläggningar som behöver göras på arbetsmarknaden så att vi inte får outsiders och insiders utan kan minska utanförskapet. Det slår ju så enormt hårt mot så många människor som inget annat vill än att få komma in på arbetsmarknaden, få ett jobb och känna att de är med och bidrar och framför allt känna att de kan stå på egna ben och inte vara beroende av samhället. Men detta ser inte Ali Esbati.

Anf. 48 PATRIK BJÖRCK (S):

Fru talman! Det har varit lite diskussioner här tidigare huruvida man ska se mörkt eller ljus på svensk arbetsmarknad. Det är naturligtvis möjligt att se saker på olika sätt och vis. Jag tycker att ett sätt att se på svensk

arbetsmarknad är att jämföra med andra arbetsmarknader. Om man gör detta vill jag påpeka att oavsett vilka brister som finns i Sverige har vi världens bäst fungerande arbetsmarknad. Det finns ingen arbetsmarknad som kan uppvisa bättre resultat än den svenska. Med detta sagt och konstaterat vill jag dock vara tydlig med att vi socialdemokrater ser och vill åtgärda de brister som trots allt finns.

Om vi jämför hur arbetsmarknaden fungerar i olika länder ser vi att Sverige har den högsta sysselsättningsgrad som någonsin har uppmätts i Europeiska unionen. Det kan ses som en bra arbetsmarknad eller som en problematisk, men i så fall vet jag inte hur läget skulle betecknas på andra arbetsmarknader. Om det finns någon arbetsmarknad som fungerar bättre någonstans får man ta och lyfta upp det exemplet. Det skulle vara intressant att se – detta med anledning av de tidigare debatterna.

De senaste åren har sysselsättningen ökat bland både kvinnor och män. Vi har en andel sysselsatt befolkning som uppgår till 68,5 procent. Samma positiva utveckling har gällt både äldre och utrikes födda.

Man säger att vi är sämst av alla länder när det gäller utrikes födda. Även om utrikes födda kvinnor är en av de grupper som har en svagare ställning på svensk arbetsmarknad har de en starkare ställning än vad kvinnor har generellt i Europa. Är detta bra eller dåligt? Det är klart att det är synd om den enskilde individen, för bakom siffrorna finns individer som har lägre frihetsgrad i sitt liv därför att de inte har tillgång till ett arbete och en egen inkomst. Detta måste vi åtgärda, men vårt system och vår modell med dess brister kan inte beskyllas för att vara sämre. Detta är oerhört viktigt att slå fast. Alla borde vara glada över det. Moderaterna, till exempel, borde vara jätteglada över att vi häromåret fixade deras arbetsmarknadspolitiska mål. Det som de hade åtagit sig att ordna fram till 2020 fixade vi 2017, alltså med många års god marginal. Denna positiva utveckling på svensk arbetsmarknad har vi skapat trots att vi har utsatts för en del utmaningar, till exempel en stor migration. Trots detta har vi klarat det bättre än många andra länder.

Samtidigt som vi har utmaningen att det finns vissa grupper som har en sämre ställning på den svenska arbetsmarknaden, även om de relativt sett har en stark ställning om man jämför med världen, har vi arbetsgivare som har problem. Det finns ett annat bekymmer på svensk arbetsmarknad som måste hanteras, och det handlar om att få kvalificerad personal att anställa. Om vi ska få ihop de två olika bekymren, att det finns personer som har svårt att komma in på arbetsmarknaden och att arbetsgivare har svårt att hitta kvalificerad personal, är olika former av utbildningsinsatser avgörande. Detta har den sittande regeringen satsat på, och det tänker vi fortsätta att göra.

Vi har det så kallade januariavtalet. Vi socialdemokrater är helt övertygade om att avtal ska hållas. Vi gör allt som står i vår makt för att uppfylla de åtaganden vi gör när vi sluter avtal med andra. Det ingår så att säga i den svenska arbetarrörelsens DNA att hålla ingångna avtal. Detta är också en bild av hur bra den svenska arbetsmarknaden fungerar.

I betänkandet tas bland annat lönebildningsprocessen upp. Svensk arbetsmarknad, med den lönebildningsmodell som vi har, har under mycket lång tid kunnat leverera reallöneökningar till arbetstagarna och löntagarna och samtidigt stabilitet för arbetsgivarna. Detta har varit bra – en vinnvinnssituation – och bidrar till det som moderaten Hanif Bali efterlyste och

som jag håller med honom om: Förutsättningarna är en stark och stabil ekonomi. Det har vår svenska modell levererat. Sedan kan man alltid diskutera hönan och ägget. Jag brukar retas med mina kamrater i finansutskottet och säga: Ni skulle inte haft några pengar om inte vi i arbetsmarknadsutskottet hade sett till att folk kommer i arbete. Men det kan vara en diskussion runt en kaffekopp på något annat ställe.

Det har varit lite diskussioner om historia. Jag tycker att historia är jätteviktigt, fru talman. Sedan måste man, även med kunskap om historia, kunna se framåt och gå vidare, men det är faktiskt lite roligt att veta nu när vi ska diskutera hur framtida regler för anställningsskydd ska utformas på svensk arbetsmarknad att lagen om anställningsskydd är en gammal liberal baby. Folkpartiet, som Liberalerna kallades på den tiden, var en stark företrädare och pådrivande kraft för att införa lagen om anställningsskydd en gång i tiden. Detta kan vara kul att känna till.

Det finns andra roliga kunskaper i historien. När det gäller Moderaternas syn på lagen om anställningsskydd sa den moderata företrädaren Hanif Bali till exempel: Vi har alltid ... Vad de alltid har gjort vågar jag inte svara på, utan det enda jag vet är att de har bytt åsikt ganska ofta. I denna talarstol för inte särskilt länge sedan sa den moderata partiordföranden och statsministern Fredrik Reinfeldt i princip att han inte förstod hur ett försämrat anställningsskydd skulle kunna minska arbetslösheten. Han satte sig faktiskt en försämring av lagen om anställningsskydd vid den tiden, apropå att de alltid har. Vad Moderaterna har för uppfattning i dag får naturligtvis de svara för. Jag vill bara korrigera bilden och på det sättet faktiskt ge Martin Ådahl rätt – det kan jag bjuda på.

Den obligatoriska a-kassan, som har varit uppe till diskussion, utreddes under den förra regeringen. Jag har sett en tidigare moderat finansminister vid namn Anders Borg debattera denna utredning. Han tog den, lite långt från kroppen, mellan tummen och pekfingret, dumpade den i papperskorgen och sa: Jag vill inte införa skatt på arbete. Det var Anders Borg. Man kan tycka att det var rätt eller fel, bra eller dåligt, men det var den moderata finansministerns uppfattning i frågan.

Sammanfattningen av detta är att vi har en god situation på svensk arbetsmarknad. Vi ska nu efterleva de åtaganden som januariavtalet innebär. Vi ska naturligtvis se till att vi gör det på ett sätt så att vi inte tappar den goda position som Sverige har när det gäller både ekonomi och arbetsmarknad.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga motioner.
(Applåder)

Anf. 49 HANIF BALI (M) replik:

Fru talman! Var är kämpaglöden, kamrat? Det är en trött socialdemokrati som vi hör, en trött socialdemokrati som bara blickar bakåt. Men var är framtidsreformerna?

Det är lite märkligt att man som moderat ska behöva komma hit och förklara för en kamrat att det inte bara handlar om höga sysselsättnings-siffror. Det handlar också om klyftor, nämligen att klyftan mellan inrikes och utrikes födda har ökat. Klyftan mellan inrikes och utrikes födda, särskilt asylmigranter, har ökat. Kunskapsklyftan mellan asylmigranter och den övriga befolkningen har ökat. Det är resultatet inte bara av er politik – även om ni har varit kraftigt delaktiga – utan det är resultatet av 20–30 års

svensk politik, från höger till vänster. Då är det kanske dags att börja tänka nytt och göra lite annorlunda. Men ändå står Socialdemokraterna trötta i talarstolen och tittar bakåt.

Det är faktiskt lite bortom mig hur det kommer sig att partier som går till val med sloganen framåt kan liera sig med ett gäng som bara blickar bakåt.

Anf. 50 PATRIK BJÖRCK (S) replik:

Fru talman! Huruvida vi är trötta eller inte kan man fundera över. Vi socialdemokrater har en sisu, så vi orkar arbeta även när arbetet är hårt. Vi har vid ett flertal tillfällen varit tvungna att kavla upp ärmarna rejält och arbeta. Och arbetar man kan man bli lite svettig och andfådd ibland. Jag vet inte riktigt om Hanif Bali har upplevt det, men jag kan åtminstone berättat att det är så det går till.

När vi återigen har tagit över efter en borgerlig regerings misslyckande och pressat ned arbetslösheten, fått upp ekonomin, fått ordning på Sverige och sett till att kurvorna går åt rätt håll är det klart att det kan se ut som att vi har knäppt upp skjortan lite grann och kavlat upp ärmarna. Jag vet inte om jag skulle vilja betrakta det som trötthet, utan det är så som arbetande människor ser ut. Vi socialdemokrater är arbetande människor, vi representerar den arbetande delen av folket och vi är också i politiken redo att ta oss an den typen av utmaningar.

Fru talman! Hanif Bali har naturligtvis rätt i att det är ett bekymmer med växande klyftor. Vi slår också fast i januariavtalet att det är en av de saker som vi samarbetspartier tillsammans ska åtgärda. Den viktigaste och absolut grundläggande metoden för att göra det är att ge de personer som står längre från arbetsmarknaden verktyg att ta sig in på arbetsmarknaden. Det gör man i huvudsak genom utbildningsinsatser och genom att stärka den enskilda individen. Det är då en vinn-vinnsituation, eftersom det också finns en matchningsproblematik hos företagen.

Anf. 51 HANIF BALI (M) replik:

Fru talman! Jag håller med om att när det gäller det sätt man använder för att kunna minska klyftor, vars orsak är brist på humankapital, är utbildning den bästa metod som vi har. Det finns inte så många andra metoder. Det handlar för vissa om utbildning i traditionell bemärkelse och för vissa om utbildning på arbetsplatser i en annan bemärkelse. Men det är därför som logiken inte går ihop med januariavtalet. Om man ska investera i utbildning och se till att lyfta en grupp människor som behöver det kommer det, med tanke på det utanförskap och den fattigdom som vi ser i förorter, att kräva generationer av insatser för att kunna utradera de klyftor som har skapats på mycket kort tid.

Samtidigt gör man tillsammans med Centerpartiet och andra upp dealar om att öka invandringen till Sverige – öka belastningen och öka klyftorna på grund av att ännu fler människor med svag utbildningsbakgrund kommer in i landet. Om det går så snabbt att skada och tar så lång tid att bygga upp, förstår jag inte varför man ökar trycket ytterligare.

Jag håller med Patrik Björck om att detta är viktiga frågor. Det är också viktigt att investera i den enskilda människan och att skapa utbildningsinsatser och så vidare. Men matematiken går inte ihop om man på ett år kan ta emot tusentals, men det tar 10–20 år att utjämna skillnaderna för dessa

tusentals människor när man år efter år har konstant påfyllning av människor som behöver väldigt stor hjälp under lång tid för att komma in på arbetsmarknaden, där fler människor också bidrar till svårigheter för dem som redan har kommit hit att komma in.

Anf. 52 PATRIK BJÖRCK (S) replik:

Fru talman! Jag vill också passa på att påminna Hanif Bali om att samarbetspartierna är överens om att vi ska ha en långsiktigt hållbar migrationspolitik. Det finns därför ingenting annat att hämta i den debatten.

Vi har en betydligt mer positiv syn på hur man kan hantera frågor om utanförskap. Vi har kunnat konstatera att vi på bara några år har kunnat halvera den tid som det tar för människor att etablera sig på den svenska arbetsmarknaden. Jag är helt övertygad om att det är en felaktig analys av Hanif Bali att det skulle behöva ta generationer att ta sig an dessa problem på ett genuint sätt. Jag är helt övertygad om att man möjligen kan tala om mandatperioder. Men det är absolut möjligt att hantera denna utmaning. Den kommer vi att ta oss an med stor seriositet, och vi kommer tillsammans med våra samarbetspartier att se till att vi löser detta. Det är framför allt inte för att vi ska kunna stå och skrappa i en talarstol om siffror och bevisa att den svenska arbetsmarknaden är bra. Det är i och för sig kul. Men det handlar naturligtvis om de enskilda individer vars frihetsgrad vi måste öka, ungefär som Gulan Avci som ett exempel i talarstolen talade om sin mor som ökade sin frihetsgrad genom att komma i arbete. Det är det som det handlar om, alltså att enskilda människors frihet ska öka genom att de får tillgång till arbete och därmed en egen inkomst och så småningom en pension. Vi ser mycket allvarligt på denna utmaning, och vi kommer att ta oss an den med stor kraft. Under den tiden kommer vi kanske att se lite svettiga ut, Hanif Bali. Men det får Hanif Bali i så fall stå ut med.

(Applåder)

Anf. 53 GULAN AVCI (L) replik:

Fru talman! Jag begärde inte replik för att bemöta Patrik Björck. Det avvaktar jag med för att se om de tydliga ord som han har uttryckt i talarstolen i praktiken realiserar i utskottsarbetet men också i de förhandlingar som vi har med regeringen och som gäller 73-punktsprogrammet som vi nu ska ta oss an.

Jag begärde replik snarare för att bringa klarhet när det gäller det missförstånd som uppstod kring de reservationer som jag yrkade bifall till i mitt anförande. Liberalerna yrkar givetvis bifall till reservationerna 17 och 20.

Anf. 54 PATRIK BJÖRCK (S) replik:

Fru talman! Jag vill bara passa på att garantera att vi socialdemokrater står fast vid vårt ord. Vi kommer i god anda att uppfylla det avtal som vi har tillsammans med våra samarbetspartier. Det finns ingen anledning att misstänka någonting annat på den punkten.

Anf. 55 ALIREZA AKHONDI (C):

Fru talman! I dag vill jag prata om klassklyftor, vilket säkert får en del att rynka pannan. Givet den inledningen och mitt partis vägval efter den

historiskt långdragna regeringsbildningsprocessen måste jag kanske börja med att poängtera att jag i och med detta inte har tappat min överliberala kompass och över natten börjat anamma Karl Marx förhoppningar om en högre samhällsform baserad på egendoms gemenskap, även om det säkert finns en och annan som vill hävda motsatsen.

Historiskt har klassfrågan framför allt handlat om att ställa företagare mot arbetstagare, rika mot fattiga och akademiker mot arbetare. Men den riktiga klassklyftan i vårt samhälle i dag går mellan dem som har ett jobb och dem som saknar ett. Den går mellan dem som har arbetskollegor, kompetensutveckling, fikapauser, självständighet, frihet, egen lön och möjlighet att förverkliga sina livsdrömmar och dem som inte släpps in – dem som inte får chansen utan hamnar i ett utanförskap med bidrag, ohälsa och betydligt sämre framtidsutsikter för barnen i familjen. Detta är den riktiga klassfrågan i Sverige 2019.

Jag påstår det för att jag själv har befunnit mig på bägge sidor av denna barriär. Jag påstår det för att jag vet vad det betyder att inte se sina föräldrar gå till jobbet. Jag påstår det för att jag vet hur det känns att inte ha råd att följa med på skolresor eller ha fyra storlekar för stora fotbollsskor och behöva lägga papper i dem för att kunna spela.

Fru talman! Låt oss tala om elefanten i rummet. Vi vet från statistiken att de som har invandrat till Sverige inte får jobb i lika stor utsträckning som de som är födda här. Just därför, och med tanke på det stora ansvar som Sverige har tagit för flyktingsituationen de senaste åren, måste vi se till att dem vi har välkomnat till vårt land också får chansen på arbetsmarknaden – för deras skull, för deras barns skull, för din och min skull och framför allt för Sveriges skull.

Det är viktigt och glädjande att många har fått jobb de senaste åren, i synnerhet bland dem som står långt ifrån arbetsmarknaden, även om det till stor del beror på högkonjunktur och har skett med stor hjälp av kraftiga subventioner och andra arbetsmarknadspolitiska insatser. Bakom dessa siffror finns entreprenörer som har utvecklat sina företag och anställt fler. Det är nya svenskar som har kämpat hårt för att etablera sig i sitt nya land och politiker av alla kulörer som på kommunal, regional och nationell nivå har fattat kloka beslut.

Men vi ser också att klassklyftan inte sluts i tillräckligt snabb takt och att den riskerar att utvidgas igen när lågkonjunkturen kommer. Det behövs nu kraftfulla, strukturella reformer som tar vara på människors positiva drivkrafter innan lågkonjunkturen är ett faktum.

Fru talman! Vem kunde ana att reformer som var omöjliga till och med under åtta års alliansstyre nu är ledstjärnan för den politiska dagordningen? Tack vare Centerpartiet och Liberalerna genomför regeringen Löfven nu liberala reformer som ger en mer flexibel arbetsmarknad, stärkt näringsliv och vassare jobbmatchning. Det handlar bland annat om att sänka de små och medelstora företagens riskpremie genom minskade arbetsgivaravgifter och en uppluckrad arbetsrättslagstiftning som tar fasta på bättre omställningsmöjlighet för individen, mot en större frihet för arbetsgivare att organisera sin verksamhet mer effektivt.

Fru talman! Centerpartiet kommer att vara en nagel i ögat på regeringen Löfven. De liberala reformer som stipuleras i januariavtalet ska genomföras. Men vi stannar inte där, utan Centerpartiet i riksdagen kommer att arbeta för ännu fler liberala reformer på arbetsmarknadsområdet. Det

handlar bland annat om ytterligare sänkta kostnader för våra jobbskapare, det vill säga de små och medelstora företagen. Det handlar om att minska regelkrånglet, och det handlar om att få bättre förutsättningar för arbetskraftsinvandring så att företagen kan fortsätta att vara konkurrenskraftiga även framöver.

Fru talman! Det är med liberal politik som Sverige utvecklas, och det är med liberala reformer som vi kan bekämpa klassklyftor och tillvarata den kompetens som har strömmat in till Sverige de senaste åren – kompetens som måste synliggöras och tillvaratas. Jag och Centerpartiet vägrar låta människor som kommit till Sverige definieras av sitt flyktingskap. De är yrkeskvinnor och yrkesmän – lärare, sjuksköterskor och bagare. De är lastbilmekaniker, bönder och läkare. Vi vägrar låta yrkesmänniskor hamna i ett utanförskap. Klassklyftan måste brytas. Det är Centerpartiets uppdrag i svensk politik.

Anf. 56 HANIF BALI (M) replik:

Fru talman! Jag vill tacka Alireza för den berättelse han delade med sig av. Jag tror att inte bara jag personligen utan även många andra känner igen sig i stor utsträckning. Det är också en berättelse som förstärks och fördjupas för varje dag, för allt fler.

Detta utanförskap, som vi nu ser går i generationer, är tragiskt. Vi har på vissa orter i Sverige fått en utveckling som vi inte hade tidigare. Tidigare var den andra generationen alltid utlovad en bättre framtid än föräldrarna. På många orter i Sverige är det inte så längre, och det är nytt. Den utvecklingen vill jag inte stå här och peka ut enskilda partier för; det är en utveckling som många partier har ett gemensamt ansvar för. Däremot har vi alla en skyldighet att dra slutsatser, och en slutsats är att det spelar roll hur många som kommer hit.

Den andra faktorn är följande: Om man bestämmer sig för reformer som man vet inte är populära i breda väljargrupper och genomför dem med hänvisning till invandrare och invandringen riskerar det att skapa en grogrund för populistiska strömningar. Om man bryter sönder arbetsrätten inte för att det är rätt eller för att man vill öka tillväxten utan med hänvisning till att vi har tagit emot invandrare riskerar det att skapa splittring mellan människor och invandrare. Inser inte Alireza den konflikten?

Anf. 57 ALIREZA AKHONDI (C) replik:

Fru talman! Tack för repliken, Hanif! Det är faktiskt mitt första replikskifte här i riksdagen, så det känns lite spännande.

Tack också för att du ser att vi har ett gemensamt ansvar för att det finns klyftor i Sverige. De finns där; jag medger det. Jag är själv uppvuxen i Tensta, och många av mina kompisar som jag växte upp med gick det faktiskt rätt illa för. De fick inte möjlighet att komma ut på arbetsmarknaden. De hade inte de förebilder som behövs för att man ska kunna förstå att det finns alternativa vägar framåt.

Jag delar dock inte din bild att invandringens storlek, alltså volymer, per definition är avgörande, Hanif. Jag vill i stället hävda att invandrare som kommer hit inte skiljer sig från dig och mig. Folk vill jobba och göra rätt för sig, men vi har system som på något sätt leder människor in i stigmatisering och utanförskap. Det viktiga för mig och Centerpartiet är att förändra systemen och se till att de hjälper människan snarare än tvärtom.

Där skiljer vi oss åt lite grann, uppfattar jag det som: Jag ser inte invandringen som ett problem utan som en möjlighet.

Givet det kompetensförsörjningsproblem vi har i flera sektorer under de närmaste åren måste vi inte bara jobba med de matchningsproblem som finns utan också säkerställa att vi öppnar för mer arbetskraftsinvandring i sektorer som behöver kompetens.

Anf. 58 HANIF BALI (M) replik:

Fru talman! Jag tror att det är bortom endast åsikter om invandringens volym spelar roll eller inte. Det är nog en slutsats som alla landade i efter 2015. Jag vet att er samarbetspartner Socialdemokraterna definitivt gjorde det, Alireza Akhondi.

Det är därför jag tycker att den allians som finns mellan Centern, Liberalerna och Socialdemokraterna är lite olustig med tanke på hur aggressiv retoriken är när man nu ska införa stora impopulära reformer med hänvisning till just invandringen. Socialdemokraterna ser inte faran i detta, och även Centerpartiet är ganska fartblint och inser inte att sådana reformer inte hjälper målgruppen i fråga. Det är klart att förändringen av lagen om anställningsskydd höjer tillväxten, men den minskar inte arbetslösheten bland invandrare om denna beror på att de har för låg kompetens.

Svenskt Näringsliv erkänner det. Jag, som är en starkt troende marknadsliberal, erkänner det. Ändå låtsas Centerpartiet att de här reformerna är det som kommer att hjälpa. Men det gör de inte. De riskerar snarare att skapa ännu större klyftor.

Kom ihåg att skillnaderna mellan inrikes och utrikes födda i Sverige är större än skillnaderna mellan den vita och den afroamerikanska befolkningen i USA i arbetslöshet och i sysselsättning! Jag säger bara att vi ska vara lite glada över att vi har ett välfärdssystem i Sverige, för i och med det har inte de här klyftorna haft så stor påverkan som de hade kunnat ha om vi hade haft en situation som i exempelvis USA.

Därför behöver man gå lite varsamt framåt och inte göra det på ett så aggressivt sätt som Centerpartiet gör tillsammans med Socialdemokraterna. Samtidigt använder man en retorik som skapar ännu fler motsättningar mellan dem som är etablerade på arbetsmarknaden, arbetstagare, och invandrare. Jag tror att det är en farlig väg att gå.

Anf. 59 ALIREZA AKHONDI (C) replik:

Fru talman! Jag blir rätt konfunderad av att höra Hanif Bali argumentera kring de reformer som vilar på en liberal grund och som vi i mångt och mycket har haft en samsyn kring.

På vilket sätt känner du att vi forcerar när vi öppnar upp arbetsmarknaden för att fler ska kunna komma in? På vilket sätt är det farligt att vi minskar företagets riskpremie när det gäller att anställa? På vilket sätt menar du att Arbetsförmedlingen har fungerat optimalt och att den förändring som vi gör är skadlig och impopulär?

Jag får inte riktigt ihop det, för jag har hela tiden uppfattat dig som en marknadsliberal, som ser de här samhällsstrukturutmaningarna. Nu när jag hör dig argumentera undrar jag därför: Vad är Moderaternas alternativ till dessa förändringar, som vi i Centerpartiet tror är de rätta framöver?

Prot. 2018/19:68

27 mars

Arbetsmarknad och
arbetslöshetsförsäkringen

Anf. 60 SERKAN KÖSE (S):

Fru talman! I helgen hade vi socialdemokrater partikongress, och ett av de teman vi hade på kongressen var utbildning med särskilt fokus på kunskap för framtiden. Många av de motioner som behandlas i betänkandet berör just detta område. Därför vill jag i mitt anförande fokusera på det som rör framtidens arbetsmarknad, kompetensutveckling och livslångt lärande.

Fru talman! Sverige är ett av världens mest fria, jämlika, innovativa och konkurrenskraftiga länder. Vår framgång har byggts av en arbetarrörelse som förstår vikten av kunskap och bildning och som välkomnar förändring.

Vi socialdemokrater har sett utbildning som den viktigaste frågan för den enskilda medborgaren. Vår strävan har alltid varit att göra det möjligt för var och en att få en bra start i livet. Man ska kunna utvecklas som människa och hitta nya vägar när jobben förändras, så att alla kan vara med och bygga vårt samhälle.

Fru talman! I en tid av stora förändringar krävs mer kunskap. När digitalisering och automatisering skapar nya möjligheter förändras jobben i snabb takt. Då krävs ökad kompetens för alla för att kunna utvecklas och ta nya kliv i arbetslivet.

När kraven på välfärden ökar i hela landet behövs nya färdigheter för att ta till vara ny teknik och utveckla mer effektiva arbetssätt. När den globala konkurrensen hårdnar ska Sverige kliva fram för att fortsätta att konkurrera med kunskap och innovation. Svensk arbetsmarknad ska konkurrera med kunskap, utveckling och innovationer – inte med låglönejobb.

Fru talman! Vi är många som kommer ihåg den moderatledda regeringens tid, när många dörrar för vuxnas lärande stängdes. Vi kommer ihåg de 15 000 utbildningsplatser som försvann från komvux. Möjligheten att läsa upp sin behörighet och betyg försämrades dramatiskt. Det blev svårt för många att utbilda sig på grund av neddragningar och platsbrist. Därför har vi socialdemokrater genom alla tider kämpat för att den styrka och de möjligheter som följer av utbildning ska komma alla till del.

Det är en politisk kamp som har förts mot den politiska högern, som tvärtom har velat göra bildning till ett privilegium för ett fåtal. Det är i grunden en kamp som handlar om klyftorna i vårt samhälle, där vi socialdemokrater tar strid för att bekämpa dem när andra vill låta dem bestå eller till och med låta dem växa.

Fru talman! Det måste finnas bra möjligheter för dem som av någon anledning inte har klarat av grundskola och gymnasium att få denna utbildning senare i livet. Det måste också finnas möjligheter för dem vars utbildning har blivit inaktuell att få aktuella kunskaper. Utbildningen ska vara tillgänglig för alla under hela livet.

Därför är jag glad över att regeringen bland annat har höjt och förbättrat studiemedlen så att fler vuxna ges möjlighet att studera. Man har också infört en rätt för alla att läsa på komvux och ett nytt studiestartsstöd. Man genomför även ett genomgripande kunskapslyft med 93 000 nya utbildningsplatser och högre kvalitet inom olika former av utbildning fram till 2021.

Fru talman! Bristen på arbetskraft är i dag oerhört stor inom offentlig sektor, men även inom tjänstesektorn. Enligt fackförbundet Kommunal

behöver kommuner och landsting rekrytera närmare 13 000 undersköterskor och vårdbiträden och runt 2 000 barnskötare per år fram till 2023.

När jag träffar företrädare för näringslivet inom it, besöksnäringen eller servicebranschen hör jag att de har något gemensamt: Tillgång till rätt kompetens är avgörande för deras möjligheter att skapa framgångsrika företag och nya jobb. Därför är god matchning en förutsättning för en stark produktivitet utveckling i ekonomin.

Fru talman! För att motverka polarisering och få en dynamisk arbetsmarknad med bättre matchning och fortsatt hög sysselsättning är regeringens satsning på nya utbildningsplatser inom yrkesinriktad vuxenutbildning ett steg i rätt riktning. Regeringens satsning innebär att fler människor kan skaffa sig en gymnasial yrkesutbildning, komplettera sin gymnasieutbildning eller omskola sig till ett nytt yrke. Dessutom kommer Yrkeshögskolan att byggas ut med 44 000 utbildningsplatser till 2022.

I januariavtalet, som har nämnts flera gånger, framhålls att möjligheterna till omställning ska förstärkas och att arbetsgivarnas behov av arbetskraft med rätt utbildning bättre ska tillgodoses.

Fru talman! Vår förmåga att svara upp mot framtidens behov av kontinuerlig kompetensutveckling under hela arbetslivet är avgörande för Sveriges konkurrenskraft, välbefinnande och sammanhållning. Därför måste vi fortsätta skapa förutsättningar för nya idéer att växa och nya arbetstillfällen att skapas. Samtidigt måste vi skapa förutsättningar för livslångt lärande. Människor behöver möjligheter till omskolning – ofta mer än en gång – för att ta de jobb som finns på en arbetsmarknad i ständig utveckling.

Avslutningsvis, fru talman: Utan investeringar i utbildning sätts vår produktivitet och vår förmåga till innovationer på spel. Vår styrka riskerar att försämrans i den internationella konkurrens som blir allt hårdare. Människor riskerar att fastna i jobb som inte erbjuder vare sig utveckling eller trygghet. Utan gemensamma satsningar på utbildning får vi ökad ojämlikhet och en allt starkare polarisering. En sådan utveckling ger bränsle åt populism och sätter tilltron till det demokratiska samhället på spel.

Därför är kunskap trygghet. Kunskap är styrka. Kunskap är makt – makt att ta plats och kunna förändra samhället, men också makt över ens eget liv.

Med det, fru talman, vill jag yrka bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga motionsyrkanden.
(Applåder)

Anf. 61 MARIANNE PETTERSSON (S):

Fru talman! När vi i dag behandlar arbetsmarknadsutskottets betänkande AU6 vill jag prata om funktionshindersfrågorna.

Personer med funktionsvariationer ska kunna vara fullt delaktiga i alla delar av det politiska, sociala, ekonomiska och kulturella livet. Alla som kan jobba ska jobba – det är en av hörnstenarna i den svenska modellen. Men för den här gruppen av människor räcker det ofta inte att man vill och kan, detta trots att man behövs på arbetsmarknaden och att en väsentlig del av varje människas liv är att ha en förankring på arbetsmarknaden.

Enligt SCB:s statistik är sysselsättningsgraden bland personer med funktionsvariationer som medför nedsatt arbetsförmåga 56 procent. Samtidigt uppgav sex av tio personer med nedsatt arbetsförmåga som inte var

sysselsätta att de både ville och hade kunnat arbeta om de fått rätt stödinsatser.

Arbetsmarknadspolitikerna behöver ha ett starkare fokus på att dessa personer blir delaktiga i arbetslivet. Människors kompetens och erfarenheter behövs och ska tas till vara, oavsett om personen har funktionsvariationer eller inte. Det skapar förutsättningar för självständighet och självbestämmande.

Vi behöver ändra vårt sätt att se på den här gruppen av människor. I dag har vi väldigt mycket fokus på vad människor inte kan. Om vi i stället började titta på vad människor kan tror jag att det skulle bli mycket enklare för dessa personer att ta plats på arbetsmarknaden.

Jag ska ge ett exempel. Jag känner en kille, lite över 20 år. Han har en grav synnedsättning, nedsatt hörsel och aspberger. Detta är en fantastisk kille. Han är en duktig musiker – hans stora intresse är musik. Han är ute och uppträder på en mängd olika ställen, vikarierar som kantor och har också uppträtt utomlands. Detta är möjligt tack vare hans fantastiska föräldrar och andra som sett hans kompetens och kunnat stötta och pusha honom så att han fått dessa möjligheter. Nu är det inte alla som har hans talang, men andra människor i denna grupp har andra förmågor som bör tas till vara.

Fru talman! Det händer en del positivt i den här frågan. Arbetsförmedlingens årsredovisning visar att övergången till arbete och studier har ökat för den här gruppen. Men för att denna positiva utveckling ska fortsätta för gruppen som har en mer utsatt ställning på arbetsmarknaden behövs stöd för anpassning av arbetsplatsen och ekonomiskt stöd till arbetsgivaren. Här har regeringen under förra mandatperioden genomfört en rad satsningar för att stärka gruppens möjligheter på arbetsmarknaden. Man har höjt taket för lönebidrag. I år höjs det till 19 100 kronor och nästa år till 20 000 kronor. Man har också höjt ersättningen till Samhall, i år till 870 miljoner och nästa år till drygt 1 miljard. Insatserna till personer som står långt från arbetsmarknaden och personer med funktionsvariationer fortsätter. I år satsas 1 883 miljoner.

Trots detta finns det en del problem på området som behöver lyftas. Ett är arbetsgivarnas brist på kunskap om vilka stöd man kan få. Ibland handlar det också om fördomar.

Ett annat problem är att om du vill byta jobb och flytta är stödet du fått kopplat till din kommun eller region. Du kan inte söka nytt stöd förrän du är folkbokförd på din nya adress. Det kan innebära att du blir utan stöd i ett halvår. Det kan också medföra att du inte kan jobba.

En annan sak som inte är anpassad efter dagens arbetsmarknad är arbetsresor. Du får resa mellan hemmet och arbetsplatsen, men om du har ett jobb som innebär att du har ditt kontor på en plats men också arbetar på olika andra platser – till exempel om du är skolinformatör – kan du inte använda dig av arbetsresor för att åka till dessa platser. Detta är bara några exempel. Det finns alltså en del som behöver göras, både för dem som har jobb och för dem som inte har jobb.

Fru talman! En sak som oroar mig när vi pratar om den här gruppen är de stora nedskärningar som sker på Arbetsförmedlingen. Många i den här gruppen behöver mycket stöd för att komma ut på arbetsmarknaden, och här har Arbetsförmedlingen stor kompetens. Det kan vara svårt för många att använda digitala tjänster, och man kan också ha svårt att resa långa

sträckor. Det kan handla om diskussioner för att få arbetsgivare att anställa, förhandlingar med arbetsgivare om lönebidrag, diskussioner om anpassning av arbetsplatsen, arbetsredskap med mera. Jag är rädd att det är den här gruppen som får betala priset för Arbetsförmedlingens neddragningar.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 15.)

Prot. 2018/19:68

27 mars

Arbetsmarknad och
arbetslöshetsförsäkringen

§ 11 Integration

Integration

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2018/19:AU7

Integration

föredrogs.

Anf. 62 ERIK BENG TZBOE (M):

Fru talman! Låt mig inleda med att konstatera att Moderaterna självfallet står bakom samtliga sina reservationer. För att vinna tid och underlätta processen för alla nöjer jag mig dock med att yrka bifall till reservation 7 i betänkandet.

Fru talman! Låt mig inledningsvis vara tydlig: Integrationen är en av vår tids stora samhällsutmaningar. Att vi lyckas bättre de närmaste decennierna med att se till att människor kommer in på arbetsmarknaden, blir en del av det svenska samhället och får en egen inkomst att försörja sig på kommer att vara avgörande för att säkerställa sammanhållningen i vårt samhälle. Att återigen begå de misstag som vi har begått historiskt, med relativt stora invandrargrupper som kommer till Sverige och en situation där det har varit relativt enkelt att komma hit men relativt svårt att ta sig in på arbetsmarknaden, kan inte få vara ett alternativ. I spåren av detta riskerar vi sociala problem, utanförskap och motsättningar.

Fru talman! Sverige tuffar på, men inte riktigt alla får följa med på tåget. Samtidigt som det i dag är svenska arbetsgivares absolut största problem att hitta personal biter sig arbetslösheten fast på höga nivåer för vissa grupper. Jobbklyftan mellan inrikes födda och utrikes födda är i Sverige oroväckande stor. Tyvärr har den också vuxit de senaste åren, trots högkonjunktur. Det är i dag fyra gånger vanligare att man som utrikes född är arbetslös i Sverige jämfört med om man är inrikes född. Det är en faktor som är större än i de flesta jämförbara länder i vår omgivning.

Problemen är stora, men här finns också en enorm potential för Sverige. Lyckas vi halvera jobbklyftan skulle det innebära att bnp skulle öka med över 40 miljarder kronor. Det är en enorm förändring och såklart en enorm tillgång som finns möjlig där. Om utländska kvinnor skulle jobba i lika stor utsträckning som svenska kvinnor gör i dag skulle bnp öka med hisnande 93 miljarder kronor, enligt riksdagens utredningstjänst. Det är välfärdens finansiering, mina vänner!

Fru talman! De män och kvinnor som i dag fastnar i ett utanförskap är inte bara män och kvinnor – många av dem är också föräldrar. Vi har ett ansvar inom politiken att se till att den långa och mödosamma resan som det innebär för många att ta sig närmare arbetsmarknaden och till sist ta

sig in på den är möjlig att göra, detta av den enkla anledningen att vi inte kan tolerera att utanförskapet går i arv till nästa generation. Kort och gott: Ska vi stärka sammanhållningen i Sverige och se till att fler unga människor kan uppleva framtidstro i sitt nya hemland behöver fler barn se sina föräldrar gå till jobbet.

Fru talman! Ska vi lyckas med det här har vi ett antal reformer som behöver komma på plats. Man behöver lägga mer fokus på att snabbt lära sig svenska när man kommer till Sverige, och man behöver snabbare få tillträde till arbetsmarknaden. Det tar i dag över åtta år innan 50 procent av de nyanlända är integrerade på arbetsmarknaden. Men även efter de åtta åren finns det fortfarande ett stort behov av bidrag för att få ekonomin att gå ihop. Efter nio år är bara 60 procent av inkomsten från egen lön. Resten kommer fortsatt från bidrag.

Vi ser nu hur nyanlända under de senaste åren allt snabbare har tagit sig in på arbetsmarknaden, vilket är oerhört glädjande. Samtidigt som vi ser det vittnar alla seriösa experter om att inga större reformer i politiken egentligen har skett för att möjliggöra det, utan det handlar uteslutande om en stark högkonjunktur som driver på och ser till att de som står längst från arbetsmarknaden får lättare att komma in. Det är med andra ord fortsatt viktigt att se till att reformer kommer på plats för att säkerställa att den grupp som står längst ifrån och har svårast att komma in på arbetsmarknaden och som sedan har det osäkrast på arbetsmarknaden i dag får chansen att behålla jobbet även när vi kliver in i en lågkonjunktur.

Det är alltid de som har svagast anknytning till arbetsmarknaden som får det svårast när lågkonjunkturen slår till. Om reformer inte har genomförts då för att faktiskt öka flexibiliteten på svensk arbetsmarknad och stärka integrationen kommer det att leda till konsekvenser.

Fru talman! Sverige behöver göra ett val. Vi behöver bestämma oss en gång för alla om vi främst vill arbeta med integration genom passiviserande bidrag där människor garanteras en lägstanivå men helt ärligt inte garanteras integration i samhället eller om vi i stället vill göra valet att var och en faktiskt ska ha rätt att vara med och bidra och känna sig behövd. Det kommer att ställa avsevärt mycket högre krav på oss och på politiken. Det är svårare, och det är ingenting som löser sig med några enkla quickfixar. Det handlar om att göra det lönsammare att arbeta. Det handlar om att sänka skatten på låga inkomster så att människor faktiskt kan tjäna pengar på att ta det där första jobbet och komma in på arbetsmarknaden. Vi behöver göra det möjligt att trappa ned försörjningsstödet så att det blir ekonomiskt hållbart för den som i dag lever på bidrag att faktiskt ta ett jobb och tjäna egna pengar.

Vi behöver få större fokus på språket i etableringen. Vi behöver tidiga insatser, och vi behöver ställa högre krav på svenskinlärning för permanenta uppehållstillstånd och till sist medborgarskap i Sverige. Så uppvärderar vi svenska språket och medborgarskapet, och så ser vi till att skapa drivkrafter för integration för alla parter.

Fru talman! Vi behöver också en bidragsreform i Sverige. Vi behöver faktiskt ställa krav på den som får bidrag att man gör sig anställbar och tar sig närmare arbetsmarknaden. Det måste bli möjligt att ställa krav på utbildningsinsatser från den som lever på försörjningsstöd, och det kan inte få vara så att det är mer lönsamt att stapla bidrag på varandra än att faktiskt arbeta. Här behövs faktiska förändringar.

Riksdagen har redan tidigare fattat beslut om skärpningar i kraven för ersättningar. Det är hög tid att regeringen faktiskt följer de besluten och agerar därefter.

Tyvär har regeringen under de senaste fyra åren valt att göra precis tvärtom kontra de beskrivningar som nyss målades upp. Orden har varit stora men insatserna har varit desto färre. Tur då, fru talman, att många kommuner har valt att gå före och visat att det finns möjlighet i Sverige i dag att bedriva en aktiv integrationspolitik som faktiskt fungerar och som för människor närmare arbetsmarknaden. De kommuner som har gått före måste få möjlighet att göra det fullt ut. Vi anser därför att de kommuner som vill överta etableringsuppdraget för nyanlända också måste få den möjligheten.

Det blir ännu viktigare, fru talman, mot bakgrund av de förändringar som vi nu ser att regeringen hetsar igenom när det gäller Arbetsförmedlingen. Missförstå mig rätt: Reformeringen av Arbetsförmedlingen är bra. Det vittnar till och med Arbetsförmedlingens egen personal om. Men det sätt som man nu gör neddragningar på där man drar undan befintlig organisation utan att ha ett nytt system på plats innebär att början och arbetsinsatsen i stället kommer att landa där de alltid landar när Sveriges riksdag och regering fattar ogenomtänkta beslut, nämligen i knät på våra kommuner.

Detta riskerar att slå hårt mot etableringen och mot den kommunala ekonomin. Det handlar inte bara om att göra rätt saker utan också om att göra på rätt sätt. De kommuner som vill ta över etableringsuppdraget måste få den möjligheten, och då behöver de också få de ekonomiska resurser som behövs.

(Applåder)

Anf. 63 HENRIK VINGE (SD):

Fru talman! Jag skulle vilja inleda med att ställa mig bakom samtliga reservationer från Sverigedemokraterna, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation nr 3.

Fru talman! Vi befinner oss i en tid när våldet breder ut sig i vårt samhälle. Det grova hänsynslösa våldet ökar, och numera höjer man knappt på ögonbrynen när man läser om skottlossningar och mord som sker på öppen gata. Faktum är att vi i Stockholm, Göteborg och Malmö har lika mycket skottlossningar som i maffians Neapel. När det gäller handgranatsattacker – smaka på det ordet – ligger Sverige på samma nivå som knarkkrigets Mexiko. Det är en fruktansvärd utveckling som vi har sett under de senaste åren.

Utanförskapsområdena som man brukar prata om – det som i Danmark kallas för getton – har vuxit under de senaste åren. Om man skulle slå ihop alla utanförskapsområden i Sverige skulle det bli Sveriges näst största stad. I Danmark skulle man säga att det i Sverige finns ett getto som är större än Göteborg.

Fru talman! Resursbristen inom välfärden innebär att det är för få medarbetare inom sjukvården och den kommunala omsorgen. De brukare som behöver sjukvård och kommunal omsorg får inte alltid tillgång till den vården när de behöver den, och de som jobbar där behöver slita därför att de har alldeles för få kollegor. Vi ser hur en stor andel av Sveriges pensionärer har det sämre än på mycket länge. Samtidigt ser vi hur man tar resurser

från de här områdena – från välfärden och från pensionerna och andra delar av det offentliga – och använder dem till ökad invandring, integrationsprojekt, bidrag och omsorg. Ibland går de till och med till vuxna män som kommer hit och ljuger om att de är barn.

Vi ser hur hedersvåldet breder ut sig i Sverige. Vi får alltmer av det. Det är alltid svårt med siffror på det här området eftersom det finns en stor osäkerhet, men enligt vissa är det runt 100 000 minderåriga i Sverige som själva upplever att de kanske inte kommer att få välja vem de ska gifta sig med utan kommer att bli bortgifta. Enligt Socialstyrelsen finns det runt 40 000 kvinnor i Sverige som har blivit omskurna.

Fru talman! Det här är bara några ögonblicksbilder av den katastrofala utveckling som vi har sett i Sverige de senaste åren. Det ska vi ha i bakhuvudet när vi nu samlas här i riksdagen för att diskutera integration och närmare bestämt det här betänkandet, som jag visar upp för kammarens ledamöter. Det innehåller ett antal integrationspolitiska förslag som riksdagen ska ta ställning till.

Fru talman! Det finns ingenting i betänkandet som kommer att vända utvecklingen på någon av de punkter som jag precis har nämnt. Det är tyvärr på det sättet. Man kan inte läka såren efter en oansvarig invandringspolitik med omfattande integrationspolitik. Det går inte. Det har inte fungerat någonstans i något land i hela världen. Det kommer inte att fungera i Sverige heller.

Det är en lärdom som allt fler internationella politiker drar. Man förstår att det är på det sättet. Tyvärr gör man ofta det eftersom man ser på Sverige som det avskräckande exemplet. Man ser att vi har försökt med det och att det inte går. Det är ett problem för oss.

I till exempel Danmark tittar man med förskräckelse på Sverige när man ser att det grova våldet breder ut sig, att organiserad brottslighet blir allt vanligare och att skjutningar numera sker på öppen gata i ganska stor utsträckning i Sverige. Man ser på det med förskräckelse, eftersom man inte har de problemen i samma utsträckning i Danmark.

Varför har man inte samma problem med grovt våld i Danmark som vi har i Sverige, fru talman? Det beror inte på att man har haft en mer omfattande integrationspolitik i Danmark. Det är inte därför. Det är för att man har haft lägre asyl- och anhöriginvandring.

Samma sak gäller Finland. Där har man på senare tid varit upprörd och orolig över ökade sexualbrott. Och man kopplar det till den ökade invandringen. Men Finland är inte ens i närheten av att ha lika stora problem med sexualbrott som Sverige har. Utvecklingen på det området har varit fruktansvärd de senaste åren. I den nationella trygghetsundersökningen som kom häromåret uppgav var fjärde ung svensk kvinna att hon hade blivit utsatt för ett sexualbrott under 2017. Samtidigt kunde *Uppdrag granskning* visa att 85 procent av alla överfallsvåldtäkter begicks av människor som är födda utanför Europa.

Fru talman! Hur kommer det sig att Finland inte har samma problem som vi har med ökade sexualbrott? Det beror inte på att de har satsat mer på eller har haft mer utbyggd integrationspolitik. Det beror på att de har haft en lägre asyl- och anhöriginvandring.

I Norge förfäras man när man tittar på Sverige och ser de parallellsamhällen som växer fram i vissa förorter i Sverige, med alternativa rättssy-

stem där man nästan försöker tillämpa sharialagstiftning för att hålla människor i någon sorts schack. Man tittar på det med oro. Och man tittar med oro på de ökade klyftorna och så vidare.

Man har liknande problem i Norge, i viss utsträckning, men inte alls i samma utsträckning som i Sverige. Vad beror det på, att Norge inte har samma problem som vi har? Det beror inte på att de har lagt mer pengar på integration. Det beror på att de har haft en lägre asyl- och anhöriginvandring. Det är på det sättet det hänger ihop.

Fru talman! Det finns adresser i Sverige, gator, där brevbärarna inte kan dela ut brev. Om de försöker göra det blir de nämligen angräpnade. Det är sant. Det är knappt att man tror på det. Men det är faktiskt på det sättet. Både Postnord och UPS har valt ut vissa adresser där de helt enkelt inte kan dela ut brev. I vissa områden kan ambulanspersonal och brandkår inte åka på utryckning utan poliseskort. Om de försöker göra det blir de angräpnade med stenar och påkar.

Om jag hade försökt berätta det för min mormor och morfar eller andra för ett par decennier sedan tror jag inte att de hade trott på en sådan utveckling. Man hade inte kunnat tro att det skulle kunna hända i Sverige. Men det ser faktiskt ut på det sättet i dag. Tyvärr finns det ingenting i det här betänkandet, som jag nu visar för kammarens ledamöter, som kommer att vända den utvecklingen.

Vi ser också att allt fler utländska myndigheter på olika sätt försöker varna sina medborgare för att resa till Sverige. Vi har sett det i Storbritannien, i Kanada och i Thailand. De varnar för att det finns en förhöjd terrorrisk. De varnar för att det är stor risk att utsättas för till exempel rån om man rör sig ute på kvällarna. De varnar framför allt för vissa bostadsområden i Sverige där man absolut inte bör röra sig.

Fru talman! Det finns ingenting i det här betänkandet som kommer att vända den utvecklingen.

Den resursbrist vi ser inom vården fortsätter. Vi ser att vårdköerna fortfarande är bland Europas längsta. Vi ser att alldeles för få människor arbetar inom den kommunala omsorgen, hemtjänsten. Vi ser att en stor andel av Sveriges pensionärer har det sämre än på mycket länge. Vi ser också att man fortsätter ta pengar från de områdena och i stället lägger dem på invandring, dyra integrationsprojekt och olika typer av bidrag till och omsorg för människor som ibland har ljugit och kanske till och med kommit hit som vuxna men hävdar att de var barn när de kom.

Fru talman! Det finns ingenting i det här betänkandet som tyder på att man skulle ha ändrat uppfattning i den frågan eller lagt om politiken. Det här är mer av samma gamla katastrofpolitik som man har bedrivit i ett antal decennier i Sverige.

Fru talman! Det finns bara två tydligt verkningfulla åtgärder som man skulle kunna vidta för att råda bot på problemen och vända den utveckling som jag har beskrivit. Den första åtgärden är att vi måste kraftigt minska asyl- och anhöriginvandringen till Sverige. Det har kommit hit alldeles för många människor under alldeles för lång tid. Vi kan inte hantera den situationen. Det är uppenbart mot bakgrund av den här utvecklingen.

Den andra åtgärden är att vi måste våga ställa krav på människor som har kommit hit. Vi måste säga att den som kommer till Sverige ska ta seden dit man kommer och anpassa sig till det svenska samhället. Man ska naturligtvis följa de lagar och regler som vi har här men också anpassa sig

till vårt sätt att leva. Man ska inte komma hit och försöka pådyvla oss hederskultur eller andra typer av kulturella avarter. Man ska ta seden dit man kommer. Om det inte passar, om man inte kan acceptera det, finns det andra länder som man kan få bo i.

Det är de två åtgärder som vi bör vidta för att kunna vända utvecklingen på riktigt. Om vi gör det har jag dessutom förslag på en tredje åtgärd, fru talman, en bonusåtgärd som jag tycker att vi ska vidta. Vi borde ta det här betänkandet och sätta det på ett museum för ineffektiv och i många fall kontraproduktiv politik. Då kan framtidens generationer av politiker gå på museet, läsa betänkandet och förhoppningsvis undvika att göra samma misstag som vi har gjort i Sverige.

Anf. 64 ERIK BENGTZBOE (M) replik:

Fru talman! Det är en ganska nattsvart bild som Sverigedemokraternas Henrik Vinge målar upp i talarstolen. Visst finns det mycket som behöver förändras i svensk politik. Visst finns det mycket som behöver bli annorlunda när det gäller etablering av nyanlända på svensk arbetsmarknad, integrationen i stort och inte minst den sociala integration som följer av möjligheterna som ges av att ha en egen inkomst och ett eget arbete. Och visst har migrationspolitiken påverkan på integrationspolitiken och vice versa.

Jag slås ändå av en underlig fundering när jag hör sverigedemokraten Henrik Vinge i talarstolen. Henrik Vinge står och viftar med det här betänkandet, som jag nu också visar för kammarens ledamöter, och konstaterar att det inte finns någonting i det som gör svensk integrationspolitik bättre.

Betänkandet innehåller två motioner från Sverigedemokraterna, varav en är från Henrik Vinge själv. Det kanske blir en retorisk fråga, men jag ställer den ändå till ledamoten Vinge, fru talman. Är det inte bara ett brutalt och ärligt underkännande av Sverigedemokraternas egen obefintliga integrationspolitik när man konstaterar att ens egna förslag på området, enligt en själv, inte är någonting värda?

Anf. 65 HENRIK VINGE (SD) replik:

Fru talman! Tack, Erik Bengtzboe, för en utmärkt fråga! Det här ger mig möjlighet att belysa precis vad jag menar.

Precis som du säger har Sverigedemokraterna två förslag på området. Det ena rör samhällskunskap, och det andra rör mottagandet av nyanlända. Men de två förslagen, som visserligen säkert skulle kunna göra viss nytta, kan bara göra en liten skillnad på marginalen, kanske för vissa och i viss utsträckning. Men på det stora hela kommer de två förslagen inte att kunna råda bot på de problem som jag återgav i mitt anförande. Detsamma gäller alla de andra förslagen i betänkandet.

Det som finns i betänkandet är små justeringar på marginalen. Man kan möjligen justera någonting hit eller dit. Men de stora förändringarna, det som på riktigt skulle kunna vända den katastrofala utveckling som vi har sett, är minskad invandring och tydligare krav. Det är det man måste göra. Innan man har gjort det är förslagen i betänkandet inte mycket värda. Det är min poäng.

I första hand måste vi göra de stora strukturella och strategiska förändringarna, de som faktiskt kan göra skillnad. Sedan kan vi börja titta på de

lite mer perifera frågorna och detaljerna, som i vissa fall säkert skulle kunna göra lite skillnad för någon men som inte kommer att lösa problemet på djupet.

Prot. 2018/19:68

27 mars

Integration

Anf. 66 ERIK BENG TZBOE (M) replik:

Fru talman! Jag delar inte riktigt beskrivningen att svensk arbetsmarknadslagstiftning och arbetsmarknadspolitik är små perifera frågor, även om det självfallet otvivelaktigt är så som det redan har konstaterats – att migrationen har stor påverkan på integrationen. Självfallet beror Sveriges förmåga att snabbt integrera fler människor in i samhället på hur många som kommer, vilken utbildningsnivå de har och vilka insatser som sedan sker. Det hela beror också på hur väl svensk arbetsmarknad mår. Om vi gör det möjligt för högkompetenta arbetsinvandrare att komma till Sverige kommer det att stärka svensk ekonomi, vilket kommer att gynna alla som har en svag ställning på svensk arbetsmarknad.

Migrationen har dock absolut en stor påverkan. Praktiskt taget har nog alla partier i Sveriges riksdag, vågar jag påstå, under de senaste tio åren gjort ganska kraftiga omprövningar av sin migrationspolitik. Trots vad som till och från sägs från denna talarstol finns en utbredd medvetenhet om att migrationen påverkar integrationen och hur den sociala sammanhållningen i samhället ser ut – därav de stora omsvängningar som den förra regeringen gjorde och därav de stora omsvängningar som andra partier också har gjort under perioden.

Det har varit mycket fokus på andra partier som har bytt uppfattning eller så att säga vridit sin syn på migrationspolitiken. Men den utveckling under perioden som jag nästan tycker är mest intressant är Sverigedemokraternas syn på migration. Liksom i denna debatt blottläggs hur besatta de är av migration. När svensk migrationspolitik stramas upp är Sverigedemokraternas svar alltid: Färre! Om det så vore noll invandrare som kom till Sverige skulle Sverigedemokraternas svar alltid vara: Färre!

Det finns i Sveriges riksdag partier som bara pekar på problem, och till dem sällar sig Sverigedemokraterna. Det finns också partier som låtsas om som att inga problem finns. Jag är stolt över att företräda ett parti som erkänner problem men också visar att de går att lösa.

Anf. 67 HENRIK VINGE (SD) replik:

Fru talman! Min uppfattning är att den viktigaste frågan när det gäller att komma till rätta med problemen med det ökade våldet i samhället, med de utanförskapsområden som finns, med den hederskultur vi har i Sverige och så vidare är att vi måste förstå att det är den stora invandringen som är roten till dem. Det är därför de har uppstått. Vi kan bara lösa dem genom att adressera frågan om invandringen.

Erik Bengtzboe menar att det är något slags besatthet som ligger bakom detta. Men det handlar bara om ett krasst konstaterande att man inte kan lösa dessa problem med en omfattande integrationspolitik. Det går inte. En del integrationspolitiska förslag kan säkert ha viss effekt och vissa förslag kan till och med vara bra, men de räcker inte. Det är inte där man löser det stora problemet. Det löser man genom att minska invandringen och genom att ställa krav.

Man måste våga säga till den som kommer till Sverige att här gäller vissa regler och vi lever på ett visst sätt. Detta måste man anpassa sig till

om man ska bo här. Det är dessa två förslag som kan göra skillnad på djupet.

Nu har Erik Bengtzboe ingen möjlighet att svara på frågor, men jag kan i alla fall ge honom ett medskick. Erik Bengtzboe kan fundera, fru talman, på om de förslag som finns i betänkandet faktiskt kommer att minska skjutvapenvåldet i Sverige. Kommer förslagen att minska utanförskapsområdena i Sverige? Blir de färre tack vare de förslag som finns här? Kommer hedersvåldet att minska? Riskerar färre människor att bli bortgifta på grund av de förslag som finns här? Kommer utländska myndigheter att sluta rekommendera sina medborgare att inte resa till Sverige eller inte längre att varna dem från att resa till Sverige på grund av de förslag som finns i betänkandet?

Jag tror inte, fru talman, att Erik Bengtzboe tror det. Utan jag tror att han också, liksom jag, förstår att det är migrationen som är den grundläggande frågan om man vill lösa dessa problem.

Anf. 68 ALIREZA AKHONDI (C):

Fru talman! Det är alltid lika spännande att få ordet efter en sverigedemokrat. Den verklighetsbeskrivning som nyss förmedlades av Henrik Vinge för osökt tankarna till domedagen. Det är nästan så att jag måste rusa ut för att se om himlen verkligen har ramlat ned eller om Sverige fortsatt är ett av världens bästa länder att bo och leva i.

Jag slås också av att Sverigedemokraterna återigen kommer med massor av kritik men inga egna förslag på området. När jag skulle skriva mitt anförande roade jag mig med att läsa en mängd motioner, däribland Sverigedemokraternas motion i ämnet. På område efter område drar de in pengar. Men när jag letar efter vad Sverigedemokraterna har för förslag hittar jag inga.

Fru talman! Jag brukar inte hålla anföranden särskilt ofta. Och när jag väl gör det är det oftast för redan frälsta eller för människor som på förhand bestämt sig för att jag har fel och som därför slår dövörat till innan de ens hunnit få upp pulsen. Det blir inte heller bättre av att ämnet för dagen i mångt och mycket är sönderdebatterat på både längden och tvären, också i denna kammare.

Fru talman! De flesta av oss är medvetna om att "integration" är ett trubbigt begrepp som egentligen inte säger något om sakernas tillstånd. Ändock fortsätter vi envisas med att tillmäta detta intetsägande begrepp, alltså "integration", en överdriven tyngd i den politiska debatten. Det är som om en bättre fungerande integration per automatik är en mirakelkur mot motsättningar, arbetslöshet, utbildningsnivå och oönskade normer och värderingar.

Debatten gagnas inte heller av att integration rent sakligt är ett oerhört komplext ämne, även för mig som under två års tid dagligdags har arbetat med frågeställningen i rollen som integrationschef i en kommunal förvaltning. Förutom svårigheten med att komma överens om vad vi egentligen menar med integration, eller den ännu svårare uppgiften att avgöra när någon är tillräckligt integrerad, är staten knappast en lämplig bedömare av detta. När politiker vill definiera vad människor är eller borde vara ska alla varningsklockor ljuda för fullt.

Fru talman! Oavsett val av begrepp och tolkningar av deras innebörd finns det utmaningar i vårt land som kräver vår fulla uppmärksamhet. Vi

ser en tydlig framväxt av parallellsamhällen där människor hindras från att utöva sina självklara rättigheter, och vi ser en stor integrations- och jämställdhetspolitisk utmaning med att komma till rätta med de skillnader som finns i sysselsättningsgrad mellan utrikes och inrikes födda kvinnor och män. Detta blir än mer beklämmande givet att vi befunnit oss i en brinnande högkonjunktur som nu håller på att mattas av, om än sakteligen.

Den här utvecklingen är bekymmersam på flera plan. Delvis handlar det om det uppenbara – minskade skatteintäkter och ökade kostnader för transfereringar, det vill säga bidrag. Men framför allt handlar det om sådant som kanske inte syns och mäts omedelbart, nämligen ökade kostnader för sjukvården, sämre skolresultat för barnen med alla dess konsekvenser för individens möjligheter att bryta utanförskapet och slutligen en betydande nota för den brottslighet som följer med detta utanförskap.

Så vad kan vi göra? Rätt mycket, vill jag lova, i alla fall om vi är modiga och har den uthållighet som krävs. Januariavtalet ger oss nu en möjlighet att hitta en del lösningar för de utmaningar vi har på det här området. Exempelvis kan en reformerad arbetsmarknad med lägre trösklar för den enskilde bana väg för alla de fördelar som en egen försörjning har för människors utveckling. Det är med ett jobb som man får möjlighet att göra bostadskarriär, utveckla språket och ge sina barn förutsättningar att förverkliga sina drömmar.

Men det finns åtgärder som inte ligger inom ramen för januariavtalet, exempelvis kommunernas och civilsamhällets roll i integrationsarbetet. Det betyder dock inte att vi inom Centern inte ser eller har förslag för att ge kommuner, regioner och civilsamhället bättre förutsättningar att axla det ansvar som krävs för att ge nyanlända en snabbare väg in i vårt samhälle.

Fru talman! Kommunerna är nyckelaktörer i det svenska integrationsarbetet. De flesta kommuner vill vara med och ta sitt ansvar för flyktingmottagandet. Men de saknar verktyg för ett värdigt och väl fungerande mottagande. Centerpartiet vill därför se reformer som ger kommunerna rätt verktyg för att klara integrationen. Till exempel måste de statliga ersättningarna till kommunsektorn ses över och omfördelas på ett annat sätt än i dag.

Det finns också andra viktiga aktörer. Enligt färsk statistik från SCB uppgick värdet av den totala produktionen inom det civila samhället 2016 till 236 miljarder kronor. Betalningar från offentlig förvaltning till denna produktion var blygsamma 33 miljarder. Även om detta omfattar mycket mer än integration visar det tydligt på det ekonomiskt rationella för offentlig sektor att samverka med den ideella sektorn för att öka värdet av varje satsad skattekrona.

Fru talman! Integrationen är ett komplext ämne. Det är ett ämne som berör och det diskuteras ofta, både här i denna kammare och vid köksbordet. Låt oss höja nivån på debatten, se helheten och lägga resurserna där de bäst gör nytta.

Det är många miljarder som årligen satsas på diverse integrationsinsatser. Men i dag finns det ingen som har huvudansvaret för att samordna insatserna och se till att de sätts in i rätt tid, för rätt person och i rätt fas. Det måste vi ändra på. I tider då resurser inte är oändliga måste vi se över, effektivisera och säkerställa att offentliga insatser är kvalitetssäkrade och

framför allt inte motverkar människors rättighet och skyldighet att vara en del av det svenska samhället.

Jag vill avsluta mitt anförande med att yrka bifall till Centerpartiets reservationer 4 och 15 i betänkandet.

Anf. 69 HENRIK VINGE (SD) replik:

Fru talman! Jag tackar Alireza – jag får väl uppfatta det som lite smickrande att jag blev apostroferad redan i huvudanförandet.

Fru talman! Alireza framhåller det faktum att jag lyfter fram det ökande våldet i Sverige. Vi har i dag skjutvapenvåld och skottlossningar på öppen gata på samma nivå som i maffians Neapel. Bara i Stockholm har polisen runt 140 öppna förundersökningar om mord och mordförsök. Sverige har aldrig någonsin varit så otryggt. År 2017 uppgav en fjärdedel av de unga svenska kvinnorna att de blivit utsatta för sexualbrott. När jag lyfter fram de här sakerna skulle det enligt Alireza vara något slags domedagsprofetia.

Jag lyfter fram att utanförskapsområdena har ökat. Inte minst under Centerpartiets tid i regeringen ökade utanförskapsområdena markant. Detta faktum ligger naturligtvis i väldigt stor utsträckning till grund för det ökade våldet i samhället. När jag lyfter fram det skulle det alltså vara något slags domedagsprofetia. Men om inte jag hade lyft fram det här, vem hade då gjort det? Är det inte rimligt att vi i Sveriges riksdag diskuterar en sådan utveckling? Jag tycker att det är märkligt att man på något sätt försöker raljera över att jag lyfter fram det här, för det är någonting som påverkar människor på riktigt och spelar roll för väldigt många människor i vårt land.

Fru talman! Vidare hävdade Alireza att jag inte presenterade några som helst förslag. Som Erik Bengtzboe förtjänstfullt påpekade finns det två förslag i betänkandet. Men jag nämnde också i mitt huvudanförande två centrala förslag som gäller sådant vi behöver göra. Det ena är att minska asyl- och anhöriginvandringen. Min fråga till Alireza är: Tror Alireza att integrationsproblemen på något sätt är kopplade till storleken på invandringen? Det andra förslaget är att vi ställer krav och berättar för människor att den som kommer till Sverige ska anpassa sig till det svenska samhället och till vårt sätt att leva. Min andra fråga till Alireza är: Tycker Alireza att man bör göra detta, eller ska vi tycka att det är okej att människor kommer hit och försöker pådyvla oss hederskultur och andra typer av kulturella avarter?

Anf. 70 ALIREZA AKHONDI (C) replik:

Fru talman! Jag tackar Henrik för repliken. Jag tycker absolut att det är rimligt att man lyfter fram de utmaningar man ser. Men man kan lyfta fram saker på väldigt många olika sätt. Man kan lyfta fram utmaningar och belysa dem men samtidigt komma med konkreta förslag till lösningar. Jag tillhör den kategori som ser problemen. Jag har växt upp i utanförskap och sett konsekvenserna av samhällets misslyckanden på en del områden. Men det betyder inte att jag kollektivt skuldbelägger människorna och ser dem som hindret. Jag ser möjligheterna. Jag ser vårt gemensamma ansvar, Henrik Vinge, för att se till att vi skapar ett samhälle där alla människor får en möjlighet att förverkliga sig själva och att vi tar itu med de problem som finns i samhället. Det är det som skiljer mig från Sverigedemokraterna –

samtidigt som vi i Centerpartiet ser många av de problem som Henrik Vinge lyfter fram kommer vi också med förslag till lösningar.

Självklart är det så att människor som kommer till Sverige har både rättigheter och skyldigheter. Det gäller att man anpassar sig till de regler, lagar och normer som finns i vårt land. Men normer och värderingar är inget statiskt, Henrik Vinge, utan de förändras över tid. Vi har ett gemensamt ansvar för att se till att vi inte ställer grupper mot varandra och skapar konflikter.

Anf. 71 HENRIK VINGE (SD) replik:

Fru talman! Jag är inte säker på att jag har förstått Alireza rätt, och jag ser gärna att vi får ett klarläggande, men jag måste erkänna att detta skrämmer mig lite grann. När vi pratar om hedersvåld, om förtryck av kvinnor i hederns namn och om att man blir bortgift eller könsstympad pratar Alireza om att värderingar inte är något statiskt utan förändras. Menar Alireza att vi får finna oss i att det i Sverige sker något slags värderingsförskjutning där vi går mot att acceptera sådana saker? Jag hoppas att det inte är det som Alireza menar, men man kan faktiskt tolka det han säger på det sättet.

Min uppfattning är att vi i vissa fall har värderingar i Sverige som vi kan vara stolta över och glada för. Vill man bo i vårt land ska man acceptera de värderingarna. En av dem är att män och kvinnor är lika mycket värda och har samma rättigheter. Det ska inte få ske någon värderingsförskjutning på det området över huvud taget, utan vi ska ha den typen av värderingar och slå vakt om dem.

Jag noterar att Alireza inte riktigt svarar på frågan: Är det så att integrationsproblemen är kopplade till storleken på invandringen, eller är de inte det? Min uppfattning är att de i allra högsta grad är det och att det snarast är den stora invandringen som är själva roten till integrationsproblemen. Håller Alireza med om den bilden eller inte?

Vad gäller det som Alireza nämner om alla dessa förslag som Centerpartiet och andra partier har tycker jag mig kunna känna igen både retoriken och förslagen. Det har låtit ungefär så här i ett antal år från de etablerade partierna. Min tredje och sista fråga till Alireza är: Hur tycker han att det här har gått?

Anf. 72 ALIREZA AKHONDI (C) replik:

Fru talman! Jag tycker att frågeställningen är tillräckligt komplex ändå – vi ska inte hålla på med medvetna misstolkningar. Vi ska hålla oss ifrån det. Jag har inte stått här och försvarat hedersförtryck eller könsstympning. Vi är helt överens om att sådant inte hör hemma i Sverige 2019. Låt oss vara tydliga med det.

Vi i Centerpartiet har alltid värnat en generös migrationspolitik, av många skäl. Dels har vi i Sverige ansvar för att göra vår del i en orolig värld för att hjälpa människor som flyr från religiös förföljelse, förtryck, krig och annat, dels tror vi på djupet att en generös invandrings- och migrationspolitik är till gagn för vårt samhälle och att Sverige utvecklas genom att fler människor kommer hit och bidrar till vårt gemensamma. Svaret är alltså nej – jag ser ingen tydlig koppling mellan migrationens storlek och integrationsutmaningarna. Jag ser det snarare som ett ansvar för oss

att säkerställa att vi tar itu med de problem som skapar de följdverkningar som migrationen kan ha med sig.

Jag har glömt Henrik Vinges tredje fråga. Jag ber om ursäkt för det och ska försöka komma ihåg den till nästa gång.

Anf. 73 CICZIE WEIDBY (V):

Fru talman! Vänsterpartiet vill se en mänsklig och välkomnande flyktingpolitik i Sverige och Europa. En sådan politik tar sin utgångspunkt i ett rättighetsperspektiv och bygger på en stark och generell välfärd. Alla ska ha möjlighet att söka skydd undan krig, förtryck och förföljelse och kunna få sina asylskäl prövade på ett rättssäkert sätt. EU-länderna måste ta ett betydligt större ansvar för mottagandet av människor på flykt. Lagliga vägar måste ersätta dagens livsfarliga resor över Medelhavet.

Det svenska mottagandet av människor på flykt behöver utvecklas. Handläggningstiderna för asylärenden måste kortas ned. Etableringen av nyanlända måste gå snabbare, och de nyanländas kompetenser måste bättre tas till vara. Utbildning och språkundervisning måste utvecklas och stärkas. Vänsterpartiet vill att staten ska ha det övergripande ansvaret för att ta emot flyktingar och migranter i Sverige. Flyktingmottagandet ska därför ha en tydlig nationell styrning och tillräcklig statlig finansiering.

Flyktingpolitiken handlar om att kunna ge människor skydd och ett nytt hem där de ska kunna känna sig välkomna och delaktiga i samhället. Varje människa ska ses som en tillgång och aldrig en belastning, men en människas bidrag till samhället ska aldrig avgöra hennes värde för det. Genom ett väl fungerande mottagande kan de människor som söker sig hit få den trygghet och de verktyg de behöver för att etablera sig i samhället och bidra till det gemensamma fullt ut. Det är också endast så, genom att visa vägen, vi kan övertyga andra stater om att välkomna människor i nöd och att ta sitt fulla ansvar.

Fru talman! Arbete är en viktig förutsättning för att människor ska komma in i samhället, men inte vilket arbete som helst och aldrig till varje pris. Skäliga löner, goda arbetsvillkor och fungerande kollektivavtal måste vara centrala förutsättningar för alla jobbskapande insatser. Vänsterpartiet föreslår en rad åtgärder för att se till att asylsökande ska kunna komma i arbete så snabbt som möjligt utan att förstärka ojämlikheten på arbetsmarknaden.

Bilden av nyanländas etablering på arbetsmarknaden är ofta överdrivet pessimistisk, vilket delvis beror på orimliga förväntningar och en bristande förståelse för utmaningarna med att komma in i ett nytt samhälle efter att ha flytt sitt hemland. Men det beror också på att det finns en politisk agenda bakom att överdriva problemen och utmaningarna. Vid jämförelser med andra länder klarar sig Sverige väldigt bra. Avgörande för nyanländas möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden är, utöver att motverka diskrimineringen, att det finns jobb att söka.

Fru talman! Inom ramen för arbetsmarknadspolitiken finns olika former av subventionerade anställningar. Syftet med dem är att stimulera arbetsgivare att anställa personer som står långt från arbetsmarknaden. Det är långtidsarbetslösa, nyanlända eller personer med funktionsnedsättning. Subventionerade anställningar kompenserar arbetsgivare ekonomiskt om de anställer arbetssökande som uppfyller de kriterier som ställs för de olika

stöden. Antalet utrikes födda med olika former av subventionerade anställningar har ökat de senaste åren. Mellan första halvåret 2017 och samma period 2018 ökade de subventionerade jobben bland utrikes födda från ca 38 000 till 43 000 under perioden.

Vänsterpartiet anser att subventionerade anställningar är en bra och nödvändig åtgärd för att hjälpa nyanlända att få en fastare anknytning till arbetsmarknaden. Det är positivt med arbetsgivare som i hög utsträckning välkomnar personer som av olika skäl står långt ifrån arbetsmarknaden. Användandet av subventionerade anställningar har även stöd i forskningen. Studier visar att personer som haft en subventionerad anställning i allmänhet snabbare får ett jobb utan stöd jämfört med dem som varit öppet arbetslösa. Vänsterpartiet kan dock konstatera att nuvarande system med subventionerade anställningar under lång tid har varit behäftat med risker och problem. Oseriösa arbetsgivare kan exempelvis utnyttja systemet på sätt som sätter nyanlända i en svår situation.

Fru talman! Nyanlända som tar ett jobb som inte matchar deras kompetens möter svårigheter att avancera till ett jobb som motsvarar deras kvalifikationer. En av anledningarna till detta är, enligt Sacos undersökningar, att dörrarna mellan jobb och rätt jobb väldigt ofta är stängda. Arbetsbelastningen för handläggare på Arbetsförmedlingen är redan alltför stor, om det finns en arbetsförmedling. Den som kommer in på ett av förmedlingens kontor och säger att den redan har ett jobb men skulle vilja ha ett nytt kan nog inte förvänta sig jättemycket hjälp. Detta drabbar utlandsfödda akademiker extra hårt, då de uppskattas ha åtta gånger högre risk att ha ett okvalificerat arbete jämfört med en svenskfödd akademiker.

En nyligen publicerad forskningsrapport från Jusek – *Rätt jobb åt utrikes födda akademiker* – visar att utrikes födda akademiker är överrepresenterade bland dem som har ett arbete under sin kvalifikationsnivå. Antalet överkvalificerade har dessutom ökat och uppgår i dag till 55 000. Av dessa har 10 000 ett arbete som endast kräver grundskola. Rapporten visar att de offentliga finanserna skulle stärkas med 13 miljarder kronor per år om utrikes födda akademiker skulle ha samma ställning på arbetsmarknaden som inrikes födda akademiker.

Ett sätt att förbättra rörligheten och matchningen skulle kunna vara att införa ett valideringsår. Valideringsåret innebär att en person som har ett jobb som inte matchar hans kvalifikationer skulle få möjlighet att under tre till tolv månader upplåta sin tjänst till någon som är arbetslös. Under valideringsperioden skulle individens utbildningsbakgrund kartläggas, utbildningen kompletteras samt individen erbjudas praktik för att få in en fot i rätt bransch. På detta sätt skapas en flexibel lösning för att i efterhand rätta till matchningen för personer som har ett arbete som de är överkvalificerade för. Vänsterpartiet anser att regeringen bör utreda möjligheterna att införa ett valideringsår.

Fru talman! Med detta sagt vill jag säga att vänsterpartiet givetvis står bakom alla sina reservationer, men jag väljer att lyfta fram reservation nr 8.

Anf. 74 SOFIA DAMM (KD):

Fru talman! Kristdemokraternas utgångspunkt när det gäller integration är att människor som har kommit till vårt land ska ges förutsättningar att kunna ta ansvar för sina egna liv. Staten ska medverka till att underlätta

och skapa förutsättningar, inte ta död på den egna drivkraften genom lång väntan och passivitet.

Sverige har under de senaste åren tagit ett stort ansvar för människor på flykt. Men ett stort flyktingmottagande förutsätter en väl fungerande integration. Tyvärr uppvisar Sverige dåliga resultat i det avseendet. För utrikes födda är arbetslösheten mer än tre gånger så hög jämfört med inrikes födda. För personer från länder utanför Europa är skillnaden väsentligt större. Efter åtta år i Sverige har bara 25 procent av de skyddsbehövande eller anhöriga till skyddsbehövande fått en helårsanställning. Sverige ska vara ett land där alla får bidra och arbeta 100 procent av sin förmåga. Ytterst handlar det om att ta vara på alla människors inneboende drivkraft.

Asylsökande möts i dag oftast av en lång tid av passivitet med varken regelrätt språkundervisning eller någon form av sysselsättning under asyltiden. Som asylsökande förväntas man inte lära sig språket direkt eller bidra med det man kan. Signalen till de nyanlända blir att integration inte är så viktigt. Det är något som kan vänta. De som får uppehållstillstånd har förlorat tid, energi och motivation. Deras förutsättningar att etablera sig på arbetsmarknaden och i samhället i stort har därmed försämrats.

Vi vill införa krav på deltagande i undervisning i svenska och samhällsinformation med fokus på lagar och värderingar från dag ett, och vi anser att det ska finnas ett arbetskrav redan från första dagen. Det kan handla om ett reguljärt arbete eller om att bistå med lokalvård, matlagning eller vaktmästartjänster på det asylboende där man bor. Kommunen eller ideella föreningar borde också kunna tillhandahålla möjligheter för asylsökande att vara med och bidra.

Fru talman! De som kommer till vårt land ska helt enkelt erbjudas en snabb väg in i samhällsgemenskapen. Sverige ska vara ett land där alla människor gör sin del, ett land där fler människor får en chans att bidra och där hårt arbete ska löna sig. Det handlar om att bejaka människors drömmar och ambitioner. Så kan Sverige bli ett land där drömmar blir verklighet.

Det krävs fler flexibla lösningar för att bättre matcha kompetens med lediga jobb. Våra förslag när det gäller en mer flexibel sfi och fler platser till yrkesvux är avgörande för integrationen, även om de behandlas i ett annat betänkande av ett annat utskott. Vårt förslag om inträdesjobb är exempel på en reform som ökar förutsättningarna för att fler jobb skapas och skulle kunna öka sysselsättningen bland främst nyanlända.

Som jag redan varit inne på kräver en välfungerande integration vissa sociala och värderingsmässiga skyldigheter. Jobb och språk är avgörande, men det måste också bli tydligt hur vårt samhälle fungerar och vilka värden som bygger det starkt. Det är uppenbart att vi inte har klarat balansgången mellan tolerans och tydlighet.

Segregationen i Sverige innebär att det finns en stor grupp människor som inte försörjer sig själva och som har ganska liten kontakt med det svenska samhället över huvud taget. Det finns förskolor där det talas så lite svenska att barnen riskerar att inte klara av skolan. Det finns barn i vårt land som lever i områden där otrygghet och grov brottslighet är en del av vardagen.

I boken *Det lilla landet som kunde* vill författarna Mustafa Panshiri och Jens Ganman få oss att påbörja en ärlig och öppen debatt om grundorsaken till den misslyckade integrationen. De beskriver ”the soft bigotry of low

expectations”, som de översatt till ”de låga förväntningarnas rasism” – ett förhållningssätt som går ut på att man inte kan eller ska förvänta sig lika mycket av exempelvis en minoritet. De menar att det är de låga förväntningarnas rasism som gör att vi valt att förklara, och i viss mån ursäkta, exempelvis hederskultur eller att unga rastlösa män i förorten hamnar i droghandel eller kastar sten på blåljuspersonal. De låga förväntningarnas rasism säger en hel del om hur vi har hamnat här. Den säger också en hel del om de lösningar som borde komma till.

Fru talman! Jag vill också i denna debatt lyfta fram civilsamhällets betydelse för integrationen. Det är nämligen ofta i de frivilliga sammanslutningarna som de värderingar som behövs för ett fungerande samhälle förvärvas. Det är här som möten uppstår, kunskap överförs och det främmande blir bekant. Den rollen varken kan eller ska staten ta över. Vi vill däremot se en politik som både värnar och uppmuntrar det civila samhället och där det offentliga med en noggrann uppföljning ger stöd till det arbete som sker utifrån människors lika värde och demokratiska principer.

Avslutningsvis står jag självklart bakom alla kristdemokratiska reservationer, men för tids vinnande yrkar jag i detta betänkande bifall endast till reservation nr 16 under punkt 6, som berör just civilsamhällets betydelse för en fungerande integration.

Anf. 75 JUNO BLOM (L):

Fru talman! Jag blev 1998 ansvarig för ett integrationsprojekt som riktade sig till kvinnor i ett miljonprogramsområde i Norrköping. Jag jobbade där i åtta år, och det kom att bli den absolut mest lärorika tiden i mitt liv.

Jag fick möta fantastiska kvinnor från världens alla hörn och ta del av deras livsberättelser. De lärde mig att uppskatta Sverige. De fick mig att förstå hur privilegierad jag är som har vuxit upp i ett av världens mest jämställda länder. Och de fick mig känna en enorm respekt för tidigare generationer, som kämpat så hårt för det liv och det välfärdssamhälle som jag tagit för givet.

Men de fick mig även att se och inse att dessa rättigheter, som varit självklara för mig, aldrig hade varit en självklar del av deras liv, varken i deras ursprungsländer eller i Sverige. De satte fingret på vilka olika villkor vi levde under.

Jag pratade om delad föräldraförsäkring, och många av kvinnorna hade inte ens fått välja vem de skulle bli förälder med. Jag pratade om en svår skilsmässa – för många av kvinnorna var en skilsmässa helt otänkbar. Jag pratade om att kämpa för lika lön för lika arbete, men många av kvinnorna hade aldrig fått möjligheten att arbeta. Jag berättade om förälskelse, och de berättade om tvång. Jag pratade om frihet, och de beskrev ofrihet.

Samtidigt hade de en fantastisk förmåga att uttrycka nyfikenhet och längtan efter att lära sig nya saker. De drömde om att behärska det svenska språket. För vissa bestod längtan i att lära sig läsa och skriva, prata om jämställdhet och jämlikhet och lära sig om lagstiftningen. Men framför allt handlade det om att plocka fram drömmar som alltför många gånger kapslats in i uppgivenhet kring att deras öde var förutbestämt och att framtiden inte gick att påverka.

Men det fanns också arga kvinnor, som kommit välutbildade till Sverige och sökt arbete men inte ens fått svar på sina ansökningar, trots hög

kompetens. Det fanns kvinnor som kämpat för demokrati och kvinnors rättigheter i länder där de riskerade sina liv i den kampen och kvinnor som inte varit begränsade av sina närstående utan av de strukturer som styrde i deras ursprungsländer. Det fanns kvinnor som drömt om att få vandra omkring fritt i det öppna, jämställda Sverige men som nu begränsades av självutnämnda moralpoliser som såg deras livsval som ett enormt hot mot moralpolisernas världsbild.

Det fanns dock en faktor som förenade alla dessa kvinnor: sveket från majoritetssamhällets sida – känslan av att vara osedd och av att ingen brydde sig om deras liv i det parallellsamhälle som vuxit fram i Sverige för att politiker låtit det ske.

Detta är ett uttryck för en totalt misslyckad integrationspolitik – en politik som snarare haft sin grund i att vi blir till genom att vi omhändertar dem. Det är en osolidarisk och kränkande bild och ett totalt osynliggörande av deras kapacitet och deras rätt att bli delaktiga i det samhällsbygge tidigare generationer startat i Sverige. Det handlar om deras rätt att få förutsättningar att bli jämställda, självständiga kvinnor med rätten att forma och påverka sina liv och äga sin sexualitet.

Vi vill ta hand om dem, men vi vill inte vara för nära. Vi tar hänsyn, men egentligen handlar det om att vi inte bryr oss. De fick bidrag, men de ville inget hellre än att bidra.

Integrationen i Sverige har haft tre ansikten. Det första är det passiva ansiktet – en beröringsskräck när det gäller att tala om det viktigaste. Vi har informerat om det som rör stat och marknad men blundat för det som rör relationer inom en familj och lagar som reglerar vad du ska ha tillgång till och vad du ska skyddas från och definierar rättigheter och skyldigheter. Vi vågar prata om att det är förbjudet att bryta kvistar i naturen men inte om att det är förbjudet att bryta armen på ditt barn eller din fru.

Jag har förståelse för att politiker kan vara rädda att spela främlingsfientliga krafter i händerna genom att tala tydligt om dessa frågor, men jag lovar att det går. Kampen mot främlingsfientlighet ska tas lika tydligt, men dessa frågor får aldrig stå emot varandra. Vi kommer att klara av att göra både och.

Det andra är det neutrala ansiktet. Vi har inte lyckats hålla isär att du som individ självklart ska ha rätten till din kultur, dina traditioner och din religion men att det är lika självklart att ta ställning mot varje handling som inskränker någon annans frihet eller bryter mot lagstiftningen. Den handlingen kan aldrig försvaras med vare sig kultur, tradition eller religion.

I Sverige löser vi föräldrars krav på segregerad undervisning med anpassning till deras normsystem. I Sverige driver vi på för genusmedvetna förskolor för att arbeta mot traditionella könsroller, samtidigt som fyra-åringar tvingas bära slöja. I Sverige tar vi ställning för barns, kvinnors och hbtq-personers rättigheter så länge ingen är emot dessa rättigheter. Men när vi möter motstånd vacklar vi och anpassar oss i stället för att stå upp för principen om alla människors lika värde.

Fördömandet är det tredje ansiktet. Vi tar fullständigt avstånd från Fadimes pappa när han hedersmördar Fadime men ser inte att politikens två första ansikten bidrar till att detta sker.

Jag är glad för att regeringen i dag säger att den vill genomföra viktiga reformer mot alla former av hedersrelaterat våld och förtryck. Men om

regeringen verkligen menar allvar med sitt ställningstagande handlar det inte enbart om nödvändiga satsningar inom detta område.

Den viktigaste uppgiften regeringen har framför sig är att göra en bred översyn av alla de satsningar och bidrag som går till verksamheter, föreningar och församlingar som understöder förtryck av barn, kvinnor, hbtq-personer, ateister och religiöst oliktankande. De bidrag som satsas på föreningar som aktivt tar kampen mot hedersvåld och förtryck och gör ett fantastiskt arbete – som Gapf, Tris och Linnamottagningen – är kaffepengar i relation till det konfettiregn av medel som går till föreningar och församlingar som i stället motverkar individens grundläggande rättigheter i det liberala och öppna samhället.

Ta till exempel Delegationen mot segregation. Om du söker på hedersrelaterat våld och förtryck på deras webbplats får du noll träffar. Hur förhåller sig Myndigheten för stöd till trossamfund till principen om hbtq-personers rättigheter i relation till de församlingar som får skattefinansierat bidragsstöd? När kommer Folkbildningsrådet, som betalar ut enorma summor skattefinansierade medel till folkbildning, att bli en myndighet så att det finns en öppen och transparent redogörelse för vad våra skattemedel används till?

Det handlar också om hur arbetet och ställningstagandet ser ut på våra myndigheter i Sverige, oavsett om det är på kommunal, regional eller nationell nivå. Chefernas roll avgör vilket stöd medarbetarna får när de ska fatta svåra och många gånger livsavgörande beslut.

Vi liberaler är tydliga med civilsamhällets viktiga roll, liksom folkbildningens. Men vi är lika tydliga med att inte en krona ska gå till verksamheter, föreningar eller församlingar som inte står upp för individens rätt att forma och påverka sitt liv, äga sin sexualitet, bestämma själv vem man vill leva med, jämställdhet, jämlikhet och att allt arbete ska genomsyras av ett tydligt barnrättsperspektiv.

Jag tycker att detta är det minsta vi kan begära när vi politiker fördelar skattemedel i ett av världens mest jämställda länder med en regering som stolt beskriver att den är den första feministiska regeringen. Och för trovärdighetens skull behöver nog ledande politiker i Socialdemokraterna fundera över bildsättningen när ministrar tar på sig slöjan i Iran.

1998 var för 20 år sedan. Det är med sorg jag kan konstatera att parallellsamhällena har ökat. När Tris i Uppsala nyligen redogjorde för sin viktiga kartläggning av hedersrelaterat våld och förtryck bland unga framkom det att 66 procent av de flickor som hade två föräldrar födda utanför Norden förväntades vara oskuld när de gifte sig.

En sak är säker: För att lösa dessa fruktansvärda orättvisor som uppstått i kölvattnet av politisk oförmåga krävs krafttag. Vi kan inte välja att förbli handlingsförlamade utan måste i stället ta in vad de utsatta berättar och beskriver.

Jag vill avsluta mitt anförande med två citat från unga som deltagit i kartläggningen. De visar på det vardagsförtryck som de lever med:

”Jag får inte umgås med svenska tjejer. Jag är med på idrott i smyg, min kompis tvättar mina gymkläder. Vet inte hur länge jag orkar.”

”Frågorna handlar om mitt liv. Ingen kommer tro mig om jag berättar. Det är inte bara tjejer som måste gifta sig med kusiner.”

Fru talman! Vi liberaler står bakom alla våra reservationer – jag har inte riktigt koll på hur många de är – men jag yrkar bifall till reservationen under punkt 17 i betänkandet.

(Applåder)

Anf. 76 JOHANNA HARALDSSON (S):

Fru talman! Många människor från krigsdrabbade länder har under lång tid sökt skydd i vårt land. Sverige har tagit ett stort ansvar för att människor på flykt ska kunna få en fristad och starta sina liv på nytt.

Sett till befolkning men också i faktiska tal var Sverige det land i Europa som tog det största ansvaret under flyktingkrisens 2015. Under förra mandatperioden förde den socialdemokratiskt ledda regeringen en aktiv arbetsmarknadspolitik. Den syftar till att få fler i arbete, inte minst de som är födda i ett annat land. Vi såg att vi och regeringar före oss visserligen sett utmaningen men inte gjort tillräckligt.

Vi menar allvar med att alla som kan jobba ska jobba, och då behöver möjligheterna att rusta sig för jobb vara stora och kraven från samhället vara tydliga. Vi har påbörjat det arbetet och vill fortsätta att under mandatperioden ytterligare förbättra integrationen och snabba på etableringen av nyanlända.

Det är bra, inte bara för dig som individ, när du får ett jobb. Du kan försörja dig själv och vara fri att forma ditt eget liv. Det är också avgörande för att vi ska kunna lösa kompetensförsörjningen. Många arbetsgivare, både offentliga och privata, skriker efter kompetenta medarbetare.

Därför behöver vi se till att människor som i dag står utan jobb – majoriteten av dem har flyktingbakgrund – utbildar sig och kan bli den stora tillgång i vårt samhälle som jag och många här gärna vill att de ska vara. Men vi behöver också skapa andra vägar till arbete och delaktighet.

Under förra mandatperioden genomfördes en hel del viktiga reformer för att förbättra etableringen och förkorta tiden till jobb och egenförsörjning. Bland annat utvecklades snabbspår till bristyrken tillsammans med arbetsmarknadens parter, liksom extratjänster i välfärden för nyanlända och långtidsarbetslösa. Detta är oerhört viktiga satsningar för att ta till vara den kraft och de kunskaper som människor bär med sig och för att säkra kompetensförsörjningen.

Vi har infört utbildningsplikt för nyanlända och skyldighet att delta i etableringen. Nyanlända får numera liksom alla andra arbetssökande en individuell handlingsplan och anvisas till den insats som bedöms leda till studier eller arbete.

Lokala jobbspår har utvecklats i samverkan mellan kommunen, det lokala näringslivet och Arbetsförmedlingen. Det är numera en av de mest effektiva åtgärderna för att få människor som står långt från arbetsmarknaden att faktiskt komma i jobb. Av dem som genomgått ett jobbspår har över 64 procent någon form av anställning.

Bosättningslagen var också något som genomfördes under förra mandatperioden. Den gör att nyanlända sprids över hela landet och att de kommuner som har starkast förutsättningar får ta ett större ansvar. Den tidigare ordningen var ohållbar. Flyktingmottagande är ett gemensamt ansvar och kan inte läggas på ett fåtal kommuner, precis som det inte kan vara ett fåtal länder som ska ta hela ansvaret.

Vi har slagit samman de subventionerade anställningarna till introduktionsjobb, som är enklare för arbetsgivarna att använda och får fler som står långt från arbetsmarknaden i arbete. Dessa anställningar är många gånger helt avgörande för att de som står utanför ska få in en fot på arbetsmarknaden.

Fru talman! Det går allt snabbare för nyanlända att komma i arbete. År 2007 tog det åtta år innan hälften av flyktingarna hade jobb. Nu är hälften i jobb efter fem år. Fler är i arbete 90 dagar efter avslutad etableringsplan. Både andelen av befolkningen och antalet som är en del av arbetskraften har ökat inom alla grupper. Den grupp som står för den absolut största ökningen av arbetskraftsdeltagandet är utrikesfödda kvinnor.

Många av dem som kommit till Sverige de senaste åren kommer från sammanhang där man inte alls ser det som lika självklart som vi gör att kvinnor och män ska delta på arbetsmarknaden på lika villkor. Jämställdhet och kvinnors möjligheter och rättigheter är en oerhört viktig aspekt i det stora jobb som ska göras med integration och etablering.

”Både kvinnor och män ska från samhällets sida mötas av samma förväntningar och ges förutsättningar för att kunna försörja sig själva.” ”Det behövs ett tydligt jämställdhetsperspektiv i alla etableringsinsatser.” Detta är två viktiga citat ur januariavtalet.

I januariavtalet har vi socialdemokrater tillsammans med Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet kommit överens om ytterligare reformer för snabbare etablering på svensk arbetsmarknad. Många av de förslag för snabbare och bättre integration som finns i betänkandet finns också i vår överenskommelse.

Vi vill ha obligatorisk samhällsintroduktion och undervisning i svenska från dag ett. Vi vill ha mer och förbättrad samhällsorientering och ett kvalitetslyft för sfi. Vi vill att möjligheterna att kombinera arbete, språkstudier och utbildning ska stärkas ytterligare. Men vi vill också införa ökade krav för fler på att delta i språkstudier.

Vi är också överens om att ersätta egenbosättning för asylsökande, EBO, med ett socialt hållbart eget boende, där kommunerna ges möjlighet att begränsa eget boende för asylsökande i vissa områden för att minska segregationen.

Parternas förslag om etableringsjobb för nyanlända och långtidsarbetslösa ska införas. Det ska ge nyanlända och långtidsarbetslösa en anställning och möjlighet att skaffa sig kunskaper och erfarenheter som efterfrågas på arbetsmarknaden. Dessa anställningar ska också kunna leda till en tillsvidareanställning.

Fru talman! De allra flesta som kommer till Sverige vill jobba, försörja sig själva och vara en del av samhället. Jag besökte för någon vecka sedan Sommenbygdens folkhögskola i Tranås, där man som på många andra folkhögskolor gör en stor insats och anordnar etableringskurser och studiemotiverande kurser för nyanlända.

Deltagarna i kursen talade frustrerat om att vägen till jobb och delaktighet är alldeles för lång och att samhället och svenskarna inte är tillgängliga. Upplevelsen av rasism och kulturkrockar var också levande bland dem som jag pratade med.

När jag berättade att vi vill ställa om mottagandet och skapa snabbare och effektivare processer och införa samhällsinformation och språkundervisning från dag ett, var det som om jag svarade på precis det de efterfrågade.

Vi socialdemokrater vill bygga ett samhälle som håller ihop, där alla får plats och bidrar och där människor är fria och känner framtidstro. Lyckad integration är en av hörnstenarna för att det bygget ska stå stadigt. Därför behöver vi fortsätta att korta tiden till jobb med bättre och flexibla insatser och ständigt ompröva dem, så att vi hittar de bästa vägarna till arbete för olika människor med olika bakgrund.

Vi behöver fortsatt ha fokus på jämställdheten och jobba med riktade insatser så att fler kvinnor snabbare kan försörja sig själva och bli en del av vårt samhälle. Det vill vi göra för att skapa ett starkare samhälle och en bättre välfärd, men också för att barnen ska se att det är möjligt och våga drömma och planera för sin framtid. Tillsammans med satsningar på skolan och fler bostäder är jobb och egenförsörjning de viktigaste saker vi kan satsa på för att motverka segregation.

De som kommer till Sverige och som får stanna ska så snabbt som möjligt ges möjlighet att lära sig språket och se hur vårt samhälle fungerar. Människor måste ges förutsättningar att försörja sig själva samt förstå och delta i samhället. Det jobbet görs bäst när alla delar i samhället samverkar.

Med det, fru talman, vill jag yrka avslag på reservationerna och bifall till utskottets förslag i betänkandet.

(Applåder)

Anf. 77 LEILA ALI-ELMI (MP):

Fru talman! S-MP-regeringen har den gångna mandatperioden lagt grunden för en välfungerande etablering. Statistiken visar att antalet nyanlända som lämnar etableringsfasen för antingen arbete eller studier har ökat till 42 procent. Tidigare tog det cirka tio år för en nyanländ att komma in på arbetsmarknaden. Nu etablerar sig nästan hälften av de nyanlända på fem år.

Vad betyder det här för individen? Att få ett jobb och ett sammanhang med kollegor och rutiner är viktigt för självkänslan och skapar samhörighet.

Fru talman! S-MP-regeringen har gjort en rad framgångsrika satsningar för nyanlända och långtidsarbetslösa. Våra samlade åtgärder har inneburit en betydande förändring och en stor vinst både för individen och för samhället. Mycket har gjorts, men mycket mer behövs innan vi kan säga att integrationen fungerar väl.

Trots S-MP-regeringens satsningar på integrationsområdet finns det en grupp som står särskilt långt från arbetsmarknaden – lågutbildade utrikesfödda kvinnor. Även om det har skett förbättringar de senaste åren och utvecklingen går i rätt riktning står dessa kvinnor fortfarande alltför långt från arbetsmarknaden. Om utrikesfödda kvinnor skulle jobba i samma utsträckning som kvinnor födda i Sverige skulle det innebära 134 000 nya jobb.

Att även mamman i familjen går till ett jobb har många goda effekter utöver att familjens inkomst ökar. Kvinnans ställning stärks, och hon får fler möjligheter att påverka och vara en bra förebild för barnen.

Jämställdhet för alla, oavsett bakgrund, främjar tillväxten och ger ekonomisk egenmakt. Det är därför centralt för Miljöpartiet att alla etableringsåtgärder har ett tydligt jämställdhetsperspektiv. Det har vi också säkrat i januariavtalet. Att vara kvinna och sakna gymnasie- eller högskoleutbildning ska inte vara ett hinder för att bli en del av den svenska arbetsmarknaden.

Fru talman! Med januariavtalet som grund för regeringens fortsatta arbete ska vi intensifiera etableringsprocessen. Ett förslag är integrationsåret. Målet med integrationsåret är att snabbt fånga upp dem som tycker att etableringsprocessen går alldeles för långsamt. Genom omfattande svenskundervisning och intensiv praktik ska särskilt motiverade personer få verktyg att snabbare komma ut på arbetsmarknaden, speciellt i bristyrken. Det ska vara lätt att integrera sig.

Fru talman! Integrationen i Sverige ska vara bäst i världen. Den ska öka jämlikheten och värna om jämställdheten. Varje medborgare som kan och vill ska kunna arbeta – det borde vara lika självklart som det låter. Vi vill ge människor de rätta verktygen för ett självständigt liv så att de kan förverkliga sina drömmar. Alla vinner på en bättre integration.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på alla reservationer.

Anf. 78 HENRIK VINGE (SD) replik:

Fru talman! Leila Ali-Elmi nämnde resultaten från etableringsprogrammet. Ungefär 42 procent av dem som har gått i programmet har sedermera fått ett arbete eller en utbildning. Här inkluderas då alla siffror. Det gäller alltså siffror för subventionerade anställningar, det vill säga olika typer av anställningar där staten har gått in med större delen av kostnaden.

Man kan se på dem som faktiskt har fått ett jobb som inte är subventionerat, ett riktigt jobb, som man brukar kalla det. Det rör sig om ungefär 10 procent, eller det brukar ligga runt ungefär 5 procent.

Fru talman! Min fråga till Leila är: Är man fortfarande lika nöjd med detta när siffrorna läggs fram på det sättet? Det handlar inte om 42 procent som går in i något arbete, utan det handlar kanske om 5–10 procent.

Min andra fråga, fru talman, gäller att många av de subventionerade anställningarna är riktade till specifika grupper, precis som Leila nämner. De kan vara riktade till exempel till nyanlända och andra. Många hävdar att de särskilda insatserna leder till undanträngningseffekter. Om man riktar en satsning till en viss grupp, till exempel nyanlända, kan det vara människor födda i Sverige som blir undanträngda och som inte får det jobb som de annars skulle få. Hur ser Miljöpartiet på det? Är man okej med den typen av undanträngningseffekter, alltså att man ger jobb till exempel till en nyanländ med anledning av att personen är nyanländ på bekostnad av att någon annan som kanske inte är nyanländ och som annars hade fått jobbet inte får det?

Anf. 79 LEILA ALI-ELMI (MP) replik:

Fru talman! Skillnaden mellan Sverigedemokraterna och Miljöpartiet är att ni ställer grupp mot grupp och att vi vill hålla samman folket. Ja, integration kräver satsningar. Det kräver en investering. Det kräver att vi

satsar på integrationen. Ni har ingen integrationspolitik, så jag frågar er: Vad är lösningen på det du beskriver?

Anf. 80 HENRIK VINGE (SD) replik:

Fru talman! Jag noterar att jag inte riktigt får svar på mina frågor. Jag ställde frågan också till Arbetsförmedlingens generaldirektör: Hur kommer det sig att man har så pass låga siffror för dem som faktiskt hamnar i arbete? Hans svar var: När det gäller asylsökande kan man inte få högre siffror. Det finns inget land i hela världen som lyckas bättre. Han menade på att det egentligen inte spelar någon roll vilka åtgärder vi vidtar. När det handlar om asylsökande kommer vi inte att komma över 5, 6, 7 procent i riktiga jobb efter två år. Det är där vi kommer att hamna.

Det är därför jag frågar hur man ser på det från Miljöpartiets sida. Håller man med om det som Arbetsförmedlingen säger, att det inte går? Det handlar om utbildningsbakgrund. Det handlar om kulturella frågor och så vidare. Det går inte att göra det bättre. Min fråga är: Hur ser Miljöpartiet på detta?

Sedan var det min andra fråga. Om man riktar en satsning mot en viss grupp och till exempel säger att nyanlända nu ska få en typ av subventionerade anställningar kan en annan grupp, till exempel de som inte är nyanlända, bli utan jobb. Man skapar så att säga en arbetslöshet i en annan grupp.

Jag blir anklagad för att ställa grupp mot grupp, fru talman, men min poäng är att jag tycker att sådana satsningar ska vara generella. Jag tycker inte att man ska rikta satsningar mot en viss grupp och säga: Nu ska den här gruppen få något litet extra. Jag tror att det i längden leder till mer splittring och segregation. Jag tror att det leder till en upplevd orättvisa. Man undrar då i den grupp som inte fick satsningen: Hur kommer det sig att de ska gå före mig i kön?

Jag tror att det är mycket bättre att man försöker ha generella satsningar. Det är därför jag försöker utröna hur Miljöpartiet ser på detta: Håller man med om det, eller tycker man i stället att det är helt okej att till exempel nyanlända får gå före till ett arbete, i det här fallet? Det kan även gälla bostadskön och andra sammanhang.

Anf. 81 LEILA ALI-ELMI (MP) replik:

Fru talman! Arbetsmarknaden är inte statisk. Att man anställer människor som kommer från länder utanför Europa betyder inte att arbete försvinner från andra människor.

Integration, som jag har sagt tidigare, kräver att vi investerar och satsar på den. Ni vill ställa grupper mot varandra. Min fråga till dig är: Vad vill ni göra åt de integrationsproblem som ni målar upp? Vilka är era lösningar?

Anf. 82 MARTIN ÅDAHL (C):

Fru talman! Jag ska inledningsvis säga att jag yrkar bifall till reservation 15. Jag ställer mig självklart även bakom reservation 4. Men jag tar här tillfället, precis som min kollega Alireza Akhondi, att ge en liten bakgrund till våra ställningstaganden som uttrycks i våra särskilda yttranden.

Jag ska också ta tillfället i akt och säga: Återigen märker vi på de tidigare inläggen vilken enorm pessimism det finns i denna fråga. På många sätt är det en alldeles oberättigad pessimism. Man ska inte vara överdrivet optimistisk, men när man med stöd av Arbetsförmedlingens defaitistiska och uppgivna påståenden säger att det är omöjligt att få nyanlända flyktingar i jobb talar det mot all rim och reson, eftersom många andra länder som har en bättre fungerande arbetsmarknad lyckas med det.

Med det sagt skulle jag också vilja göra en annan sak klar i den här debatten: Januariavtalet med dess reformer kommer inte att lösa alla problem. Vi kommer att behöva göra mycket mer. Men i det avtalet, utöver alla de stora arbetsmarknadsreformer som vi har diskuterat i de tidigare debatterna i dag, genomför vi ändå en stor reform som flera har nämnt tidigare för att skynda på etableringen.

Jag har genom åren träffat många av de nyanlända som har kämpat väldigt hårt för att komma till Sverige och som rimligtvis är laddade med energi, hopp och en enorm vilja att lyckas i det nya landet, och många har också lyckats. Men i praktiken möts de av oerhört mycket väntan och av passivitet som till slut leder till frustration. Bara en liten del av veckan ägnas åt det vi kallar integration – allt det vi så högtidligt diskuterar här i kammaren.

Det här måste helt och hållet göras om, med en helt annan intensitet, med hjälp av ett intensivår. Tanken är att man kommer in i samhället direkt med något slags grundidé om att jobba hårt, ta långa dagar, läsa svenska på kvällar och helger och ha praktik hela dagen. Man får jobba hårt, men i gengäld är de program och de etableringar som samhället kommer med av rätt kvalitet, och svenskan är inte undermålig.

Apropå det jag sa tidigare är det bedrövligt hur få som kommer in i jobb från de här programmen i dag. Ja, det är bara några procent som kommer in i dag. Ja, det är bara en minoritet som kommer in även i subventionerade jobb, och om det har blivit bättre är det framför allt genom extremt subventionerade jobb. Det är absolut inte bra i dag.

Ja, det är bedrövligt när det gäller svenskan. Det ska också sägas. Svenskundervisningen i dag leder inte ens till att hälften av dem som går sfi faktiskt lär sig svenska, enligt de utvärderingar och den statistik som finns. I dag fungerar det alltså inte. Inte nog med att man är laddad med energi, utan det man möts av är av helt undermålig kvalitet.

Vi måste alltså gå från detta läge till att man kommer som nyanländ till det nya landet och får jobba jättehårt med full energi för att kämpa sig in. Det handlar om många timmar och mycket ansträngning. Men detta ska mötas av verkliga, seriösa satsningar på praktik som fungerar för alla och inte bara för ett fåtal – det finns det som fungerar bra i dag också – och en svenskundervisning som är oerhört mycket mer effektiv än i dag.

Därför vill vi också, och vi är väldigt tacksamma för att det finns med i avtalet, att ersättningen för svenska för invandrare ska förvandlas till en resultatbaserad peng så att man får betalt om folk faktiskt gör framsteg, oberoende av vilken nivå man börjar från. Såklart ska det inte vara samma för alla nivåer, utan man börjar på en viss nivå. Gör man stora framsteg ska utbildningen få respons i form av mer medel medan de som inte gör det inte får det.

Med det här intensivåret, som vi har kallat det, är det tänkt att all den utdragna väntan och frustrationen ska bytas mot något intensivt. Jag är väldigt tacksam över att den idén nu har funnit acceptans hos många andra partier och många andra här i talarstolen i olika former. Men det kommer inte i sig att räcka. Vi kommer att behöva göra mycket mer för att det ska fungera mycket bättre än i dag. Vi kommer att behöva lyfta utanförskapsområdena, vi kommer att behöva lyfta människor och vidta många andra olika åtgärder. Vi kommer att behöva driva på med liberala reformer för att integrationen ska fungera, långt utöver vad januariavtalet innehåller.

Reservation 15, som jag yrkade bifall till, handlar om civilsamhället. En annan sak vi ser i utvärderingarna är nämligen att varje satsad krona, även om det är stor variation på hur väl det fungerar, som vi sätter in i civilsamhället i föreningar, idrottsföreningar och kafferep där man socialiserar är så otroligt mycket mer effektiv än de offentliga byråkratierna. Vi behöver därför hela tiden expandera möjligheterna för dem som kan och orkar jobba med de här frågorna i civilsamhället så att de får chansen att organisera och bygga ut det.

Som det står i reservationen handlar det ofta om att de stängs ute från upphandlingar och att upphandling i praktiken inte går att rikta till civilsamhället så mycket som man borde. Det är ju civilsamhället som behöver svara upp mot frågeställningarna och som också lyckas så pass väl som de gör. Detta är ett exempel på hur vi ibland behöver gå längre än januariavtalet i andra frågor.

Återigen vill jag ha det sagt: Det går att lyckas med integrationen. Det går att lyckas med invandring. Flera av de största nationerna och ekonomierna som världen har skapat har byggts upp av människor som har kommit dit, fattiga med tomma händer och ibland helt utan utbildning. Om vi i den här kammaren bara fortsätter att utgå från att det bara inte kan lyckas utan ska stoppas och motverkas, då kan vi inte lyckas. Man måste vilja lyckas för att kunna lyckas.

Anf. 83 SERKAN KÖSE (S):

Fru talman! Jag vill börja med två citat. ”Alla får praktik, aldrig jobb. Vi är trötta på det. Att ha ett jobb är att få ett liv utan stress.” Det säger Mariama.

”Nu kan vi äntligen köpa saker till våra barn, det kunde vi inte förut. Alla kvinnor ska sluta vara hemma, alla ska ut och jobba”, säger Gülizar.

Mariama och Gülizar är två av de åtta långtidsarbetslösa kvinnor i Fittja som anställdes av det kommunala bostadsbolaget Botkyrkabyggen för två år sedan. Jag träffade dessa kvinnor när de var nyanställda, och jag har med glädje följt deras resa. Framför allt har jag sett glädjen i deras ögon när de sa till mig: Äntligen ska vi få lön och tjäna egna pengar!

Fru talman! För kvinnorna betyder jobbet trygghet och ekonomisk självständighet. Mammor med ett fast jobb och lön ger tryggare barn och i längden ett tryggare område. Det betyder så mycket för familjen. Många av dessa kvinnor har hoppat mellan praktikplatser i flera år, suttit hemma och gett upp tron på att de kan få ett jobb. Därför är jag glad att Botkyrka-byggens projekt Qvinna i Botkyrka uppmärksammades på internationella kvinnodagen och fick Arbetsförmedlingens jämställdhets- och mångfaldspris.

Fru talman! I en ny studie visar OECD att Sverige har en hög sysselsättningsgrad bland nyanlända kvinnor jämfört med andra liknande länder som Danmark och Tyskland. Efter tio års vistelsetid är Sverige det land som uppvisar den allra högsta sysselsättningsgraden bland nyanlända kvinnor. Det är glädjande att tidiga språk- och utbildningsinsatser lönar sig.

Tidigare OECD-studier visar att ju snabbare en nyanländ kvinna etablerar sig på arbetsmarknaden, desto bättre går det också för hennes barn som föds i Sverige, i synnerhet för döttrarna. Sverige uppvisar bättre resultat i detta avseende jämfört med andra länder i Europa.

Detta är så viktigt. Barn som växer upp och lever i ekonomisk utsatthet är nämligen mindre delaktiga i samhället, tenderar att ha sämre betyg i skolan, lever oftare under osäkra boendeförhållanden och saknar en känsla av att kunna förverkliga sina drömmar. Barn som växer upp i fattigdom har sämre livschanser än sina klasskompisar och arbetskamrater.

Därför är ojämlikhet och fattigdom djupt skadligt för individer och samhället. Frustration och förtvivlan väcks bland de personer som halkar efter – frustration och förtvivlan som riskerar att bana väg för både kriminalitet och extremism.

Därför är arbetet mot fattigdom och segregation viktigt och kräver tidiga och långsiktiga insatser och samverkan mellan staten, kommunen, civilsamhället och näringslivet. Botkyrkabyggens projekt, som jag nämnde, är ett positivt exempel på när samverkan funkar.

Fru talman! Jag nämner Botkyrkabyggens projekt eftersom de lokala aktörerna är centrala i arbetet mot segregation. Många kommuner, liksom min hemkommun Botkyrka, bedriver redan ett aktivt och strategiskt arbete mot segregation och för ökad jämlikhet. Det handlar framför allt om olika sociala och arbetsmarknadsmässiga insatser som hjälper till att lyfta människor med hjälp av jobb och utbildning.

Därför var det så välkommet när regeringen aviserade ett reformprogram för att minska segregationen och lyfta upp fattiga områden. Till detta arbete hade regeringen för avsikt att sätta av 2,2 miljarder årligen för perioden 2020–2027. Botkyrka, min hemkommun, är en av de 32 kommuner som skulle få pengar av regeringen för att minska segregationen under en tioårsperiod.

Detta var den största riktade satsningen som skulle stärka kommunernas långsiktiga arbete för att bekämpa segregation. Men tyvärr tog M, KD och SD bort den satsningen i den budget som röstades igenom i Sveriges riksdag i december – utan några som helst noggranna konsekvensanalyser. Det var viktigare att sänka skatten än att bekämpa segregationen och fattigdomen. Det är oansvarigt.

Segregation är inte en budgetpost. Det handlar om människors möjligheter att delta i samhället och att bygga sina liv. Det är fråga om barnen och deras framtid, där kriminella krafter väntar, likt rovdjur, på rätt tillfälle att dra barnen med sig.

Fru talman! Vi behöver inge hopp och framtidstro till alla ungdomar som växer upp i fattigdom, till dem som står utanför arbetsmarknaden samt till dem som utestängs från bostäder och utbildning på grund av trångsynthet. Vi måste på allvar bekämpa segregationen. Då kan Sverige inte styras med hjälp av en servettskiss.

Fru talman! Jag vill också säga några ord om SD:s integrationspolitik och jämställdhetspolitik. I betänkandet, som också har nämnts tidigare, finns två förslag från Sverigedemokraterna. Det ena förslaget handlar om samhällsorientering. Det andra förslaget handlar om att avskaffa boställningslagen, det vill säga att vi inte solidariskt ska ta emot människor som kommer till Sverige utan att det även i fortsättningen ska vara några få kommuner som tar det ansvaret.

SD slår sig för bröstet i frågor som rör hedersvåld. Man kan nästan tro att SD kämpar för kvinnors frihet eller för ett jämställt samhälle. Men det är inte trovärdigt.

SD-företrädare hyllar Polen, ett land som gått från fri aborträtt till att lägga fram ett lagförslag om nästan totalt abortförbud. Det är inte trovärdigt när SD vill inskränka aborträtten och införa samvetsfrihet för vårdpersonal som vägrar att utföra aborter. SD vill ta bort pappamånaderna i föräldraförsäkringen, vill avskaffa genuspedagogiken i förskolan samt införa sambeskattnings – en kvinnofälla som togs bort 1971. Alla dessa förslag hotar den svenska jämställdheten.

SD slår sig för bröstet i talarstolen och visar att man bryr sig om alla tjejer som utsätts för hedersvåld.

SD har i riksdagen röstat emot varje reform som kan förbättra livssituationen för hbtq-personer. Listan är lång på homofoba och transfoba uttalanden bland SD:s företrädare.

SD för en konservativ familjepolitik som skulle försvåra vardagen för alla familjer som inte är traditionella kärnfamiljer.

Sist, men inte minst, vill SD återinföra och bygga ut vårdnadsbidraget, som är en kvinnofälla. SD betonar även att kvinnor och män har olika roller i barnuppfostran.

Fru talman! Sverige ska vara ett land som står upp för kvinnor, för jämställdhet och för aborträtten här i Sverige och ute i världen. Vi socialdemokrater kommer aldrig att kompromissa med kvinnors rätt att bestämma över sina egna kroppar, oavsett om det är shariapoliser eller SD som hotar denna rättighet. Det är en kamp som vi socialdemokrater kommer att ta varje dag.

(Applåder)

Anf. 84 HENRIK VINGE (SD) replik:

Fru talman! Det var starka känslor, men det var tyvärr inte helt sant. Mycket av det som sas var naturligtvis direkta lögnar. Dessutom var det i viss mån hyckleri.

Jag tänker till exempel på att SD sitter i samma grupp i Europaparlamentet som ett polskt parti. Då menar man att det skulle vara problematiskt ur kvinnosynpunkt därför att det finns andra regler för abort i Polen. Men Socialdemokraterna tillhör också en grupp i Europaparlamentet där det finns partier från alla möjliga länder som har en helt annan syn på abort och andra frågor. Det angreppet är egentligen löjligt.

Låt mig gå vidare på det spåret. Då kan man diskutera hur statsminister Stefan Löfven har kallat Fatah i Palestina ett systerparti till socialdemokratin. Man kan fråga sig hur Fatah ser på abortfrågan och på frågan om jämställdhet mellan kvinnor och män. Hur är egentligen den situationen i Palestina? Den frågan kan man ställa till Socialdemokraterna, om vi nu ska jobba med den typen av guilt by association.

I mitt anförande tog jag delvis upp denna fråga. Jag talade en del om hedersvåld. Det är något som Socialdemokraterna historiskt sett har haft svårt att prata om. De har velat balansera lite grann mellan islamistiska krafter och feministiska krafter. För the record i dag skulle vi kunna fråga om Socialdemokraterna kan ställa upp på de krav jag ställde, nämligen att om man kommer till Sverige ska man ta seden dit man kommer. Man ska acceptera våra värderingar om kvinnors och mäns lika rättigheter. Man ska inte komma hit och pådyvla oss hederskulturer och andra typer av kulturella avarter. Kan socialdemokrater tänka sig att ställa den typen av krav och säga att om man inte ställer upp på att kvinnor och män är lika mycket värda kanske man inte ska få flytta till Sverige utan försöka hitta något annat land att flytta till. Kan Socialdemokraterna ställa upp på det?

Anf. 85 SERKAN KÖSE (S) replik:

Fru talman! Tack för frågan, Henrik Vinge!

Det jag har nämnt är mer eller mindre klippt och klistrat från SD:s motioner som har väckts i Sveriges riksdag. Det är uttalanden som era företrädare har gjort. Det är den politik som ditt parti och era företrädare har kommunicerat under valrörelser på gator och torg.

Det vore intressant att få veta vilka av de förslag jag har nämnt som inte är sanna.

Jag nämnde inte att SD tillhör en grupp i Europaparlamentet, utan jag nämnde att era företrädare hyllar den utveckling som sker i Polen, Ungern och många andra delar av Europa.

Socialdemokratin är en fredsrörelse. Vi kommer aldrig att acceptera att människors frihet begränsas, oavsett varifrån de kommer.

Vi socialdemokrater kommer alltid att stå på barrikaderna och alltid att vara en mur oavsett om det är shariapoliser eller andra typer av förtryckare som begränsar kvinnors möjligheter att vara fria individer. Det kan jag lova dig!

Anf. 86 HENRIK VINGE (SD) replik:

Fru talman! Det är starka ord här! Vi vet alla här att socialdemokratin har haft stora problem med frågan om hedersvåld. Vi vet att det har varit konflikter inte minst i er förening i Göteborg, där personer till och med har lämnat föreningen därför att konflikten har varit svår. Man har inom socialdemokratin inte riktigt lyft upp frågan om hedersvåld eftersom man har varit rädd för att tala om det, varit rädd för att stöta sig med islamistiska krafter och andra krafter som tänker sig att det gynnar främlingsfientlighet. Man har varit orolig för att prata om hedersvåld, och det har bidragit till problemet.

Socialdemokraternas hållning i frågan har varit ett svek mot många kvinnor som har utsatts för hedersvåld, och det beror på att man inte har tagit itu med problemet i tid. Det är vi alla medvetna om, oavsett hur det låter nu från Serkan Köse.

Fru talman! Låt oss tala om det som var direkt lögn i Serkan Köses anförande, till exempel frågan om sambeskattnings. Sanningen är att det är en enskild ledamot som vid något tillfälle har motionerat om frivillig sambeskattnings, det vill säga att den familj som vill ska kunna välja att beskattas som familj på det sätt som sker i de allra flesta europeiska länder, men den familj som hellre vill ha individuell beskattning ska kunna välja

det. Det är alltså en enskild motion. Serkan Köse är mycket väl medveten om att alla partier har enskilda motioner och att de inte nödvändigtvis följer partiets linje, så att anföra det som någon sorts sverigedemokratisk hållning att vi vill tvinga alla till sambeskattning är en direkt lögn.

Fru talman! Vi kan också ta upp frågan om att hylla Polen. Om det är så att någon över huvud taget har hyllat Polen är jag helt övertygad om att det inte har skett på grund av Polens abortlagstiftning. Möjligen har man hyllat att Polen är tydligt i sina ställningstaganden mot rysk upprustning, har gjort en fantastisk ekonomisk resa, gått från kommunism till att bli ett EU-land och så vidare. Det finns mycket bra med Polen, men i synen på abortlagstiftning skiljer vi oss faktiskt från Polen.

(Applåder)

Anf. 87 SERKAN KÖSE (S) replik:

Fru talman! En enskild ledamot har lämnat in en enskild motion som inte har passerat partiet. Innebär det att partiet inte står bakom den motionen?

Det finns också en motion om vårdnadsbidraget. Jag har till och med skrivit upp numret på den om ledamoten Henrik Vinge vill veta det. Den lämnades in från SD 2016/17.

Det är lite märkligt att en enskild motion kan passera partigruppen och lämnas in men inte är partiets politik.

Jag skulle kunna stå här och berätta om det arbete som den socialdemokratiska regeringen har gjort vad gäller jämställdheten, men timmarna kommer inte att räcka till. En del av detta arbete har handlat om att bekämpa hedersvåldet. Pengarna till kvinnojourer och satsningen på kommunerna är en del av detta. Att vi socialdemokrater och regeringen inte har prioriterat denna fråga är alltså inte sant.

Återigen: Som socialdemokrat kommer jag att göra mitt yttersta för att bekämpa alla de krafter som begränsar kvinnors frihet.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 15.)

§ 12 Frågor om konsterna och film

Kulturutskottets betänkande 2018/19:KrU13

Frågor om konsterna och film
föredrogs.

Anf. 88 CHRISTER NYLANDER (L):

Fru talman! I denna debatt om konsterna och film vill jag börja med en övergripande fundering som gäller alla dessa områden och som känns särskilt angelägen i dessa dagar.

Jag gillar verkligen högkvalitativ konst. Jag beundrar genier. Jag älskar människor som överträffar sig själva och andras förväntningar. Därför ställer jag mig frågan: Har jag ibland blundat för att genier inte varit okej som

människor i övrigt? Har jag varit så förtjust i det de skapat att jag har blundat och låtit folk bete sig otroligt illa utan att säga ifrån, utan att reagera? Jag tror att vi är rätt många som borde ställa oss den frågan i dag.

Man ska inte tillåtas bete sig hur som helst bara för att man är ett geni. Man ska inte blunda för att en människa betar sig illa bara för att den människan skapar bra konst. Det blir inte färre geniala romaner, det blir inte sämre scenframträdanden och det blir inte undermåliga konstverk eller dåliga filmer bara för att man ställer krav på att genier ska uppföra sig som folk.

Fru talman! I metoo-uppropen för ett tag sedan uppdagades hur sexuella övergrepp sopats under mattan i bransch efter bransch och sektor efter sektor. Skådespelarna var först ut, men upprop följde på en lång rad samhällsområden.

Påfallande många av de fall som dök upp har man känt till ganska länge, men man har inte agerat. Genierna har fått fortsätta just för att de är genier. Kanske har de runt omkring tänkt att de inte har råd att säga nej till dem. De är så viktiga för vårt varumärke. Det är så viktigt att de gör mål. Det är så viktigt att vår sektor vinner val att vi ibland har blundat.

Jag tycker att man samtidigt ska ställa sig frågan vad detta har kostat. Vilka är det som inte har fått träda fram? Vilka är det som hållits tillbaka? Vilka är det som inte vågat yttra sig? Vilka är det som inte fått se sin förmåga blomma ut? Vilka romaner har inte kunnat skrivas? Vilka scenframträdanden har inte kunnat visas upp? Vilka är det som inte kunnat spela ut sin förmåga i en film?

Fru talman! Efter metoo-uppropen har man på flera områden i samhället fått riktigt bra jämställdhetsplaner och rutiner för att motverka ytterligare fall. Det är bra och viktigt. Det kommer sannolikt att hjälpa. Men det behövs också något mycket svårare. Det behövs en attitydförändring så att vi premierar ett annat beteende, ett snällt beteende, i stället för att blunda för genier som betar sig illa.

Jag är övertygad om att vi skulle få mycket bättre konst, många fler bra romaner och mycket bättre scenframträdanden om vi lät fler människor träda fram och inte lät genier sätta sig på andra och skapa rädsla eller tysthetskulturer. Det finns nämligen många goda exempel på motsatsen: bra och duktiga genier och kunniga människor som genom att vara snälla också hjälper andra människor till framgång och tillsammans med dem skapar något stort och mycket bättre.

Visst kan man träda fram som geni genom att trampa ned andra eller sätta sig på andra. Men vad våldet må skapa är vanskligt och kort. Det dör som en stormvind i öknen bort. De som vill vårda svensk kvalitetskultur gör nog på sikt bäst i att premiera snälla människor och goda gärningar före förment geniala män som betar sig elakt och illa. Det gäller kulturvärlden men inte enbart där. Det gäller oss alla, överallt och alltid.

Fru talman! Över till två andra specifika saker i detta betänkande.

Tillgången till bibliotek är en grundläggande service i ett liberalt samhälle. I kommuner och kommundelar i många delar av landet är biblioteket det lokala kulturcentrumet. Där ges vi alla, på lika villkor, möjlighet att ta del av kultur och böcker. Det kan göra ett massivt frigörande intryck att gå till biblioteket och låna den där boken som man aldrig sett hemma eftersom

man inte har så många böcker hemma. Bra bibliotek är därför allra viktigast för dem som växer upp i hushåll där det inte finns så många romaner och där man inte läser så mycket tillsammans.

När det nu på senare tid allt oftare blir problem med stök och bråk på biblioteken ser vi samma situation där. Några få tillåts förstöra för många andra, och det drabbar dem som behöver biblioteken mest. Därför behövs det möjlighet att utfärda tillträdesförbud för dem som missköter sig på bibliotek för att värna dem som verkligen behöver biblioteken.

Fru talman! Filmavtalet tjänade svensk film väldigt väl under väldigt lång tid. Det fanns svårigheter att nå nya avtal eftersom parterna i förhandlingarna tyckte olika saker. Statens roll var då att understödja.

Jag vill se ett nytt filmavtal. Jag vill se nya avtal och nya tjänster. Jag vill se nya människor och nya intressen som går in i avtalen. Jag vill se ett modernt filmavtal i stället för den statliga filmpolitik som blev den förra regeringens alternativ till filmavtalen, för jag tror att det skulle innebära mycket starkare förutsättningar för svensk film på lång sikt.

Därför har vi och de andra borgerliga partierna gång på gång sagt att det behövs en ny utredning om en ny filmpolitik. Jag står fast vid det även nu och yrkar därför bifall till reservation 14.

Avslutningsvis, fru talman, vill jag säga att oavsett vilken av konstarterna vi diskuterar och oavsett vilka filmer vi diskuterar är det sannolikt så att vi får mycket bättre konst, kultur, film och böcker i detta land om vi ser till att människor som är smarta och kloka inte hålls tillbaka av andra människor som må vara geniala men som sätter sig på och förstör för alla andra.

Anf. 89 VIKTOR WÄRNICK (M):

Fru talman! Till att börja med vill jag yrka bifall till våra moderata reservationer, det vill säga reservation 1 om bibliotek och läsfrämjande för barn och unga samt reservation 11 om konst och arkitektur i det offentliga rummet.

Fru talman! Vi har i dag att debattera kulturutskottets motionsbetänkande som gäller frågor om konstarterna och film, ett betänkande som spänner mycket brett över många kulturpolitiska områden.

För Moderaternas räkning tänker jag i detta anförande fokusera på tre ämnesområden: läsning och bibliotek, konst och arkitektur samt film.

Fru talman! Fler borde läsa mer, men det är lättare sagt än gjort. Det finns i dag alltför stora skillnader mellan olika socioekonomiska grupper i samhället. Vissa läser ofta, mycket och varierat, medan andra aldrig tar till sig annan text än den som fladdrar förbi i Facebook- eller Instagramflödet.

Detta är problematiskt på både kort och lång sikt. Att läsa ger nämligen kunskap, och kunskap ger makt – makt över ens eget liv och ens egen framtid. Därför handlar läsning och läsförståelse i grunden om människans frihet och om utjämning av livschanser.

Läsning är grunden för ett barns språkliga och intellektuella utveckling. Därför behöver det läsfrämjande arbetet stärkas. En god läsförmåga är nyckeln till en framgångsrik skolgång och förståelse för andra skolämnena, och genom litteraturen får barn möjlighet att upptäcka och utforska andra världar än sin egen.

Fru talman! Inget barn väljer sina föräldrar. Inget barn väljer heller om bokhyllorna där hemma är fyllda med böcker eller om de i stället används till prydnadsförvaring.

Vi moderater vill satsa på bibliotekens arbete med att nå barn som kommer från utsatta miljöer eller från hem där det kanske inte finns någon större läsvana. Ett sätt att göra detta är att stärka samarbetet mellan de kommunala biblioteken och skolorna. Läslusten hos svenska elever måste öka!

Vad gäller de svenska biblioteken vill jag uppmärksamma Christer Nylanders och Liberalernas mycket goda resonemang om hur biblioteket ska vara en trygg och lugn plats att vistas på. Stök och hot kan aldrig tolereras, och här har det offentliga ett ansvar att skapa ordning och reda.

Det räcker att ta biblioteken i min egen hemkommun Söderhamn och i många andra Gävleborgskommuner som exempel: Missbruket tränger ofta in i entréerna och resten av lokalerna. Bråk och stök är tyvärr en alltför stor del av vardagen.

Man ska aldrig behöva känna obehag och otrygghet när man ska besöka en av samhällets viktigaste institutioner. Många kommuner kämpar för att lösa problemen, men mer behöver göras. På biblioteken ska finnas plats för samtal, källkritiska övningar, föreläsningar och diskussion, men framför allt ska biblioteken ge rum för tystnad och eftertanke.

Fru talman! Kulturen genomsyrar samhället på olika sätt, och den tar sig också uttryck genom arkitektur och konst i såväl nya bostäder som offentliga rum. Sverige växer snabbt och Boverket uppskattar att 600 000 nya bostäder behöver byggas till 2025. Det innebär också att nya offentliga rum skapas. För att värna konst och arkitektur i det offentliga rummet bör vi blicka såväl bakåt som framåt.

De rivningar som skedde under mitten av 1900-talets andra hälft – och därefter framväxten av de så kallade miljonprogrammen – innebar viktiga standardhöjningar i form av exempelvis rinnande vatten och minskad trångboddhet för många i vårt land. Samtidigt har erfarenheten från denna tid visat att trivsel och trygghet handlar om mer än så. Rivningsvågen gjorde oåterkalleliga och förfulande avtryck i många svenska städer, och många av ingreppen framstår i efterhand som svårförståeliga.

Detta bör vi dra lärdom av. Balansgången mellan nytt och gammalt, mellan bevarande och innovation, är sällan enkel.

Staten kan spela en viktig roll i att skapa förutsättningar för arkitekter, konstnärer och andra skapande grupper att samverka när nya bostadsområden växer fram och när det gäller att sådan samverkan sker tidigt i processen. Staten kan också föregå med gott exempel när offentliga miljöer utformas genom att på ett tydligt sätt koppla ihop byggande, arkitektur och konstnärskap.

Fru talman! Filmen kan som få andra konstarter beröra, förändra och underhålla. I sina bästa stunder ställer filmen viktiga existentiella frågor och bidrar till att vidga människors vyer.

Man brukar säga att film gör sig bäst på bio, och biografen är för många bygder en av de absolut viktigaste kulturinstitutionerna. Hemma i Gävleborgs län finns många mindre men väl så uppskattade biografier: Trönö Bio i Söderhamns kommun, Röda Kvarn i Bollnäs och Rio Bio i Ockelbo är bara några exempel. Biografen fungerar som en vital nod i samhället och bör värnas av det offentliga, inte slås undan.

Tyvärr var det just detta som det offentliga gjorde när den rödgröna skattehöjningen på biomomsen slog till år 2017 – från 6 procent till 25 procent. Detta har försämrat förutsättningarna, framför allt för de mindre,

momspliktiga, biograferna runtom i landet. Antingen har man tvingats höja biljettpriserna eller så har marginalerna kraftigt försämrats i en redan ansträngd verksamhet. Nedläggningsshoten är ständigt närvarande.

Vi moderater anser att biomomshöjningen är skadlig och att momssatsen bör återgå till 6 procent. Biokulturen i Sverige ska utvecklas, inte avvecklas.

Fru talman! Film är en viktig konstart men också en kreativ näring som skapar många arbetstillfällen. Svensk film och svenska skådespelare är starka varumärken som bidrar till en positiv bild av Sverige. Svensk film har ett världsrykte med många prisade regissörer, skådespelare, sminkörer, fotografer och producenter. Detta är inte minst viktigt för ett litet och exportberoende land som vårt.

Vi moderater vill se att det snarast tillsätts en ny och bred filmutredning där Filmsveriges parter och organisationer, liksom riksdagens parter, involveras. Detta har riksdagen också tillkännagivit för regeringen redan i juni 2016. Saktfärdigheten och oskickligheten hos den rödgröna regeringen är slående, men nu är det dags att man verkställer detta riksdagsbeslut. Regeringen är ansvarig inför riksdagen, inte tvärtom.

Fru talman! Staten och det offentliga ska vara möjliggörande för kulturskapande och kulturdeltagande men inte ta över och styra dess innehåll. Vi ska värna vår historia och se till att alla har förutsättningar att ta del av den men också att vara en del av samtidsdebatten och vår framtid.

Politiken ska hålla sig på en armlängds avstånd från kulturens innehåll för att undvika att hamna med fingrarna i syltburken. Detta är ju också den moderata grundtanken – människor ska själva få bestämma över sitt liv och över den kultur man vill att det ska innehålla.

(Applåder)

Anf. 90 ARON EMILSSON (SD):

Fru talman! När vi i dag debatterar kulturutskottets betänkande 13 – för övrigt ett omfångsrikt betänkande som berör alltifrån språkfrågor och bibliotek till scenkonst och villkor för svensk film och för internationell film i Sverige – är en sak lika tydlig som blåsippan som spirar ute i backarna så här års: Sverigedemokraterna är det parti som har engagemang och som vågar ha ambitioner.

Lika tynande som den sista snön är åsikter och nya förslag och infallsvinklar från flertalet parter för att möta aktuella behov och frågor i denna del av vårt beredningsområde. På det stora hela är man nöjd. Det kunde jag som socialkonservativ något välvilligt tolka som ett tecken på att krav på förändring saknas, att utrymmet för högtflygande reformidéer är begränsat och att man värnar ett väldigt försiktigt framåtskridande.

Dessvärre tror jag snarare att det handlar om brist på fungerande politisk arkitektkonst och en obsolet verktygslåda för att möta vård, underhåll och montering av en behovsprövad reformagenda.

I betänkandet behandlas en stor uppsättning yrkanden från Sverigedemokraternas sida. Jag inser det orimliga i att språka om alla och väljer att framför allt plädera för frågan om språk och för bibliotekens unika roll och syfte som bildningens fyrbåk i en emellanåt något stormande samtid. Villkoren för svensk film och bio kommer min kollega Jonas Andersson att beröra närmare i ett senare skede.

Situationen för det svenska språket – vår i särklass viktigaste identitetsbärare och i någon mån kulturmarkör – är långsiktigt bekymmersam. Vi har under decennier noterat en accelererande rusningstrafik av anglicismer i det offentliga rummet liksom inom utbildningsväsendet. Detta gäller inte minst högre akademisk utbildning, där engelskan i dag har en förkrossande dominans.

Samtidigt noterar vi bland yngre generationer ett alltmer krympande ordförråd och en krympande användning av svenska språkets variation och synonymmelodi. I kombination med denna utveckling har förståelsen för och kunskapen om den nordiska språkmelodin minskat radikalt i en jämförelse mellan i dag medelålders vuxna och unga skolelever.

Globalisering och sociala medier ställer globalt små språkområden och deras långsiktiga överlevnad inför helt nya utmaningar. Här krävs samhällsinsatser.

Samtidigt har vi genom omfattande immigration en ansenlig del av befolkningen som i hela samhällen, skolor och familjer kommunicerar på andra språk än svenska, vilket hämmar både möjligheten till framgångsrik skolgång och högre studier för barn och anställbarheten för deras föräldrar. Samförstånd och sammanhållning med det svenska samhället uteblir.

Detta har allt fler insett, så också – åtminstone i teorin – Socialdemokraterna och statsminister Löfven, som jag för en tid sedan diskuterade denna fråga med.

Idén om språkplikt blir dock relativt verkningslös utan en kombination av insatser. Det handlar om att erkänna, bekräfta och synliggöra svenskans ställning som det officiella huvudspråket i vårt land och inte bara som nationalspråk. Detta ska inte bara vara fallet i Finland utan också i vårt Sverige. Det handlar om att införa språktest i medborgarskapsprocessen, och det handlar om samlade insatser för de nordiska språken i tidig ålder, såsom initiativ som Norden i skolan och andra möjligheter att väva in detta från tidig ålder.

Fru talman! Kartan över språkpolitiken leder mig osökt in till litteraturens tempel och tysta oaser i form av bibliotekens skattkammare och litteraturbanker. I sammanhanget vill jag därför passa på att yrka bifall till vår reservation 2 angående trygga bibliotek.

Det har under de senaste åren återkommande rapporterats om oroligheter på bibliotek runt om i landet, senast i raden här utanför Stockholm. Anställda där vittnar om öppen narkotikahandel bland böcker och om deras oro över både besökarnas och personalens säkerhet och personalens arbetsmiljö. I andra fall har det rört sig om hot och uppenbart våld mot bibliotekarier.

Visst fungerar de allra flesta bibliotek alldeles utmärkt och bärs upp av fantastiska bibliotekarier och personal över landet. Men undantag eller ej, vi får aldrig kapitulera för en situation där bibliotek inte längre upplevs vara en trygg miljö för studier, kunskapsinhämtning, släktforskning eller vad det än kan röra sig om. Bibliotekens roll sätts ur spel av personer som inte förstår att visa vördnad för bibliotekens funktion och miljö och som använder miljön för egna syften.

Sverigedemokraterna vill därför att regeringen i samverkan med berörda aktörer, institutioner och organisationer, bland annat Sveriges Kommuner och Landsting, sätter upp ett ramverk och för en dialog om att im-

plementera en åtgärdsplan för hur biblioteksmiljön kan tryggas från odemokratiska krafter. Engagemanget i kommunerna är också påtagligt, och det ska vi ta vara på. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen, anser vi.

Jag har noterat att ytterligare ett parti i år vågar ta i frågan, och det hedrar dem. Om trenden håller i sig kommer kanske alla partier att ha ögonen på det här lagom till nästa val. Bättre sent än aldrig säger talesättet, men jag skulle snarare säga: Ju förr, desto bättre.

Bibliotekens öppna rum hör till få oaser där bildningens brunn är lika djup och svalkande för arma och rika, unga och gamla. Det är dags att vi gemensamt värnar detta demokratiska finrum.

(Applåder)

Anf. 91 NIELS PAARUP-PETERSEN (C):

Fru talman och åhörare! Kulturen, inte minst filmen, har en förmåga att lyfta frågor brett i samhället som få andra har möjlighet att göra. Det har vi inte minst hört Christer Nylander med beröm göra när han tog upp filmen om Josefin Nilsson. Vi har också sett andra filmer som har lyckats med samma sak. Mia Farrow lyfte fram frågan om prostitution och *Fucking Åmål* lyfte fram frågan kring ungdomssexualitet och kärleken och livet i en småstad.

Det här är en kultur som hela Sverige borde kunna ta del av. Men verkligheten är att med den politik som den rödgröna regeringen har fört är det allt färre som faktiskt får tillgång till den. Det är inte bra. Precis som i storstaden borde människorna på landsbygden få tillgång till den kultur som formar den svenska debatten och bilden av vad det är för liv man kan leva och vilka möjligheter som finns.

Därför vill vi ge stöd till vår reservation nr 17, som handlar om att vi vill se ett nytt filmavtal, en ny finansiering för filmen och en ny filmutredning. Orsaken till att vi vill det är att den rödgröna regeringen har höjt momsen med så pass mycket som 23 miljoner på de minsta biograferna, vilket gör att många biografer ute i landet faktiskt måste stänga.

Samtidigt som vi i Centerpartiet tillsammans med andra partier har varit drivande för en digitalisering av biograferna, så att de kan ha en framtid, har regeringen de senaste åren drivit på för en moms som gör att många måste stänga. Det är ingen bra utveckling för Sverige och särskilt inte för landsbygden. 5 procent av Sveriges biografer bär hela 20 procent av momshöjningen. Så kan vi inte ha det. Man har 5 procent av omsättningen och måste bära 20 procent av momshöjningen.

Nu har vi situationen att medan Stockholm har gratis tillgång till statens alla kulturskatter får landsbygdens invånare leva med att skattas hårdare för att ha tillgång till kulturen. Det är ingen bra dikotomi. Den rödgröna politiken är i ett nötskal att straffa landsbygden och belöna storstäderna. Det är inte en politik som vi i Centerpartiet står bakom.

Den tydliga fokuseringen på filmen är just för att den tillhör de mest tillgängliga kulturformerna i Sverige, och vi vill att det ska förbli så. Momshöjningen 2007 gör det dyrare att gå på bio och minskar tillgängligheten till kultur hos den del av befolkningen som redan har sämst tillgång till den, nämligen människorna på landsbygden. Man ska också ha med sig att biografer på landsbygden och mindre orter betyder mer för kulturen än vad de kanske gör i storstäderna, där utbudet över huvud taget är större.

Skadeverknningen om en biograf stängs ned på landsbygden är oerhört mycket större än om det skulle ske i en storstad. Det perspektivet har tyvärr saknats i regeringens kulturpolitik.

I dag är det dags att slå ett slag för att skapa en kulturell infrastruktur i hela landet. Därför yrkar vi bifall till reservation 17.

Anf. 92 VASILIKI TSOUPLAKI (V):

Fru talman! Arkitektur, form och design påverkar alla människor dagligen och handlar i grunden om livskvalitet. Därför är det inte förvånande att stadsplanering och arkitektur engagerar människor. Vad som är vackert eller inte debatteras friskt på lokaltidningarnas insändarsidor.

Vänsterpartiets målsättning är ett samhällsbygge som sätter människan i centrum. Alla medborgare ska få leva och bo inkluderande i väl gestaltade och långsiktigt hållbara miljöer. Dessa ska ha framträdande estetiska och konstnärliga värden och beständiga material, för det ökar trivsel och därmed människors livskvalitet. Livsmiljön, och då särskilt boendet, har en grundläggande betydelse för människors hälsa och välbefinnande.

En känsla av tillhörighet och stolthet över den gemensamma miljön bidrar också till att bygga ett samhälle som håller ihop. Det kräver en omsorgsfull och långsiktig planering av städer och hela samhällen, både sett till den större helheten och till detaljerna där det krävs hög kvalitet. I varje enskild byggnad och på varje plats ska man se till att det gestaltas väl. Dagens nya byggnader säger mycket om vår samtid och utgör också morgondagens kulturarv.

Fru talman! De senaste åren har fokus inom bostadspolitiken varit att så snabbt som möjligt få fram så många bostäder som möjligt. Det är inte konstigt med tanke på hur eftersatt bostadspolitiken har varit från statens sida de senaste decennierna. Men vi ska inte bara bygga hus. Vi ska skapa samhällen med platser som blir människors hem och miljöer där generationer ska kunna leva ett gott liv. Vi ska inte behöva välja mellan billigt, snabbt och enahanda å ena sidan och dyrt men med hög konstnärlig och arkitektonisk kvalitet å andra sidan.

Vänsterpartiet vill öppna upp för mer forskning kring hur framtidens byggande ska se ut och vill hitta sätt att stimulera innovation och nytänkande.

Vi tror också att våra förslag till förändringar i finansieringsmodellen för byggande kan stötta den här processen. När en del av risktagandet tas över av staten genom exempelvis billiga statliga lån kan politiken styra mer mot arkitektonisk kvalitet i stället för att vi fastnar i ensidigt aktieägarfokus hos byggbolagen. Därutöver är vi positiva till att hitta sätt som gör att arkitektens roll i byggprocessen blir mycket starkare.

Organisationen Sveriges Arkitekter beskrev i en skrift för något år sedan förenklat hur kostnaderna i ett bygg- och anläggningsprojekt kan fördelas: en krona för att ta fram programmet, det vill säga hela idéutvecklingen, tio kronor till projekteringen, hundra kronor till byggande och tusen kronor till förvaltningen. Så ser fördelningen ut.

Slutsatsen blir att man genom att lägga lite mer pengar i början av ett projekt och att i samarbete med arkitekten hitta långsiktiga lösningar kan skapa mervärde långsiktigt både för allmänheten och för fastighetsägarna.

Prot. 2018/19:68

27 mars

*Frågor om konst-
arterna och film*

Fru talman! I utredningen *Gestaltad livsmiljö – en ny politik för arkitektur, form och design* föreslogs att staten ska utreda möjligheten att bygga upp en fond i syfte att göra allt det som jag har beskrivit.

Som förebild lyfte utredningen fram ett danskt exempel, fonden Realdania. Realdania är en dansk allmännyttig och affärsdrivande förening vars syfte är att skapa livskvalitet för alla genom att förbättra byggnadsmiljön. Detta innebär att man stöttar nybyggnation, restaureringar och stadsdelsutveckling. Man förvaltar ett stort fondkapital som ligger till grund för bidrag som delas ut. Föreningen har stöttat över 3 300 projekt under de senaste 15 åren och har runt 150 000 medlemmar, i ett litet land som Danmark. Medlemmarna är både privata och juridiska personer som kan äga fastigheter i Danmark, och de väljer också föreningens styrelse. Vänsterpartiet anser att detta är ett intressant exempel att lära av.

Enligt utredningen kan en svensk motsvarighet skapas genom att en liten del av vinsten eller omsättningen i vissa statliga verksamheter varje år tillförs fonden. Detta tror vi skulle vara intressant. Fonden kan förvaltas av en stiftelse, och medel ska kunna sökas av privatpersoner, företag eller offentliga aktörer som högskolor eller kommuner som planerar något spännande nytt projekt. Tyvärr valde regeringen att inte ta med detta förslag i den proposition som vi beslutade om här för ungefär ett år sedan. Därför väljer Vänsterpartiet att lyfta upp detta i en motion i dag. Vi tycker att det är ett bra förslag. Det kan stimulera utvecklingen och samarbetet inom arkitektur, form och design så att vi kan åstadkomma inkluderande, väl gestaltade och långsiktigt hållbara miljöer.

Med detta vill jag yrka bifall till vår reservation nr 12, och i övrigt ställer jag mig bakom utskottets förslag.

Fru talman! Eftersom jag inte tidigare hade möjlighet att ta replik på Sverigedemokraterna vill jag nu i mitt inlägg passa på att lyfta upp några invändningar kring en del av deras motionsförslag.

Jag måste börja med att säga att jag beklagar att det finns kulturpolitiker som vill begränsa människors tillgång till kunskap baserat på medborgarskap. Det är en elitistisk och diskriminerande politik som förs fram i Sverigedemokraternas motion om biblioteksfrågor. I den säger Aron Emilsson att svenska och nordiska medborgare ska ha särskilda privilegier när det kommer till våra bibliotek.

Alla människor som lever här år efter år med tillfälliga uppehållstillstånd ska stängas ute från det som Sverigedemokraterna beskriver som bärande pelare i det demokratiska systemet. Man säger rakt ut att de helt enkelt inte borde få låna böcker. Anledningen sägs vara att utländska medborgare inte betalar skatt här, men detta stämmer ju bara för en liten del av dem som vistas här i landet utan medborgarskap. Och om det var detta som var problemet är det oklart varför medborgare i de nordiska länderna skulle ha en annan väg till våra bibliotek. De skulle ha större rätt att låna böcker här än till exempel min pappa, som var grekisk medborgare under hela min uppväxt.

I övrigt handlar motionen väldigt mycket om att visa vördnad för biblioteken som institution och vara tyst när man är där. Kanske menar Sverigedemokraterna att utländska medborgare är sämre på den biten, eller vad är det egentligen som ligger till grund för detta?

Förutom att Sverigedemokraternas kultursyn är elitistisk är den starkt konservativ. Bibliotekens roll som demokratins vardagsrum måste få innebära samtal, möten och nya verksamheter. Det hyllade nya biblioteket i Helsingfors lånar till exempel ut symaskiner, som är ett av de mest populära inslagen. Här hemma blir det allt vanligare att biblioteken tillhandahåller 3D-skrivare för att uppmuntra till eget skapande. De har också börjat erbjuda hjälp med digitala tjänster för it-ovana.

Förra veckan besökte jag ett bibliotek och lyssnade på en musikensemble bestående av bibliotekarier som firade Lennart Hellsings hundraårsjubileum. En av dem trollade till och med. Jag gick dit för att bli road och glädja mitt barn, inte alls för att bli fylld av vördnad och kunskap. Är det detta som i Sverigedemokraternas motion kritiskt kallas för att använda bibliotek för sina egna syften?

För mig som vänsterpartist är det tydligt att bibliotekens utformning och uppdrag måste förändras med tiden. Det är självklart att det går att kombinera en utveckling med lugn och ro för dem som vill sitta och läsa med en trygg arbetsmiljö för dem som arbetar där. Jag är dessutom säker på att den dag vi beslutar att man behöver vara svensk eller nordisk medborgare för att låna en bok på ett folkbibliotek eller ett högskolebibliotek kan vi inte längre hävda att biblioteken utgör demokratins stöttepelare.

(Applåder)

Anf. 93 ARON EMILSSON (SD) replik:

Fru talman! Tack, Vasiliki Tsouplaki, för ett friskt anförande!

Jag måste börja med att bemöta en del felaktigheter, för jag tror att samtliga som lyssnade på mitt anförande, som ser detta och som läser betänkandet kan se att vi pekar på att biblioteken ska vara ett tillgängligt rum i vår offentliga miljö och vårt offentliga samhälle. I mitt anförande pekade jag också på att biblioteken är en oas där arm som rik, ung som gammal kan mötas i en demokratisk tillgänglighet och i ett öppet offentligt samtal men också för att kunna släktforska, söka information, studera eller förkovra sig i våra litteraturskatter.

Jag tror att alla vi som har tillbringat mycket tid på bibliotek kan skriva under på att man ibland under studietiden, under åren på universitet eller liknande tjänar på att det finns en sådan oas i den offentliga miljön, som annars kan vara brusig. Detta gäller särskilt unga med en svagare socioekonomisk bakgrund, som kanske inte kan finna ro i hemmet. Det kan vara en miljö där det är svårt att koncentrera sig och fokusera därför att föräldrarna har missbruksproblem, men det kan också finnas andra anledningar till att man inte finner studiero hemma. Det är detta vi pekar på. I den nationella biblioteksstrategin pekas på att biblioteken har ett unikt uppdrag att vara en offentlig miljö där det finns ett tyst rum att visa vördnad inför.

När det handlar om att knyta vissa tjänster till medborgarskapet är det egentligen fullständigt okontroversiellt. Det är bara att titta på hur man resonerar i flera av våra grannländer och andra länder där man har vissa administrativa lånetjänster och liknande kopplade till medborgarskapet och därigenom folkbokföringen, därför att vissa tjänster är svårare att tillhandahålla och betalningsansvar och liknande inte kan utkrävas om man inte har en folkbokföringsanknytning. Detta har Norge och andra länder vissa tjänster för.

Anf. 94 VASILIKI TSOUPLAKI (V) replik:

Fru talman! Du bemöter inte riktigt mina invändningar, Aron Emilsson, utan du vill prata om tysta rum och så. Vi är helt överens om att det ska finnas tysta rum på bibliotek. Det jag ställer mig frågande till är varför ni vill utestänga vissa invånare från att låna böcker. Man måste vara medborgare, skriver ni. Att du inte sa detta i ditt anförande är inte det viktiga, utan det är vad som står i motionen, nämligen att ni vill att riksdagen ska ställa sig bakom att utreda möjligheterna att knyta vissa av bibliotekets tjänster till medborgarskap.

I motionen nämner ni boklån. Då vill jag veta: Varför är det ett problem att människor som bor i detta land men inte är svenska medborgare får låna böcker? Tycker ni att det är en för stor kostnad när hyllor gapar tomma när det gäller människor med tillfälliga uppehållstillstånd, vilket ni har varit med och genomfört. Ni eftersträvar att människor inte ska kunna få medborgarskap, utan de ska år efter år bara ha tillfälliga uppehållstillstånd. Detta är verkligen jätteallvarligt, och det är därför jag tar i lite grann. Jag brukar inte göra det i talarstolen, men när jag läste motionen från Sverigedemokraterna blev jag väldigt upprörd.

Jag tycker att Aron Emilsson och Sverigedemokraterna måste förklara vad som är problemet med att människor som inte är svenska medborgare lånar böcker på våra bibliotek.

Anf. 95 ARON EMILSSON (SD) replik:

Fru talman! Återigen: Det är tydligt när man läser motionen och betänkandet att det handlar om att vi vill utreda om det finns ett behov av att knyta vissa tjänster av administrativ karaktär eller lånekaraktär närmare medborgarskapet.

Det har funnits och finns löpande frågetecken, inte minst hos många kommuner där man ibland har svårt att hantera och tolka bibliotekslagen när det gäller vilka tjänster som ska erbjudas för alla, för tillfälliga, för turister, för utbytesstudenter, för asylsökande och för personer som saknar uppehållstillstånd. Ska alla tjänster tillhandahållas och erbjudas trots att folkbokföringsuppgifter kanske saknas, att betalningsansvar inte kan utkrävas och att det är en samhällsservice som är skattefinansierad? I hela grundtanken finns en samstämmighet i att det finns en anknytning till medborgarskapet och att tjänsterna skattefinansieras av medborgarna. Det är egentligen inte värre än så.

När det gäller det nordiska samarbetet är det inte på något sätt exkluderande att påpeka att de nordiska länderna ska ha ett fördjupat och ännu starkare integrerat samarbete mellan biblioteksmiljöerna. Det finns otroligt många initiativ redan i dag som visar att de nordiska länderna har ett fördjupat samarbete i bibliotekstjänster, i lånetjänster mellan universitetsbibliotek, i utbytesprogram och framför allt i nya innovativa lösningar när det gäller digitalisering av biblioteken för att tillgängliggöra och visa de skatter, de samtal och den kunskap som finns där, att det är fler filialer och att man kan sända och streama och så vidare därifrån.

Att man pekar på att det nordiska samarbetet är särskilt djupt och särskilt starkt tycker jag snarare att vi ska se som en styrka än ett bekymmer.

Anf. 96 VASILIKI TSOUPLAKI (V) replik:

Fru talman! Jag tycker nog att Aron Emilsson till och med gräver groppen lite djupare nu. Det påminner lite grann om debatten då ni ville förbjuda människor att ha dubbla medborgarskap. Sedan visade det sig att vi har en massa nordiska medborgare. Skulle man inte få ha svenskt pass och finskt pass samtidigt? Det blev ett bekymmer för er. Ni framhåller hela tiden det nordiska samarbetet och den nordiska gemenskapen som någonting annorlunda. Hela EU-samarbetet med utbyte mellan universitet är ett mycket specifikt samarbetsområde.

Jag är därför mycket fundersam. Aron Emilsson har fortfarande inte beskrivit vad som är problemet. Handlar det om en adress, och är det en folkbokföringsfråga? Det finns ingen anledning att tala om medborgarskap. Vi har till exempel, som Aron Emilsson nämnde, utbytesstudenter och forskare på våra högskolor och universitet som är här för att faktiskt fördjupa kunskaperna och bidra till forskningsutvecklingen.

Att ni över huvud taget initierar en sådan motion måste ha att göra med att ni ser en problematik. Men jag lyckas inte hitta någonting annat än att ni gör skillnad mellan å ena sidan svenska och nordiska medborgare och å andra sidan andra medborgare när det kommer till något så fundamentalt som boklån. I övrigt beskriver Aron Emilsson hur fint det är med biblioteken och så vidare. Men samma rättigheter ska tydligen inte gälla alla, och det beklagar jag verkligen.

Anf. 97 LAWEN REDAR (S):

Fru talman! Min mormor har berättat att de hade två alternativ. Antingen fick de bränna böckerna i brasan eller stoppa dem i plastpåsar och gräva ned dem i källaren. Eftersom det är att gå diktatorers ärenden att bränna böcker fick det bli det andra alternativet.

I år har det gått 40 år sedan revolutionen. I Iran finns det förmodligen nedgrävda och förmultnade böcker i varenda källare och på varenda bakgård. Men trots alla år av censur, förföljelse och fångslanden håller sig faktiskt poesin, litteraturen och det fria ordet sig ändå starka. De hittar på något sätt sina vägar. Nyskriven litteratur med författarpseudonymer sprids utanför Irans gränser, och bokcirklar tycks äga rum vid förtäckta möten i yogahallar och det som annonseras ut som matlagningskurser. Så ser deras verklighet ut.

I Turkiet har minoritetsspråket kurdiska varit mer eller mindre förbjudet sedan Kemal Atatürks dagar. Men bara några tunnelbanestationer härifrån finns allting faktiskt helt välbevarat. Vem som helst kan kliva in på det kurdiska biblioteket i Alvik och låna en bok på kurdiska eller ta del av kurdiska författares och poeters verk på svenska.

Paradoxen i att förbjuda språk eller yttrandefrihetens olika uttrycksformer har visat sig, om än i begränsad form, innebära en stegrad kamp för det motsatta. Berättelser har en sådan bärkraft i människans natur att de lever vidare. Har man inte lyckats bevara böckerna lägger man berättelserna på minnet. På så sätt har många av de utrotningshotade språken och berättelserna levt vidare i generationer och i ett senare skede kanske återigen kommit i tryck.

Fru talman! Vad som ytterst skiljer auktoritära samhällen från fria samhällen är graden av yttrandefrihet. Kulturpolitiken i vårt demokratiska samhälle grundar sig därför i just detta. Vi har ett politiskt ansvar att

skydda yttrandefriheten och skapa reella förutsättningar för att denna frihet ska nyttjas. Därför behöver vi nogsamt beakta den skillnad som råder mellan den subjektiva upplevelsen av ett verk och den instrumentella politiska inskränkningen.

Fastän Sverige enligt World Press Freedom Index och World Freedom of Speech Index rankas som ett av världens mest demokratiska länder utifrån liberala kriterier om civila och politiska rättigheter oroas jag faktiskt över det som Myndigheten för kulturanalys pekar på i sin senaste rapport. Ambitionen att åstadkomma ett samhälle fritt från diskriminering hävdas ha påverkat den konstnärliga friheten. Villkoren för att beviljas bidrag för kultur kan ha kommit att bli politiskt färgade och därmed riskerat principen om en armlängds avstånd. Detta måste därför undersökas vidare och i så fall åtgärdas, eftersom principen är bärande för vår yttrandefrihet och i förlängningen för vår demokrati.

Fru talman! Socialdemokraternas ambition på kulturområdet har sedan 1974 års kulturproposition varit att tillhandahålla en struktur där det fria och frivilliga kulturlivet ska kunna utvecklas. Medvetet har vi velat organisera kulturområdet för att egentligen organisera politiken ut ur området. Den kulturpolitiska trenden i vår omvärld tycks dock vara en annan. Inskränkningar av det fria kulturlivet genomförs både instrumentellt och ekonomiskt.

En svensk kontext är det som bekymrar mig mest, bortsett från Sverigedemokraternas instrumentella intressen, nämligen expansionen av styrningen och mätandet. Managementidéer, upphandlingar och privatiseringar riskerar att på allvar politisera samhällets kanske viktigaste kulturinstitution, alltså våra allmänna bibliotek.

Biblioteksbladets enkät från 2017 visar att privatisering av de allmänna biblioteken övervägs i flera kommuner i landet. Att besluta om att ge en entreprenör i uppgift att driva folkbibliotek bygger sällan på andra argument än lägre kostnad, flexibilitet och mindre detaljstyrning. Genomförda biblioteksentreprenader har också utvecklat ersättning efter prestation – ju fler utlån, desto högre vinst. Dessutom har det visat sig att privata bibliotek med denna typ av ersättningssystem och styrning har svårt att leva upp till att tillhandahålla litteratur på minoritetsspråk.

Den nationella biblioteksstrategin, som presenterades häromveckan på Kungliga biblioteket, fastslår att bibliotekens huvudsakliga ändamål ska vara att verka för det demokratiska samhällets utveckling genom kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. Det ligger alltså i bibliotekens uppdrag att genomföra aktiviteter bortom utlåning, exempelvis att utveckla metoder för att nå dem som i dag inte känner till vad biblioteken har att erbjuda. Folkbibliotekens samlingar och utbud av tjänster ska därför inte vara föremål för någon form av ideologisk eller politisk inskränkning och inte heller någon form av religiös censur, men inte heller kommersiella påtryckningar. Därför menar jag att det är mycket angeläget att ifrågasätta dessa privatiseringsambitioner som vi ser håller på att växa fram.

Fru talman! Jag kommer förmodligen att överskrida min anmälda talar-tid. Men jag tycker att det är angeläget inom ramen för detta betänkande att också öppet tala om Sverigedemokraternas instrumentella ambitioner vad gäller biblioteken. I detta betänkande har de yrkat på tre specifika åtgärder som jag tycker är angelägna att lyfta fram.

Den första handlar om att vissa bibliotekstjänster ska kopplas till medborgarskapet. Den andra handlar om att biblioteken inte ska ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteternas behov av tillgänglig litteratur på minoritetsspråken. Och den tredje handlar om att man inte ska tillgodose behovet av litteratur på annat språk än svenska för personer med annat modersmål.

Fru talman! Det fanns en tidigare skrivning i lagen om att biblioteken ska vara tillgängliga för alla medborgare. Men klokt nog har man faktiskt tagit bort denna begränsning för att förtydliga bibliotekens viktiga roll i det demokratiska samhället. Biblioteken tillhör alla, vilket innebär att alla har rätt att ta del av bibliotekens utbud. Sverigedemokraterna menar att utländska medborgare ska kunna nekas tillgång till bibliotekens tjänster och kopplar oordning och stök på bibliotek till etnisk härkomst. Detta gjordes senast i en debattartikel i Svenska Dagbladet som jag har tagit del av.

Den undersökning som fackföreningen DIK har genomfört, där ca 1 800 bibliotekarier har svarat på frågor vad gäller oro, stök och hotfull stämning, har visat att orsaken till stök varierar men att det främst har att göra med var biblioteket är placerat. Slutsatsen är att folkbiblioteken kan ses som ett lackmuspapper för hur deras lokalsamhälle mår. Ligger biblioteket i ett bostadsområde med sociala problem som missbruk eller med socioekonomiskt svag prägel kommer det självklart att synas på den plats som är öppen för alla, det vill säga våra allmänna bibliotek. Därför måste åtgärderna främst vara sociala. Vi kan inte ha bostadsområden som präglas av arbetslöshet, fattigdom, kriminalitet och liknande.

Även den akuta situationen kräver dock åtgärder. Jag tar arbetsmiljön för våra bibliotekarier på stort allvar, och frågan kommer givetvis att följas upp – men inte med de slutsatser som baseras på Sverigedemokraternas ideologiska grund och antaganden, bortom fakta.

Fru talman! Att folkbiblioteken inte ska ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteternas behov av litteratur på minoritetsspråken innebär näst intill ett synsätt där minoriteter inte ses som en självklar del av Sverige. Vi vet alla att de samiska språken är hotade. Akut hotade är ume-samiskan och pitesamiskan, som talas av kanske 10–20 personer, men även lulesamiskan och sydsamiskan klassas av Unescos språkatlas som allvarligt hotade. Inte nog med att språket, kulturen och jojken har varit förbjuden, vi har också en rådande situation där det kommer till en bok på samiska vart femte år. För mig är det en självklarhet att de allmänna biblioteken ska garantera ursprungsbefolkningen minoritetslitteratur.

Är det något jag vill framhålla som alldeles fantastiskt med vårt demokratiska Sverige, fru talman, är det att jag kan gå in på ett allmänt bibliotek och låna böcker på det förbjudna språket kurdiska. Jag kan låna böcker som min mormor har grävt ned i sin källare och som förmodligen har förmultnat under de 40 år diktaturen har härjat i Iran. Det är ett privilegium att vi har öppna, välbesökta kulturinstitutioner som inte gör skillnad på folk och folk och som finns för att vi ska söka och inhämta kunskap och information.

Jag tycker att det är helt fantastiskt att yttrandefriheten, information och demokrati utgör grunden för våra allmänna bibliotek och att jag som svenskfödd har fått lära mig att läsa och skriva på kurdiska här i Sverige. Genom alla dessa möjligheter har jag fått bottna än mer i min svenska, demokratiska identitet. Detta betänkande påminner mig om att alla partier

inte är av den uppfattningen. Den nya regeringsbildningen uppvisar dock att vi är många som är beredda att kämpa för att demokratiuppdraget ska kvarstå i sin nuvarande form.

Fru talman! Avslutningsvis: I det här betänkandet behandlas motioner om språk, arkitektur och filmpolitik. Finns det några frågor från de andra partierna besvarar jag självklart dem, men i övrigt yrkar jag avslag på motionerna och bifall till förslaget i dess helhet.
(Applåder)

Anf. 98 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik:

Fru talman! Jag tackar Lawen Redar för ett mycket bra anförande. Vi kan väl enas om att det kan vara positivt att ha olika språk i sin bakgrund.

Lawen Redar tar upp vikten av yttrandefrihet. Jag tackar för det, för är det något som är avgörande är det ju den fria rätten att uttrycka sig via kultur och faktiskt komma fram med den enskilda yttring människor själva anser är avgörande. Under de senaste dagarna har vi sett att Socialdemokraterna i Europaparlamentet, och även här i Sverige, har haft en syn på yttrandefriheten på den digitala fronten som har varit lite annorlunda än många andra partiers här i salen. Jag skulle gärna vilja höra Lawen Redars synpunkt på att man nu sätter in inte bara möjligheten utan faktiskt kravet på att ett yttrande ska kontrolleras av annan part innan det kan framföras fritt. Jag skulle gärna vilja höra Lawen Redars syn på det.

Anf. 99 LAWEN REDAR (S) replik:

Fru talman! Ledamoten lyfter fram en fråga som kanske inte specifikt avser det här betänkandet, men jag är ändå beredd att svara.

Det direktiv som i går röstades igenom i Europaparlament har visserligen beskrivits som ”polariseringens direktiv”, där den ena parten lyfter fram yttrandefriheten och den andra parten ifrågasätter de stora kommersiella aktörernas plats på internet. Detta är ett minimidirektiv som vi i Socialdemokraterna valde att ställa oss bakom för att visa att vi står bakom att kultur- och konstskapare ska få ersättning för de verk de skapar. Med den fria spridning internet innebär är det faktiskt de största aktörerna som tar hem den här typen av ekonomisk vinning av små kulturskapares och aktörers verksamhet och skapande. Det är skälet till att vi har ställt oss bakom det.

Nu är detta ett minimidirektiv som ska implementeras i svensk rätt inom två år. Vi kommer att ha fortsatta diskussioner för att det inte ska begränsa yttrandefriheten men samtidigt säkerställa att upphovsrätten kvarstår som en rätt till inkomst för alla dessa konst- och kulturskapare.

Anf. 100 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik:

Fru talman! Jag tackar för svaret, men det man kan konstatera är ju att makten i praktiken blir större hos många av dessa plattformar. Det som kommer att hända är nämligen att det kommer att ställas krav på ett filter som all content ska gå igenom, inte minst när det kommer till det visuella. Sedan kommer den enskilda individen som har skapat en parodi, ett mem eller en annan kulturell yttring som bygger på existerande, upphovsrätts-skyddat material att kräva att det ändå ska få framföras. För första gången i svensk historia har vi alltså infört ett krav att någon annan ska godkänna när ditt verk får framföras i den fria debatten. Det har vi inte varit vana

vid, och det är någonting som de socialdemokratiska rösterna var avgörande för.

Lawen Redar har helt rätt i att vi måste se till att kulturskapare får betalt. Det var orsaken till att även vi i Centerpartiet gärna ville ha ett direktiv som tog tag i dessa frågor. Men den lösning som nu har kommit fram innebär att vi i slutändan sitter i en situation där ingen kulturskapare som bygger vidare på upphovsrättsskyddat material kan veta om det får publiceras och där internetgiganter får avgöra genom sina filter. Det ska också finnas någon typ av överklagandefunktion som ingen ännu vet hur den ska se ut. Ingen minister kan än så länge kommentera hur den ska skapas, men den ska avgöra om någonting får framföras.

Ur Centerpartiets perspektiv är detta en trist dag för yttrandefriheten på europeisk och digital nivå. Jag hade hoppats att Socialdemokraterna skulle stå fast vid sin åsikt att detta är skadligt. Det har de nämligen tyckt genom hela processen, men de ändrade sig till slut – sannolikt pressade av de kommersiella aktörerna.

Anf. 101 LAWEN REDAR (S) replik:

Fru talman! Det är precis det motsatta: Det är att vi har valt att inte lyssna på de stora kommersiella aktörerna som gör att vi har ställt oss bakom och röstat fram detta direktiv.

Detta har varit ett arbete som har pågått under nästan tio års tid, och det finns ett flertal artiklar som även jag är bekymrad över. Flera av de socialdemokratiska ledamöterna i Europaparlamentet har också varit mycket bekymrade över dem. Valet handlade dock om att ställa sig bakom direktivet eller att inte göra det. Att detta område är ett helt oreglerat fält och att kultur- och konstskapare inte får den ansevärda ersättning vi tycker att de ska ha när de har uppnått en så oerhörd hög nivå av kvalitet, utbildning och så vidare i de verk de skapar är en fråga som bekymrar oss. Därför har vi ställt oss bakom direktivet.

Detta är ett minimidirektiv, och vi ska arbeta vidare med det i två år för att implementera det här i Sverige. Jag tror att den stora analysen, som just nu inte görs, handlar om de pengar som finns bakom detta och som faktiskt inte har kommit kultur- och konstskaparna till del. Därför har vi ställt oss bakom direktivet. Vi kommer dock att följa upp detta, och ser vi inskränkningar i yttrandefriheten kommer vi givetvis att följa upp det. Det ska inte landa fel på något sätt.

(Applåder)

Anf. 102 ARON EMILSSON (SD) replik:

Fru talman! Återigen får jag börja med att bemöta några rena felaktigheter och även några rena missförstånd – tror jag.

Lawen Redar berörde bland annat vår syn på minoritetsspråk, men jag tror att hon har uppfattat det som raka motsatsen till det vi egentligen föreslår. Om man tittar på betänkandet och på vår motion i detta ärende ser man nämligen tydligt att vi vill att kommunerna enligt bibliotekslagen ska lägga särskild prioritet vid inköp av litteratur på svenska och på de nationella minoritetsspråken. Snarare talar vi om att kravet att prioritera böcker och litteratur på alla världens språk bör strykas. Det bör snarare vara ett frivilligt intresse för kommunen att, i mån av resurser och möjligheter, köpa in den formen av litteratur.

Internationell litteratur har ett stort värde, inte minst för studenter men även i allmänhet. Det finns litteraturskatter från världens alla hörn, och i den mån man har resurser ska man givetvis kunna fortsätta köpa in den litteraturen.

Vi är väldigt tydliga med att vi värnar minoritetsspråken. Om man tittar längre fram i betänkandet framgår det med all önskvärd tydlighet att vi gör det med starkare emfas än bland andra Socialdemokraterna. Sverigedemokraterna har ett antal förslag där vi vill stärka minoritetsspråkens status. Det handlar inte minst om just de samiska språk som Lawen Redar själv nämnde, där vi pekar på behovet av att dels stärka Gaaltije som sydsamiskt centrum för språk och utbildning, dels Vaartoe och de delar av Umeå universitet som arbetar med samordnande av samiska frågor.

Detta är något som vi driver, men Socialdemokraterna har konsekvent sagt nej till att stärka den samiska kulturen och det samiska språket i dessa avseenden. Det är viktigt att ha med sig aspekten med självkritik när man för en debatt som borde vara saklig i det avseendet.

Anf. 103 LAWEN REDAR (S) replik:

Fru talman! Jag kan försäkra Aron Emilsson att jag ägnar mycket tid och engagemang åt att läsa Sverigedemokraternas motioner av skälet att jag är djupt intresserad av vad det är för typ av instrumentell kulturpolitik ni för.

Vi kan se vad ni tydligt har sagt i motionerna, och jag upprepar vad som står där: Biblioteken ska inte ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteternas behov av tillgänglig litteratur på minoritetsspråken, och man ska inte tillgodose behovet av litteratur på annat språk än svenska för personer som har annat modersmål.

Detta är alltså framtaget ur motionerna. Det är vad jag ser är slutsatsen där.

Sedan är det riktigt att Sverigedemokraterna har lyft fram att minoritetsspråken är hotade och att man vill vidta en del åtgärder mot detta.

Jag kan då återge vilken typ av åtgärder vi har vidtagit för att förstärka förutsättningarna för minoritetsspråkens bevarande och arbetet bakom det. Vi gav bland annat i juni 2018 i uppdrag till Institutet för språk och folkminnen att utreda hur ett språkcentrum för de nationella minoritetsspråken kan organiseras. En delrapport har lämnats in, och slutrapporten kommer att komma senare – i oktober. Jag hoppas att vi där ska få närmare svar på hur vi kan organisera, finansiera och bemanna detta arbete. För behovet är stort, inte minst när det gäller det samiska språket.

Anf. 104 ARON EMILSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag kan återigen börja med att bemöta detta påstående. Det är tydligt när man läser vår reservation i avsnittet om biblioteksfrågor, just när det gäller förslaget om att utreda hur vissa tjänster av mer organisatorisk och administrativ karaktär kan knytas till medborgarskapet, även när det gäller inköp av litteratur, att de nationella minoritetsspråken och svenska språket ska undantas. Där ska det finnas ett krav på att kommunerna fortsatt prioriterar dessa språk – svenska språket och de nationella minoritetsspråken.

Men i övrigt kan vi inte på statlig nivå ställa kravet att alla kommuner, i glesbygd, på landsbygd, i städer och i storstäder, ska ha förmågan och

resurserna att prioritera inköp av litteratur på alla världens språk. Alla har inte den förmågan, och det måste vi vara ödmjuka inför.

Jag vill understryka allvaret i att påstå att jag någon gång och i någon mån skulle ha knutit frågan om betydelsen av att biblioteken ska vara ett öppet, demokratiskt och tyst rum och en oas för både studier, bildning, kunskapsförkovran, kunskapsinhämtning och vad det än kan röra sig om till en fråga om etnisk härkomst och att detta skulle vara hotat av den frågan. Det jag har beskrivit är precis detsamma som Liberalerna har sagt i år: Det behövs någon typ av tillträdesförbud när personer, oavsett bakgrund, hotar, misshandlar eller öppet genomför narkotikahandel på bibliotek. Då behöver kommunerna verktyg för att hantera detta.

För min del spelar det ingen roll vilken bakgrund, etnicitet eller andra attribut den som gör detta har; skadan är lika stor alldeles oavsett detta. Jag har aldrig någonsin påstått att det skulle ha någonting att göra med någon viss etnisk bakgrund, utan jag har snarare velat fånga upp detta samhällsproblem.

Anf. 105 LAWEN REDAR (S) replik:

Fru talman! Jag har tagit del av den artikel som Aron Emilsson har skrivit i Svenska Dagbladet liksom av fackförbundet DIK:s undersökning. I replikskiftet gentemot Aron Emilsson lyfts det fram att man är ytterst bekymrad över den framtoning som finns i artikeln om etnisk härkomst.

När man talar om oro och stök på biblioteken är det precis det här som undersökningen visar när man har samtalat med 1 800 bibliotekarier: Det här är ett lackmuspapper för det område där biblioteket ligger. Stök, ordning och kriminalitet visar också vilka utmaningar det lokalsamhället har.

För att vidta särskilda åtgärder krävs sociala insatser. Man behöver satsa på skolan, och man behöver se till att vi inte har bostadsområden som präglas av fattigdom eller kriminalitet.

Men därtill kommer vi självklart att följa upp den specifika oro som bibliotekarierna lyfter fram för det som sker i deras arbetsmiljö. Det kommer vi att undersöka närmare och se efter om det kräver åtgärder.

Avslutningsvis vill jag lyfta fram det som Aron Emilsson säger beträffande förmågan. Jag litar på den förmåga våra bibliotekarier har. Om man i lokalsamhället vill ha och efterfrågar litteratur på annat språk än svenska ska det finnas tillgängligt, för det är så vi arbetar i det demokratiska Sverige.

(Applåder)

(forts. § 16)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.55 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 16.00, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 16.00.

UbU7 Förskolan

Punkt 1 (Förskolans inriktning)

1. utskottet

2. res. 2 (C)

Votering:

220 för utskottet

29 för res. 2

76 avstod

24 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 63 M, 28 V, 22 KD, 14 MP

För res. 2: 29 C

Avstod: 58 SD, 18 L

Frånvarande: 7 S, 7 M, 4 SD, 2 C, 1 L, 2 MP, 1 -

Punkt 2 (Obligatorisk språkförskola)

1. utskottet

2. res. 4 (M, SD, KD)

Votering:

182 för utskottet

143 för res. 4

24 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 29 C, 28 V, 18 L, 14 MP

För res. 4: 63 M, 58 SD, 22 KD

Frånvarande: 7 S, 7 M, 4 SD, 2 C, 1 L, 2 MP, 1 -

Punkt 6 (Lärandet i förskolan)

1. utskottet

2. res. 13 (L)

Votering:

187 för utskottet

18 för res. 13

120 avstod

24 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 1 M, 29 C, 28 V, 22 KD, 14 MP

För res. 13: 18 L

Avstod: 62 M, 58 SD

Frånvarande: 7 S, 7 M, 4 SD, 2 C, 1 L, 2 MP, 1 -

Punkt 7 (Jämställdhet)

1. utskottet

2. res. 14 (SD)

3. res. 15 (V)

Förberedande votering:

60 för res. 14

29 för res. 15

236 avstod

24 frånvarande

Kammaren biträdde res. 14.

Kenneth G Forslund (S) och Jonas Eriksson (MP) anmälde att de avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:

239 för utskottet

58 för res. 14

28 avstod

24 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 63 M, 29 C, 22 KD, 18 L, 14 MP

För res. 14: 58 SD

Avstod: 28 V

Frånvarande: 7 S, 7 M, 4 SD, 2 C, 1 L, 2 MP, 1 -

Punkt 13 (Barnomsorgspengen m.m.)

1. utskottet

2. res. 28 (KD)

Votering:

245 för utskottet

22 för res. 28

58 avstod

24 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 63 M, 29 C, 28 V, 18 L, 14 MP

För res. 28: 22 KD

Avstod: 58 SD

Frånvarande: 7 S, 7 M, 4 SD, 2 C, 1 L, 2 MP, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

UbU15 Studiestöd*Punkt 1 (Villkoren för studiemedel)*

1. utskottet

2. res. 2 (SD)

Votering:

153 för utskottet

58 för res. 2

114 avstod

24 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2018/19:68
27 mars

Partvis fördelning av rösterna:
För utskottet: 93 S, 28 V, 18 L, 14 MP
För res. 2: 58 SD
Avstod: 63 M, 29 C, 22 KD
Frånvarande: 7 S, 7 M, 4 SD, 2 C, 1 L, 2 MP, 1 -

Punkt 2 (Vidareutbildning och omställning)

1. utskottet
2. res. 5 (M, KD)

Votering:

240 för utskottet

85 för res. 5

24 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 58 SD, 29 C, 28 V, 18 L, 14 MP

För res. 5: 63 M, 22 KD

Frånvarande: 7 S, 7 M, 4 SD, 2 C, 1 L, 2 MP, 1 -

Punkt 3 (Fribeloppet)

1. utskottet
2. res. 6 (KD)

Votering:

303 för utskottet

22 för res. 6

24 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 63 M, 58 SD, 29 C, 28 V, 18 L, 14 MP

För res. 6: 22 KD

Frånvarande: 7 S, 7 M, 4 SD, 2 C, 1 L, 2 MP, 1 -

Punkt 4 (Avskrivning av studieskulder och nedskrivning av studieavgiften m.m.)

1. utskottet
2. res. 8 (SD)
3. res. 9 (C)

Förberedande votering:

59 för res. 8

29 för res. 9

237 avstod

24 frånvarande

Kammaren biträdde res. 8.

Jonas Eriksson (MP) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:

158 för utskottet

57 för res. 8

108 avstod

26 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 1 C, 28 V, 22 KD, 14 MP

För res. 8: 57 SD

Avstod: 63 M, 28 C, 17 L

Frånvarande: 7 S, 7 M, 5 SD, 2 C, 2 L, 2 MP, 1 -

Lina Nordquist (L) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats som frånvarande.

Prot. 2018/19:68

27 mars

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 14 Beslut om ärende som slutdebatterats den 14 mars

SoU12 Stöd till personer med funktionsnedsättning

Punkt 1 (FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning)

1. utskottet

2. res. 1 (V)

Votering:

296 för utskottet

29 för res. 1

24 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 S, 63 M, 58 SD, 29 C, 22 KD, 18 L, 14 MP

För res. 1: 1 S, 28 V

Frånvarande: 7 S, 7 M, 4 SD, 2 C, 1 L, 2 MP, 1 -

Punkt 6 (Förändringar i LSS och assistansersättningen)

1. utskottet

2. res. 5 (SD)

3. res. 6 (KD)

Förberedande votering:

58 för res. 5

22 för res. 6

245 avstod

24 frånvarande

Kammaren biträdde res. 5.

Huvudvotering:

243 för utskottet

58 för res. 5

24 avstod

24 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 62 M, 29 C, 28 V, 17 L, 14 MP

För res. 5: 58 SD

Avstod: 1 M, 22 KD, 1 L

Frånvarande: 7 S, 7 M, 4 SD, 2 C, 1 L, 2 MP, 1 -

Punkt 7 (Samhällsekonomiska konsekvenser av LSS)

1. utskottet
2. res. 7 (SD, KD)

Votering:

244 för utskottet

80 för res. 7

25 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 62 M, 29 C, 28 V, 18 L, 14 MP

För res. 7: 58 SD, 22 KD

Frånvarande: 7 S, 8 M, 4 SD, 2 C, 1 L, 2 MP, 1 -

Punkt 12 (Insatser för att möjliggöra politiskt engagemang)

1. utskottet
2. res. 12 (C, L)

Kammaren biföll utskottets förslag med acklamation.

Punkt 13 (Hjälpmedel)

1. utskottet
2. res. 14 (L)

Votering:

249 för utskottet

18 för res. 14

57 avstod

25 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 63 M, 29 C, 28 V, 22 KD, 14 MP

För res. 14: 18 L

Avstod: 57 SD

Frånvarande: 7 S, 7 M, 5 SD, 2 C, 1 L, 2 MP, 1 -

Punkt 14 (Bilstöd)

1. utskottet
2. res. 15 (S, C, V, MP)

Votering:

162 för utskottet

163 för res. 15

24 frånvarande

Kammaren biföll res. 15.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 S, 63 M, 58 SD, 22 KD, 18 L

För res. 15: 92 S, 29 C, 28 V, 14 MP

Frånvarande: 7 S, 7 M, 4 SD, 2 C, 1 L, 2 MP, 1 -

Nermina Mizimovic (S) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

TU9 Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gränsöverskridande paketleveranstjänster

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU22 Finansiell stabilitet och finansmarknadsfrågor

Punkt 2 (Amorteringskravet och andra frågor om makrotillsyn och hushållens skuldsättning)

1. utskottet
2. res. 1 (SD, KD, L)

Votering:

135 för utskottet

99 för res. 1

90 avstod

25 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 28 V, 14 MP

För res. 1: 1 M, 58 SD, 22 KD, 18 L

Avstod: 62 M, 28 C

Frånvarande: 7 S, 7 M, 4 SD, 3 C, 1 L, 2 MP, 1 -

Punkt 4 (Struktur och konkurrens på bank- och finansmarknaden)

1. utskottet
2. res. 5 (M)
3. res. 6 (V)

Förberedande votering:

74 för res. 5

28 för res. 6

223 avstod

24 frånvarande

Kammaren biträdde res. 5.

Lars Adaktusson, Michael Anefur, Acko Ankarberg Johansson, Camilla Brodin, Ebba Busch Thor, Andreas Carlson, Hans Eklind, Jimmy Loord, Magnus Oscarsson, Mikael Oscarsson och Roland Utbult (alla KD) anmälde att de avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:

235 för utskottet

62 för res. 5

28 avstod

24 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 1 M, 58 SD, 29 C, 22 KD, 18 L, 14 MP

För res. 5: 62 M

Avstod: 28 V

Frånvarande: 7 S, 7 M, 4 SD, 2 C, 1 L, 2 MP, 1 -

Margareta Cederfelt (M) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Punkt 5 (Medlemskap i europeiska bankunionen)

1. utskottet
2. res. 7 (L)

Votering:

306 för utskottet

18 för res. 7

25 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 63 M, 58 SD, 28 C, 28 V, 22 KD, 14 MP

För res. 7: 18 L

Frånvarande: 7 S, 7 M, 4 SD, 3 C, 1 L, 2 MP, 1 -

Punkt 8 (Finansiell rådgivning och avgifter för flytt av pensionsförsäkringar)

1. utskottet

2. res. 11 (SD)

Votering:

205 för utskottet

57 för res. 11

63 avstod

24 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 1 SD, 29 C, 28 V, 22 KD, 18 L, 14 MP

För res. 11: 57 SD

Avstod: 63 M

Frånvarande: 7 S, 7 M, 4 SD, 2 C, 1 L, 2 MP, 1 -

Punkt 10 (Kreditupplysning och betalningsanmärkningar)

1. utskottet

2. res. 12 (SD)

Votering:

266 för utskottet

58 för res. 12

25 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 63 M, 28 C, 28 V, 22 KD, 18 L, 14 MP

För res. 12: 58 SD

Frånvarande: 7 S, 7 M, 4 SD, 3 C, 1 L, 2 MP, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU18 Anpassning av lagen om passagerarregister till EU:s dataskyddsreform

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU20 Genomförande av rättshjälpsdirektivet

Prot. 2018/19:68

Punkt 1 (Möjlighet för åklagare att interimistiskt förordna offentlig försvarare)

27 mars

1. utskottet

2. res. 1 (S, V, MP)

Votering:

192 för utskottet

133 för res. 1

24 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 2 S, 63 M, 58 SD, 29 C, 22 KD, 18 L

För res. 1: 91 S, 28 V, 14 MP

Frånvarande: 7 S, 7 M, 4 SD, 2 C, 1 L, 2 MP, 1 -

Marie Axelsson och Nermina Mizimovic (båda S) anmälde att de avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Punkt 2 (Nationell domstolsjour)

1. utskottet

2. res. 2 (S, V, MP)

Votering:

190 för utskottet

134 för res. 2

25 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 S, 63 M, 57 SD, 29 C, 22 KD, 18 L

För res. 2: 92 S, 1 SD, 28 V, 13 MP

Frånvarande: 7 S, 7 M, 4 SD, 2 C, 1 L, 3 MP, 1 -

Nermina Mizimovic (S) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Leila Ali-Elmi (MP) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats som frånvarande.

Punkt 3

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 4 (Offentlig försvarare för barn som misstänks för allvarliga brott)

1. utskottet

2. res. 3 (L)

Votering:

306 för utskottet

18 för res. 3

25 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 62 M, 58 SD, 29 C, 28 V, 22 KD, 14 MP

För res. 3: 18 L

Frånvarande: 7 S, 8 M, 4 SD, 2 C, 1 L, 2 MP, 1 -

AU6 Arbetsmarknad och arbetslöshetsförsäkringen

Punkt 3 (Arbetsförmedlingen)

Propositioner ställdes först beträffande utskottets förslag till beslut och därefter i fråga om motiveringen.

Förslag till beslut:

1. utskottet
2. res. 6 (M)

Votering:

238 för utskottet

63 för res. 6

23 avstod

25 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag till beslut.

Amineh Kakabaveh (V) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 S, 58 SD, 29 C, 27 V, 18 L, 14 MP

För res. 6: 63 M

Avstod: 1 V, 22 KD

Frånvarande: 8 S, 7 M, 4 SD, 2 C, 1 L, 2 MP, 1 -

Motiveringen:

Godkännande av

1. utskottets motivering
2. motiveringen i res. 8 (V)

Votering:

241 för utskottet

29 för res. 8

55 avstod

24 frånvarande

Kammaren godkände utskottets motivering.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 28 M, 58 SD, 29 C, 1 KD, 18 L, 14 MP

För res. 8: 1 M, 28 V

Avstod: 34 M, 21 KD

Frånvarande: 7 S, 7 M, 4 SD, 2 C, 1 L, 2 MP, 1 -

Lars Beckman, Elisabeth Björnsdotter Rahm, Saila Quicklund, Camilla Waltersson Grönvall, Viktor Wärnick och Ann-Britt Åsebol (alla M) samt Jimmy Loord (KD) anmälde att de avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 4 (Arbetsmarknadspolitiska program och insatser)

1. utskottet
2. res. 10 (C, L)

Kammaren biföll utskottets förslag med acklamation.

Punkt 6 (Arbetsmarknaden för personer med funktionsnedsättning)

1. utskottet

2. res. 14 (SD)

3. res. 16 (KD)

4. res. 17 (L)

Förberedande votering 1:

22 för res. 16

18 för res. 17

285 avstod

24 frånvarande

Kammaren biträdde res. 16.

Förberedande votering 2:

56 för res. 14

23 för res. 16

246 avstod

24 frånvarande

Kammaren biträdde res. 14.

Huvudvotering:

135 för utskottet

58 för res. 14

132 avstod

24 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 28 V, 14 MP

För res. 14: 58 SD

Avstod: 63 M, 29 C, 22 KD, 18 L

Frånvarande: 7 S, 7 M, 4 SD, 2 C, 1 L, 2 MP, 1 -

Punkt 7 (Arbetslöshetsförsäkringen)

1. utskottet

2. res. 18 (M)

3. res. 19 (SD)

4. res. 20 (L)

Förberedande votering 1:

58 för res. 19

18 för res. 20

249 avstod

24 frånvarande

Kammaren biträdde res. 19.

Förberedande votering 2:

64 för res. 18

58 för res. 19

203 avstod

24 frånvarande

Kammaren biträdde res. 18.

Leila Ali-Elmi (MP) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Prot. 2018/19:68

27 mars

Prot. 2018/19:68
27 mars

Huvudvotering:
185 för utskottet
63 för res. 18
77 avstod
24 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 93 S, 29 C, 28 V, 21 KD, 14 MP
För res. 18: 63 M
Avstod: 58 SD, 1 KD, 18 L
Frånvarande: 7 S, 7 M, 4 SD, 2 C, 1 L, 2 MP, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

AU7 Integration

Punkt 2 (Mottagandet av nyanlända invandrare)

1. utskottet
2. res. 3 (SD)
3. res. 4 (C)

Förberedande votering:

58 för res. 3
28 för res. 4
237 avstod
26 frånvarande
Kammaren biträdde res. 3.

Huvudvotering:

188 för utskottet
58 för res. 3
79 avstod
24 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 92 S, 63 M, 1 V, 18 L, 14 MP
För res. 3: 58 SD
Avstod: 1 S, 29 C, 27 V, 22 KD
Frånvarande: 7 S, 7 M, 4 SD, 2 C, 1 L, 2 MP, 1 -

Punkt 3 (Nyanlända invandrares etablering)

1. utskottet
2. res. 7 (M)
3. res. 8 (V)

Förberedande votering:

63 för res. 7
28 för res. 8
233 avstod
25 frånvarande
Kammaren biträdde res. 7.

Jan Björklund (L) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats som frånvarande.

Huvudvotering:

212 för utskottet

62 för res. 7

50 avstod

25 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 58 SD, 29 C, 18 L, 14 MP

För res. 7: 62 M

Avstod: 28 V, 22 KD

Frånvarande: 7 S, 8 M, 4 SD, 2 C, 1 L, 2 MP, 1 -

Punkt 6 (Civilsamhällets betydelse för integrationen)

1. utskottet

2. res. 15 (C)

3. res. 16 (KD)

4. res. 17 (L)

Förberedande votering 1:

22 för res. 16

18 för res. 17

284 avstod

25 frånvarande

Kammaren biträdde res. 16.

Ann-Sofie Alm (M) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats som frånvarande.

Förberedande votering 2:

30 för res. 15

22 för res. 16

273 avstod

24 frånvarande

Kammaren biträdde res. 15.

Elisabeth Falkhaven (MP) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:

256 för utskottet

29 för res. 15

40 avstod

24 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 63 M, 58 SD, 28 V, 14 MP

För res. 15: 29 C

Avstod: 22 KD, 18 L

Frånvarande: 7 S, 7 M, 4 SD, 2 C, 1 L, 2 MP, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

Anf. 106 ANNA SIBINSKA (MP):

Fru talman! Det är viktiga frågor som avhandlas i detta betänkande från kulturutskottet. Många motionsyrkanden handlar om litteratur, bibliotek, språk, konstarter och film.

Låt mig börja med att säga hur viktig frågan om tillgång till konst och kultur är för oss i Miljöpartiet. Eftersom kulturen är något grundläggande för oss människor måste alla ges möjlighet att få uppleva den. Det innebär att kulturpolitiken ska skapa bästa möjliga förutsättningar för alla människor oavsett ålder, funktionsvariation, socioekonomiska faktorer eller geografisk hemvist att ha rimliga och likvärdiga möjligheter att kunna ta del av konst och kultur.

Museer, bibliotek, konserter, utställningshallar och andra institutioner ska vara öppna och tillgängliga samt finnas väl spridda över hela landet. Likaså ska fria grupper och enskilda konstnärer kunna vara verksamma i landet. Våra nationalscener ska vara väl finansierade så att alla till rimlig kostnad kan ta del av den konstnärliga verksamheten där.

Fru talman! Biblioteken är viktiga institutioner i det demokratiska samhället. Här kan människor med olika bakgrund och förutsättningar mötas för samtal om samhället och dess utveckling.

Biblioteket är en arena för litteratur, läsning, bildning, informationshantering och fri åsiktsbildning. I en tid av falska nyheter och alternativa fakta är biblioteket en del av totalförsvaret och därmed oerhört viktigt för ett fritt och demokratiskt samhälle präglad av mångfald. Därför lägger vi i Miljöpartiet stor vikt vid att det på biblioteken ska finnas utbildad personal som med sin kompetens kan bistå allmänheten med vägledning vid litteratursökning samt informationshantering, källkritik och digital kompetens.

Många människor har en stark relation till biblioteken. Ofta är det lokala folkbiblioteket den offentliga kulturinstitution som finns närmast människor. Vem har inte som barn, ungdom eller vuxen besökt ett bibliotek, botaniserat bland alla böcker, tidskrifter och filmer och kommit hem förväntansfull med en trave böcker i väskan?

Jag kan inte nog påpeka hur viktig läsförmågan är i dag för att leva i vårt kunskapsamhälle. En välutvecklad läsförmåga öppnar dörrar och ger verktyg för fortsatt lärande och möjligheter att vara med och påverka i ett demokratiskt samhälle. Skillnaden mellan att känna sig trygg eller obekvämd med läsning kan avgöra hela skolgången och därmed också hela ens framtid. Skolan och biblioteket har en nyckelroll här. Barn och elever behöver läsa själva, bli lästa för och utveckla sin läsförståelse i samtal om olika texter och läsoplevelser. Grunden för detta läggs redan under de första levnadsåren.

Fru talman! En av de viktigaste prioriteringarna för den rödgröna regeringen på kulturområdet under de senaste åren har varit att främja barns och ungas läsande. Omfattande insatser har gjorts och görs både på biblioteken och i skolan. Vi har till exempel ökat utbudet av och tillgängligheten till biblioteksverksamhet i hela landet. Vi har genomfört personalförstärkningar på skolbiblioteken. Vi har också stärkt kompetensutvecklingen till lärare och skolbibliotekarier som arbetar med elevers språk- och läsutveckling.

Det finns många goda exempel runt om i vårt land på hur man arbetar för att öka barns läslust och språkutveckling. I min hemstad Göteborg har man under ett par års tid arbetat med satsningen Staden där vi läser för våra barn. Det är ett unikt helhetsgrepp som mobiliserar hela Göteborg. På bibliotek finns färdiga bokpåsar och bokmärken med högläsningstips. Man genomför hembesök hos barnfamiljer för att prata högläsning, och flera av stadens förskolor har fått hallbibliotek. Att erbjuda böcker för hemlån på olika arenor är ett sätt att uppmuntra och inspirera föräldrar till fler läs- och berättarstunder tillsammans med barnen.

Glädjande nog ser vi nu ett trendbrott i svenska elevers läskunskaper. Efter flera internationella kunskapsmätningar med fallande resultat har svenska fjärdeklassares läsförmåga förbättrats, och Sverige presterar nu bland de bästa i världen. Men samtidigt syns också ojämlikheten i läsförmågan. Elevernas bakgrund och socioekonomiska situation har fortsatt stor betydelse för resultaten. Vi måste överbrygga läsklyftorna.

En läsdelegation har arbetat för att samla skola, kulturliv och föreningsliv i insatser för läsning i och utanför skolan. Läsdelegationen kom med ett betänkande förra året. Vi har ett ansvar att förvalta det arbete som påbörjats. De förslag som Läsdelegationen lämnade måste tas vidare.

Den som lyssnade på statsminister Stefan Löfvens regeringsförklaring kunde höra följande: ”Astrid Lindgren sa en gång att barn skapar mirakel när de läser. Hon hade rätt. Därför ska tillgången på skolbibliotek med utbildade bibliotekarier öka. Läsdelegationens förslag genomförs.” Det är glädjande att veta att detta inte bara är regeringens ambition utan även Liberalernas och Centerpartiets.

Det saknas inte utmaningar för våra bibliotek, och det finns ett behov av en långsiktig gemensam strategi för biblioteken i Sverige. Nyligen har vi fått ta del av förslaget till en nationell biblioteksstrategi, som Kungliga biblioteket fått i uppdrag att ta fram. Även här lyfts läsning och lärande fram som medel för att nå det yttersta målet att stärka bildningen och därmed demokratin. Jag ser fram emot det fortsatta beredningsarbetet med de förslag som presenterats.

Fru talman! Jag yrkar bifall till förslaget i kulturutskottets betänkande och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 107 JONAS ANDERSSON i Linköping (SD):

Fru talman! Jag vill börja med att framhålla att jag ställer mig bakom samtliga reservationer från Sverigedemokraterna i det här betänkandet. För tids vinnande kommer jag dock att yrka bifall endast till reservation 16 från Sverigedemokraterna.

Min kollega Aron Emilsson har tidigare under debatten redogjort för viktiga områden som detta betänkande berör, såsom biblioteksfrågorna, och hur vi sverigedemokrater ser på dem. Själv kommer jag att sätta fokus på de filmpolitiska frågorna, som är ständigt aktuella att arbeta med på olika sätt för oss ledamöter i kulturutskottet.

Fru talman! Sverigedemokraterna har under det här riksmötet i en filmpolitisk kommittémotion presenterat ett batteri av förslag på området som skulle kunna få stor betydelse för såväl aktörer som konsumenter på den svenska filmmarknaden. Ett särskilt betydande förslag bland dessa är ett nytt och moderniserat filmavtal i stället för dagens helförstatligade film-

politik. Grundtanken med att staten och branschen finansierar filmpolitiken tillsammans är något vi i grunden ser positivt på och stöder. Vi anser att en framtida utformning för ett filmavtal bör utredas med utgångspunkt i ett ömsesidigt engagemang från både branschen och staten.

Det tidigare filmavtal som fanns på plats i drygt 50 år kom med tiden att bli obsolet, inte minst med tanke på hur eftermarknadssituationen förändrades. Streamingtjänster som till exempel Netflix förändrade hur eftermarknaden fungerade. Detta påverkade naturligtvis möjligheten för filmbranschens olika aktörer att bidra med finansiering i enlighet med hur filmavtalet var konstruerat.

När filmpropositionen 2016 presenterades av regeringen Löfven var det en bra tidpunkt att agera för ett nytt och moderniserat filmavtal. Det var också så att riksdagen riktade ett tillkännagivande till regeringen under propositionsbehandlingen om att den ville se en ny bred parlamentarisk filmutredning. Men i stället har vi fått den förstatiserade filmpolitik som vi ser i dag, trots att den då aktuella filmpropositionen underkändes av riksdagen på många punkter.

Fru talman! De svenska småortsbiograferna ute på landsbygden har drabbats hårt av regeringens helförstatligade filmpolitik, vilken har bidragit till att cementera ett storstadsfokus på kulturområdet. Höjningen av momsens på biobesök till 25 procent har inneburit en dödsstöt för flera av småortsbiograferna, till exempel i Gagnef i Dalarna och Säffle i Värmland. Där har man tragiskt nog fått kasta in handduken sedan den nya filmpolitiken från regeringen realiserades, trots att regeringen budgeterat för ett särskilt stöd för biograferna på småorterna. Detta stöd, som finns och som regeringen har satsat på, kan enbart gå till nya investeringar, inte till att täcka förluster eller till löpande utgifter. Det har alltså inte hjälpt småortsbiograferna efter momssmällen. Då blir det nästan parodiskt när regeringen Löfvens filmproposition går under namnet *Mer film till fler – en sammanhållen filmpolitik*.

De biografer som jag talar om är i många fall de centrala kulturförmedlarna på mindre orter. Sverigedemokraterna anser att kulturen på landsbygden ska leva och att småstadsbiografernas vara spelar en viktig roll i detta, inte bara i teorin utan också i praktiken.

Fru talman! En annan viktig politisk fråga på filmområdet rör produktionsincitament. I december 2017 släppte Tillväxtverket och Svenska Filminstitutet en rapport som rör införandet av produktionsincitament för film i Sverige. I rapporten kom man fram till att Sverige missgynnas i den internationella konkurrensen samt att det urholkar kapaciteten och kompetensen inom svensk filmproduktion. Att rapporten framställdes var en följd av att riksdagen 2016 röstade för att regeringen skyndsamt borde utreda möjligheten till produktionsincitament och finansieringsstimulanser för inspelning av film i Sverige.

Sverige är ett av få länder i Europa som ännu inte har infört produktionsincitament för film. Sverigedemokraterna har dock sedan 2015 påtalat att det finns ett starkt behov av handlingskraft i frågan eftersom förutsättningarna för svensk film försämras allteftersom tiden utan rättvisa konkurrensförhållanden fortgår.

Kultur- och demokratiminister Amanda Lind har kort efter att hon tillträdde hävdad att regeringen kommer att titta närmare på produktionsincitament under det innevarande året. Jag har även fått en bekräftelse på det

i svaret på en skriftlig fråga som jag ställde till kultur- och demokratiminstern. Det är något man kommer att titta på. Ifall det ska hanteras kommer det att göras inom ramen för budgetpropositionen. Det låter som att vi är överens. Så bra. Då hoppas jag att det kan bli verklighet så snart som möjligt.

Fru talman! Som jag inledningsvis sa har Sverigedemokraterna en hel uppsättning av förslag på det filmpolitiska området, vilka skulle kunna föra Sverige i rätt riktning.

Sverigedemokraterna är generellt mycket positiva till en utökad politisk samverkan med de andra nordiska länderna. Det är självklart något som gäller för oss även i filmpolitiken. I 2016 års filmproposition anfördes just att den svenska filmmarknaden inte är tillräckligt stor för att kunna upprätthålla en levande filmbransch. Ett svar från oss från politisk håll kan då just vara att satsa på de produktionsincitament som jag har talat om men också att satsa på ett utvidgat samarbete inom Norden. Det är ett samarbete som redan är gott på många sätt i dag men där det säkerligen kan göras mer.

Filmbranschens konstnärliga frihet är i sin tur beroende av denna självständighet. Det innebär att den konstnärliga friheten skulle kunna öka om branschen skulle få ökade möjligheter att stå på egna ben genom ett ökat nordiskt samarbete. För den nordiska språkförståelsen och många andra saker är det också viktigt med den typen av samarbeten.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 28 mars.)

§ 17 Riksrevisionens rapport om investeringssparkonto

Skatteutskottets betänkande 2018/19:SKU7

Riksrevisionens rapport om investeringssparkonto (skr. 2018/19:30)
föredrogs.

*Riksrevisionens
rapport om investe-
ringssparkonto*

Anf. 108 HAMPUS HAGMAN (KD):

Fru talman! Sedan 2012 finns möjligheten för privatpersoner att spara pengar på så kallade investeringssparkonton. Dessa konton, som oftast förkortas till ISK, infördes av den dåvarande alliansregeringen och blev snabbt väldigt populära. Det var bra, därför att sparande är väldigt viktigt.

Syftet med ISK var att skapa ett system som gör sparande lättare och mer attraktivt för fler människor och att möjliggöra större ekonomisk frihet för fler. Men tyvärr har den rödgröna regeringen fört en politik som minskar den här friheten. Genom att höja skatten på ISK två gånger har regeringen gjort denna sparform mindre attraktiv. Detta har åtminstone delvis urholkat syftet med sparreformen.

Regeringens politik har varit negativ ur minst två olika perspektiv. För det första uppmuntras inte privatsparande, och det tycker jag är helt fel väg att gå. Tvärtom ska sparande uppmuntras. För det andra blir reglerna mindre långsiktiga för spararna. Även detta tycker jag är helt fel väg att gå. Tvärtom behöver vi långsiktiga regler.

När de positiva effekterna med ISK minskas innebär det också att det blir svårare för folk i allmänhet att spara på ett effektivt sätt. Den som har tid och ork att sätta sig in i olika modeller kan givetvis fortfarande spara pengar på ett effektivt sätt. Men regeringen har försvårat för alla dem som av olika skäl föredrar den enkla modell som ISK är. Alla dem som redan har fullt upp med vardagen som det är har fått det svårare att spara pengar på ett effektivt sätt. Det är en ojämlikhet som den rödgröna regeringen har skapat.

Fru talman! Inget system är perfekt, inte heller de system som vi har varit med och skapat. Riksrevisionen har i den rapport som vi debatterar här i dag pekat på att det behövs förbättringar i systemet. Det behövs förbättringar som gör det möjligt att delta i nyemissioner och börsintroduktioner via ISK.

Men den sparfientliga politiken från förra mandatperioden verkar fortsätta även nu. Regeringen skriver själv att den håller med Riksrevisionen om att en översyn av regelverket borde ske, men sedan föreslås inga åtgärder. Regeringen erkänner alltså att det finns brister på området, men struntar i att göra något åt dem och säger sedan att Riksrevisionens rapport är slutbehandlad.

Men även om regeringen struntar i privatpersoners sparande ska inte vi i riksdagen göra det. Att göra det lättare för privatpersoner att spara är en viktig fråga. Därför vill jag och Kristdemokraterna att riksdagen tillkännager för regeringen att regelverket ska förenklas för investeringssparkonto på det sätt som Riksrevisionen föreslår. Jag yrkar därför bifall till reservation 1.

Anf. 109 PATRIK LUNDQVIST (S):

Fru talman! Debatten gäller Riksrevisionens rapport om ISK. Vi har hört Hampus Hagman förklara precis vad det är för någonting som vi diskuterar. Han säger vid upprepade tillfällen att vi den förra mandatperioden gjorde det svårare att spara i ISK. Det är faktiskt helt fel. Beskattningen har höjts, men vi har inte gjort det svårare.

Huvudpoängen med just ISK är ju att det är enkelt att spara i till exempel aktier i ett ISK. Man behöver inte när man säljer och köper redovisa förluster och vinster på varje enskilt köp och så vidare, utan man har en schablonbeskattning som är lika och baserad på innehavet över tid och inte värdeförändringarna när man till exempel köper och säljer.

Det systemet är oförändrat. Det här är den stora vinsten med ISK, att man på ett enkelt sätt kan spara i till exempel aktier. Men det kan inte vara skattesystemets roll att styra sparande från en form till en annan i och med att man tjänar mer pengar i ett system än i ett annat.

Vårt system borde vara så neutralt som möjligt mellan olika sparformer. Det har ingenting med svårighet att göra. Man kan naturligtvis hävda att vissa former att placera pengar ska vara mer gynnsamma än andra. Men det handlar inte om hur lätt eller svårt det är att spara pengar.

Det finns naturligtvis problem som framkommer i Riksrevisionens rapport. Det gäller till exempel vid nyemissioner och börsintroduktioner. Det är sådana saker som vi får ta med oss framöver och titta på. I dagsläget finns inte ett förslag att göra några förändringar, som vi hörde här tidigare. Men problemen är noterade och kommer tids nog att tas om hand, måhända i en större fråga om skattereform framöver eller annat.

Det är inte så att det att det finns möjlighet, och det har det nog inte funnits för så många andra tidigare regeringar heller, att omedelbart kasta sig över och direkt ha färdiga förslag för saker som kommer i Riksrevisionens rapport. Man får se över det och se till att det blir gjort på ett bra sätt. Så himla bråttom är det inte. Det är fortfarande en väldigt bra sparform vi diskuterar här i dag.

(Applåder)

Anf. 110 PER ÅSLING (C):

Fru talman! Det fanns en tid när handel med aktier och andra värdepapper var något som framför allt börsmäklare, finansmän och andra insatta sysslade med. Att köpa och sälja värdepapper på egen hand var inget som gemene man ägnade sig åt. Sedan kom internet. Genom nätbaserade banker kan småsparare i dag enkelt handla med värdepapper genom några få knapptryckningar, från både traditionella storbanker och mer nischade uppstickarbanker.

Genom investeringssparkontot har aktiesparandet förenklats. Det har också blivit enklare att deklarerat. Den vanliga småspararen behöver inte tänka på skattekonsekvenser av att omplacera inom ramen för sitt ISK.

Fru talman! Investeringssparkonton är ingen exklusiv historia för en liten elit. Tvärtom – i dag finns mer än 1,8 miljoner investeringssparkonton i Sverige. Totalt har över 280 miljarder investerats via ISK. Man kan med fog hävda att det har blivit småspararnas egen folkrörelse.

Då måste vi som lagstiftare i riksdagen sända signalen att det ska löna sig att spara. Vi ska göra det smidigt att spara, särskilt i dagens läge då många hushåll ligger på historiskt höga belåningsnivåer.

Herr talman! Riksrevisionens rapport är välkommen. I grunden behöver reglerna kring aktiesparande i ISK kontinuerligt ses över. Politiken ska sätta ramarna men inte begränsa utvecklingen. Då måste regelverket vara lyhört för de begränsningar som det nuvarande ISK-systemet innebär.

Vilka sparprodukter som ligger i framtiden vet vi inte. Vi kan bara titta på begreppet crowdfunding, eller gräsrotsfinansiering, som började dyka upp för ett tiotal år sedan. Vad som ligger i framtiden kan vi inte mer än gissa, och kanske inte ens det.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till skatteutskottets förslag.

Anf. 111 JOAR FORSSELL (L):

Herr talman! Låt mig börja med att citera Socialdemokraterna, som alldeles nyss menade att man med denna rapport framför sig inte omedelbart behöver ”kasta sig över” saker och göra förändringar. Då kan man undra varför Socialdemokraterna förra gången de fick makten i det här huset omedelbart kastade sig över ISK-beskattningen och började höja den steg för steg. Varför ska man inte omedelbart kasta sig över saker åt det ena hållet, när det handlar om att skatten kanske borde sänkas, när man så friskt gjorde det åt det andra hållet?

Herr talman! Det sas tidigare i talarstolen från socialdemokratiskt håll att det inte har blivit svårare att spara i ISK. Det stämmer inte. Det är svårare om kostnaden är högre därför att skatterna ökar. Då blir det svårare att spara pengar till en insats i en lägenhet eller i att starta ett företag. Det

Prot. 2018/19:68
27 mars

*Riksrevisionens
rapport om investeringssparkonto*

blir svårare att få finansiering för att kunna göra en kreativ, marknadsomvälvande innovation av den där idén som har legat och gnagt länge – man behöver bara några kronor för att få ut den på marknaden.

Herr talman! Det ska självklart vara enkelt att spara, ur ett rent byråkratiskt perspektiv. Folk måste kunna begripa hur man sparar utan att behöva krångla en massa med deklarationen och utan att behöva vara rädd för att göra fel. Därför, herr talman, borde man kanske lära sig av ISK. I stället för att nöja sig borde man kanske lägga fram förslag om att det ska bli enklare att spara även för dem som inte vill spara i ett ISK. Det innebär faktiskt en annan typ av risktagande att spara i ISK än att spara på det traditionella sättet. Är det enklare rent tekniskt borde man kanske lära sig av det och göra det enklare att spara även utanför ett ISK.

Men självklart ska skatten på sparande vara låg så att fler personer, oavsett vilken bakgrund man har, får chansen att spara ihop pengar till det första företaget eller den första lägenheten eller för att göra en innovation av sin idé.

Jag är glad för att Socialdemokraterna öppnar för att ta med detta i diskussionen om en skattereform. Jag är ledsen för att Socialdemokraterna inte förstår att man år efter år har försvårat sparandet för vanliga människor.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 28 mars.)

*Riksrevisionens
rapport om nedsatt
moms på livsmedel*

§ 18 Riksrevisionens rapport om nedsatt moms på livsmedel

Skatteutskottets betänkande 2018/19:SkU8
Riksrevisionens rapport om nedsatt moms på livsmedel (skr. 2018/19:29)
föredrogs.

Anf. 112 DAVID LÅNG (SD):

Herr talman! Betänkande SkU8 behandlar regeringens skrivelse nr 29, *Riksrevisionens rapport om nedsatt moms på livsmedel*. Den nedsatta momsen, som ligger på 12 procent, infördes för över 20 år sedan och syftade till att stärka köpkraften hos bland annat barnfamiljer och låginkomsthushåll.

Idén är egentligen riktigt bra. Alla konsumerar livsmedel, och det är ingen jättestor skillnad när det gäller den mängd livsmedel som var och en behöver. Dessutom är låginkomsthushållens kostnadsandelar för livsmedel högre än hos mer köpstarka grupper, vilket innebär att den relativa nyttan för de grupper som åtgärden riktar sig till kan antas vara större. Däremot har det sedan länge konstaterats att olika hushåll konsumerar olika dyra livsmedel, vilket borde innebära att köpstarka grupper kan ha mer att vinna i absoluta tal på den nedsatta momsen.

Riksrevisionen har nu i sin rapport nr 25 för 2018 presenterat en granskningsrapport om nedsatt moms på livsmedel med avseende på pris-effekt, fördelningsprofil och kostnadseffektivitet. De slutsatser man har kommit fram till är att fördelningsprofilen förvisso är ganska god men att kostnadseffektiviteten är låg.

Den skatteutgift som följer av den nedsatta momsen är 27 miljarder kronor, samtidigt som det bara skulle kosta ungefär hälften så mycket, 13,4 miljarder kronor, att kompensera de aktuella målgrupperna för en momshöjning till 25 procent. Riksrevisionen menar därmed att det bör finnas andra fördelningspolitiska åtgärder som är mer träffsäkra än sänkt livsmedelsmoms – åtgärder som är mindre kostsamma eller som kan komma målgrupperna bättre till del.

I regeringens skrivelse om den här rapporten svarar man bland annat att Riksrevisionens rapport kan utgöra underlag för framtida arbete. Vi sverigedemokrater menar i stället att det nu, när vi har en granskningsrapport som tydligt visar att det finns besparingar eller förbättringar att göra motsvarande ett tiotal miljarder kronor årligen, finns anledning att ta granskningen på så pass stort allvar att man utreder frågan omgående.

Regeringen bör utreda vilken eller vilka fördelningspolitiska åtgärder som bättre gynnar barnfamiljer och låginkomsthushåll. Detta är innebörden av Sverigedemokraternas motion med anledning av skrivelsen, och jag yrkar bifall till Sverigedemokraternas reservation.

Anf. 113 SULTAN KAYHAN (S):

Herr talman! Den här kammaren har varit med om många skattedebatter. Frågan om den mängd skatt som staten behöver ska tas ut i form av skatt på konsumtion eller skatt på inkomst och förmögenhet har alltid varit föremål för strid. Detta är naturligt i ett samhälle där olika medborgares inkomster är olika stora eftersom följderna av politiska förslag påverkar alla olika mycket.

Inte sällan handlar de ideologiska skillnaderna just om detta. När höger får som den vill innebär det alltför ofta skattesänkningar för de rikaste på bekostnad av välfärden och vad den kan göra för de resurssvaga. För oss socialdemokrater är det i stället självklart att ha en skattefinansierad välfärd med hög standard som omfattar alla samtidigt som skattesystemet styrs i syfte att omfördela resurserna i samhället.

En progressiv inkomstskatt är mer betungande för höginkomsttagare än för låginkomsttagare. Moms, å andra sidan, är lika för alla per vara som konsumeras, men exempelvis moms på livsmedel blir procentuellt hårdare ju mindre inkomsten är. Skatteförslagen kostar alltid något, men inte oväntat kostar de olika mycket för personer med olika inkomster.

Trots välfärdspolitikerna och våra jämlikhetssträvanden finns fortfarande öar av nöd och knapphet i vårt samhälle – fattigpensionärer, ensamstående kvinnor med barn där mannen flytt sitt försörjningsansvar, långtids-sjuka, lågbetalda och lågutbildade, för att nämna några. Vi får inte glömma detta trots den officiella bilden av ett välmående medelklassamhälle där var och varannan bor i villor och där problemet är marginalskatten.

Förändringar av skattesatser behöver alltid ske med hänsyn till en helhet som sträcker sig högre än enbart siffror och rena skattefrågor. Det gäller att se hela Sverige och även människor bortom det egna livets synrand. I skattedebatter blir det väldigt tydligt hur man anser att finansieringen av välfärden ska se ut och framför allt vilka som ska betala för den. Frågor om klass, kön och etnicitet är i högsta grad närvarande i skattefrågorna.

Herr talman! I dag debatterar vi Riksrevisionens rapport om nedsatt moms på livsmedel. Riksrevisionen har undersökt livsmedelsmomsens

kostnadseffektivitet, och bakgrunden är sänkningen av momsen som gjordes i januari 1996. Den ingick i ett större åtgärdsprogram med syfte att stabilisera svensk ekonomi efter 1990-talets stora ekonomiska kris. Den dåvarande regeringen valde att sänka momsen med hänvisning till att man ville motverka negativa fördelningspolitiska effekter som skulle komma av sänkta ersättningsnivåer i trygghetssystemen. Man menade då att sänkta priser på livsmedel särskilt skulle gynna barnfamiljer och låginkomsttagare.

Eftersom alla konsumerar mat träffar stödet alla hushåll. Därför har momssänkningen på livsmedel en låg kostnadseffektivitet utifrån målet att stödja barnfamiljer och låginkomsttagare.

Riksrevisionen bedömer att vi skulle kunna öka intäkterna med 13 miljarder vid en momshöjning om man samtidigt skulle kompensera barnfamiljer och låginkomsttagare på ett annat sätt. Men samtidigt visar rapporten att sänkningen på livsmedel har en positiv fördelningsprofil, vilket innebär att låginkomsttagares och barnfamiljers köpkraft stärks relativt andra hushåll, mätt i procentuella förändringar. Omvänt innebär detta att även om en höjning av livsmedelsmomsen påverkar alla är det låginkomsttagare och barnfamiljer som drabbas hårdast.

Riksrevisionens rekommendation till regeringen är att tillsätta en utredning om nedsatt moms för att avgöra om motivet fortfarande är det samma och att överväga andra sätt att stödja barnfamiljer och låginkomsttagare.

Herr talman! Det är bra att Riksrevisionen har genomfört den här undersökningen. Rapporten kan utgöra ett underlag för framtida arbete, där man kan göra en samlad bedömning.

Kostnadseffektivitet är en viktig fråga, men samtidigt kan det finnas andra faktorer som behöver beaktas för en fungerande helhet. Dessutom anser vi att man inte bör föregripa redan pågående arbete. Och det pågår faktiskt momsarbete både inom EU och i Sverige.

Dessutom har det sedan januariavtalet mellan regeringspartierna, Centerpartiet och Liberalerna funnits planer på att genomföra en omfattande skattereform, där man kommer att vända på alla stenar för att få till en helhet. Vi socialdemokrater utgår från att även denna fråga kommer att finnas med i diskussionerna inför kommande skattereform.

Med detta sagt yrkar jag även avslag på Sverigedemokraternas motionsförslag.
(Applåder)

Anf. 114 HELENA VILHELMSSON (C):

Herr talman! Vi har i dag att ta ställning till en rapport från Riksrevisionen om effekterna av nedsatt moms på livsmedel. Denna reform gjordes vid en tidpunkt för länge sedan för att det skulle gynna hushåll med låga inkomster och barnfamiljer. Rapporten har svarat på om det har fått fullt prisgenomslag, om det har varit positivt ur fördelningspolitisk synpunkt och om det har varit kostnadseffektivt.

När det gäller de två första frågorna har man väl konstaterat att reformen fyllde sitt syfte, men när det gäller den tredje frågan, om den har varit kostnadseffektiv, är svaret: Nej, det har den inte.

Jag tyckte att rapporten var intressant att läsa. Den fick förmodligen oss alla att tänka. Jag gissar att gemene man i samhället – våra vänner,

bekanta, kollegor och kanske många av oss också – nästan har glömt bort det faktum att det är lägre moms på mat. Då är det intressant att fundera på varför det inte sedan 1996 har gjorts någon utvärdering av denna fråga. Dessa åtgärder har aldrig utvärderats, och det handlar alltså om en kostnad på 27 miljarder.

Men icke desto mindre har, som tur är, slutsatsen blivit att om man ska göra något åt detta – det bör man naturligtvis göra i längden för att uppnå kostnadseffektivitet – kan man inte bara rakt av höja momsen på mat. Det är vi nog alla överens om. Det finns ju andra fördelar med nedsatt moms på livsmedel. Detta måste beaktas vid en samlad bedömning, och det håller också regeringen med om i sina kommentarer till Riksrevisionens rapport. Man har också sagt att rapporten har gett en fördjupad kunskap.

Det skulle kunna få förödande effekter om man bestämde sig för att höja momssatsen på mat. Vi ska komma ihåg att vi 1996 nyss hade gått med i EU. Vi har sedan dess haft en livsmedelsproduktion som har gått upp och ned. De allra flesta av oss, om inte alla, är också överens om att vi ska satsa på en ökad självförsörjningsgrad. Livsmedelsproduktion är alltså oerhört viktig, och därmed också momssatsen på mat.

Jag tycker som många föregående talare att det är klokt att beakta de utredningar som redan pågår nationellt och på EU-nivå och att vi ska ta med den här frågan i kommande utredningar och även i den översyn av skattereformen som ska genomföras i och med januariavtalet. Därmed yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 28 mars.)

§ 19 Inkomstskatt

Skatteutskottets betänkande 2018/19:SKU10
Inkomstskatt
föredrogs.

Anf. 115 JÖRGEN BERGLUND (M):

Herr talman! När läraren i Kramfors, chauffören i Örnsköldsvik, sjuksköterskan i Ånge, butiksbiträdet i Sundsvall och alla andra som jobbar nu i dagarna läser sitt lönebesked har de fortfarande för lite kvar av sin hårt inarbetade lön. Inkomstskatten för främst låg- och medelinkomsttagare måste fortsätta att sänkas. Alla som jobbar och har jobbat fick sänkt skatt från årsskiftet i och med den budget som röstades igenom här i riksdagen före jul, en budget som vi moderater tillsammans med Kristdemokraterna hade arbetat fram. Det är vi stolta över, men mer måste göras.

Herr talman! De ekonomiska drivkrafterna för arbete är av avgörande betydelse för att fler ska jobba. I dag lönar det sig fortfarande inte tillräckligt mycket att arbeta, och det finns familjer som till och med förlorar disponibel inkomst av att gå från bidrag till arbete. Det är varken rätt eller rättvist.

För att arbete och ansträngning alltid ska löna sig vill vi fortsätta att sänka skatten på arbete och införa en bidragsreform. En skärpt arbetslinje skapar fler jobb samtidigt som vi säkerställer att svenska folkets samlade

Prot. 2018/19:68
27 mars

*Riksrevisionens
rapport om nedsatt
moms på livsmedel*

Inkomstskatt

skatteresurser oftare går till välfärd än till bidrag. Det vinner hela Sverige på, inte minst norra Sverige. För att det ska löna sig bättre att arbeta vill vi fortsätta att sänka skatten främst för dem med låga inkomster. Det innebär sänkt skatt för alla som jobbar, men särskilt för dem som tar steget från utanförskap till jobb.

Herr talman! När miljöteknikföretagen i Härnösand eller verkstadsindustrin i Örnsköldsvik vill anställa personal är bristen på rätt kompetens i dag ett stort hinder. För att fler ska ta steget att vidareutbilda sig under sitt arbetsliv och bygga upp kompetens som motsvarar arbetsmarknadens behov vill vi moderater införa ett omställningsavdrag. Omställningsavdraget ska innebära att människor kan få ett skatteavdrag för sina utbildningskostnader. Avdraget bör utformas så att de som har störst behov av att bygga på sin kompetens och öka sin anställbarhet, det vill säga grupper med låga inkomster eller med höga sjukskrivningstal, får möjlighet att göra just det. Vi föreslår därför att regeringen ska återkomma med förslag på ett omställningspaket för att förbättra möjligheterna för människor att finansiera högre utbildning senare i livet.

Omställningspaketet bör innehålla ett antal saker, bland annat ett höjt fribelopp, det vill säga den inkomst som man kan ha vid sidan av sina studier för att öka möjligheten att kombinera arbete och studier. Vi vill också höja åldersgränsen för bland annat studiemedel till 60 år.

Herr talman! För att kunna attrahera nyckelpersoner till svenskt arbetsliv har Sverige, i likhet med flera andra länder, infört en särskild skattelättnad för utländska experter, specialister, forskare och andra nyckelpersoner, den så kallade expertskatten.

Kriterierna för skatten varierar stort i olika länder. Utvärderingar som gjorts visar att detta får effekt på antalet rekryteringar av experter, specialister och forskare. Antalet forskare och nyckelpersoner som utnyttjar expertskatten i Danmark är till exempel mycket större än i Sverige. I sammanhanget ska man beakta att Sverige är ett större land och har fler stora företag än Danmark. Fristående institutet med fokus på experter, forskare och specialister menar att skälen kan vara att inkomstgränsen när det gäller att ansöka om expertskatt är högre i Sverige samt att den danska expertskatten gäller under längre tid än i Sverige. För att förbättra möjligheterna att attrahera nyckelpersonal bör expertskatten ses över. Det gäller både den tidsperiod som skattelättnaden kan användas och den inkomstgräns som reglerar vilka som kan ansöka om skattelättnad. Sveriges konkurrenskraft är beroende av att vi kan attrahera spetskompetens.

Herr talman! RUT-avdraget har inneburit att många nya jobb har vuxit fram. Svarta jobb har blivit vita med tryggare anställningsförhållanden. De nya jobben har ofta gått till människor som tidigare haft en svag förankring på arbetsmarknaden, såsom utrikes födda och unga kvinnor. Drygt hälften av dem som driver ett företag i RUT-branschen är kvinnor.

Utöver att skapa fler arbetstillfällen var tanken med RUT-avdraget att det skulle underlätta livspusslet för arbetande föräldrar. Forskningen har också visat att så har blivit fallet. Men för att underlätta människors vardag och för att ännu fler enkla jobb ska kunna växa till fanns det en tredubbling av RUT-avdraget i den budget som moderater och kristdemokrater lade fram i riksdagen före jul och som också vann en majoritet. Om jag har förstått det rätt är det även en del av det 73-punktsprogram som regeringen tillsammans med Centern och Liberalerna har kommit fram till.

Vi vill fortsätta att bredda RUT-reformen och inkludera bland annat trygghets-, tvätt-, flytt- och hämttjänster för att skapa fler jobb och för att skapa möjligheter för fler att utnyttja dem. Samtidigt skulle vi vilja utreda ett mer generöst avdrag för äldre, ett bredare hemavdrag för personer över 70 år. Där skulle fler och enklare tjänster i hemmet berättiga till skattereduktion.

Herr talman! Under förra sommarens skogsbränder rekryterades ett hundratal personer från olika delar av landet av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB, för att arbeta med släckningsarbete i brandområdena. Dessa personer och alla andra som deltog gjorde ovärderliga insatser för vårt land. Personerna fick tillfälliga anställningsavtal. Enligt Skatteverkets regler ska kost, logi samt resor till och från tjänstestället förmånsbeskattas. Dessa regler tillämpades i fallet med de tillfälligt anställda brandmännen.

Resultatet av Skatteverkets regler blev att främst de frivilliga, men även MSB, drabbades av en orimlig administrativ börda när de skulle redovisa de förmåner de fått vid släckningsarbetet. I slutändan påverkades inte de frivilliga negativt ekonomiskt, men det administrativa krångel som uppstod är inte rimligt för en grupp som gjort en väldigt viktig samhällsinsats.

MSB har tidigare tagit upp frågan med Arbetsgivarverket om att kunna anställa insatspersonal på hemorten i stället för på insatsorten och på så sätt göra insatsen till en tjänsteresa och därmed undvika onödig administration. Vid detta tillfälle fick MSB nej på sin begäran.

Vi moderater vill att frågan om möjligheten för den tillfälligt anställda insatspersonalen att få undantag från Skatteverkets regler åter ska prövas och att reglerna som rör frivilligas arbetsinsatser vid kriser ska ses över i syfte att underlätta engagemang och rekrytering.

Avslutningsvis, herr talman, ställer jag mig naturligtvis bakom Moderaternas samtliga reservationer, men av tidsskäl yrkar jag bifall bara till reservation nr 1.

Anf. 116 BO BROMAN (SD):

Herr talman! Vi ställer oss givetvis bakom samtliga våra reservationer, men för att vinna tid vid voteringen yrkar jag bifall endast till reservationerna 2 och 17.

Sverigedemokraterna är ett socialkonservativt parti. Vi ser ett behov av att värna de sociala skyddssystemen för våra medborgare genom en väl fungerande vårdkedja på alla områden. Det gäller även den vård som går in i andra fält än inom den traditionella sjukhusvården. Det gäller även den socioekonomiska trygghet som vi förväntar oss vara gällande för våra äldre.

Efter årtionden av nedrustning av det svenska försvaret ser vi dessutom behov av att börja vända utvecklingen för att vi i Sverige en dag åter ska kunna erbjuda våra medborgare ett fullvärdigt totalförsvar. För att Sverige också ska kunna ha råd med alla de ambitioner vi har måste vi bland annat upprätthålla en tillväxtorienterad skattepolitik. I dag tar jag därför upp både små och stora skatteförslag som har betydelse för dessa områden.

I januariöverenskommelsens 73-punktsprogram finns upptaget att en omfattande skattereform ska genomföras. Detta ser vi som mycket positivt, och vi är givetvis öppna för att delta i sådana samtal.

Herr talman! Svenska företag har vid en jämförelse med andra länder en hög skatt på personaloptioner, trots redan genomförda lättnader i beskattningen. Endast två andra länder ligger i närheten av Sverige, och vår skattesats är nästan dubbelt så hög som genomsnittet.

Anledningen till detta är att personaloptioner inräknas i inkomstslaget tjänst och därför vanligen blir belastade med hög marginalskatt. De beskattas inte under inkomst av kapital i Sverige. Problemet är att personaloptioner egentligen inte är en inkomst av tjänst, utan det är ett instrument relaterat till kapital. Optionen är alltså beroende av aktiekapitalets värde i bolaget. Därför är vår svenska skattemodell avseende personaloptioner principiellt felaktig.

Sverigedemokraterna vill åtgärda detta juridiska missförhållande med en reguljär kapitalbeskattning av den realiserade vinsten vid nyttjande och avyttring av personaloptioner. Det skulle minska skillnaden mellan den högsta och den lägsta kapitalskattesatsen och medföra en beskattningsmässigt sett mer rättvis koppling mellan underlag och inkomst.

Herr talman! Den svenska vården är högt belastad, inte minst till följd av för små resurser och hög efterfrågan från en växande befolkning. Sjuksköterskor och andra inom vården gör en hjälteinsats för att rädda liv och arbeta med människors behov av vård och hjälp. Lika tung börda bär anställda inom äldreomsorgen – det är ytterligare ett område där många anställda är pressade. Vi politiker behöva sända en signal om hur högt vi värdesätter anställda inom vård och omsorg. Till saken hör att det också är rimligt att lika skatteregler gäller för båda dessa branscher, särskilt där branscherna överlappar varandra. Där vården går in i omsorgen är det fullt motiverat att vårdens regler ska gälla även inom äldreomsorgen. Vi föreslår därför att undantaget för skattepliktig kostförmån även ska omfatta den vårdpersonal som arbetar på somatiska avdelningar inom äldreomsorgen.

Herr talman! Våra äldre som har tjänat vårt land i många år har burit och byggt vårt land. Det är ett faktum att de som är äldre har arbetat längre tid och fler år jämfört med yngre, vilket i sig förstås är fullständigt naturligt. De som har arbetat lång tid i Sverige är också de personer som har betalat mest skatt i kronor räknat. Att dessa människor erhåller en högre skatt på sina intjänade pengar än yngre anställda är helt orimligt. Det ter sig som en form av straffbeskattning av äldre människors långa arbetsliv.

Därför menar vi att vi måste avskaffa denna straffskatt för pensionärer helt, alltså den extra skatt som åläggs inkomst av pension jämfört med inkomst av tjänst. Regeringens skattesänkning är ett steg i helt rätt riktning, men vi är inte nöjda förrän skatten tagits bort i sin helhet. Vi vill därför att inkomst av tjänst även ska inkludera inkomst av pension.

Herr talman! Den gångna sommaren var mycket varm, så varm att många av oss ibland började fundera på om vi verkligen var i Sverige. Här brukar temperaturen ändå hållas någorlunda lagom sommartid. Sommarvärmen kan ofta ge en känsla av trygghet, men sommaren som var innebar värmen inte enbart en känsla av trygghet. Tvärtom skapades bland många en stark oro när stora bränder härjade på många platser runt om i landet.

Det var många som fick anmäla sig frivilligt som insatspersonal och resurser beredda att bekämpa bränder om spridningen skulle ta fart.

Sverigedemokraterna vill göra en pålysning om att vi behöver värdesätta de personer som på riktigt deltog i att släcka skogsbränder. Hade de inte gjort sina insatser kunde skadorna som uppstod förra sommaren ha blivit betydligt större. Vi menar därför att vi måste se över möjligheterna att ge skattelättnader eller ersättningar till medborgare som är aktiva i frivilligrörelserna.

Sverigedemokraterna har sedan länge föreslagit att kontraktsanställda inom Försvarsmakten ska slippa förmånsbeskattning av enklare måltider ute i fält. På samma sätt ser vi det som högst rimligt att personer som jobbar inom den nationella insatsverksamheten undantas från förmånsbeskattning. Denna fråga bör kunna snabbutredas, och regeringen torde tämligen snabbt kunna återkomma med en justering i skattelagstiftningen. Det är rimligt, rättvist och ett uttryck för vår gemensamma solidaritet till vårt Sverige.

Anf. 117 PER ÅSLING (C):

Herr talman! Skattereglerna ska utgöra effektiva ekonomiska styrmedel men också främja ett legitimt och rättvist skattesystem. Förtroendet för skattesystemet är avgörande inte bara för legitimiteten utan i förlängningen även för välfärdsstaten. Människor ska kunna lita på att varje krona används rätt. Sveriges höga skattetryck kräver att varje krona används varsam.

Herr talman! En väl fungerande infrastruktur i hela landet är en förutsättning för jobbskapande, för att kunna bosätta sig i hela landet och enkelt kunna resa mellan bostad och arbete, för näringslivets godstransporter och för att ta del av kultur och sociala sammanhang. Sverige måste bygga fler starka arbetsmarknadsregioner där byar, samhällen och städer knyts samman genom ökad rörlighet.

Trots att det är många som drömmer om att bo på landet saknas det i flera landsbygdskommuner lärare, sjuksköterskor och andra viktiga yrkesgrupper. För att fler ska våga ta steget och flytta till en landsbygdskommun eller flytta hem igen efter studier behövs en morot.

Herr talman! I Norge har avskrivning av studielån visat sig vara en effektiv åtgärd för att få fler att flytta till landsbygdsområden efter högre studier. Centerpartiet föreslår därför att de som flyttar till Norrlands inland och norra Dalarna ska kunna skriva av studielånen. Det här är åtgärder som bidrar till att vi håller ihop vårt avlånga land.

Herr talman! Både intäkterna från miljöskatterna och skatterna på arbete har varit stigande eller konstanta sedan 1990-talet, men bakom dessa siffror döljer sig betydande förändringar. Då utsläppen har minskat under perioden har det effektiva skattetrycket på miljöpåverkan stigit. När sysselsättningen har ökat och jobben har blivit fler sedan 2006 har också intäkterna från skatter på arbete ökat, trots lägre skattesatser.

Herr talman! Centerpartiet gör grön skatteväxling till en central del av både miljöpolitiken och den ekonomiska politiken. Miljöförstöring ska kosta. Högre skatter på just miljöpåverkan matchas med skattesänkningar på jobb, anställningar och investeringar. Det ger bättre förutsättningar för svenska företag att bidra till svensk ekonomi och sysselsättning, samtidigt

som utsläpp och miljöpåverkan minskar när förorenaren får betala utsläppskostnaden. Genom att växla miljöskatter med sänkt skatt på arbete sjunker också kostnaderna för att anställa och arbeta.

På så sätt stärks svenska företags konkurrenskraft samtidigt som vi rustar svensk ekonomi för den globala gröna omställningen. Att svenska företag går före och ligger längst fram i omställningen till en förnybar och klimatsmart ekonomi är att långsiktigt stärka vår konkurrenskraft och förutsättningarna för fler jobb. Att minska och på sikt helt fasa ut miljöskadliga subventioner, till exempel av fossila bränslen och material, är ett annat sätt att via skattesystemet skapa ett hållbart samhälle.

Herr talman! Det finns en stor potential att minska utsläppen i fastighetssektorn. Kostnadseffektiva insatser för energieffektivisering, isolering och ventilation kan ge stor klimatnytta. Skatter påverkar hur människor och företag beter sig. Därför vill Centerpartiet göra det mer lönsamt med gröna investeringar och miljövänlig teknik genom att införa ett grönt avdrag som fungerar som ett dubbelt ROT-avdrag för klimatsmarta investeringar i hemmet.

Herr talman! Vi behöver också få till stånd en generell översyn av regelverket kring förmånsbeskattningen. Skattereglerna för fåmansföretag innehåller sedan 1970-talet så kallade stoppregler. Dessa regler har påverkat förutsägbarheten för fåmansföretagarna vad gäller både beloppsnivåer i värderingen och vilken egendom som omfattas. En översyn måste inkludera om det är motiverat med särregler för fåmansföretagare. Den bör också omfatta själva grunden för beskattningen.

Herr talman! Det har skett stora förändringar när det gäller vad som räknas som friskvårdsförmåner, vilket är riktigt bra. Men fortfarande, 2019, finns en stor, övergripande brist i systemet: Den som driver ett eget företag har inte möjlighet att göra friskvårdsavdrag, detta trots att den som driver ett företag har precis samma behov – kanske till och med ibland ett större behov.

Det är rimligt att de som är grunden till vår välfärd också inkluderas av välfärdssystemen. Vi behöver fler som blir företagare och förverkligar sina idéer. Då är det också viktigt att de uppmuntras av systemen. Därför måste reglerna för vilka som får nyttja friskvårdsbidrag ses över så att även egna företagare har möjlighet att göra avdrag för friskvård.

Med detta, herr talman, ställer jag mig givetvis bakom de centerpartistiska reservationerna. För tids vinnande yrkar jag dock bifall enbart till reservation 3.

Anf. 118 HAMPUS HAGMAN (KD):

Herr talman! Skatter är ett av de mest effektiva styrmedel som finns. Det vi vill ha mindre av beskattar vi högre, och det finns många exempel på det, till exempel miljöförstöring, alkoholkonsumtion och tobakskonsumtion – för att nämna några. Det vi vill ha mer av beskattar vi tvärtom mindre.

Ur detta perspektiv blir det lite märkligt att inkomstskatterna, skatterna på arbete, är det som drar in i särklass mest pengar till staten. Fler behöver arbeta, och det behöver bli billigare för företag att anställa. Då behöver inkomstskatternas andel av den totala skattekakan minska.

Det finns många reservationer i betänkandet, och det är bra. Det finns mycket att göra på området. Många skatter behöver sänkas – helt enkelt.

Herr talman! Det finns i dag många branscher som kämpar för att vara aktiva arbetsgivare. Både i det privata näringslivet och i den offentliga sektorn är det en stor fråga. Konkurrensen om medarbetarna är hög. Bristen på arbetskraft är stor inom en lång rad branscher. Den med rätt utbildning och kompetens kan ställa många olika arbetsgivare mot varandra. Det behöver bli enklare att vara en riktigt attraktiv arbetsgivare i Sverige. Det behöver bli enklare och billigare att ge de anställda olika förmåner.

En bra början, som dessutom har en positiv effekt på klimatet, är att göra det möjligt för arbetsgivare att subventionera cykel- och kollektivtrafikresor till och från arbetet utan att det räknas som en skattepliktig förmån. Kristdemokraterna vill att det tillsätts en utredning om detta.

Herr talman! Just nu är tiderna goda, men vi vet också att konjunkturen svänger. Det goda läge som många upplever i dag kommer inte att vara för evigt. Därför behöver också arbetslöshetsförsäkringarna förstärkas, inte minst genom att vi stimulerar fler att ansluta sig till försäkringarna. Att göra en del av arbetslöshetsförsäkringen avdragsgill vore ett bra sätt att uppnå det målet. Kristdemokraterna vill göra arbetslöshetsförsäkringen avdragsgill motsvarande 25 procent av avgiften.

Herr talman! Jag har talat om det privata näringslivet och den offentliga sektorn. De är två viktiga sektorer i samhället, men de är absolut inte de enda delarna av samhället. Samhället är mycket större än det privata företagandet och den offentliga sektorn; samhället består också av föreningslivet.

I det civila samhället, i föreningslivet och i de ideella organisationerna, läggs grunden för demokratin. Ibland kan det låta som att civilsamhället är en fritidsaktivitet, ett sidospår till det som sker i det privata och i det offentliga. Men civilsamhället är mycket viktigare än så. I föreningslivet lär vi oss att lyssna på andra, vi lär oss att kompromissa och vi lär oss grunderna för demokratin. Vi lär oss också medmänsklighet. En bra förebild i en förening är inte sällan det som får unga människor att hamna på rätt bana i livet.

Vi vet också att gemenskap i sig är positivt för människor. Ofrivillig ensamhet kostar samhället stora belopp varje år. Därför är civilsamhällets förutsättningar i allra högsta grad en fråga för denna kammare.

För idrottsföreningarna finns i dag förmånliga skatteregler. Reglerna innebär att föreningen inte behöver betala arbetsgivaravgifter för idrottsutövare, tränare och tävlingsfunktionärer så länge ersättningen understiger ett halvt prisbasbelopp. Genom detta undantag har idrottsrörelsen en förmån som betyder mycket för verksamheten. Det skapar förutsättningar för allt det goda, som jag precis beskrev.

Men samma regelverk borde också gälla för andra ideella organisationer. Det borde till exempel gälla för organisationerna inom svenskt friluftsliv. Det är organisationer som precis som idrotten samlar massvis med människor och som precis som idrotten bidrar till gemenskap och demokrati. Alla ideella organisationer är viktiga för samhället och ska ha goda skattemässiga förutsättningar.

Herr talman! Avslutningsvis vill jag säga några korta ord om avdragsrätten för gåvor till ideella organisationer.

Kristdemokrater har i flera motioner yrkat på tillkännagivanden till regeringen om att gåvoskatteavdraget ska återinföras. Avdraget innebär att den som skänker pengar till godkända organisationer inom det sociala området eller inom forskning får ett skatteavdrag på upp till 1 500 kronor årligen. Liknande system finns i alla EU-länder utom ett. Avdraget har funnits också i Sverige mellan 2012 och 2015, och det var en stor succé. Under dessa år ökade givandet kraftigt.

När riksdagen antog Kristdemokraternas och Moderaternas budget i vintras innebar det bland annat ett beslut om att gåvoskatteavdraget ska återinföras. Regeringen har också aviserat att så ska ske. Ett förslag från regeringen kommer till riksdagen den 9 april, och det ser vi kristdemokrater mycket positivt på. Eftersom detta nu kommer att ske har jag avstått från att reservera mig till förmån för frågan.

Däremot har Kristdemokraterna en lång rad andra reservationer i betänkandet. Jag står givetvis bakom alla, men av tidsskäl yrkar jag bifall endast till reservation 4.

Anf. 119 JOAR FORSSELL (L):

Herr talman! Skattesystemet och inkomstskatten finns för att vi ska kunna ha en nödvändig välfärd. Det ska vara en välfärd som är så pass stor att den kan göra det allra nödvändigaste och utgöra det yttersta skyddsnätet för dem som annars inte klarar sig. Men skattesystemet ska i så liten grad som möjligt begränsa enskilda individers rätt till sina egna pengar, till sina egna surt förvärvade slantar. Skattesystemet ska också, herr talman, vara så lite skadligt för ekonomin som möjligt.

Jag tror att det är uppenbart för mig och de flesta andra liberaler, kanske till och med alla andra liberaler, att skattetrycket på inkomster i Sverige är alldeles för högt. Det är för högt därför att det inte går att motivera med nödvändig välfärd. I förhållande till den välfärd som faktiskt behövs är det för många kronor som tas in med skattsedeln, och det är för många kronor som tas från människor som faktiskt måste få behålla sina egna pengar.

Herr talman! Jag brukar anföra i talarstolen att vi lite oftare i kammaren ska gå tillbaka inte bara till vad som är bra för ekonomin – det är bra att sänkta skatter är bra för ekonomin – utan också till vad som är rätt och riktigt. Jag tror att vi politiker måste respektera vilka gränser politiken har och vilka rättigheter vi politiker har att i den här frågan ta andra människors pengar.

Ekonomen Bastiat skrev att när plundring blir en livsstil för en grupp människor skapar de med tiden åt sig själva ett rättssystem som tillåter plundring och en moralisk kod som motiverar plundring. Vi ska tänka på de människorna som började som plundrare och rövare, som sedan blev kungar, och till slut har utgjort de som är en del av vår demokrati, när vi diskuterar till exempel inkomstskatt.

Jag tycker att vi ska fundera på med vilken rätt vi tar pengar från människor. På vilken grund står vi när vi berövar människor det levebröd som de själva har skrapat ihop?

Jag tycker att vi borde förhålla oss till den historia som alla politiska institutioner alltid har – att det från början är ett stråtröveri som sedan har utvecklats till det skattesystem som vi har i dag.

Härav följer såklart, herr talman, att jag tycker att skatten borde sänkas.

Men det är också bra för Sverige att sänka skatten. Vi vet i att vi i dag har brist på många yrken. Vi behöver fler personer som väljer att gå den sista sträckan och gå den lite tuffare utbildningen. Då behöver det löna sig mer att utbilda sig. Det behöver löna sig mer att jobba hårt. Det behöver löna sig mer att själv ta ansvar för att själv bli mer produktiv. Då måste man också i högre grad få behålla den inkomst man får.

Vi vet att stora, medelstora och små företag i det här landet alla kämpar med personalförsörjningen. Jag tror inte att någon politiker i denna kammarare kan åka på studiebesök till ett företag och inte få höra att det är problem med personalförsörjningen. En stor förklaring till det är att skatten på arbete är för hög. Man tjänar för lite pengar på att gå till jobbet och på att utbilda sig till nödvändiga yrken.

Vårt höga skattetryck, särskilt på inkomster, gör också att färre människor vill komma till Sverige och arbeta. Vi har för låg arbetskraftsinvandring för att fylla de behov av personal och kompetens som företagen här i landet har.

Det är klart, herr talman, att ansvaret för att företag inte går runt därför att de inte kan få hit människor med rätt kompetens och ansvaret för att människor som jobbar ändå går på knäna ekonomiskt ligger i den här kammararen. Det är de politiker här inne som hellre vill se hög skatt än låg skatt som bär ansvaret när företag går på knäna och inte lyckas med sin personalförsörjning och när människor som arbetar trots det inte har tillräckligt mycket pengar för att få ekonomin att gå ihop.

Jag är glad för att vi kommer att få igenom ett avskaffande av värnskatten. Jag kommer att njuta, herr talman, när jag ser Socialdemokraterna trycka på knappen och äntligen avskaffa värnskatten. Den skatt som innebär att Sverige har en av världens högsta marginalskatter. Den skatt som innebär att Sverige är ett av de länder i världen där det är minst lönsamt att utbilda sig lite extra och vara lite mer produktiv. Den skatt som är bland det som mest av allt i hela världen innebär att människors egen ekonomiska frihet beskärs. Jag kommer att njuta när Socialdemokraterna hjälper mig att avskaffa värnskatten.

Jag vill också passa på att säga att det finns ett område där vi politiker behöver ta ansvar och faktiskt gå in på en fri marknad och styra och ställa lite mer än på andra områden. Det är såklart miljön och klimatet. Jag är glad för att vi kommer att göra offensiva skattesänkningar på arbete, men jag är också glad för att vi kommer att höja skatten på sådant som är dåligt för klimatet.

Herr talman! Med de orden vill jag säga att jag precis som de andra ställer mig bakom mitt eget partis åsikter och skrivelser på detta politikområde men också att jag yrkar bifall till reservation 5.

Anf. 120 PETER PERSSON (S):

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på motionerna.

Jag har med stort intresse läst alla motioner och sett en tydlig tendens i ledamöternas motionsinriktning.

Motioner från högern – moderater arm i arm med KD och SD – handlar om platt inkomstskatt, sänkt skatt, höjd brytpunkt och nya jobbskatteavdrag. Det är bara skattesänkningar.

Motioner från socialdemokratiska ledamöter handlar om att öka jämlikheten. Man påtalar dramatiska skillnader mellan människor. Det finns en vilja att minska klyftorna.

Herr talman! För mig som socialdemokrat är frihet en av de viktigaste saker som finns – frihet för de många människorna. Det ska kombineras med en strävan efter att skapa jämlikhet. Då får vi ett solidariskt samhälle. Vi socialdemokrater vill ha ett starkt samhälle så att människor slipper vara svaga.

Tänk vilken frihet alla barn i vårt land och deras föräldrar har fått när vi tagit gemensamt ansvar för att finansiera förskolan!

Tänk vilken frihet de många människorna i vårt land har när man från grundskolan och in i universitetsvärlden kan erövra kunskaper och vi alla bidrar till att finansiera det!

Tänk vilken frihet det är för människor i vårt land att ingen granskar nivån på ens kreditkort när man får en hjärtattack, utan det är krämporna och behoven som avgör!

Tänk vilken frihet det är för en människa som i strukturomvandlingens tid blir arbetslös att vi har ett skyddsnät i en anständig arbetslöshetsförsäkring och arbetsmarknadspolitik!

Tänk vilken frihet det är för den enskilde i dag när krämporna kommer och sjukdomen slår till att inte känna att man förlorar alla möjligheter i livet!

För Socialdemokraterna är skatt ett medel för att nå politiska mål, för att vi tillsammans ska kunna växa och utvecklas som fria människor. Vi ska ha ett skattesystem som bygger på hållbarhet och utjämnar resurser.

Jag tror inte att skattenivån allmänt kan sänkas. Jag tror att det är tvärtom, och det är åtskilliga ekonomer som har den uppfattningen.

Men jag tror att vi måste förändra skattesystemet. Sedan den stora skattereformen på 90-talet har det gjorts omkring 200 undantag i skattepolitiken. Allmänt kan man säga att skattepolitiken i dag har mer en regressiv än en progressiv tendens, det vill säga att den är mer belastande för låginkomsttagare och inte har den omfördelning som ett skattesystem borde ha.

Inkomstskatterna kan sänkas för grupper, men vi måste se över kapitalbeskattningen och rättvisan mellan skilda sociala grupper i vårt samhälle.

Det är också viktigt med klimataspekten. Den gröna skatteväxlingen måste bli än mer central.

Herr talman! Jag läste en artikel i Svenska Dagbladet – i morse, tror jag att det var – om invasiva arter, alltså sådana som växer men är omöjliga att utrota. Fullständigt omöjliga!

Då tänkte jag: Det där är en liten illustration av Moderaternas hållning i skattepolitiken. Det finns bara en inriktning, och den går inte att påverka. Den sitter där. Sänk skatten! Och det finns aldrig någon nivå nedåt.

Jag lyssnade på Moderaternas anförande från talarstolen. Det sas inte ett ord om vad skatter används till och inte ett ord om välfärd. För en socialdemokrat är skattepolitiken ett medel för att nå välfärd. För en moderat är skattepolitiken ett mål där skatterna ska sänkas.

(Applåder)

Anf. 121 JÖRGEN BERGLUND (M) replik:

Herr talman! Jag måste säga att det var ett övertramp att jämföra ett politiskt parti med en invasiv art som ska utrotas. Det var ett övertramp av ledamoten Persson.

Det är trots allt intressant att lyssna på Peter Persson, herr talman, för han har en retorik som inte överensstämmer med den verklighet som hans parti driver politik i riktning mot. Rättvisa, jämlikhet och solidaritet är ord som ledamoten Persson och Socialdemokraterna ofta använder.

Jag vill därför fråga ledamoten Persson: På vilket sätt blir det rättvisare och mer jämlikt när ni socialdemokrater tänker sänka skatten för dem som har absolut högst inkomst och låta hårt arbetande låg- och medelinkomsttagare betala detta, bland annat genom höjd bensin- och dieselskatt? Det drabbar också främst dem som bor utanför storstäderna. Detta skulle jag gärna vilja ha svar på, herr talman.

Anf. 122 PETER PERSSON (S) replik:

Herr talman! Jag vill att Moderaterna ska bli färre och att partiet ska bli mindre, men jag vill inte utrota dem. Det var inte så jag uttryckte det. En invasiv art är någonting som inte låter sig påverkas. Jag sa att det gällde era värderingar i skattepolitiken, och Jörgen Berglund nickade instämmande. Där har ni ju bara en hållning: Skatter kan bara sänkas.

Jag vill fråga dig: Vad är målsättningen med Moderaternas skattepolitik? Vad tycker du att skatteandelen ska vara i procent av bruttonationalprodukten i vårt land? Och tycker du att det är skadligt att vi har en gemensam finansiering av välfärden? När du ska sänka skatterna – kan du då berätta på vilka områden ni ska minska de offentliga utgifterna? Det måste ju korrespondera med er skattesänkingsvilja.

Anf. 123 TALMANNEN:

Vi brukar tala via talmannen och inte direkt till ledamoten.

Anf. 124 JÖRGEN BERGLUND (M) replik:

Herr talman! Till skillnad från ledamoten Persson ska jag besvara de frågor som ledamoten ställde till mig. Jag noterar nämligen att jag inte fick svar på frågan. Men jag ska ställa om den till ledamoten om det var så att han inte uppfattade den.

Välfärden ska finansieras gemensamt via skattsedeln. Det har vi moderater varit tydliga med länge.

Den andra fråga du ställde var: Hur högt ska skattetrycket vara, och hur stor del av bruttonationalprodukten ska det vara? Det enkla svaret är att det ska vara så lågt som möjligt.

Herr talman! Jag återgår nu till de frågor som jag ställde till ledamoten Persson: På vilket sätt blir det rättvisare när ni socialdemokrater nu tänker sänka skatten för dem som tjänar mest och låta människor utanför storstäderna betala det genom högre bensin- och dieselskatter? Om ledamoten kan svara på denna fråga vore jag tacksam.

Anf. 125 PETER PERSSON (S) replik:

Herr talman! Det är ett mycket intressant svar som den värderade ledamoten Berglund har. Det finns *en* riktning: Skatten ska vara så låg som

möjligt. Men det hänger inte ihop när ni säger att välfärden inte ska påverkas. Det är ju en självklarhet! Jag tror att mina barnbarn som går i första klass begriper detta: När pengarna blir mindre minskar också omfattningen.

Herr talman! Sedan är det så, som ledamoten Berglund mycket väl vet, att i den parlamentariska situation vi har i dag är jag väldigt glad för att Socialdemokraterna och Miljöpartiet har kunnat komma överens med andra partier och hålla den hårda högern borta från regeringsmakten. Det är jag glad för.

Anf. 126 JOAR FORSSELL (L) replik:

Herr talman! Jag kan börja med att konstatera att det kanske inte är Moderaternas skattepolitik som har gjort att Liberalerna har valt att ingå januariavtalet och därmed tvinga Socialdemokraterna till stora sänkningar vad gäller till exempel marginalskatterna på arbete.

Det är klart att ett mål för skattepolitiken måste vara att man ska betala så lite skatt som möjligt. Jag tänker att vi politiker varje gång vi stoppar ned handen i fickan på någon annan och tar ytterligare några extra kronor till något som vi råkar tycka är bra måste fråga oss: Med vilken rätt? Med vilken rätt tar jag de här pengarna från en annan människa?

Herr talman! Man kan säga som Socialdemokraterna gjorde här nyss, att man ska finansiera en massa viktiga saker i välfärden. Men däri finns det ingen som helst konfliktlinje i svensk politik! Socialdemokraterna lyfte fram frågan om hjärtattacker. Jag roade mig i bänken med att googla på de andra partiernas partiprogram, och i inget av dem står det att man ska ta bort vården för personer som får en hjärtattack. Detsamma gäller skolor, som Socialdemokraterna lyfte. Det verkar vara så att alla partier i den här riksdagen tycker att vi ska ha en allmän och avgiftsfri skola och att vi ska ha en högskola som är tillgänglig för alla medborgare.

Men, herr talman, det kanske inte är så konstigt att Socialdemokraterna lyfter självklara delar av välfärdssystemet, som alla partier står bakom, i stället för att tala om de otaliga exempel på slöseri som socialdemokrater både från regering, i regioner och i kommuner gör sig skyldiga till år efter år.

Vi måste ta ansvar, fråga oss med vilken rätt och sänka skatten.

Anf. 127 PETER PERSSON (S) replik:

Herr talman! Jag vill upplysa ledamoten Joar Forssell om att januariavtalet innehåller en viktig sak bland flera viktiga saker: Vi ska ha en skatteutredning, en översyn av skattesystemet, vars inriktning är att minska klyftorna och att öka jämlikheten.

Och visst, ibland slösas det i gemensam sektor. Jag tänker på Nya Karolinska varje gång detta nämns – denna fars som pågår utan inblandning av socialdemokrater.

Jag skulle också vilja rekommendera en kvällslektyr till dig. Läs Bengt Westerbergs debattartikel i Aftonbladet i dag! Han längtar efter social-liberalism. Det gör jag också.

Anf. 128 JOAR FORSSELL (L) replik:

Herr talman! Jag kommer, precis som jag sa i mitt anförande tidigare, att förnöjsamt, kanske nästan lite fnittrigt, njuta när ledamoten Persson röstar för att avskaffa värnskatten här lite senare under mandatperioden.

Jag kan konstatera att Socialdemokraterna i Stockholms läns landsting, som det då hette, har varit för i princip allting med Nya Karolinska sjukhuset även om den socialdemokratiska propagandamaskinen har låtit annat vara gällande.

Det är klart att jag, precis som många andra i mitt parti, är socialliberal. Det innebär att man vill att det ska finnas ett grundläggande skyddsnät men att ingreppet i den enskilde individens frihet, till exempel på det ekonomiska planet, ska vara så litet som möjligt. Det innebär att vi ska ha så låg skatt som möjligt samtidigt som vi fortfarande kan finansiera allmän skola, vård för personer som får hjärtinfarkt och andra saker som alla partier i den här kammaren står bakom.

Men det innebär också att låta sig influeras av forskning. Jag kan tipsa ledamoten Persson, herr talman, om ekonomie doktor Jacob Lundbergs rapport från förra året, där han med stöd i siffror från OECD mycket tydligt kan visa att vi med sänkta skatter i Sverige kan få in fler skattekronor. Att fler personer jobbar, att fler personer är företagare och att fler personer blir mer produktiva skapar mer värde och gör att kakan helt enkelt därför jäser och blir större. Det är inte så konstigt, herr talman. Detta har nationalekonomer kunnat visa under mycket lång tid. Men nu finns det färsk forskning som ligger till grund.

Självklart är det både rätt och riktigt och bra att sänka skatten, som Socialdemokraterna kommer att göra här lite senare.

Anf. 129 PETER PERSSON (S) replik:

Herr talman! I 90-talets stora skattereform, som innebar kraftigt sänkta marginalskatter, räknade man med en dynamisk effekt just kring det som ledamoten Forssell talar om. När man utvärderar och analyserar reformen kan man dock se att den uteblev. Det blev ingen dynamisk effekt. Det är en myt att arbetsintensiteten ökar och inkomsterna stiger om man sänker skatterna.

Jag tror att ett av de bästa sätten att få tillväxt i ekonomin och en bra ekonomisk aktivitet är att ha en bra fördelningspolitik så att efterfrågan är spridd bland människor. Det tror jag är bra.

Sedan vill jag, herr talman, vänligt säga till ledamoten Joar Forssell: Liberalismen är en skör planta som trivs bäst i hägnet av en stark socialdemokrati.

Anf. 130 TONY HADDOU (V):

Herr talman! Sällan har behovet av en skattedebatt varit större än nu. Jag anser att det är bra och att en ny skattereform måste till. Vi kan inte ha ett skattesystem som dagens, som är riggat för de rikaste. Vi behöver i stället ett skattesystem för vanligt folk som baseras på jämlikhet. Det kommer tyvärr inte att ske med 73-punktsgänget och inte heller med det konservativa blocket, som vill bakåt i tiden.

Sverige har de senaste decennierna gått från att vara ett av de länder vars skattesystem omfördelar mest till att ha det minst omfördelande skattesystemet bland EU:s kärnländer. Tron på marknadskrafterna har varit

starkare än viljan till politiskt ansvarstagande. Så länge skattesystemet är riggat på det här sättet kommer också ojämlikheten att öka.

Vi anser att det behövs en rejäl skatteväxling så att vi kan få till en omfördelning av inkomstskatten och få till en ökad ekonomisk jämlikhet, en skatteväxling där vi höjer skatten på kapitalinkomster och förmögenheter och sänker skatten för låg- och medelinkomsttagare. Vi menar att vi behöver utveckla skattesystemet så att växande kapitalinkomster inte koncentreras till några få händer utan att vi jämnar ut orättvisorna och samtidigt säkrar välfärdens finansiering. Vi ska inte gå ifrån våra välfärdsåtaganden, tvärtom. Välfärden behöver stärkas för att ge alla människor en bra sjukvård och skola, goda uppväxtvillkor och en trygg ålderdom.

Herr talman! Borde de välbeställda bidra mer till välfärden? OECD ställde för någon dag sedan frågan till människor i 21 länder. OECD-länderna har bland de mest avancerade välfärdssystemen i världen, men trots det svarade majoriteten ja i varje land som ingick i undersökningen. De ville att deras regeringar skulle beskatta de rika hårdare för att omfördela pengarna till dem som har det sämre ställt. Stödet var särskilt stort bland äldre och låginkomsttagare, men även en majoritet av höginkomsttagarna stödde en sådan välfärdslinje.

Många lever med rädslan att förlora allt, och kvinnor är överrepresenterade bland dem som oroar sig. Många gånger är det svårt att lita på om en ska få tillräckligt med stöd av det offentliga i händelse av sjukdom eller arbetslöshet. Samtidigt drar de rika ifrån.

Herr talman! Därför är det självklart att även Sverige bör bli mer jämlikt, och då måste de rika betala sin del. Det behövs en strategi som bygger på solidaritet, långsiktighet och ett tydligt ansvar för staten att se till att grundläggande samhällsservice och generell välfärd finns i hela landet. Det är tydligt att välfärden behöver mer resurser och färre jobbskatteavdrag. Det behövs progressiva och rättvisa förändringar med ett fokus som tydligt förbättrar vår gemensamma välfärd och som konkret förbättrar livet för alla de människor som behöver eller kommer att behöva ta del av vår välfärd.

Ska vi bygga en ekonomi för alla måste vi också omfördela makt och pengar med ett rättvist skattesystem. Den ambitionen finns tyvärr inte i 73-punktsprogrammet, och det får man beklaga.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 28 mars.)

§ 20 Skatteförfarande och folkbokföring

Skatteutskottets betänkande 2018/19:SkU14
Skatteförfarande och folkbokföring
föredrogs.

Anf. 131 JÖRGEN BERGLUND (M):

Herr talman! Skattesystemet måste upplevas som rättvist och stimulera till arbete och företagande. Att skattesystemet är enkelt och transparent är avgörande för dess legitimitet. Det är därför viktigt att människor är medvetna om hur mycket de betalar i skatt och vad pengarna används till.

Människor påverkas av alla skatter, inte bara de direkta skatterna. Trots detta är kunskaperna om de indirekta skatterna som moms och arbetsgivaravgifter begränsade. Särskilt förvirrande framstår arbetsgivaravgiften, som delvis är en ren skatt. I dag kommer en nästan lika stor del av den offentliga sektorns intäkter från arbetsgivaravgifter som från direkta skatter på arbete. Givet att det kan göras på ett sätt som inte medför nämnvärt ökad administrativ börda för företagen hade det varit önskvärt om arbetsgivaravgiften kunde redovisas i kontrolluppgift. Det skulle bidra till att synliggöra arbetsgivaravgiften, även för arbetstagarna.

Herr talman! Informationen kring skattesystemet måste förbättras. Ekonomistyrningsverket bör därför enligt oss moderater få i uppdrag att utreda hur skattesystemet kan bli mer transparent för att på så vis förbättra kunskaperna om skattesystemet och stärka dess legitimitet.

Avdrag motsvarande jobbskatteavdraget används i dag i ett stort antal länder för att öka sysselsättningen och lönsamheten i att arbeta. Jobbskatteavdrag är utvärderade i bred internationell forskningslitteratur och har tydligt positiva effekter på sysselsättningen. Jobbskatteavdraget underlättar också insteget på arbetsmarknaden och är väldigt gynnsamt till exempel för kvinnors sysselsättning.

Forskning visar att ökad information om jobbskatteavdrag ytterligare kan förstärka den positiva sysselsättningseffekten. Bland annat Riksrevisionen har därför gett regeringen rådet att uppdraga till Skatteverket att öka informationen om jobbskatteavdraget, särskilt mot bakgrund av att de som har minst kännedom om avdraget även är de som påverkas allra mest.

Sveriges marginalskatter är fortfarande bland de högsta, och mer måste göras för att minska skattetrycket. Information om skattenivåer och skatteförändringar är viktigt för att uppnå insyn i och förståelse för vårt skattesystem. Vi vill att Skatteverket ska ges ett särskilt uppdrag att informera allmänheten om jobbskatteavdragets storlek vid respektive inkomstnivå och dess påverkan på den totala beskattningen av arbetsinkomster.

Herr talman! I Sverige ska man göra rätt för sig. De som utnyttjar våra system för fusk och missbruk tar sig rätten att leva på andras bekostnad. Det kan aldrig accepteras, vare sig det gäller dem som flyr skatt eller dem som tar emot bidrag som de inte har rätt till. Att motverka skatteflykt och aggressiv skatteplanering är centralt eftersom tiotals miljarder kronor i skatt som borde ha betalats på internationella transaktioner försvinner varje år, enligt Skatteverket. Därför bör Skatteverkets arbete med att bekämpa skattefusk stärkas. Ett prioriterat uppdrag för Skatteverket är att identifiera nya länder som används för skatteflykt.

Herr talman! Det förekommer alltför ofta att tillämpningen av skatte regler ändras över en natt utan att det har aviserats. Det sker genom att Skatteverket gör en omtolkning av befintliga regler. Företag och privatpersoner drabbas av taxeringsbeslut som de aldrig hade kunnat förutse. När Skatteverket går tillbaka i tiden och ändrar sina beslut eller tillämpar nya regeltolkningar på tidigare förhållanden blir resultatet många gånger stora skatteskulder.

Skattesystemets förutsägbarhet och legitimitet är avgörande för våra skatteintäkter och därmed för upprätthållandet av vår välfärd. Beslut av den typ som nyss nämnts, baserade på förändringar som genomförts i tolkningen av skatteregler men där inga nya omständigheter kommit fram i det enskilda fallet, tycker vi ska begränsas. Hushåll och företag måste på ett

rimligt sätt kunna förutse sin beskattning. Regeringen bör därför utreda möjligheterna att begränsa en sådan tillämpning.

Herr talman! Avslutningsvis ställer jag mig naturligtvis bakom alla våra reservationer, men av tidsskäl yrkar jag bifall endast till reservation nr 1.

Anf. 132 ERIC WESTROTH (SD):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till Sverigedemokraternas reservation 19 i skatteutskottets betänkande 14.

Sverige är ett land med en omfattande och välutbyggd välfärdssektor som är beroende av vilka skatter vi betalar, hur höga skatterna är samt hur skatter betalas in till det allmänna. Det är av central betydelse att alla medborgare i Sverige känner tillit till skattesystemet och att det bygger på tillräcklig transparens för att medborgarna också ska känna förtroende för att pengarna hamnar på avsedd plats.

Systemet behöver också ha en väl sammanhängande struktur med ett regelverk som upplevs vara motiverande. Det kräver i sin tur ett löpande arbete med att förbättra och förenkla skattesystemet. I synnerhet är detta av vikt för landets alla småföretagare. Samtidigt behövs också en balansgång mellan å ena sidan service och förenkling för företag och å andra sidan att skattebrott förhindras.

Herr talman! Vi sverigedemokrater anser att Skatteverket behöver utveckla sin hantering av folkbokföringen, inte minst mot bakgrund av den mycket omfattande invandring som skett till Sverige där antalet individer som folkbokförts och registrerats felaktigt successivt har ökat. Det finns till exempel problem med att osannolikt många personer kan skriva sig på en och samma adress. Vi har också sett exempel på att personer har flera olika identiteter och olika personnummer med alla de möjligheter till kriminalitet som det ger. Sådana saker lägger grunden för ett växande skuggsamhälle med ökad brottslighet och cementerat utanförskap som följd.

Vi sverigedemokrater sätter värde på att vidareutveckla skatteförfarandet för att möta dessa behov hos både näringsliv och rättsväsen.

Herr talman! Sveriges medborgare behöver ha ett högt förtroende för skattesystemet om vi vill behålla de välfärdstjänster som vi erbjuder i dag. I detta ryms inte enbart frågan om hur regelverket som sådant är konstruerat. Lika viktigt är att medborgare faktiskt får bästa möjliga information om de skatter som de betalar. Om skatterna inte redovisas öppet leder denna brist på information till ett demokratiskt underskott, och denna brist kan i sig leda till misstroende till systemet och att skattefusk tillämpas. Därför är transparens i systemet oerhört viktigt. Ju större mått av transparens vi har i skattesystemet, desto högre kommer såväl tillförlitligheten som acceptansen för systemet att vara.

Herr talman! Näringslivets utveckling beror på många faktorer: utbildning, investeringar, tillgång till råvaror med mera. Men även skattepolitiken spelar en viktig roll för näringslivets möjligheter. Exportföretagen är centrala för svensk ekonomi och möjligheten att finansiera offentlig sektor med välfärd och trygghet. De skatteavtal som Sverige har med andra länder sätter oss även i konkurrens med länder vars avtal kan innebära ensidiga konkurrensfördelar på den internationella marknaden. Därför är det viktigt att vi fortlöpande arbetar med att analysera hur de svenska skatteavtalen står sig i konkurrens med andra länder, inte bara för att förhindra

skatteflykt och skatteundandragande utan även för att säkerställa förutsättningarna för att behålla och utveckla konkurrenskraften för svensk exportindustri.

Anf. 133 PER ÅSLING (C):

Herr talman! Det är viktigt att skatter utformas så att svenska företags konkurrenskraft stärks och att Skatteverket tar in de skatter som riksdagen beslutat. Skatterna måste utformas så att människor vågar ta risker och starta företag. Skatter ska medverka till tillväxt och utveckling i hela landet, underlätta jobbskapande och företagande och stimulera en grön skatteväxling. Skatter måste vara förutsägbara, rättssäkra och långsiktiga. Trösklarna till småskaligt företagande måste sänkas genom regelförenklingar och lägre skatter. Regeringen bör därför tillsätta en utredning för att belysa Skatteverkets och övriga myndigheters hantering av företagaren.

Herr talman! Sverige använder sig av preliminärskatt som modell för insamling av skatter från företag, vilket innebär att nystartade företag i samband med företagsetableringen måste uppge den förväntade vinsten för första året. Det är självklart en mycket svår gissning när verksamheten inte kommit igång. Många felbedömningar görs, och inte minst fördelas intäkterna och utgifterna ofta väldigt olika över året. Det här innebär att man det första året av den nystartade verksamheten redan första månaden kommer att få en faktura från Skatteverket på den förväntade månadsinkomsten oavsett om företaget tjänat en krona eller inte. Om företagaren inte betalar går kravet vid avstämning av skattekontot till Kronofogden, och då måste Kronofogdens administrativa avgift också betalas. Medan alla företag i Sverige kopplar fakturan till en insats, ett arbete, är Skatteverkets krav på preliminärskatt fullständigt fränkopplat faktiska intäkter.

Herr talman! Centerpartiet vill att det utreds hur Skatteverket och andra statliga myndigheter kan fräntas rätten att påföra företag eller personer höga belopp då någon missat en betalning utan att myndigheten först påminner och informerar berörda om det aktuella felet.

Herr talman! Jag vill återkoppla till min inledning om att skatteregler måste utformas så att svenska företags konkurrenskraft stärks och att reglerna utformas så att människor vågar ta risker och starta företag. Just när det gäller risken, att våga, och proportionalitet är reglerna om företrädaransvaret ett stort problem. Det är ett regelverk som kommit att tillämpas mycket strängt. Det kan få stora oväntade konsekvenser i den privata ekonomin för företagsledare och styrelseledamöter i små bolag. Det riskerar också att inverka negativt på möjligheterna att rekrytera styrelseledamöter.

En utredning har tillsatts för att titta på delar av regelverket. Centerpartiet anser att företrädaransvaret behöver utredas i sin helhet.

Herr talman! För att upprätthålla förtroendet för skattesystemet är det avgörande att kontinuerligt arbeta med att förenkla för skattebetalarna. Det finns risk för att komplicerad och tidskrävande skatteadministration och regelverk blir en allt tyngre börda för mindre organisationer och företag. Bland annat därför är det viktigt att säkerställa att ideella organisationer och mindre företag inte drabbas oproportionerligt.

Prot. 2018/19:68

27 mars

*Skatteförfarande och
folkbokföring*

Tyvärr är exemplen många på företag eller organisationer som har drabbats oproportionerligt av skattelagstiftningen eller tolkningen av denna. Systemet med personalliggare har förändrats några gånger sedan det infördes för cirka tio år sedan. Systemet har utvidgats, senast föregående år. Till exempel inkluderas alla personer som bor under samma tak där näringsverksamhet bedrivs. Dessa familjemedlemmar behöver, oavsett ålder, registrera sig om de på något sätt bidrar till verksamheten.

Centerpartiet vill att effektiviteten i det tio år gamla systemet med personalliggare utvärderas. Regelkrånglet måste minska. Här kan ny teknik bana väg för ett enklare system. Det är viktigt för småföretagare som vill utveckla och investera i sin verksamhet och som därmed bidrar till att öka skatteintäkterna.

Herr talman! Avslutningsvis ställer jag mig bakom Centerpartiets samtliga reservationer i betänkandet men yrkar bifall bara till reservationerna 5 och 16.

Anf. 134 TONY HADDOU (V):

Herr talman! Skatteflykt och skattebrott är ett stort samhällsproblem som undandrar samhället stora resurser och skadar en fri och rättvis konkurrens. Det ökar också ojämlikheten när skatteuttaget läggs på andra grupper med lägre inkomster. Det är även allvarligt eftersom det minskar sammanhållningen och tilliten till och förtroendet för vårt samhälle och våra myndigheter.

Den senaste tiden har präglats av flera avslöjanden om skatteflykt och penningtvätt med kopplingar till Danske Bank, Nordea och SEB. Innan dess var det avslöjanden i form av Panama Papers, Lux Leaks och Swiss Leaks, som har visat att problemen är omfattande även i Sverige. Vi ser höginkomsttagare som gömmer pengar, bolag som planerar bort sin skatt och revisionsbyråer och banker som hjälper till.

Nu har det även framkommit att Swedbank kan ha använts för omfattande och systematisk penningtvätt under närmare ett decennium. Totalt beräknas minst 40 miljarder kronor ha slussats mellan misstänkta konton i Swedbank och Danske Bank i Baltikum. Det har rört sig om bolagskunder som saknar synlig verksamhet, har dolda ägare eller företräds av misstänkta målvakter.

Ett av flera exempel är ett bolag i Riga som har tagit emot pengar från flera brevlådeföretag i Storbritannien. När journalister söker upp bolagets adress hamnar de i ett bostadshus med 60 andra bolag. Ett av bolagen som skickar pengar uppvisar också typiska varningsflaggor, till exempel kända målvakter, ofullständiga årsredovisningar och delad adress. Det är kännetecken även från andra penningtvättshärvor.

Herr talman! I jämförelse med andra länder har även Sverige en fördelaktig skattelagstiftning för bolag och förmögna. Sverige är i dag förmodligen det enda industriland som har varken förmögenhets-, arvs- eller gåvoskatt eller fastighetsskatt som är kopplad till fastighetens värde. Därtill har bolagsskattesatsen sänkts i flera år och ligger i dag under genomsnittet i OECD. Detta ger sammantaget en orimlig situation i skattepolitiken.

Vi ser gång på gång konstruktioner och upplägg för att undvika att betala skatt. Brevlådeföretagen är ett tydligt exempel. Mot betalning startar de rika ett eller flera brevlådeföretag och ställer upp med styrelseledamöter, aktieägare och andra målvakter. Det nya brevlådeföretaget kan i sin tur äga andra brevlådeföretag i andra skatteparadis i flera led. Det enda syftet med att gå igenom ett sådant bolag är alltså antingen att dölja någonting, undgå någonting eller kringgå någonting.

Herr talman! Det var i dag razzia på Swedbank i Sumpan. Det säger mycket om hur långt det här har gått. Ojämligheten är inte bara ekonomisk eller social utan minst sagt juridisk. Här har vi en girig ekonomisk elit som tror sig stå över resten av samhället och vår gemensamma demokrati. Men den fälls inte för sina brott.

Varje år blåser världens ekonomiska elit vanliga skattebetalare på tusentals miljarder kronor. I Sverige handlar det om pengar som hade kunnat finansiera våra skolor och vår gemensamma sjukvård. Det är pengar som hade kunnat finansiera bättre pensioner och ett humant flyktingmottagande. Men nu, med hjälp av bankerna och avancerade upplägg, trixas pengarna iväg till den ekonomiska eliten och dess lyxkonsumtion.

Det här undergräver vår välfärd och demokrati. Den här girigheten måste få ett slut. Därför vill jag yrka bifall till Vänsterpartiets reservation 6 i betänkandet.

Anf. 135 HAMPUS HAGMAN (KD):

Herr talman! Den här veckan har miljontals svenskar fått lönen inbetald på sina konton. De flesta fick lönen i måndags. Många får den i dag. Folk har slitit hårt för sina löner. Och de är mer än väl förtjänta av den inkomst de får in. Nu ska pengarna räcka till allt nödvändigt i livet, till boende, till mat, till andra räkningar och förhoppningsvis till något nöje och semester.

Utgifterna är många. Men många människor glömmer bort den allra största utgiften de har, den som vi har debatterat här i dag. Det finns till och med studier som visar att många människor inte vet hur stor utgift en skatt faktiskt är och hur mycket skatt som betalas för dem. Jag ska ta ett enda exempel. Det blir annars väldigt mycket siffror.

Den som tjänar 30 000 kronor i månaden får den här veckan ut i snitt 23 000 kronor. Det varierar från kommun till kommun, men det är i genomsnitt 23 000 kronor. Men för arbetsgivaren är kostnaden betydligt högre än 30 000 kronor. Arbetsgivaren, som ska betala sociala avgifter och skatter, har en kostnad på över 39 000 kronor varje månad. Av dessa får arbetstagaren in 23 000 på sitt konto. Mer än 16 000 kronor försvinner alltså i skatter och avgifter däremellan. Och många vet inte ens om det, herr talman.

Kristdemokraterna tycker att skattetrycket måste synliggöras. Offentliga arbetsgivare måste visa vägen genom att tydligare redovisa samtliga skatter och avgifter på lönebeskedet. Det är inte mer än rätt gentemot medborgarna, som är de egentliga ägarna till pengarna.

Herr talman! Syftet med skatter är att finansiera välfärden: skolan, vården och omsorgen. Ett annat syfte är att styra den ekonomiska utvecklingen i en social och ekologisk riktning. Samtidigt vet vi att skatter försämrar ekonomins funktionssätt, och ibland leder det till osunda ekonomiska beteenden. Att ta in skatt är i grunden att ta någon annans egendom.

Därför är det oerhört viktigt att skatterna används effektivt och till det som de är avsedda för.

Herr talman! Kristdemokraterna vet varifrån resurserna till välfärden kommer. Det är alla de som arbetar som skapar välstånd och välfärd, och arbete skapas av företag. Framför allt är det små och medelstora företag som skapar jobb. Sedan 1990 har fyra av fem jobb tillkommit i dessa företag. Det är därför oerhört viktigt att politiken underlättar för dessa företag och ser till att förutsättningarna för dem att verka är bra, och här finns en del att göra.

Ett område gäller rättssäkerheten för företagaren. När en företagare av något skäl ska betala extra skatt har vi i Sverige i dag en ordning som säger att skatten måste betalas innan frågan är slutligt avgjord i förvaltningsdomstolen. En entreprenör kan alltså först få sin bostad utmätt och senare frikännas i högre instans. Skatteverket behöver inte, som alla andra, vänta på någon lagakraftvunnen dom. Det är bara att hämta pengarna. Detta är fel. De anståndsregler som finns är begränsade och tillämpas alldeles för restriktivt.

Jag och Kristdemokraterna vill att anståndsreglerna ses över. Vi tycker att det måste finnas synnerliga skäl för att inte bevilja anstånd.

Herr talman! Avslutningsvis vill jag säga att jag givetvis står bakom samtliga kristdemokratiska reservationer men av tidsskäl yrkar jag bifall endast till reservation 3.

Anf. 136 JOAR FORSSELL (L):

Herr talman! När man kommer in i debatten så här sent tycker jag att man kan få ägna sig åt att ge lite beröm till tidigare talare.

Vi hörde nyss Kristdemokraternas Hampus Hagman mycket föredömligt redovisa de problem som finns med rättvisa och rättssäkerhet när det gäller företag som måste betala in extra skatt eller som Skatteverket i varje fall anser behöver betala in extra skatt. Han talade också om hur anståndsreglerna används alldeles för restriktivt.

Det är uppenbart att Skatteverket i sitt sätt att agera inte i tillräckligt hög grad ser sig själv som en serviceinstans. I grund och botten, herr talman, måste det vara så att skattesystemet och de myndigheter som jobbar med skatten ska verka på ett sätt som gör att det blir enkelt och inte känns så betungande att företaga, skapa värde, vara en entreprenör och vara produktiv. Om en företagare bestrider att han eller hon ska betala in mer skatt bör det vara så att man helt enkelt väntar tills det hela har retts ut i domstol innan pengarna krävs in.

Jag tycker att Kristdemokraterna i sitt tidigare anförande verkligen satte foten på helt rätt ställe.

Herr talman! Jag vill även berömma Vänsterpartiet. Det är inte varje dag som en liberal ägnar sig åt beröm till Vänsterpartiet.

Vänsterpartisten Tony Haddou berättade tidigare från talarstolen att det är fel när människor försöker smita undan skatt och som begår skattebrott. Jag tycker att Vänsterpartiet och ledamoten Tony Haddou har helt rätt i det. Skattebrott ska beivras.

Ett rättvist skattesystem innebär att företagare ska veta att Skatteverket vill en väl och är en myndighet som man kan lita på och som kommer göra allt i sin makt för att hjälpa den enskilde företagaren. Det innebär också att

alla medborgare i landet ska veta att vi som står för den politiska styrningen ser till att var och en betalar den skatt som man ska betala och att de som vill finansiera till exempel brottslighet genom ekonomiskt fusk och skattebrott drabbas av lagens fulla kraft. Skattebrott ska helt enkelt beivras. Bra, Tony Haddou, säger jag.

Det finns dock ett problem, herr talman, med Vänsterpartiets resonemang. Liberalerna har nämligen genom en motion lagt ett förslag i ett annat utskott, utrikesutskottet, om att införa en så kallad Magnitskijlag i Sverige. Det skulle innebära att man kan angripa människor som bland annat har fuskat med pengar. Till detta har Vänsterpartiet inte anslutit sig.

Vänsterpartiet vill heller inte avskaffa det veto som enskilda länder i Europeiska unionen har för att införa en Magnitskijlag på EU-nivå. Vänsterpartiet vill att länder som till exempel Ungern ska kunna lägga in sitt veto mot att införa en sådan lag som skulle kunna stoppa det ekonomiska fusk som vänsterpartisten beskriver här i talarstolen.

Det är klart att detta klingar falskt när man i dag å ena sidan står här och säger att man vill beivra skattebrott och ekonomiskt fusk och å andra sidan kommer att säga något helt annat i ett annat utskott och med en annan stämning om bara ett par veckor när motionen ska behandlas. Man kommer dessutom att senare vid valet till Europaparlamentet fortsätta att driva en politik som förhindrar att skattebrott beivras.

Herr talman! Jag vill också lyfta fram en sak som Centerpartiet tidigare tog upp i debatten. Det talades om personalliggare och hur systemet med sådana behöver utvärderas.

Skatteutskottet har faktiskt redan utvärderat personalliggare. Efter att ha deltagit i utvärderingen är min slutsats att personalliggaren i vissa branscher och vid vissa tillfällen tillsammans med andra system verkligen utgör en alldeles för stor tyngd och börda för svenska företag. De dignar inte bara under höga skatter utan också under tuffa, svåra och byråkratiska regelverk.

Herr talman! Det är uppenbart att Sverige inte enbart behöver sänka skatter utan också enklare, mer rättssäkra och mer rättvisa system. Då kan den entreprenör som är duktig på att baka bröd eller den som har en ny teknisk innovation inom industrin eller den som är duktig på att brygga öl driva sitt företag och veta att det är lätt att deklarerat, veta att det är enkelt att vara företagare och att man kan lita på Skatteverket. Man får den hjälp man behöver och behöver aldrig känna sig jagad. Går det fel någon gång löser det sig. Så borde Sverige vara.

Herr talman! Jag vill härmed yrka bifall till den enda reservation som Liberalerna har i denna debatt.

Anf. 137 HILLEVI LARSSON (S):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag.

Det vi i dag diskuterar är skatteförfarandelagen och folkbokföringslagen. Skatteförfarandelagen tillkom den 1 januari 2012 och ersatte då ett tiotal lagar som detta tidigare var uppdelat på. Folkbokföringslagen fick vi den 1 juli 1991. Folkbokföringslagen handlar om att fastställa personers bostätningar och även att registrera uppgifter såsom identitet, familj och andra förhållanden.

Det vi i dag behandlar är en mängd motioner som riksdagsledamöterna har lagt fram under den allmänna motionstiden. Detta var ett område som intresserade många; det kom in många motioner. Jag hinner inte gå igenom alla förslag och vår inställning till detta område och vad man behöver göra. Jag tänkte dock göra några nedslag.

Det första området jag vill ta upp är något som tidigare talare har haft uppe. Det gäller skattefel, och i det ingår skattefusk, som är ren brottslighet.

Det är svårt att beräkna hur stort skattefelet är, det vill säga hur mycket som faller bort av det som egentligen borde ha betalats in. Men Skatteverket jobbar mycket med denna fråga och kommer med sina beräkningar så nära man kan komma. Det är självklart viktigt att det här skattefelet begränsas och minimeras så mycket det går. Självklart ska skatten betalas in. Det ska inte löna sig att skattefuska. En del är misstag. Dem får man rätta till så långt det går. Men mycket är tyvärr ren brottslighet.

Man räknar med att skattefelet är ungefär 130 miljarder varje år. I den summan finns en stor del som härrör från brottslighet, inte minst skatteflykt, som innebär att man genom brottslig skatteplanering för ut tillgångar ur landet. En del sker i landet, men det är mycket som förs ut. All skatteplanering är naturligtvis inte olaglig, men man hittar kryphål i systemet. Sedan finns det mycket som är rena lagbrott. Det kan dock vara svårt att få fast de skyldiga och bevisa brotten.

130 miljarder kronor är väldigt mycket pengar. Tänk vad de pengarna skulle kunna göra i vår välfärd! Det är pengar som borde betalas in, men det är till stor del brottslingar som lägger beslag på dem. Många gånger är det höginkomsttagare och stora rika företag. Det är alltså personer och företag som redan har väldigt mycket pengar och som ändå lägger beslag på ännu mer genom skattefusk. Därför är det väldigt angeläget att vi ska få in de här skattepengarna.

En stor del av detta är så kallade svartjobb. De går ofta hand i hand med övrig skattebrottslighet. Att man har svart arbetskraft innebär att skatter och avgifter inte betalas. Detta drabbar också arbetstagarna; de har inte rätt till försäkringar, det avsätts inte pengar till pension och så vidare. Den delen måste vi verkligen bekämpa. Det bedrivs ett omfattande arbete, men vi måste hela tiden utvidga det arbetet och följa hur regelverket fungerar i praktiken, för det är fortfarande väldigt mycket pengar som försvinner.

Vi har också ett internationellt samarbete. Mycket av pengarna överförs till andra länder, inte minst till skatteparadis där man betalar lägre skatt. Därför har vi ett samarbete med FN, med OECD och inom EU. Det här jobbar regeringen väldigt mycket med.

Man kan sammanfattningsvis säga att det här är ett område där det finns en oändlig potential. Vi kan försöka få in de här pengarna och därmed förbättra vår välfärd. Om vi sätter dit dem som skattefuskar gynnar det samtidigt seriös verksamhet, det vill säga dem som inte skattefuskar. För ett antal år sedan hörde jag att man för varje krona som man lägger på att bekämpa skattefusk får 3 kronor tillbaka. Det innebär att det är viktigt att vi satsar på Skatteverket, på Ekobrottsmyndigheten, på polisen och på alla andra myndigheter som kan bekämpa detta, eftersom det blir en investering. Det är ingen kostnad, utan vi får igen de här pengarna när man förstärker insatser.

Ett annat nedslag som jag skulle vilja göra gäller gränshinder mellan olika länder. Vi har gränshinder mellan de nordiska länderna. De blir speciellt kännbara för oss i och med att vi bor intill Norge, Finland och Danmark. Det finns ett gränshindersamarbete inom Nordiska ministerrådet. Där arbetar man för att ta bort gränshinder men också förhindra att nya uppstår. Det kan vara så att nya regelverk visar sig inte passa ihop mellan de olika länderna. Därmed har det uppstått nya gränshinder.

Gränshinder försvårar för människor att pendla över gränsen och arbeta på andra sidan. De försvårar även handel. Brexit kan nog bli ett stort problem, inte minst för svenska företag. Det handlar även om möjligheten att flytta över gränserna. Jag kommer från Malmö. Där har vi Öresundsregionen. Vi har lyckats undanröja många gränshinder, men vi måste hela tiden jobba vidare, för det uppstår nya. Det finns också gränshinder som är tröga att komma till rätta med.

Det här innebär väldigt mycket pengar och bnp-tillväxt. Men självklart ökar också den personliga friheten för människor när man kan välja var man vill arbeta, var man vill studera och var man vill bo. Det uppstår även nya relationer, och nya familjer bildas över gränserna. Därför är det viktigt att vi underlättar det här i gränsregionerna. Det arbetar vi intensivt med, men vi behöver göra mycket mer.

Jag tänkte också nämna folkbokföringen, som tas upp i det här betänkandet. Det kom nya regler så sent som 2018, och de innebär framsteg. Man kan avregistrera falska identiteter som människor helt enkelt har ljugit ihop. Man kan till och med komma på kontrollbesök där man tror att någon bor eller där någon uppgett sig bo för att kolla att det verkligen stämmer. Man har också återinfört folkbokföringsbrottet, så att vi nu har ett straffansvar när oriktiga uppgifter lämnas. Det pågår ett arbete inom både Regeringskansliet och Skatteverket när det gäller det här. Vi förutsätter att man följer utvecklingen, eftersom det har varit problem med människor som till exempel skriver sig på en annan adress utan att fråga den som bor där. Ibland vet den som bor där inte ens om att någon är skriven där.

Avslutningsvis vill jag ta upp frågan om samordningsnummer. Dessa finns till för nyanlända invandrare som inte har hunnit få personnummer; ett sådant får man först senare. Där finns det ett register i dag. Det kan underlätta när man ska kontrollera att uppgifterna stämmer. Det finns också möjlighet att begära samordningsnummer från statliga myndigheter och utbildningsanordnare för att kolla att allting står rätt till. Nu har det kommit ett förslag från bland annat Skatteverket om att alla nyanlända ska få samordningsnummer. Det skulle kunna vara en fördel både för de enskilda, så att de kan registreras i olika system, och för hela samhället, så att man har koll på vem som är vem. Förslaget bereds på Regeringskansliet.

Det händer alltså mycket på det här området, men vi måste ständigt arbeta vidare och följa utvecklingen samt vid behov förbättra regelverket. (Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 28 mars.)

§ 21 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 26 mars

2018/19:155 Försörjningsstöd till återvändande IS-terrorister

av *Henrik Vinge* (SD)
till socialminister *Lena Hallengren* (S)

2018/19:156 Förbifart Stockholm

av *Jessika Roswall* (M)
till statsrådet *Tomas Eneroth* (S)

§ 22 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 26 mars

2018/19:450 Bygglov för solceller

av *Rickard Nordin* (C)
till statsrådet *Per Bolund* (MP)

2018/19:451 Lantmäteriet och laddstolpar

av *Rickard Nordin* (C)
till statsrådet *Per Bolund* (MP)

2018/19:452 Myggbekämpning vid Nedre Dalälven

av *Lina Nordquist* (L)
till miljö- och klimatminister *Isabella Lövin* (MP)

2018/19:453 Samordningsnummer för asylsökande inom hälso- och sjukvården

av *Barbro Westerholm* (L)
till finansminister *Magdalena Andersson* (S)

2018/19:454 Rymdlagen

av *Fredrik Christensson* (C)
till statsrådet *Matilda Ernkrans* (S)

§ 23 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 27 mars

2018/19:428 Diarieföring av besök i Turkiet

av *Mikael Strandman* (SD)
till näringsminister *Ibrahim Baylan* (S)

2018/19:415 Säkerhet på biogasbussar

av *Lotta Olsson* (M)
till arbetsmarknadsminister *Ylva Johansson* (S)

Sammanträdet leddes
av talmannen från dess början till och med § 10 anf. 30 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med § 10 anf. 60 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med § 11 anf. 84 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med § 17 anf. 110 (delvis) och
av talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANNA ASPEGREN

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll	1
§ 2 Anmälan om fördröjt svar på interpellation	1
§ 3 Ärenden för hänvisning till utskott	1
§ 4 Ärenden för bordläggning	2
§ 5 Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gränsöverskridande paketleveranstjänster	2
Trafikutskottets betänkande 2018/19:TU9	2
(Beslut fattades under § 15.)	2
§ 6 Finansiell stabilitet och finansmarknadsfrågor	2
Finansutskottets betänkande 2018/19:FiU22	2
Anf. 1 MATTIAS KARLSSON i Luleå (M).....	2
Anf. 2 DENNIS DIOUKAREV (SD).....	4
Anf. 3 ULLA ANDERSSON (V)	6
Anf. 4 JAKOB FORSSMED (KD)	8
Anf. 5 ULLA ANDERSSON (V) replik	10
Anf. 6 JAKOB FORSSMED (KD) replik	11
Anf. 7 ULLA ANDERSSON (V) replik	11
Anf. 8 JAKOB FORSSMED (KD) replik	12
Anf. 9 JOHAN PEHRSON (L)	13
Anf. 10 BJÖRN WIECHEL (S)	15
Anf. 11 JAKOB FORSSMED (KD) replik	17
Anf. 12 BJÖRN WIECHEL (S) replik	17
Anf. 13 JAKOB FORSSMED (KD) replik	17
Anf. 14 BJÖRN WIECHEL (S) replik	18
Anf. 15 TALMANNEN	18
Anf. 16 KAROLINA SKOG (MP).....	19
(Beslut fattades under § 15.)	19
§ 7 Anpassning av lagen om passagerarregister till EU:s dataskyddsreform.....	20
Justitieutskottets betänkande 2018/19:JuU18.....	20
Anf. 17 JOSEFIN MALMQVIST (M).....	20
Anf. 18 HELENA VILHELMSSON (C)	20
Anf. 19 JOHAN PEHRSON (L)	21
(Beslut fattades under § 15.)	22
§ 8 Genomförande av rättshjälpsdirektivet	22
Justitieutskottets betänkande 2018/19:JuU20.....	22
Anf. 20 GUSTAF LANTZ (S)	22
Anf. 21 JOHAN PEHRSON (L)	23
Anf. 22 RASMUS LING (MP)	24
Anf. 23 JOHAN FORSSELL (M).....	25
Anf. 24 GUSTAF LANTZ (S) replik	26
Anf. 25 JOHAN FORSSELL (M) replik.....	26
Anf. 26 GUSTAF LANTZ (S) replik.....	27
Anf. 27 JOHAN FORSSELL (M) replik.....	27
Anf. 28 JONNY CATO HANSSON (C).....	28
Anf. 29 ANDREAS CARLSON (KD).....	29
(Beslut fattades under § 15.)	30

§ 9 Åtgärder för att mildra konsekvenserna på det sociala området med anledning av brexit.....	30
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2018/19:SfU24	30
(Beslut fattades under § 15.).....	30
§ 10 Arbetsmarknad och arbetslöshetsförsäkringen	31
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2018/19:AU6.....	31
Anf. 30 HANIF BALI (M)	31
Anf. 31 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD)	33
Anf. 32 MARTIN ÅDAHL (C).....	35
Anf. 33 HANIF BALI (M) replik.....	37
Anf. 34 MARTIN ÅDAHL (C) replik.....	38
Anf. 35 HANIF BALI (M) replik.....	38
Anf. 36 MARTIN ÅDAHL (C) replik.....	39
Anf. 37 ALI ESBATI (V).....	39
Anf. 38 MARTIN ÅDAHL (C) replik.....	43
Anf. 39 ALI ESBATI (V) replik	43
Anf. 40 MARTIN ÅDAHL (C) replik.....	43
Anf. 41 ALI ESBATI (V) replik	44
Anf. 42 SOFIA DAMM (KD)	44
Anf. 43 GULAN AVCI (L)	46
Anf. 44 ALI ESBATI (V) replik	48
Anf. 45 GULAN AVCI (L) replik.....	49
Anf. 46 ALI ESBATI (V) replik	49
Anf. 47 GULAN AVCI (L) replik.....	50
Anf. 48 PATRIK BJÖRCK (S)	50
Anf. 49 HANIF BALI (M) replik	52
Anf. 50 PATRIK BJÖRCK (S) replik	53
Anf. 51 HANIF BALI (M) replik	53
Anf. 52 PATRIK BJÖRCK (S) replik	54
Anf. 53 GULAN AVCI (L) replik.....	54
Anf. 54 PATRIK BJÖRCK (S) replik	54
Anf. 55 ALIREZA AKHONDI (C).....	54
Anf. 56 HANIF BALI (M) replik.....	56
Anf. 57 ALIREZA AKHONDI (C) replik.....	56
Anf. 58 HANIF BALI (M) replik.....	57
Anf. 59 ALIREZA AKHONDI (C) replik.....	57
Anf. 60 SERKAN KÖSE (S).....	58
Anf. 61 MARIANNE PETTERSSON (S).....	59
(Beslut fattades under § 15.).....	61
§ 11 Integration.....	61
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2018/19:AU7.....	61
Anf. 62 ERIK BENG TZBOE (M).....	61
Anf. 63 HENRIK VINGE (SD).....	63
Anf. 64 ERIK BENG TZBOE (M) replik	66
Anf. 65 HENRIK VINGE (SD) replik	66
Anf. 66 ERIK BENG TZBOE (M) replik	67
Anf. 67 HENRIK VINGE (SD) replik	67
Anf. 68 ALIREZA AKHONDI (C).....	68
Anf. 69 HENRIK VINGE (SD) replik	70
Anf. 70 ALIREZA AKHONDI (C) replik.....	70

Anf. 71 HENRIK VINGE (SD) replik	71
Anf. 72 ALIREZA AKHONDI (C) replik	71
Anf. 73 CICZIE WEIDBY (V)	72
Anf. 74 SOFIA DAMM (KD).....	73
Anf. 75 JUNO BLOM (L).....	75
Anf. 76 JOHANNA HARALDSSON (S)	78
Anf. 77 LEILA ALI-ELMI (MP).....	80
Anf. 78 HENRIK VINGE (SD) replik	81
Anf. 79 LEILA ALI-ELMI (MP) replik.....	81
Anf. 80 HENRIK VINGE (SD) replik	82
Anf. 81 LEILA ALI-ELMI (MP) replik.....	82
Anf. 82 MARTIN ÅDAHL (C).....	82
Anf. 83 SERKAN KÖSE (S)	84
Anf. 84 HENRIK VINGE (SD) replik	86
Anf. 85 SERKAN KÖSE (S) replik	87
Anf. 86 HENRIK VINGE (SD) replik	87
Anf. 87 SERKAN KÖSE (S) replik	88
(Beslut fattades under § 15.)	88
§ 12 Frågor om konstarterna och film.....	88
Kulturutskottets betänkande 2018/19:KrU13.....	88
Anf. 88 CHRISTER NYLANDER (L)	88
Anf. 89 VIKTOR WÄRNICK (M)	90
Anf. 90 ARON EMILSSON (SD).....	92
Anf. 91 NIELS PAARUP-PETERSEN (C)	94
Anf. 92 VASILIKI TSOUPLAKI (V).....	95
Anf. 93 ARON EMILSSON (SD) replik	97
Anf. 94 VASILIKI TSOUPLAKI (V) replik	98
Anf. 95 ARON EMILSSON (SD) replik	98
Anf. 96 VASILIKI TSOUPLAKI (V) replik	99
Anf. 97 LAWEN REDAR (S).....	99
Anf. 98 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik.....	102
Anf. 99 LAWEN REDAR (S) replik.....	102
Anf. 100 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik.....	102
Anf. 101 LAWEN REDAR (S) replik.....	103
Anf. 102 ARON EMILSSON (SD) replik	103
Anf. 103 LAWEN REDAR (S) replik.....	104
Anf. 104 ARON EMILSSON (SD) replik	104
Anf. 105 LAWEN REDAR (S) replik.....	105
(forts. § 16).....	105
Ajournering.....	105
Återupptaget sammanträde.....	105
§ 13 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 13 mars	106
UbU7 Förskolan.....	106
UbU15 Studiestöd	107
§ 14 Beslut om ärende som slutdebatterats den 14 mars	109
SoU12 Stöd till personer med funktionsnedsättning	109
§ 15 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	111
TU9 Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gränsöverskridande paketleveranstjänster	111

FiU22 Finansiell stabilitet och finansmarknadsfrågor	111
JuU18 Anpassning av lagen om passagerarregister till EU:s dataskyddsreform	112
JuU20 Genomförande av rättshjälpsdirektivet	113
SfU24 Åtgärder för att mildra konsekvenserna på det sociala området med anledning av brexit	114
AU6 Arbetsmarknad och arbetslöshetsförsäkringen	114
AU7 Integration.....	116
§ 16 (forts. från § 12) Frågor om konstarterna och film (forts. KrU13).....	118
Anf. 106 ANNA SIBINSKA (MP).....	118
Anf. 107 JONAS ANDERSSON i Linköping (SD)	119
(Beslut skulle fattas den 28 mars.).....	121
§ 17 Riksrevisionens rapport om investeringsparkonto	121
Skatteutskottets betänkande 2018/19:SkU7	121
Anf. 108 HAMPUS HAGMAN (KD)	121
Anf. 109 PATRIK LUNDQVIST (S).....	122
Anf. 110 PER ÅSLING (C).....	123
Anf. 111 JOAR FORSSELL (L)	123
(Beslut skulle fattas den 28 mars.).....	124
§ 18 Riksrevisionens rapport om nedsatt moms på livsmedel	124
Skatteutskottets betänkande 2018/19:SkU8	124
Anf. 112 DAVID LÅNG (SD)	124
Anf. 113 SULTAN KAYHAN (S).....	125
Anf. 114 HELENA VILHELMSSON (C).....	126
(Beslut skulle fattas den 28 mars.).....	127
§ 19 Inkomstskatt.....	127
Skatteutskottets betänkande 2018/19:SkU10	127
Anf. 115 JÖRGEN BERGLUND (M).....	127
Anf. 116 BO BROMAN (SD)	129
Anf. 117 PER ÅSLING (C).....	131
Anf. 118 HAMPUS HAGMAN (KD)	132
Anf. 119 JOAR FORSSELL (L)	134
Anf. 120 PETER PERSSON (S)	135
Anf. 121 JÖRGEN BERGLUND (M) replik.....	137
Anf. 122 PETER PERSSON (S) replik	137
Anf. 123 TALMANNEN.....	137
Anf. 124 JÖRGEN BERGLUND (M) replik.....	137
Anf. 125 PETER PERSSON (S) replik	137
Anf. 126 JOAR FORSSELL (L) replik	138
Anf. 127 PETER PERSSON (S) replik	138
Anf. 128 JOAR FORSSELL (L) replik	139
Anf. 129 PETER PERSSON (S) replik	139
Anf. 130 TONY HADDOU (V).....	139
(Beslut skulle fattas den 28 mars.).....	140
§ 20 Skatteförfarande och folkbokföring.....	140
Skatteutskottets betänkande 2018/19:SkU14	140
Anf. 131 JÖRGEN BERGLUND (M).....	140
Anf. 132 ERIC WESTROTH (SD)	142
Anf. 133 PER ÅSLING (C).....	143

Prot. 2018/19:68
27 mars

Anf. 134 TONY HADDOU (V).....	144
Anf. 135 HAMPUS HAGMAN (KD).....	145
Anf. 136 JOAR FORSSELL (L).....	146
Anf. 137 HILLEVI LARSSON (S).....	147
(Beslut skulle fattas den 28 mars.)	149
§ 21 Anmälan om interpellationer	150
§ 22 Anmälan om frågor för skriftliga svar	150
§ 23 Anmälan om skriftliga svar på frågor	150
§ 24 Kammaren åtskildes kl. 18.57.	151

Tryck: Elanders Sverige AB, Vällingby 2019